ΒΑΣ. ΦΑΒΗ
Συντάκτου τοῦ ἱστορικοῦ Λεξικοῦ.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ
ΚΥΡΟΥ ΑΝΑΒΑΣΙΣ

ΕΚΛΟΓΑΙ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ

ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΗΣ Α΄ ΚΑΙ Β΄ ΤΑΞΕΩΣ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

29/2

Ἀριθ. ἀδείας κυκλοφορίας	53893 / 22-9-31
Τιμὴ ἄνευ βιβλιοσήμου	Δρ. 16.90
Ἀξία βιβλιοσήμου....	» 6.80
Πρόσθετος φόρος Ἀναγκ. Δανείου	» 2.10
Συνολικὴ Τιμὴ	Δρ. 25.80

ΑΘΗΝΑΙ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΙΩΑΝΝΟΥ Ν. ΣΙΔΕΡΗ
52 – ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ – ΜΕΓΑΡΟΝ ΑΡΣΑΚΕΙΟΥ 52
1931

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

1800

ΒΑΣ. ΦΑΒΗ
ΣΥΝΤΑΚΤΟΥ ΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΛΕΞΙΚΟΥ

Αρ. εισ. 17663

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ
ΚΥΡΟΥ ΑΝΑΒΑΣΙΣ

ΕΚΛΟΓΑΙ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ

ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΗΣ Α΄ ΚΑΙ Β΄ ΤΑΞΕΩΣ ΤΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΑΘΗΝΑΙ
ΕΚΔΟΤΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ Ν. ΣΙΔΕΡΗΣ
52 - ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ - 52
1931

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ
ΚΥΡΟΥ ΑΝΑΒΑΣΙΣ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄

Κῦρος ὁ νεώτερος. Αἰτία τοῦ κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ πολέμου. Προπαρασκευαὶ πρὸς ἐκστρατείαν.

1. Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος γίγνονται παῖδες δύο, πρεσβύτερος μὲν Ἀρταξέρξης, νεώτερος δὲ Κῦρος· ἐπεὶ δὲ ἠσθένει Δαρεῖος καὶ ὑπώπτευε τελευτὴν τοῦ βίου, ἐβούλετο τὼ παῖδε ἀμφοτέρω παρεῖναι.

2. Ὁ μὲν οὖν πρεσβύτερος παρὼν ἐτύγχανε· Κῦρον δὲ μεταπέμπεται ἀπὸ τῆς ἀρχῆς, ἧς αὐτὸν σατράπην ἐποίησε· καὶ στρατηγὸν δὲ αὐτὸν ἀπέδειξε πάντων, ὅσοι εἰς Καστωλοῦ πεδίον ἀθροίζονται. Ἀναβαίνει οὖν ὁ Κῦρος λαβὼν Τισσαφέρνην ὡς φίλον καὶ τῶν Ἑλλήνων ἔχων ὁπλίτας τριακοσίους, ἄρχοντα δὲ αὐτῶν Ξενίαν Παρράσιον.

3. Ἐπεὶ δὲ ἐτελεύτησε Δαρεῖος καὶ κατέστη εἰς τὴν βασιλείαν Ἀρταξέρξης, Τισσαφέρνης διαβάλλει τὸν Κῦρον πρὸς τὸν ἀδελφόν, ὡς ἐπιβουλεύοι αὐτῷ. Ὁ δὲ πείθεται καὶ συλλαμβάνει Κῦρον ὡς ἀποκτενῶν· ἡ δὲ μήτηρ ἐξαιτησαμένη αὐτὸν ἀποπέμπει πάλιν ἐπὶ τὴν ἀρχήν.

4. Ὁ δ᾽, ὡς ἀπῆλθε κινδυνεύσας καὶ ἀτιμασθείς, βουλεύεται, ὅπως μήποτε ἔτι ἔσται ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ, ἀλλά, ἢν δύνηται, βασιλεύσει ἀντ᾽ ἐκείνου. Παρύσατις μὲν δὴ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἡ μήτηρ ὑπῆρχε τῷ Κύρῳ, φιλοῦσα αὐτὸν μᾶλλον ἢ τὸν βασιλεύοντα Ἀρταξέρξην.

5. Ὅστις δ' ἀφικνοῖτο τῶν παρὰ βασιλέως πρὸς αὐτόν, πάντας οὕτω διατιθεὶς ἀπεπέμπετο, ὥστε αὐτῷ μᾶλλον φίλους εἶναι ἢ βασιλεῖ. Καὶ τῶν παρ' ἑαυτῷ δὲ βαρβάρων ἐπεμελεῖτο, ὡς πολεμεῖν τε ἱκανοὶ εἴησαν καὶ εὐνοϊκῶς ἔχοιεν αὐτῷ.

6. Τὴν δὲ Ἑλληνικὴν δύναμιν ἤθροιζεν ὡς μάλιστα ἐδύνατο ἐπικρυπτόμενος, ὅπως ὅτι ἀπαρασκευότατον λάβοι βασιλέα. Ὧδε οὖν ἐποιεῖτο τὴν συλλογήν· ὁπόσας εἶχε φυλακὰς ἐν ταῖς πόλεσι παρήγγειλε τοῖς φρουράρχοις ἑκάστοις λαμβάνειν ἄνδρας Πελοποννησίους ὅτι πλείστους καὶ βελτίστους, ὡς ἐπιβουλεύοντος Τισσαφέρνους ταῖς πόλεσι. Καὶ γὰρ ἦσαν αἱ Ἰωνικαὶ πόλεις Τισσαφέρνους τὸ ἀρχαῖον, ἐκ βασιλέως δεδομέναι, τότε δὲ ἀφειστήκεσαν πρὸς Κῦρον πᾶσαι πλὴν Μιλήτου.

7. Ἐν Μιλήτῳ δὲ Τισσαφέρνης προαισθόμενος τὰ αὐτὰ ταῦτα βουλευομένους, ἀποστῆναι πρὸς Κῦρον, τοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε, τοὺς δ' ἐξέβαλεν. Ὁ δὲ Κῦρος ὑπολαβὼν τοὺς φεύγοντας, συλλέξας στράτευμα, ἐπολιόρκει Μίλητον καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, καὶ ἐπειρᾶτο κατάγειν τοὺς ἐκπεπτωκότας. Καὶ αὕτη αὖ ἄλλη πρόφασις ἦν αὐτῷ τοῦ ἁθροίζειν στράτευμα.

8. Πρὸς δὲ βασιλέα πέμπων ἠξίου, ἀδελφὸς ὢν αὐτοῦ, δοθῆναι οἷ ταύτας τὰς πόλεις μᾶλλον ἢ Τισσαφέρνην ἄρχειν αὐτῶν, καὶ ἡ μήτηρ συνέπραττεν αὐτῷ ταῦτα· ὥστε βασιλεὺς τὴν μὲν πρὸς ἑαυτὸν ἐπιβουλὴν οὐκ ᾐσθάνετο, Τισσαφέρνει δὲ ἐνόμιζε πολεμοῦντα αὐτὸν ἀμφὶ τὰ στρατεύματα δαπανᾶν· ὥστε οὐδὲν ἤχθετο αὐτῶν πολεμούντων. Καὶ γὰρ ὁ Κῦρος ἀπέπεμπε τοὺς γιγνομένους δα-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

σμοὺς βασιλεῖ ἐκ τῶν πόλεων, ὧν Τισσαφέρνους ἐτύγχανεν ἔχων.

9. Ἄλλο δὲ στράτευμα αὐτῷ συνελέγετο ἐν Χερρονήσῳ τῇ κατ' ἀντιπέρας Ἀβύδου τόνδε τὸν τρόπον. Κλέαρχος Λακεδαιμόνιος φυγὰς ἦν· τούτῳ συγγενόμενος ὁ Κῦρος ἠγάσθη τε αὐτὸν καὶ δίδωσιν αὐτῷ μυρίους δαρεικούς. Ὁ δὲ λαβὼν τὸ χρυσίον στράτευμα συνέλεξεν ἀπὸ τούτων τῶν χρημάτων καὶ ἐπολέμει ἐκ Χερρονήσου ὁρμώμενος τοῖς Θρᾳξί, τοῖς ὑπὲρ Ἑλλήσποντον οἰκοῦσι καὶ ὠφέλει τοὺς Ἕλληνας· ὥστε καὶ χρήματα συνεβάλλοντο αὐτῷ εἰς τὴν τροφὴν τῶν στρατιωτῶν αἱ Ἑλλησποντιακαὶ πόλεις ἑκοῦσαι. Τοῦτο δ' αὖ οὕτω τρεφόμενον ἐλάνθανεν αὐτῷ τὸ στράτευμα.

10. Ἀρίστιππος δὲ ὁ Θετταλὸς ξένος ὢν ἐτύγχανεν αὐτῷ, καὶ πιεζόμενος ὑπὸ τῶν οἴκοι ἀντιστασιωτῶν ἔρχεται πρὸς τὸν Κῦρον καὶ αἰτεῖ αὐτὸν εἰς δισχιλίους ξένους καὶ τριῶν μηνῶν μισθόν, ὡς οὕτω περιγενόμενος ἂν τῶν ἀντιστασιωτῶν. Ὁ δὲ Κῦρος δίδωσιν αὐτῷ εἰς τετρακισχιλίους καὶ ἓξ μηνῶν μισθόν, καὶ δεῖται αὐτοῦ μὴ πρόσθεν καταλῦσαι πρὸς τοὺς ἀντιστασιώτας, πρὶν ἂν αὐτῷ συμβουλεύσηται. Οὕτω δὲ αὖ τὸ ἐν Θετταλίᾳ ἐλάνθανεν αὐτῷ τρεφόμενον στράτευμα.

11. Πρόξενον δὲ τὸν Βοιώτιον, ξένον ὄντα, ἐκέλευσε λαβόντα ἄνδρας ὅτι πλείστους παραγενέσθαι, ὡς εἰς Πισίδας βουλόμενος στρατεύεσθαι, ὡς πράγματα παρεχόντων τῶν Πισιδῶν τῇ ἑαυτοῦ χώρᾳ. Σοφαίνετον δὲ τὸν Στυμφάλιον καὶ Σωκράτην τὸν Ἀχαιόν, ξένους ὄντας καὶ τούτους, ἐκέλευσεν ἄνδρας λαβόντας ἐλθεῖν ὅτι πλείστους, ὡς πολεμήσων Τισσαφέρνει σὺν τοῖς φυγάσι τοῖς Μιλησίων. Καὶ ἐποίουν οὕτως οὗτοι.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'

Κῦρος ὁρμᾶται ἀπὸ Σάρδεων εἰς Ταρσούς. Τισσαφέρνης καταγγέλλει εἰς τὸν βασιλέα τὰς προπαρασκευὰς τοῦ Κύρου.

1. Ἐπεὶ δ' ἐδόκει αὐτῷ ἤδη πορεύεσθαι ἄνω, τὴν μὲν πρόφασιν ἐποιεῖτο ὡς Πισίδας βουλόμενος ἐκβαλεῖν παντάπασιν ἐκ τῆς χώρας· καὶ ἀθροίζει ὡς ἐπὶ τούτους τό τε βαρβαρικὸν καὶ τὸ Ἑλληνικὸν ἐνταῦθα. Καὶ παραγγέλλει τῷ τε Κλεάρχῳ λαβόντι ἥκειν ὅσον ἦν αὐτῷ στράτευμα, καὶ τῷ Ἀριστίππῳ συναλλαγέντι πρὸς τοὺς οἴκοι, ἀποπέμψαι, πρὸς ἑαυτὸν ὃ εἶχε στράτευμα· καὶ Ξενίᾳ τῷ Ἀρκάδι, ὃς αὐτῷ προειστήκει τοῦ ἐν ταῖς πόλεσι ξενικοῦ, ἥκειν παραγγέλλει λαβόντα τοὺς ἄλλους πλὴν ὁπόσοι ἱκανοὶ ἦσαν τὰς ἀκροπόλεις φυλάττειν.

2. Ἐκάλεσε δὲ καὶ τοὺς Μίλητον πολιορκοῦντας, καὶ τοὺς φυγάδας ἐκέλευσε σὺν αὐτῷ στρατεύεσθαι, ὑποσχόμενος αὐτοῖς, εἰ καλῶς καταπράξειεν ἐφ' ἃ ἐστρατεύετο, μὴ πρόσθεν παύσεσθαι, πρὶν αὐτοὺς καταγάγοι οἴκαδε. Οἱ δὲ ἡδέως ἐπείθοντο· ἐπίστευον γὰρ αὐτῷ· καὶ λαβόντες τὰ ὅπλα παρῆσαν εἰς Σάρδεις.

3. Ξενίας μὲν δὴ τοὺς ἐκ τῶν πόλεων λαβὼν παρεγένετο εἰς Σάρδεις ὁπλίτας εἰς τετρακισχιλίους, Πρόξενος δὲ παρῆν ἔχων ὁπλίτας μὲν εἰς πεντακοσίους καὶ χιλίους, γυμνῆτας δὲ πεντακοσίους, Σοφαίνετος δὲ ὁ Στυμφάλιος ὁπλίτας ἔχων χιλίους, Σωκράτης δὲ ὁ Ἀχαιὸς ὁπλίτας ἔχων ὡς πεντακοσίους, Πασίων δὲ ὁ Μεγαρεὺς τριακοσίους μὲν ὁπλίτας, τριακοσίους δὲ πελταστὰς ἔχων παρεγένετο· ἦν δὲ καὶ οὗτος καὶ ὁ Σωκράτης τῶν ἀμφὶ Μίλη-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

οὐ δυναμένους εὑρεῖν τὸ ἄλλο στράτευμα οὐδὲ τὰς ὁδούς, εἶτα πλανωμένους ἀπολέσθαι.

26. Οἱ δ' ἄλλοι ἐπεὶ ἧκον, τήν τε πόλιν διήρπασαν, διὰ τὸν ὄλεθρον τῶν συστρατιωτῶν ὀργιζόμενοι, καὶ τὰ βασίλεια τὰ ἐν αὐτῇ. Κῦρος δ', ἐπεὶ εἰσήλασεν εἰς τὴν πόλιν, μετεπέμπετο τὸν Συέννεσιν πρὸς ἑαυτόν· ὁ δ' οὔτε πρότερον οὐδενί πω κρείττονι ἑαυτοῦ εἰς χεῖρας ἐλθεῖν ἔφη οὔτε τότε Κύρῳ ἰέναι ἤθελε, πρὶν ἡ γυνὴ αὐτὸν ἔπεισε καὶ πίστεις ἔλαβε.

27. Μετὰ δὲ ταῦτα, ἐπεὶ συνεγένοντο ἀλλήλοις, Συέννεσις μὲν ἔδωκε Κύρῳ χρήματα πολλὰ εἰς τὴν στρατιάν, Κῦρος δὲ ἐκείνῳ δῶρα, ἃ νομίζεται παρὰ βασιλεῖ τίμια, ἵππον χρυσιχάλινον καὶ στρεπτὸν χρυσοῦν καὶ ψέλια καὶ ἀκινάκην χρυσοῦν καὶ στολὴν Περσικὴν καί, τὴν χώραν μηκέτι διαρπάζεσθαι· τὰ δὲ ἡρπασμένα ἀνδράποδα, ἤν που ἐντυγχάνωσιν, ἀπολαμβάνειν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

Οἱ Ἕλληνες ὑποπτεύουσιν ὅτι ἔρχονται ἐναντίον τοῦ βασιλέως· καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν στασιάζουσιν, ἔπειτα δὲ πείθονται.

1. Ἐνταῦθα ἔμεινεν ὁ Κῦρος καὶ ἡ στρατιὰ ἡμέρας εἴκοσιν· οἱ γὰρ στρατιῶται οὐκ ἔφασαν ἰέναι τοῦ πρόσω· ὑπώπτευον γὰρ ἤδη ἐπὶ βασιλέα ἰέναι· μισθωθῆναι δὲ οὐκ ἐπὶ τούτῳ ἔφασαν· πρῶτος δὲ Κλέαρχος τοὺς αὐτοῦ στρατιώτας ἐβιάζετο ἰέναι· οἱ δὲ αὐτόν τε ἔβαλλον καὶ τὰ ὑποζύγια τὰ ἐκείνου, ἐπεὶ ἄρξαιντο προϊέναι.

2. Κλέαρχος δὲ τότε μὲν μικρὸν ἐξέφυγε μὴ καταπε-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τρωθῆναι, ὕστερον δ', ἐπεὶ ἔγνω, ὅτι οὐ δυνήσεται βιάσασθαι, σηνήγαγεν ἐκκλησίαν τῶν αὐτοῦ στρατιωτῶν· καὶ πρῶτον μὲν ἐδάκρυε πολὺν χρόνον ἑστώς· οἱ δὲ ὁρῶντες ἐθαύμαζον καὶ ἐσιώπων· εἶτα δὲ ἔλεξε τοιάδε.

3. «Ἄνδρες στρατιῶται, μὴ θαυμάζετε ὅτι χαλεπῶς φέρω τοῖς παροῦσι πράγμασιν· ἐμοὶ γὰρ ξένος Κῦρος ἐγένετο καί με φεύγοντα ἐκ τῆς πατρίδος τά τε ἄλλα ἐτίμησε καὶ μυρίους ἔδωκε δαρεικούς· οὓς ἐγὼ λαβὼν οὐκ εἰς τὸ ἴδιον κατεθέμην ἐμοὶ οὐδὲ καθηδυπάθησα, ἀλλ' εἰς ὑμᾶς ἐδαπάνων».

4. «Καὶ πρῶτον μὲν πρὸς τοὺς Θρᾷκας ἐπολέμησα, καὶ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἐτιμωρούμην μεθ' ὑμῶν, ἐκ τῆς Χερρονήσου αὐτοὺς ἐξελαύνων βουλομένους ἀφαιρεῖσθαι τοὺς ἐνοικοῦντας Ἕλληνας τὴν γῆν· ἐπειδὴ δὲ Κῦρος ἐκάλει, λαβὼν ὑμᾶς ἐπορευόμην, ἵνα, εἴ τι δέοιτο, ὠφελοίην αὐτόν, ἀνθ' ὧν εὖ ἔπαθον ὑπ' ἐκείνου».

5. «Ἐπεὶ δὲ ὑμεῖς οὐ βούλεσθε συμπορεύεσθαι, ἀνάγκη δή μοι ἢ ὑμᾶς προδόντα τῇ Κύρου φιλίᾳ χρῆσθαι ἢ πρὸς ἐκεῖνον ψευσάμενος μεθ' ὑμῶν εἶναι. Εἰ μὲν δὴ δίκαια ποιήσω, οὐκ οἶδα, αἱρήσομαι δ' οὖν ὑμᾶς καὶ σὺν ὑμῖν, ὅ,τι ἂν δέῃ, πείσομαι· καὶ οὔποτε ἐρεῖ οὐδείς, ὡς ἐγὼ Ἕλληνας ἀγαγὼν εἰς τοὺς βαρβάρους, προδοὺς τοὺς Ἕλληνας τὴν τῶν βαρβάρων φιλίαν εἱλόμην».

6. «Ἀλλ' ἐπεὶ ὑμεῖς ἐμοὶ οὐ θέλετε πείθεσθαι, ἐγὼ σὺν ὑμῖν ἕψομαι καί, ὅ,τι ἂν δέῃ, πείσομαι· νομίζω γὰρ ὑμᾶς ἐμοὶ εἶναι καὶ πατρίδα καὶ φίλους καὶ συμμάχους, καὶ σὺν ὑμῖν μὲν ἂν οἶμαι εἶναι τίμιος, ὅπου ἂν ὦ, ὑμῶν δὲ ἔρημος ὤν, οὐκ ἂν ἱκανὸς οἶμαι εἶναι οὔτ' ἂν φίλον ὠφελῆσαι οὔτ' ἂν ἐχθρὸν ἀλέξασθαι. Ὡς ἐμοῦ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

οὖν ἰόντος, ὅπῃ ἂν καὶ ὑμεῖς, οὕτω τὴν γνώμην ἔχετε».

7. Ταῦτα εἶπεν· οἱ δὲ στρατιῶται οἵ τε αὐτοῦ ἐκείνου καὶ οἱ ἄλλοι ταῦτα ἀκούσαντες ἐπῄνεσαν· παρὰ δὲ Ξενίου καὶ Πασίωνος πλείους ἢ δισχίλιοι λαβόντες τὰ ὅπλα καὶ τὰ σκευοφόρα ἐστρατοπεδεύσαντο παρὰ Κλέαρχον.

8. Κῦρος δὲ τούτοις ἀπορῶν τε καὶ λυπούμενος μετεπέμπετο τὸν Κλέαρχον· ὁ δὲ ἰέναι μὲν οὐκ ἤθελε, λάθρᾳ δὲ τῶν στρατιωτῶν πέμπων αὐτῷ ἄγγελον, ἔλεγεν θαρρεῖν ὡς καταστησομένων τούτων εἰς τὸ δέον. Μεταπέμπεσθαι δ' ἐκέλευεν αὐτόν· αὐτὸς δὲ οὐκ ἔφη ἰέναι.

9. Μετὰ δὲ ταῦτα συναγαγὼν τούς θ' ἑαυτοῦ στρατιώτας καὶ τοὺς προσελθόντας αὐτῷ καὶ τῶν ἄλλων τὸν βουλόμενον, ἔλεξε τοιάδε. «Ἄνδρες στρατιῶται, τὰ μὲν δὴ Κύρου δῆλον ὅτι οὕτως ἔχει πρὸς ἡμᾶς ὥσπερ τὰ ἡμέτερα πρὸς ἐκεῖνον· οὔτε γὰρ ἡμεῖς ἐκείνου ἔτι στρατιῶται, ἐπεί γε οὐ συνεπόμεθα αὐτῷ, οὔτε ἐκεῖνος ἔτι ἡμῖν μισθοδότης».

10. «Ὅτι μέντοι ἀδικεῖσθαι νομίζει ὑφ' ὑμῶν, οἶδα· ὥστε, καὶ μεταπεμπομένου αὐτοῦ, οὐκ ἐθέλω ἐλθεῖν, τὸ μὲν μέγιστον αἰσχυνόμενος, ὅτι σύνοιδα ἐμαυτῷ πάντα ἐψευσμένος αὐτόν, ἔπειτα καὶ δεδιώς, μὴ λαβών με δίκην ἐπιθῇ, ὧν νομίζει ὑπ' ἐμοῦ ἠδικῆσθαι».

11. «Ἐμοὶ οὖν δοκεῖ οὐχ ὥρα εἶναι ἡμῖν καθεύδειν οὐδ' ἀμελεῖν ἡμῶν αὐτῶν, ἀλλὰ βουλεύεσθαι ὅ,τι χρὴ ποιεῖν ἐκ τούτων. Καὶ ἕως γε μένομεν αὐτοῦ σκεπτέον μοι δοκεῖ εἶναι, ὅπως ὡς ἀσφαλέστατα μενοῦμεν, εἴτε ἤδη δοκεῖ ἀπιέναι, ὅπως ὡς ἀσφαλέστατα ἄπιμεν, καὶ ὅπως τὰ ἐπιτήδεια ἕξομεν· ἄνευ γὰρ τούτων οὔτε στρατηγοῦ, οὔτε ἰδιώτου ὄφελος οὐδέν».

12. «Ὁ δ' ἀνὴρ πολλοῦ μὲν ἄξιος, ᾧ ἂν φίλος ᾖ,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

χαλεπώτατος δ᾽ ἐχθρός, ᾧ ἂν πολέμιος ᾖ, ἔχει δὲ δύναμιν καὶ πεζὴν καὶ ἱππικὴν καὶ ναυτικήν, ἣν πάντες ὁμοίως ὁρῶμέν τε καὶ ἐπιστάμεθα· καὶ γὰρ οὐδὲ πόρρω δοκοῦμέν μοι αὐτοῦ καθῆσθαι. Ὥστε ὥρα λέγειν ὅ,τι τις γιγνώσκει ἄριστον εἶναι». Ταῦτα εἰπὼν ἐπαύσατο.

13. Ἐκ δὲ τούτου ἀνίσταντο οἱ μὲν ἐκ τοῦ αὐτομάτου λέξοντες, ἃ ἐγίγνωσκον, οἱ δὲ καὶ ὑπ᾽ ἐκείνου ἐγκέλευστοι, ἐπιδεικνύντες, οἵα εἴη ἡ ἀπορία ἄνευ τῆς Κύρου γνώμης καὶ μένειν καὶ ἀπιέναι.

14. Εἷς δὲ δὴ εἶπε, προσποιούμενος σπεύδειν ὡς τάχιστα πορεύεσθαι εἰς τὴν Ἑλλάδα, στρατηγοὺς μὲν ἑλέσθαι ἄλλους ὡς τάχιστα, εἰ μὴ βούλεται Κλέαρχος ἀπάγειν· τὰ δ᾽ ἐπιτήδεια ἀγοράζεσθαι (ἡ δ᾽ ἀγορὰ ἦν ἐν τῷ βαρβαρικῷ στρατεύματι) καὶ συσκευάζεσθαι· ἐλθόντας δὲ Κῦρον αἰτεῖν πλοῖα, ὡς ἀποπλέοιεν· ἐὰν δὲ μὴ διδῷ ταῦτα, ἡγεμόνα αἰτεῖν Κῦρον, ὅστις διὰ φιλίας τῆς χώρας ἀπάξει· ἐὰν δὲ μηδὲ ἡγεμόνα διδῷ, συντάττεσθαι τὴν ταχίστην, πέμψαι δὲ καὶ προκαταληψομένους τὰ ἄκρα, ὅπως μὴ φθάσωσι μήτε Κῦρος μήτε Κίλικες καταλαβόντες, ὧν πολλοὺς καὶ πολλὰ χρήματα ἔχομεν ἀνηρπακότες. Οὗτος μὲν τοιαῦτα εἶπε.

15. Μετὰ δὲ τοῦτον Κλέαρχος εἶπε τοσοῦτον. «Ὡς μὲν στρατηγήσοντα ἐμὲ ταύτην τὴν στρατηγίαν, μηδεὶς ὑμῶν λεγέτω· πολλὰ γὰρ ἐνορῶ, δι᾽ ἃ ἐμοὶ τοῦτο οὐ ποιητέον· ὡς δὲ τῷ ἀνδρί, ὃν ἂν ἕλησθε, πείσομαι ᾗ δυνατὸν μάλιστα, ἵνα εἰδῆτε, ὅτι καὶ ἄρχεσθαι ἐπίσταμαι ὥς τις καὶ ἄλλος μάλιστα ἀνθρώπων».

16. Μετὰ τοῦτον ἄλλος ἀνέστη, ἐπιδεικνὺς μὲν τὴν εὐήθειαν τοῦ τὰ πλοῖα αἰτεῖν κελεύοντος, ὥσπερ πάλιν τὸν στόλον Κύρου ποιουμένου, ἐπιδεικνὺς δέ, ὡς εὐηθες εἴη ἡγεμόνα αἰτεῖν παρὰ τούτου, «ᾧ λυμαινόμεθα

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τὴν πρᾶξιν. Εἰ δὲ καὶ τῷ ἡγεμόνι πιστεύσομεν, ὃν ἂν Κῦρος διδῷ, τί κωλύει καὶ τὰ ἄκρα ἡμῖν κελεύειν Κῦρον προκαταλαβεῖν;»

17. «Ἐγὼ γὰρ ὀκνοίην μὲν ἂν εἰς τὰ πλοῖα ἐμβαίνειν, ἃ ἡμῖν δοίη, μὴ ἡμᾶς αὐταῖς τριήρεσι καταδύσῃ, φοβοίμην δ' ἂν τῷ ἡγεμόνι, ὃν δοίη, ἕπεσθαι, μὴ ἡμᾶς ἀγάγῃ, ὅθεν οὐκ ἔσται ἐξελθεῖν· βουλοίμην δ' ἂν ἄκοντος ἀπιὼν Κύρου λαθεῖν αὐτὸν ἀπελθών· ὃ οὐ δυνατόν ἐστιν».

18-19. «Ἀλλ' ἐγώ φημι ταῦτα μὲν φλυαρίας εἶναι· δοκεῖ δέ μοι ἄνδρας ἐλθόντας πρὸς Κῦρον, οἵτινες ἐπιτήδειοι, σὺν Κλεάρχῳ ἐρωτᾶν ἐκεῖνον, τί βούλεται ἡμῖν χρῆσθαι· καὶ ἐὰν μὲν ἡ πρᾶξις ᾖ παραπλησία οἵαπερ καὶ πρόσθεν ἐχρῆτο τοῖς ξένοις, ἕπεσθαι καὶ ἡμᾶς, καὶ μὴ κακίους εἶναι τῶν πρόσθεν τούτῳ συναναβάντων· ἐὰν δὲ μείζων ἡ πρᾶξις τῆς πρόσθεν φαίνηται καὶ ἐπιπονωτέρα καὶ ἐπικινδυνοτέρα, ἀξιοῦν ἢ πείσαντα ἡμᾶς ἄγειν ἢ πεισθέντα πρὸς φιλίαν ἀφιέναι· οὕτω γὰρ καὶ ἑπόμενοι ἂν φίλοι αὐτῷ καὶ πρόθυμοι ἑποίμεθα καὶ ἀπιόντες ἀσφαλῶς ἂν ἀπίοιμεν· ὅ,τι δ' ἂν πρὸς ταῦτα λέγῃ, ἀπαγγεῖλαι δεῦρο· ἡμᾶς δ' ἀκούσαντας πρὸς ταῦτα βουλεύεσθαι».

20. Ἔδοξε ταῦτα, καὶ ἄνδρας ἑλόμενοι σὺν Κλεάρχῳ πέμπουσιν, οἳ ἠρώτων Κῦρον τὰ δόξαντα τῇ στρατιᾷ. Ὁ δὲ ἀπεκρίνατο, ὅτι ἀκούει Ἀβροκόμαν ἐχθρὸν ἄνδρα ἐπὶ τῷ Εὐφράτῃ ποταμῷ εἶναι, ἀπέχοντα δώδεκα σταθμούς· πρὸς τοῦτον οὖν ἔφη βούλεσθαι ἐλθεῖν· κἂν μὲν ᾖ ἐκεῖ, τὴν δίκην ἔφη χρῄζειν ἐπιθεῖναι αὐτῷ, «ἢν δὲ φύγῃ, ἡμεῖς ἐκεῖ πρὸς ταῦτα βουλευσόμεθα».

21. Ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ αἱρετοὶ ἀγγέλλουσι τοῖς στρατιώταις· τοῖς δὲ ὑποψία μὲν ἦν, ὅτι ἄγει πρὸς βασιλέα, ὅμως δὲ ἐδόκει ἕπεσθαι. Προσαιτοῦσι δὲ μι-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

σθόν· ὁ δὲ Κῦρος ὑπισχνεῖται ἡμιόλιον πᾶσι δώσειν οὗ πρότερον ἔφερον, ἀντὶ δαρεικοῦ τρία ἡμιδαρεικὰ τοῦ μηνὸς τῷ στρατιώτῃ· ὅτι δὲ ἐπὶ βασιλέα ἄγοι οὐδὲ ἐνταῦθα ἤκουσε οὐδεὶς ἔν γε τῷ φανερῷ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄, Ε΄ καὶ Ϛ΄.

Πορεία τοῦ Κύρου ἀπὸ τῶν Ταρσῶν τῆς Κιλικίας μέχρι τῆς Βαβυλωνίας.

(Περίληψις)

Ἀφοῦ τοιουτοτρόπως διευθετήθη τὸ ζήτημα τῆς μισθοδοσίας τῶν Ἑλλήνων στρατιωτῶν, ἐξηκολούθησαν τὴν πορείαν καὶ μετὰ πέντε ἡμέρας ἔφθασαν εἰς τὴν παράλιον πόλιν Ἰσσούς. Ἐνταῦθα εἶχε καταπλεύσει ὁ στόλος τοῦ Κύρου ἐξ 25 πλοίων καὶ ὁ συμμαχικὸς τῶν Λακεδαιμονίων στόλος ἐκ 35 πλοίων.

Μετὰ τοῦ στόλου τῶν Λακεδαιμονίων ἦλθε καὶ ὁ Χειρίσοφος ὁ Λακεδαιμόνιος ἔχων 700 ὁπλίτας χάριν τοῦ Κύρου. Πλὴν δὲ τῶν 700 τούτων ὁπλιτῶν προσῆλθον εἰς τὸν Κῦρον ἐνταῦθα καὶ ἄλλοι 400 Ἕλληνες ὁπλῖται ἐγκαταλείψαντες τὸν στρατηγὸν τοῦ βασιλέως Ἀβροκόμαν, μετὰ τοῦ ὁποίου ἐστρατεύοντο.

Ἐκ τῆς Κιλικίας ὁ Κῦρος ἔμελλε νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν Συρίαν διὰ τῶν λεγομένων πυλῶν τῆς Κιλικίας καὶ τῆς Συρίας. Δηλαδὴ τὸ Ἀμανὸν ὄρος, τὸ ὁποῖον χωρίζει τὴν Κιλικίαν ἀπὸ τῆς Συρίας, ἀφίνει παρὰ τὴν θάλασσαν διάβασιν μεταξὺ τῶν δύο χωρῶν. Ἡ διάβασις αὕτη ἦτο ἐκτισμένη διὰ δύο τειχῶν (τοῦ μὲν πρὸς τὴν Συρίαν, τοῦ δὲ πρὸς τὴν Κιλικίαν), τῶν ὁποίων ἕκαστον εἶχε στενὸν ἄνοιγμα, ἤτοι τὰς πύλας.

Τὸ στενὸν τοῦτο ἦτο ἀδύνατον νὰ παραβιασθῇ καὶ ἂν ὀλίγοι μόνον στρατιῶται ἠμπόδιζον τὴν δίοδον· διὰ τοῦτο δὲ καὶ ὁ Κῦρος εἶχε καλέσει ἐκεῖ τὸν στόλον του, ἵνα δι' αὐτοῦ ἀποβιβάσῃ στρατιώτας καὶ εἰς τὸ μεταξὺ τῶν δύο τειχῶν μέρος καὶ ἔξω τῶν πυλῶν τῆς Συρίας, καὶ τοιουτοτρόπως διέλθῃ ἀκινδύνως εἰς τὴν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Συρίαν. Καὶ ὁ Ἀβροκόμας δὲ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον εὑρίσκετο ἐκεῖ, ἵνα δηλ. ἐμποδίσῃ τὴν διάβασιν τοῦ Κύρου· ἀλλ' ἐν τούτοις ἔκρινε προτιμότερον νὰ ἀπέλθῃ πρὸς συνάντησιν τοῦ βασιλέως.

Τοιουτοτρόπως ὁ Κῦρος εὑρὼν τὰς Πύλας ἀφυλάκτους διῆλθεν ἀκωλύτως εἰς τὴν Συρίαν καὶ μετὰ πορείαν δώδεκα ἡμερῶν ἔφθασεν εἰς τὴν πόλιν Θάψακον παρὰ τὸν Εὐφράτην ποταμόν. Ἐνταῦθα ὁ Κῦρος ἀπεκάλυψεν εἰς τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ἑλλήνων τὸν ἀληθῆ αὐτοῦ σκοπὸν καὶ προέτρεψεν αὐτοὺς νὰ πείσουν τοὺς στρατιώτας νὰ ἀκολουθήσουν. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν οἱ στρατιῶται ἐγόγγυζον κατὰ τῶν στρατηγῶν, διότι, ὡς ἐνόμιζον, ἀπέκρυπτον ἀπὸ αὐτοὺς τὴν ἀλήθειαν. Ἀλλ' ὅταν ὁ Κῦρος ὑπεσχέθη εἰς αὐτοὺς γενναίαν ἀμοιβήν, ἐδέχθησαν τὰ προχωρήσουν καὶ οὕτω διέβησαν τὸν Εὐφράτην.

Πορευόμενοι δὲ διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ Εὐφράτου ἔχοντες τὸν ποταμὸν δεξιὰ φθάνουν εἰς τὸν Ἀράξην ποταμόν, ὁ ὁποῖος ἦτο παραπόταμος τοῦ Εὐφράτου. Διαβάντες δὲ καὶ τοῦτον εἰσέρχονται εἰς τὴν χώραν τὴν καλουμένην Ἀραβίαν καὶ ἐξακολουθοῦν τὴν πορείαν μὴ ἀπομακρυνόμενοι τοῦ Εὐφράτου, διὰ μεγάλης ὁμαλῆς καὶ ἐρήμου πεδιάδος. Εἰς τὴν πεδιάδα ταύτην δένδρα δὲν ὑπῆρχον, ἀλλὰ μόνον ἄψινθος καὶ ἄλλοι θάμνοι εὐώδεις. Ἐτρέφοντο δ' ἐνταῦθα παντοειδῆ ἄγρια ζῷα, τὰ ὁποῖα θηρευόμενα ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν παρεῖχον εἰς αὐτοὺς ἄφθονον καὶ νόστιμον κρέας.

Μετὰ πορείαν πέντε ἡμερῶν διὰ τῆς πεδιάδος ταύτης φθάνουν εἰς τὸν παραπόταμον τοῦ Εὐφράτου Μάσκαν, ὅπου ὑπῆρχε μεγάλη, ἀλλ' ἀκατοίκητος πόλις ὀνομαζομένη Κορσωτή. Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς χάριν ἐπισιτισμοῦ, διότι ἡ χώρα τὴν ὁποίαν ἔμελλον νὰ διέλθουν ἤδη ἦτο ἔρημος καὶ δὲν παρεῖχε τὰ ἀναγκαῖα διὰ τὸν στρατὸν τρόφιμα.

Ἐπὶ δεκατρεῖς ἡμέρας ἐβάδιζον διὰ τῆς χώρας ταύτης καὶ πολλὰς κακουχίας ὑπέφεραν μέχρις ὅτου φθάσουν εἰς τὰς Βαβυλωνίας πύλας. Τὰ μὲν διὰ τοὺς ἄνδρας τρόφιμα ἦσαν ὀλίγα καὶ ἀκριβά, πολὺ δὲ ὀλιγωτέρα ἦτο ἡ φορβὴ χάριν τῶν ὑποζυγίων, ἐκ τῶν ὁποίων πολλὰ ἀπέθανον ἕνεκα τῆς ἀνεπαρκοῦς διατροφῆς.

Καὶ ἄλλως δὲ ἐταλαιπωρήθησαν καὶ οἱ στρατιῶται καὶ τὰ ὑποζύγια. Τὰς ἡμερησίας πορείας ἔκαμνον μακροτέρας ἢ ἄλλοτε·

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἦσαν δὲ ἠναγκασμένοι νὰ βαδίζουν διὰ μέσου δυσβάτων τόπων, ἐνίοτε δὲ καί διὰ πηλοῦ, ὄχι μόνον διὰ νὰ ἐξέλθουν ὅσον τὸ δυνατὸν ταχύτερον ἀπὸ τὴν ἔρημον χώραν, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ προλάβῃ ὁ Κῦρος τὸν βασιλέα ἀπαράσκευον.

Κατὰ τὴν πορείαν διὰ τῆς ἐρήμου ταύτης χώρας συνέβη σοβαρὸν ἐπεισόδιον, ἕνεκα τοῦ ὁποίου ὀλίγον ἔλειψε καὶ ἡ ὑπόθεσις τοῦ Κύρου νὰ καταστραφῇ καὶ οἱ Ἕλληνες νὰ ἀφανισθοῦν. Οἱ στρατιῶται τοῦ Μένωνος ἦλθον εἰς ῥῆξιν πρὸς τοὺς στρατιώτας τοῦ Κλεάρχου· τῆς ῥήξεως ταύτης μετέσχον καὶ οἱ στρατηγοί των αὐτοί, οἱ ὁποῖοι παρατάξαντες τοὺς στρατιώτας των κατ᾽ ἀλλήλων ἦσαν ἕτοιμοι νὰ συμπλακοῦν. Κατὰ τὴν κρίσιμον ταύτην στιγμὴν καταφθάνει ὁ Κῦρος καὶ ἐλθὼν εἰς τὸ μέσον αὐτῶν λέγει :

«Κλέαρχε καὶ σεῖς οἱ ἄλλοι στρατηγοὶ τῶν Ἑλλήνων, ἀναμφιβόλως δὲν ἠξεύρετε τί κάμνετε. Πρέπει νὰ γνωρίζετε ὅτι, ἂν σεῖς συμπλακῆτε μεταξύ σας, κατ᾽ αὐτὴν τὴν σημερινὴν ἡμέραν καὶ ἐγὼ θὰ σφαγῶ καὶ σεῖς κατόπιν ἐμοῦ· διότι ὅταν σεῖς καταστῆτε ἄμαχοι, ὅλοι αὐτοὶ οἱ βάρβαροι, τοὺς ὁποίους βλέπετε, θὰ εἶναι περισσότερον ἐπικίνδυνοι εἰς ἡμᾶς παρὰ οἱ στρατιῶται τοῦ βασιλέως».

Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ στρατηγοὶ συνῆλθον εἰς ἑαυτοὺς καὶ ἀπεχώρησαν.

Αἱ Βαβυλώνιαι πύλαι, ὅπου εἶχον φθάσει, ἦσαν τοιαῦται ὁποῖαι αἱ πύλαι τῆς Κιλικίας καὶ τῆς Συρίας. Καὶ ἐνταῦθα ὁ Κῦρος ἀνέμενεν ἀντίστασιν ἐκ μέρους τοῦ βασιλέως, καθὰ καὶ ἐν Κιλικίᾳ, ἀλλ᾽ ἐν τούτοις αἱ πύλαι ἦσαν ἐλεύθεραι καὶ ὁ Κῦρος διῆλθεν ἀκωλύτως εἰς τὴν Βαβυλωνίαν χώραν. Πορευόμενοι δ᾽ ἐνταῦθα παρετήρησαν ἴχνη ἱππέων, οἱ ὁποῖοι ὑπελογίσθησαν εἰς δισχιλίους· οὗτοι προπορευόμενοι ἔκαιον πᾶν ὅ,τι θὰ ἐχρησίμευεν εἰς τὸν στρατὸν τοῦ Κύρου.

Ἐνῷ δὲ οὕτως εἶχον τὰ πράγματα, ὁ ἐπιφανὴς Πέρσης Ὀρόντας, λέγει πρὸς τὸν Κῦρον ὅτι εἶναι ἱκανός, ἐὰν δώσῃ εἰς αὐτὸν χιλίους ἱππεῖς, νὰ συλλάβῃ δι᾽ αὐτῶν πάντας τοὺς προπορευομένους ἢ νὰ φονεύσῃ αὐτούς, ὥστε ὁ βασιλεὺς νὰ μὴ δυνηθῇ νὰ μάθῃ τὴν ἔφοδον τοῦ Κύρου. Ὁ Κῦρος ἐπείσθη εἰς τοὺς λόγους τοῦ Ὀρόντου καὶ διέταξε νὰ δοθοῦν εἰς αὐτὸν χίλιοι ἱππεῖς.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ἐνῷ δὲ Ὀρόντας ἔμελλε νὰ παραλάβῃ τοὺς ἱππεῖς τούτους, γράφει ἐπιστολὴν πρὸς τὸν βασιλέα ὅτι θὰ ἔλθῃ ἔχων ἱππεῖς ὅσον δύναται περισσοτέρους. Ἀλλ' ἡ ἐπιστολὴ αὕτη περιῆλθεν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Κύρου καὶ ὁ Ὀρόντας συλλαμβάνεται καὶ κατηγορεῖται ἐπὶ προδοσίᾳ διὰ τρίτην ἤδη φοράν· διότι καὶ εἰς ἄλλας δύο περιστάσεις ἐζήτησε νὰ προδώσῃ τὸν Κῦρον, ἀλλ' ἐσυγχωρήθη ὑπ' αὐτοῦ.

Συμβούλιον ἐξ ἑπτὰ ἐπιφανῶν Περσῶν καὶ τοῦ Κλεάρχου κατεδίκασε τὸν Ὀρόνταν εἰς θάνατον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

Ὁ Κῦρος ἐλθὼν εἰς Βαβυλωνίαν ἐνήργησεν ἐπιθεώρησιν τοῦ στρατοῦ ὑποπτεύων ὅτι ὁ βασιλεὺς θὰ ἐμφανισθῇ πρὸς μάχην.

1. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει διὰ τῆς Βαβυλωνίας σταθμοὺς τρεῖς, παρασάγγας δώδεκα. Ἐν δὲ τῷ τρίτῳ σταθμῷ Κῦρος ἐξέτασιν ποιεῖται τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν βαρβάρων ἐν τῷ πεδίῳ περὶ μέσας νύκτας· ἐδόκει γὰρ εἰς τὴν ἐπιοῦσαν ἕω ἥξειν βασιλέα σὺν τῷ στρατεύματι μαχούμενον· καὶ ἐκέλευε Κλέαρχον μὲν τοῦ δεξιοῦ κέρως ἡγεῖσθαι, Μένωνα δὲ τοῦ εὐωνύμου, αὐτὸς δὲ τοὺς ἑαυτοῦ διέταξε.

2. Μετὰ δὲ τὴν ἐξέτασιν ἅμα τῇ ἡμέρᾳ ἥκοντες αὐτόμολοι παρὰ μεγάλου βασιλέως ἀπήγγελλον Κύρῳ περὶ τῆς βασιλέως στρατιᾶς. Κῦρος δὲ συγκαλέσας τοὺς στρατηγοὺς καὶ λοχαγοὺς τῶν Ἑλλήνων συνεβουλεύετό τε, πῶς ἂν τὴν μάχην ποιοῖτο, καὶ αὐτὸς παρῄνει θαρρύνων τοιάδε.

3. «Ὦ ἄνδρες Ἕλληνες, οὐκ ἀνθρώπων ἀπορῶν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

βαρβάρων συμμάχους ὑμᾶς ἄγω, ἀλλὰ νομίζων ἀμείνους καὶ κρείττους πολλῶν βαρβάρων ὑμᾶς εἶναι, διὰ τοῦτο προσέλαβον.| Ὅπως οὖν ἔσεσθε ἄνδρες ἄξιοι τῆς ἐλευθερίας, ἧς κέκτησθε καὶ ἧς ὑμᾶς ἐγὼ εὐδαιμονίζω. Εὖ γὰρ ἴστε ὅτι τὴν ἐλευθερίαν ἑλοίμην ἂν ἀντὶ ὧν ἔχω πάντων καὶ ἄλλων πολλαπλασίων».

4. «Ὅπως δὲ καὶ εἰδῆτε, εἰς οἷον ἔρχεσθε ἀγῶνα, ἐγὼ ὑμᾶς εἰδὼς διδάξω· τὸ μὲν γὰρ πλῆθος πολὺ καὶ κραυγῇ πολλῇ ἐπίασιν· ἂν δὲ ταῦτα ἀνάσχησθε, τὰ ἄλλα καὶ αἰσχυνεῖσθαί μοι δοκῶ οἵους ἡμῖν γνώσεσθε τοὺς ἐν τῇ χώρᾳ ὄντας ἀνθρώπους. Ὑμῶν δὲ ἀνδρῶν ὄντων καὶ εὖ τῶν ἐμῶν γενομένων, ἐγὼ ὑμῶν τὸν μὲν οἴκαδε βουλόμενον ἀπιέναι τοῖς οἴκοι ζηλωτὸν ποιήσω ἀπελθεῖν, πολλοὺς δὲ οἶμαι ποιήσειν τὰ παρ' ἐμοὶ ἑλέσθαι ἀντὶ τῶν οἴκοι».

5. Ἐνταῦθα Γαυλίτης παρών, φυγὰς Σάμιος, πιστὸς δὲ Κύρῳ εἶπε· «Καὶ μήν, ὦ Κῦρε, λέγουσί τινες ὅτι πολλὰ ὑπισχνῇ νῦν διὰ τὸ ἐν τοιούτῳ εἶναι, τοῦ κινδύνου προσιόντος, ἂν δὲ εὖ γένηταί τι, οὐ μεμνήσεσθαί σέ φασιν· ἔνιοι δὲ οὐδ', εἰ μεμνῇό τε καὶ βούλοιο, δύνασθαι ἂν ἀποδοῦναι ὅσα ὑπισχνῇ».

6. Ἀκούσας ταῦτα ἔλεξεν ὁ Κῦρος· «Ἀλλ' ἔστι μὲν ἡμῖν, ὦ ἄνδρες, ἡ ἀρχὴ ἡ πατρῴα πρὸς μὲν μεσημβρίαν μέχρι οὗ διὰ καῦμα οὐ δύνανται οἰκεῖν ἄνθρωποι, πρὸς δὲ ἄρκτον μέχρι οὗ διὰ χειμῶνα· τὰ δ' ἐν μέσῳ τούτων πάντα σατραπεύουσιν οἱ τοῦ ἐμοῦ ἀδελφοῦ φίλοι».

7-8 «Ἢν δ' ἡμεῖς νικήσωμεν, ἡμᾶς δεῖ τοὺς ἡμετέρους φίλους τούτων ἐγκρατεῖς ποιῆσαι. Ὥστε οὐ τοῦτο δέδοικα, μὴ οὐκ ἔχω, ὅ,τι δῶ ἑκάστῳ τῶν φίλων, ἂν εὖ γένηται, ἀλλὰ μὴ οὐκ ἔχω ἱκανούς, οἷς δῶ. Ὑμῶν δὲ τῶν Ἑλλήνων καὶ στέφανον ἑκάστῳ χρυσοῦν δώσω».

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Οἱ δὲ ταῦτα ἀκούσαντες αὐτοί τε ἦσαν πολὺ προθυμότεροι καὶ τοῖς ἄλλοις ἐξήγγελλον. Εἰσῆσαν δὲ παρ᾽ αὐτὸν καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων τινὲς ἀξιοῦντες εἰδέναι τί σφίσιν ἔσται, ἐὰν κρατήσωσιν. Ὁ δὲ ἐμπιμπλὰς ἁπάντων τὴν γνώμην ἀπέπεμπε.

9. Παρεκελεύοντο δὲ αὐτῷ πάντες, ὅσοι περ διελέγοντο, μὴ μάχεσθαι, ἀλλ᾽ ὄπισθεν ἑαυτῶν τάττεσθαι· ἐν δὲ τῷ καιρῷ τούτῳ Κλέαρχος ὧδέ πως ἤρετο τὸν Κῦρον· «Οἴει γάρ σοι μαχεῖσθαι, ὦ Κῦρε, τὸν ἀδελφόν» ; «Νὴ Δί᾽», ἔφη ὁ Κῦρος, «εἴπερ γε Δαρείου καὶ Παρυσάτιδός ἐστι παῖς, ἐμὸς δὲ ἀδελφός, οὐκ ἀμαχεὶ ταῦτ᾽ ἐγὼ λήψομαι».

10. Ἐνταῦθα δὴ ἐν τῇ ἐξοπλισίᾳ ἀριθμὸς ἐγένετο τῶν μὲν Ἑλλήνων ἀσπὶς μυρία καὶ τετρακοσία, πελτασταὶ δὲ δισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι, τῶν δὲ μετὰ Κύρου βαρβάρων δέκα μυριάδες καὶ ἅρματα δρεπανηφόρα ἀμφὶ τὰ εἴκοσι.

11. Τῶν δὲ πολεμίων ἐλέγοντο εἶναι ἑκατὸν καὶ εἴκοσι μυριάδες καὶ ἅρματα δρεπανηφόρα διακόσια. Ἄλλοι δὲ ἦσαν ἑξακισχίλιοι ἱππεῖς, ὧν Ἀρταγέρσης ἦρχεν· οὗτοι δ᾽ αὖ πρὸ αὐτοῦ βασιλέως τεταγμένοι ἦσαν.

12. Τοῦ δὲ βασιλέως στρατεύματος ἦσαν ἄρχοντες τέτταρες, τριάκοντα μυριάδων ἕκαστος, Ἀβροκόμας, Τισσαφέρνης, Γωβρύας, Ἀρβάκης. Τούτων δὲ παρεγένοντο ἐν τῇ μάχῃ ἐνενήκοντα μυριάδες καὶ ἅρματα δρεπανηφόρα ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα· Ἀβροκόμας δὲ ὑστέρησε τῆς μάχης ἡμέραις πέντε, ἐκ Φοινίκης ἐλαύνων.

13. Ταῦτα δὲ ἤγγελλον πρὸς Κῦρον οἱ αὐτομολήσαντες ἐκ τῶν πολεμίων πρὸ τῆς μάχης, καὶ μετὰ τὴν μάχην, οἳ ὕστερον ἐλήφθησαν τῶν πολεμίων ταὐτὰ ἤγγελλον.

14. Ἐντεῦθεν δὲ Κῦρος ἐξελαύνει σταθμὸν ἕνα,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

παρασάγγας τρεῖς, συντεταγμένῳ τῷ στρατεύματι παντὶ καὶ τῷ Ἑλληνικῷ καὶ τῷ βαρβαρικῷ· ᾤετο γὰρ ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ μαχεῖσθαι βασιλέα· κατὰ γὰρ μέσον τὸν σταθμὸν τοῦτον τάφρος ἦν ὀρυκτὴ βαθεῖα, τὸ μὲν εὖρος ὀργυιαὶ πέντε, τὸ δὲ βάθος ὀργυιαὶ τρεῖς.

15-17. Παρετέτατο δὲ ἡ τάφρος ἄνω διὰ τοῦ πεδίου ἐπὶ δώδεκα παρασάγγας μέχρι τοῦ Μηδίας τείχους. Ἦν δὲ παρὰ τὸν Εὐφράτην πάροδος στενὴ μεταξὺ τοῦ ποταμοῦ καὶ τῆς τάφρου ὡς εἴκοσι ποδῶν τὸ εὖρος. Ταύτην δὲ τὴν τάφρον βασιλεὺς ποιεῖ ἀντὶ ἐρύματος, ἐπειδὴ πυνθάνεται Κῦρον προσελαύνοντα. Ταύτην δὴ τὴν πάροδον Κῦρός τε καὶ ἡ στρατιὰ παρῆλθε καὶ ἐγένοντο εἴσω τῆς τάφρου. Ταύτῃ μὲν οὖν τῇ ἡμέρᾳ οὐκ ἐμαχέσατο βασιλεύς, ἀλλ' ὑποχωρούντων φανερὰ ἦσαν καὶ ἵππων καὶ ἀνθρώπων ἴχνη πολλά.

18. Ἐνταῦθα Κῦρος Σιλανὸν καλέσας, τὸν Ἀμπρακιώτην μάντιν, ἔδωκεν αὐτῷ δαρεικοὺς τρισχιλίους, ὅτι τῇ ἑνδεκάτῃ ἀπ' ἐκείνης ἡμέρᾳ πρότερον θυόμενος εἶπεν αὐτῷ, ὅτι βασιλεὺς οὐ μαχεῖται δέκα ἡμερῶν. Κῦρος δὲ εἶπεν· «Οὐκ ἄρα ἔτι μαχεῖται, εἰ ἐν ταύταις οὐ μαχεῖται ταῖς ἡμέραις· ἐὰν δὲ ἀληθεύσῃς, ὑπισχνοῦμαί σοι δέκα τάλαντα». Τοῦτο τὸ χρυσίον τότε ἀπέδωκεν, ἐπεὶ παρῆλθον αἱ δέκα ἡμέραι.

19. Ἐπεὶ δ' ἐπὶ τῇ τάφρῳ οὐκ ἐκώλυε βασιλεὺς τὸ Κύρου στράτευμα διαβαίνειν, ἔδοξε καὶ Κύρῳ καὶ τοῖς ἄλλοις ἀπεγνωκέναι τοῦ μάχεσθαι· ὥστε τῇ ὑστεραίᾳ Κῦρος ἐπορεύετο ἠμελημένως μᾶλλον.

20. Τῇ δὲ τρίτῃ ἐπί τε τοῦ ἅρματος καθήμενος τὴν πορείαν ἐποιεῖτο καὶ ὀλίγους ἐν τάξει ἔχων πρὸ αὐτοῦ· τὸ δὲ πολὺ αὐτῷ ἀνατεταραγμένον ἐπορεύετο καὶ τῶν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ὅπλων τοῖς στρατιώταις πολλὰ ἐπὶ ἁμαξῶν ἤγετο καὶ ὑποζυγίων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η΄

Παρὰ προσδοκίαν ὁ βασιλεὺς ἐμφανίζεται. Μάχη παρὰ τὰ Κούναξα. Ὁ Κῦρος φονεύεται.

1. Καὶ ἤδη τε ἦν ἀμφὶ ἀγορὰν πλήθουσαν καὶ πλησίον ἦν ὁ σταθμός, ἔνθα ἔμελλε καταλύειν, ἡνίκα Πατηγύας ἀνὴρ Πέρσης τῶν ἀμφὶ Κῦρον πιστῶν προφαίνεται ἐλαύνων ἀνὰ κράτος ἱδροῦντι τῷ ἵππῳ, καὶ εὐθὺς πᾶσιν, οἷς ἐνετύγχανεν, ἐβόα καὶ βαρβαρικῶς καὶ ἑλληνικῶς, ὅτι βασιλεὺς σὺν στρατεύματι πολλῷ προσέρχεται ὡς εἰς μάχην παρεσκευασμένος.

2. Ἔνθα δὴ πολὺς τάραχος ἐγένετο· αὐτίκα γὰρ ἐδόκουν οἱ Ἕλληνες, καὶ πάντες δέ, ἀτάκτοις σφίσιν ἐπιπεσεῖσθαι. Κῦρός τε καταπηδήσας ἀπὸ τοῦ ἅρματος τὸν θώρακα ἐνέδυ καὶ ἀναβὰς ἐπὶ τὸν ἵππον τὰ παλτὰ εἰς τὰς χεῖρας ἔλαβε, τοῖς τε ἄλλοις πᾶσι παρήγγειλεν ἐξοπλίζεσθαι καὶ καθίστασθαι εἰς τὴν ἑαυτοῦ τάξιν ἕκαστον.

4. Ἔνθα δὴ σὺν πολλῇ σπουδῇ καθίσταντο, Κλέαρχος μὲν τὰ δεξιὰ τοῦ κέρατος ἔχων πρὸς τῷ Εὐφράτῃ ποταμῷ, Πρόξενος δὲ ἐχόμενος, οἱ δὲ ἄλλοι μετὰ τοῦτον, Μένων δὲ τὸ εὐώνυμον κέρας ἔσχε τοῦ Ἑλληνικοῦ.

5-6-7. Τοῦ δὲ βαρβαρικοῦ ἱππεῖς μὲν Παφλαγόνες εἰς χιλίους παρὰ Κλέαρχον ἔστησαν ἐν τῷ δεξιῷ καὶ τὸ Ἑλληνικὸν πελταστικόν, ἐν δὲ τῷ εὐωνύμῳ Ἀριαῖός τε ὁ Κύρου ὕπαρχος καὶ τὸ ἄλλο βαρβαρικόν, Κῦρος δὲ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

καὶ οἱ ἱππεῖς τούτου, ὅσον ἑξακόσιοι, κατὰ τὸ μέσον, ὡπλισμένοι θώραξι μὲν αὐτοὶ καὶ παραμηριδίοις καὶ κράνεσι πάντες πλὴν Κύρου· Κῦρος δὲ ψιλὴν ἔχων τὴν κεφαλὴν εἰς τὴν μάχην καθίστατο. Οἱ δ' ἵπποι πάντες εἶχον καὶ προμετωπίδια καὶ προστερνίδια· εἶχον δὲ καὶ μαχαίρας οἱ ἱππεῖς Ἑλληνικάς.

8. Καὶ ἤδη τε ἦν μέσον ἡμέρας καὶ οὔπω καταφανεῖς ἦσαν οἱ πολέμιοι· ἡνίκα δὲ δείλη ἐγίγνετο, ἐφάνη κονιορτὸς ὥσπερ νεφέλη λευκή, χρόνῳ δὲ συχνῷ ὕστερον ὥσπερ μελανία τις ἐν τῷ πεδίῳ ἐπὶ πολύ. Ὅτε δὲ ἐγγύτερον ἐγίγνοντο, τάχα δὴ καὶ χαλκός τις ἤστραπτε καὶ αἱ λόγχαι καὶ αἱ τάξεις καταφανεῖς ἐγίγνοντο.

9. Καὶ ἦσαν ἱππεῖς μὲν λευκοθώρακες ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου τῶν πολεμίων· Τισσαφέρνης ἐλέγετο τούτων ἄρχειν· ἐχόμενοι δὲ γερροφόροι, ἐχόμενοι δὲ ὁπλῖται σὺν ποδήρεσι ξυλίναις ἀσπίσιν· Αἰγύπτιοι δ' οὗτοι ἐλέγοντο εἶναι· ἄλλοι δ' ἱππεῖς, ἄλλοι τοξόται. Πάντες δ' οὗτοι κατὰ ἔθνη ἐν πλαισίῳ πλήρει ἀνθρώπων ἐπορεύοντο.

10. Πρὸ δὲ αὐτῶν ἅρματα διαλείποντα συχνὸν ἀπ' ἀλλήλων, τὰ δὴ δρεπανηφόρα καλούμενα· εἶχον δὲ τὰ δρέπανα ἐκ τῶν ἀξόνων εἰς πλάγιον ἀποτεταμένα καὶ ὑπὸ τοῖς δίφροις εἰς γῆν βλέποντα, ὡς διακόπτειν, ὅτῳ ἐντυγχάνοιεν. Ἡ δὲ γνώμη ἦν ὡς εἰς τὰς τάξεις τῶν Ἑλλήνων ἐλῶντα καὶ διακόψοντα.

11. Ὃ μέντοι Κῦρος εἶπεν, ὅτε καλέσας παρεκελεύετο τοῖς Ἕλλησι τὴν κραυγὴν τῶν βαρβάρων ἀνέχεσθαι, ἐψεύσθη τοῦτο· οὐ γὰρ κραυγῇ, ἀλλὰ σιγῇ ὡς ἀνυστὸν καὶ ἡσυχῇ ἐν ἴσῳ καὶ βραδέως προσῇσαν.

12. Καὶ ἐν τούτῳ Κῦρος παρελαύνων αὐτὸς σὺν Πίγρητι τῷ ἑρμηνεῖ καὶ ἄλλοις τρισὶν ἢ τέτταρσι τῷ Κλεάρχῳ ἐβόα ἄγειν τὸ στράτευμα κατὰ μέσον τὸ τῶν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

πολεμίων, ὅτι ἐκεῖ βασιλεὺς εἴη· «κἂν τοῦτ'», ἔφη, «νικῶμεν, πάνθ' ἡμῖν πεποίηται».

13. Ὁρῶν δὲ ὁ Κλέαρχος τὸ μέσον στῖφος καὶ ἀκούων Κύρου ἔξω ὄντα τοῦ εὐωνύμου βασιλέα (τοσοῦτον γὰρ πλήθει περιῆν βασιλεύς, ὥστε μέσον τῶν ἑαυτοῦ ἔχων τοῦ Κύρου εὐωνύμου ἔξω ἦν), ἀλλ' ὅμως ὁ Κλέαρχος οὐκ ἤθελεν ἀποσπάσαι ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τὸ δεξιὸν κέρας, φοβούμενος, μὴ κυκλωθείη ἑκατέρωθεν. Τῷ δὲ Κύρῳ ἀπεκρίνατο, ὅτι αὐτῷ μέλει, ὅπως καλῶς ἔχοι.

14. Καὶ ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ τὸ μὲν βαρβαρικὸν στράτευμα ὁμαλῶς προήει, τὸ δὲ Ἑλληνικόν, ἔτι ἐν τῷ αὐτῷ μένον, συνετάττετο ἐκ τῶν ἔτι προσιόντων. Καὶ ὁ Κῦρος, παρελαύνων οὐ πάνυ πρὸς αὐτῷ τῷ στρατεύματι, κατεθεᾶτο ἑκατέρωσε ἀποβλέπων, εἴς τε τοὺς πολεμίους καὶ τοὺς φίλους.

15. Ἰδὼν δὲ αὐτὸν ἀπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, πελάσας, ὡς συναντῆσαι, ἤρετο, εἴ τι παραγγέλλοι. Ὁ δ' ἐπιστήσας εἶπε καὶ λέγειν ἐκέλευε πᾶσιν, ὅτι καὶ τὰ ἱερὰ καλὰ καὶ τὰ σφάγια καλά.

16. Ταῦτα δὲ λέγων θορύβου ἤκουε διὰ τῶν τάξεων ἰόντος καὶ ἤρετο, τὶς ὁ θόρυβος εἴη. Ὁ δὲ εἶπεν ὅτι τὸ σύνθημα παρέρχεται δεύτερον ἤδη. Καὶ ὃς ἐθαύμασε, τὶς παραγγέλλει, καὶ ἤρετο, ὅ,τι εἴη τὸ σύνθημα. Ὁ δ' ἀπεκρίνατο «Ζεὺς σωτὴρ καὶ νίκη».

17. Ὁ δὲ Κῦρος ἀκούσας «ἀλλὰ δέχομαί τε», ἔφη, «καὶ τοῦτο ἔστω». Ταῦτα δ' εἰπὼν εἰς τὴν αὑτοῦ χώραν ἀπήλαυνε.

18. Καὶ οὐκέτι τρία ἢ τέτταρα στάδια διειχέτην τὼ φάλαγγε ἀπ' ἀλλήλων, ἡνίκα ἐπαιάνιζόν τε οἱ Ἕλληνες καὶ ἤρχοντο ἀντίοι ἰέναι τοῖς πολεμίοις. Ὡς δὲ πορευομένων ἐξεκύμαινέ τι τῆς φάλαγγος, τὸ ὑπολειπόμενον

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἤρξατο δρόμῳ θεῖν· καὶ ἅμα ἐφθέγξαντο πάντες, οἷον τῷ Ἐνυαλίῳ ἐλελίζουσι, καὶ πάντες δὲ ἔθεον.

19. Πρὶν δὲ τόξευμα ἐξικνεῖσθαι, ἐκκλίνουσιν οἱ βάρβαροι καὶ φεύγουσι. Καὶ ἐνταῦθα δὴ ἐδίωκον μὲν κατὰ κράτος οἱ Ἕλληνες, ἐβόων δὲ ἀλλήλοις μὴ θεῖν δρόμῳ, ἀλλ' ἐν τάξει ἕπεσθαι.

20. Τὰ δ' ἅρματα ἐφέροντο τὰ μὲν δι' αὐτῶν τῶν πολεμίων, τὰ δὲ καὶ διὰ τῶν Ἑλλήνων κενὰ ἡνιόχων. Οἱ δ' ἐπεὶ προΐδοιεν, διΐσταντο· ἔστι δ' ὅστις καὶ κατελήφθη ὥσπερ ἐν ἱπποδρόμῳ ἐκπλαγείς· καὶ οὐδὲν μέντοι οὐδὲ τοῦτον παθεῖν ἔφασαν, οὐδ' ἄλλος δὲ τῶν Ἑλλήνων ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ ἔπαθεν οὐδεὶς οὐδέν, πλὴν ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ τοξευθῆναί τις ἐλέγετο.

21. Κῦρος δ' ὁρῶν τοὺς Ἕλληνας νικῶντας τὸ καθ' αὐτοὺς καὶ διώκοντας, ἡδόμενος καὶ προσκυνούμενος ἤδη ὡς βασιλεὺς ὑπὸ τῶν ἀμφ' αὐτόν, οὐδ' ὥς ἐξήχθη διώκειν, ἀλλὰ συνεσπειραμένην ἔχων τὴν τῶν σὺν ἑαυτῷ ἑξακοσίων ἱππέων τάξιν ἐπεμελεῖτο, ὅ,τι ποιήσει βασιλεύς.

22. Καὶ γὰρ ᾔδη αὐτὸν ὅτι μέσον ἔχοι τοῦ Περσικοῦ στρατεύματος. Καὶ πάντες δ' οἱ τῶν βαρβάρων ἄρχοντες μέσον ἔχοντες τὸ αὐτῶν ἡγοῦνται, νομίζοντες οὕτω καὶ ἐν ἀσφαλεστάτῳ εἶναι, ἢν ᾖ ἡ ἰσχὺς αὐτῶν ἑκατέρωθεν, καὶ εἴ τι παραγγεῖλαι χρῄζοιεν, ἡμίσει ἂν χρόνῳ αἰσθάνεσθαι τὸ στράτευμα.

23. Καὶ βασιλεὺς δὴ τότε, μέσον ἔχων τῆς αὑτοῦ στρατιᾶς, ὅμως ἔξω ἐγένετο τοῦ Κύρου εὐωνύμου κέρατος. Ἐπεὶ δ' οὐδεὶς αὐτῷ ἐμάχετο ἐκ τοῦ ἀντίου οὐδὲ τοῖς αὑτοῦ τεταγμένοις ἔμπροσθεν, ἐπέκαμπτεν ὡς εἰς κύκλωσιν.

24. Ἔνθα δὴ Κῦρος δείσας, μὴ ὄπισθεν γενόμενος

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

κατακόψῃ τὸ Ἑλληνικόν, ἐλαύνει ἀντίος· καὶ ἐμβαλὼν σὺν τοῖς ἑξακοσίοις νικᾷ τοὺς πρὸ βασιλέως τεταγμένους καὶ εἰς φυγὴν ἔτρεψε τοὺς ἑξακισχιλίους καὶ ἀποκτεῖναι λέγεται αὐτὸς τῇ ἑαυτοῦ χειρὶ Ἀρταγέρσην τὸν ἄρχοντα αὐτῶν.

25-26. Ὡς δ' ἡ τροπὴ ἐγένετο, διασπείρονται καὶ οἱ Κύρου ἑξακόσιοι, εἰς τὸ διώκειν ὁρμήσαντες, πλὴν πάνυ ὀλίγοι ἀμφ' αὐτὸν κατελείφθησαν, σχεδὸν οἱ ὁμοτράπεζοι καλούμενοι. Σὺν τούτοις δὲ ὢν καθορᾷ βασιλέα καὶ τὸ ἀμφ' ἐκεῖνον στῖφος· καὶ εὐθὺς οὐκ ἠνέσχετο, ἀλλ' εἰπὼν «Τὸν ἄνδρα ὁρῶ» ἵετο ἐπ' αὐτὸν καὶ παίει κατὰ τὸ στέρνον καὶ τιτρώσκει διὰ τοῦ θώρακος, ὥς φησι Κτησίας ὁ ἰατρός, καὶ ἰᾶσθαι αὐτὸς τὸ τραῦμά φησι.

27. Παίοντα δ' αὐτὸν ἀκοντίζει τις παλτῷ ὑπὸ τὸν ὀφθαλμὸν βιαίως. Καὶ ἐνταῦθα μαχόμενοι καὶ βασιλεὺς καὶ Κῦρος καὶ οἱ ἀμφ' αὐτοὺς ὑπὲρ ἑκατέρου, ὁπόσοι μὲν τῶν ἀμφὶ βασιλέα ἀπέθνῃσκον, Κτησίας λέγει· παρ' ἐκείνῳ γὰρ ἦν· Κῦρος δὲ αὐτός τε ἀπέθανε καὶ ὀκτὼ οἱ ἄριστοι τῶν περὶ αὐτὸν ἔκειντο ἐπ' αὐτῷ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι΄.

Ὁ βασιλεὺς διαρπάζει τὸ στρατόπεδον τοῦ Κύρου. Οἱ Ἕλληνες νικῶσιν ἐν δευτέρᾳ μάχῃ.

1. Ἐνταῦθα δὲ Κύρου ἀποτέμνεται ἡ κεφαλὴ καὶ ἡ χεὶρ ἡ δεξιά. Βασιλεὺς δὲ διώκων εἰσπίπτει εἰς τὸ Κύρειον στρατόπεδον· καὶ οἱ μὲν μετὰ Ἀριαίου οὐκέτι ἵστανται, ἀλλὰ φεύγουσι διὰ τοῦ αὐτῶν στρατοπέδου

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

εἰς τὸν σταθμόν, ἔνθεν ὥρμηντο· τέτταρες δ' ἐλέγοντο παρασάγγαι εἶναι τῆς ὁδοῦ.

4. Ἐνταῦθα διέσχον ἀλλήλων βασιλεύς τε καὶ οἱ Ἕλληνες ὡς τριάκοντα στάδια, οἱ μέν διώκοντες τοὺς καθ' αὑτούς, οἱ δ' ἁρπάζοντες ὡς ἤδη πάντες νικῶντες.

5. Ἐπεὶ δ' ᾔσθοντο οἱ μὲν Ἕλληνες, ὅτι βασιλεὺς σὺν τῷ στρατεύματι ἐν τοῖς σκευοφόροις εἴη, βασιλεὺς δ' αὖ ἤκουσε Τισσαφέρνους, ὅτι οἱ Ἕλληνες νικῷεν τὸ καθ' ἑαυτοὺς καὶ εἰς τὸ πρόσθεν οἴχονται διώκοντες, ἔνθα δὴ βασιλεὺς μὲν ἀθροίζει τε τοὺς ἑαυτοῦ καὶ συντάττεται, ὁ δὲ Κλέαρχος ἐβουλεύετο Πρόξενον καλέσας, πλησιαίτατος γὰρ ἦν, εἰ πέμποιέν τινας ἢ πάντες ἴοιεν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἀρήξοντες.

10. Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐβουλεύοντο, καὶ δὴ βασιλεὺς παραμειψάμενος, εἰς τὸ αὐτὸ σχῆμα κατέστησεν ἀντίαν τὴν φάλαγγα, ὥσπερ τὸ πρῶτον μαχούμενος συνῄει. Ὡς δὲ εἶδον οἱ Ἕλληνες ἐγγύς τε ὄντας καὶ παρατεταγμένους, αὖθις παιανίσαντες ἐπῇσαν πολὺ προθυμότερον ἢ πρόσθεν.

11. Οἱ δ' αὖ βάρβαροι οὐκ ἐδέχοντο, ἀλλ' ἐκ πλείονος ἢ τὸ πρόσθεν ἔφευγον· οἱ δ' ἐπεδίωκον μέχρι κώμης τινός· σχεδὸν δ' ὅτε ταῦτα ἦν καὶ ἥλιος ἐδύετο.

16 - 17. Ἐνταῦθα δ' ἔστησαν οἱ Ἕλληνες, καὶ θέμενοι τὰ ὅπλα ἀνεπαύοντο· καὶ ἅμα μὲν ἐθαύμαζον, ὅτι οὐδαμοῦ Κῦρος φαίνοιτο οὐδ' ἄλλος ἀπ' αὐτοῦ οὐδεὶς παρῄει· οὐ γὰρ ᾔδεσαν αὐτὸν τεθνηκότα, ἀλλ' εἴκαζον ἢ διώκοντα οἴχεσθαι ἢ καταληψόμενόν τι προεληλακέναι, καὶ αὐτοὶ ἐβουλεύοντο, εἰ αὐτοῦ μείναντες τὰ σκευοφόρα ἐνταῦθα ἄγοιντο ἢ ἀπίοιεν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. Ἔδοξεν αὐτοῖς ἀπιέναι· καὶ ἀφικνοῦνται ἀμφὶ δορπηστὸν ἐπὶ τὰς σκηνάς.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

18. Ταύτης μὲν τῆς ἡμέρας τοῦτο τὸ τέλος ἐγένετο. Καταλαμβάνουσι δὲ τῶν τε ἄλλων χρημάτων τὰ πλεῖστα διηρπασμένα καὶ εἴ τι σιτίον ἢ ποτὸν ἦν, καὶ τὰς ἁμάξας μεστὰς ἀλεύρων καὶ οἴνου, ἃς παρεσκευάσατο Κῦρος, ἵνα, εἴ ποτε σφοδρὰ τὸ στράτευμα λάβοι ἔνδεια, διαδοίη τοῖς Ἕλλησιν· (ἦσαν δ᾽ αὗται τετρακόσιαι ἅμαξαι), καὶ ταύτας τότε οἱ σὺν βασιλεῖ διήρπασαν.

Ὥστε ἄδειπνοι ἦσαν οἱ πλεῖστοι τῶν Ἑλλήνων· ἦσαν δὲ καὶ ἀνάριστοι· πρὶν γὰρ δὴ καταλῦσαι τὸ στράτευμα πρὸς ἄριστον, βασιλεὺς ἐφάνη· ταύτην μὲν οὖν τὴν νύκτα οὕτω διεγένοντο.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Οἱ Ἕλληνες μανθάνουσι τὸν θάνατον τοῦ Κύρου. Ὁ βασιλεὺς ζητεῖ τὰ ὅπλα τῶν Ἑλλήνων. Οἱ Ἕλληνες ἀρνοῦνται ὑπερηφάνως.

2. Ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ συνελθόντες οἱ στρατηγοὶ ἐθαύμαζον, ὅτι Κῦρος οὔτε ἄλλον πέμποι σημανοῦντα, ὅ,τι χρὴ ποιεῖν οὔτε αὐτὸς φαίνοιτο. Ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς συσκευασαμένοις, ἃ εἶχον, καὶ ἐξοπλισαμένοις προϊέναι εἰς τὸ πρόσθεν ἕως Κύρῳ συμμείξειαν.

3. Ἤδη δὲ ἐν ὁρμῇ ὄντων, ἅμα ἡλίῳ ἀνέχοντι ἦλθε Προκλῆς ὁ Τευθρανίας ἄρχων, γεγονὼς ἀπὸ Δαμαράτου τοῦ Λάκωνος, καὶ Γλοῦς ὁ Ταμώ. Οὗτοι ἔλεγον, ὅτι Κῦρος μὲν τέθνηκεν, Ἀριαῖος δὲ πεφευγὼς ἐν τῷ σταθμῷ εἴη μετὰ τῶν ἄλλων βαρβάρων, ὅθεν τῇ προτεραίᾳ ὥρμηντο, καὶ λέγει, ὅτι ταύτην μὲν τὴν ἡμέραν περιμενοῖεν αὐτούς, εἰ μέλλοιεν ἥκειν, τῇ δὲ ἄλλῃ ἀπιέναι φαίη ἐπὶ Ἰωνίας, ὅθεν περ ἦλθε.

4. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες πυνθανόμενοι βαρέως ἔφερον. Κλέαρχος δὲ τάδε εἶπεν· «Ἀλλ᾽ ὤφελε μὲν Κῦρος ζῆν· ἐπεὶ δὲ τετελεύτηκεν, ἀπαγγέλλετε Ἀριαίῳ, ὅτι ἡμεῖς νικῶμέν τε βασιλέα καί, ὡς ὁρᾶτε, οὐδεὶς ἔτι ἡμῖν μάχεται, καί, εἰ μὴ ὑμεῖς ἤλθετε, ἐπορευόμεθα ἂν ἐπὶ βασιλέα. Ἐπαγγελλόμεθα δὲ Ἀριαίῳ, ἐὰν ἐνθάδε ἔλθῃ, εἰς τὸν θρό-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

νον τὸν βασίλειον καθιεῖν αὐτόν, τῶν γὰρ μάχην νικώντων καὶ τὸ ἄρχειν ἐστί».

5. Ταῦτα εἰπὼν ἀποστέλλει τοὺς ἀγγέλους καὶ σὺν αὐτοῖς Χειρίσοφον τὸν Λάκωνα καὶ Μένωνα τὸν Θετταλόν· καὶ γὰρ αὐτὸς Μένων ἐβούλετο· ἦν γὰρ φίλος και ξένος Ἀριαίου.

6. Οἱ μὲν ᾤχοντο, Κλέαρχος δὲ περιέμενε· τὸ δὲ στράτευμα ἐπορίζετο σῖτον, ὅπως ἐδύνατο, ἐκ τῶν ὑποζυγίων κόπτοντες τοὺς βοῦς καὶ ὄνους· ξύλοις δὲ ἐχρῶντο μικρὸν προϊόντες ἀπὸ τῆς φάλαγγος, οὗ ἡ μάχη ἐγένετο, τοῖς τε οἰστοῖς πολλοῖς οὖσιν, οὓς ἠνάγκαζον οἱ Ἕλληνες ἐκβάλλειν τοὺς αὐτομολοῦντας παρὰ βασιλέως, καὶ τοῖς γέρροις καὶ ταῖς ἀσπίσι ταῖς ξυλίναις ταῖς Αἰγυπτίαις· πολλαὶ δὲ καὶ πέλται καὶ ἅμαξαι ἦσαν φέρεσθαι ἔρημοι· οἷς πᾶσι χρώμενοι κρέα ἕψοντες ἤσθιον ἐκείνην τὴν ἡμέραν.

7. Καὶ ἤδη τε ἦν ἀμφὶ πλήθουσαν ἀγορὰν καὶ ἔρχονται παρὰ βασιλέως καὶ Τισσαφέρνους κήρυκες οἱ μὲν ἄλλοι βάρβαροι, ἦν δ᾽ αὐτῶν Φαλῖνος εἷς Ἕλλην, ὃς ἐτύγχανε παρὰ Τισσαφέρνει ὢν καὶ ἐντίμως ἔχων· καὶ γὰρ προσεποιεῖτο ἐπιστήμων εἶναι τῶν ἀμφὶ τάξεις τε καὶ ὁπλομαχίαν.

8. Οὗτοι δὲ προσελθόντες καὶ καλέσαντες τοὺς τῶν Ἑλλήνων ἄρχοντας λέγουσιν, ὅτι βασιλεὺς κελεύει τοὺς Ἕλληνας, ἐπεὶ νικῶν τυγχάνει καὶ Κῦρον ἀπέκτονε, παραδόντας τὰ ὅπλα ἰόντας ἐπὶ τὰς βασιλέως θύρας εὑρίσκεσθαι, ἄν τι δύνωνται, ἀγαθόν.

9. Ταῦτα μὲν εἶπον οἱ βασιλέως κήρυκες· οἱ δὲ Ἕλληνες βαρέως μὲν ἤκουσαν, ὅμως δὲ Κλέαρχος τοσοῦτον εἶπεν, ὅτι οὐ τῶν νικώντων εἴη τὰ ὅπλα παραδιδό-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ναι· «ἀλλ'», ἔφη, «ὑμεῖς μέν, ὦ ἄνδρες στρατηγοί, τούτοις ἀποκρίνασθε ὅ,τι κάλλιστόν τε καὶ ἄριστον ἔχετε· ἐγὼ δὲ αὐτίκα ἥξω»· ἐκάλεσε γάρ τις αὐτὸν τῶν ὑπηρετῶν, ὅπως ἴδοι τὰ ἱερὰ ἐξῃρημένα· ἔτυχε γὰρ θυόμενος.

10. Ἔνθα δὴ ἀπεκρίνατο Κλεάνωρ ὁ Ἀρκὰς πρεσβύτατος ὤν, ὅτι πρόσθεν ἂν ἀποθάνοιεν ἢ τὰ ὅπλα παραδοῖεν· Πρόξενος δὲ ὁ Θηβαῖος, «Ἀλλ' ἐγώ», ἔφη, «ὦ Φαλῖνε, θαυμάζω, πότερα ὡς κρατῶν βασιλεὺς αἰτεῖ τὰ ὅπλα ἢ ὡς διὰ φιλίαν δῶρα· εἰ μὲν γὰρ ὡς κρατῶν, τί δεῖ αὐτὸν αἰτεῖν καὶ οὐ λαβεῖν ἐλθόντα; εἰ δὲ πείσας βούλεται λαβεῖν, λεγέτω, τί ἔσται τοῖς στρατιώταις, ἐὰν αὐτῷ ταῦτα χαρίσωνται».

11. Πρὸς ταῦτα Φαλῖνος εἶπε· «Βασιλεὺς νικᾶν ἡγεῖται, ἐπεὶ Κῦρον ἀπέκτονε. Τίς γὰρ αὐτῷ ἔτι τῆς ἀρχῆς ἀντιποιεῖται; νομίζει δὲ καὶ ὑμᾶς ἑαυτοῦ εἶναι, ἔχων ἐν μέσῃ τῇ ἑαυτοῦ χώρᾳ καὶ ποταμῶν ἐντὸς ἀδιαβάτων καὶ πλῆθος ἀνθρώπων ἐφ' ὑμᾶς δυνάμενος ἀγαγεῖν, ὅσον οὐδ', εἰ παρέχοι ὑμῖν, δύναισθε ἂν ἀποκτεῖναι».

12. Μετὰ τοῦτον Θεόπομπος Ἀθηναῖος εἶπεν· «Ὦ Φαλῖνε, νῦν, ὡς σὺ ὁρᾷς, ἡμῖν οὐδὲν ἐστὶν ἀγαθὸν ἄλλο εἰ μὴ ὅπλα καὶ ἀρετή. Ὅπλα μὲν οὖν ἔχοντες οἰόμεθα ἂν καὶ τῇ ἀρετῇ χρῆσθαι, παραδόντες δ' ἂν ταῦτα καὶ τῶν σωμάτων στερηθῆναι. Μὴ οὖν οἴου τὰ μόνα ἀγαθὰ ἡμῖν ὄντα ὑμῖν παραδώσειν, ἀλλὰ σὺν τούτοις καὶ περὶ τῶν ὑμετέρων ἀγαθῶν μαχούμεθα».

13. Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Φαλῖνος ἐγέλασε καὶ εἶπεν· «Ἀλλὰ φιλοσόφῳ μὲν ἔοικας, ὦ νεανίσκε, καὶ λέγεις οὐκ ἀχάριτα· ἴσθι μέντοι ἀνόητος ὤν, εἰ οἴει τὴν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ὑμετέραν ἀρετὴν περιγενέσθαι ἂν τῆς βασιλέως δυνάμεως».

14. Ἄλλους δέ τινας ἔφασαν λέγειν ὑπομαλακιζομένους ὡς καὶ Κύρῳ πιστοὶ ἐγένοντο καὶ βασιλεῖ ἂν πολλοῦ ἄξιοι γένοιντο, εἰ βούλοιτο φίλος γενέσθαι· καὶ εἴτε ἄλλο τι θέλοι χρῆσθαι εἴτε ἐπ' Αἴγυπτον στρατεύειν, συγκαταστρέψαιντ' ἂν αὐτῷ.

15-16. Ἐν τούτῳ Κλέαρχος ἧκε καὶ ἠρώτησεν, εἰ ἤδη ἀποκεκριμένοι εἶεν. Φαλῖνος δὲ ὑπολαβὼν εἶπεν· «Οὗτοι μέν, ὦ Κλέαρχε, ἄλλος ἄλλα λέγει· σὺ δ' ἡμῖν εἰπέ, τί λέγεις». Ὁ δ' εἶπεν· «Ἐγώ σε, ὦ Φαλῖνε, ἄσμενος ἑόρακα, οἶμαι δὲ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες· σύ τε γὰρ Ἕλλην εἶ καὶ ἡμεῖς τοσοῦτοι ὄντες, ὅσους σὺ ὁρᾷς· ἐν τοιούτοις δὲ ὄντες πράγμασι συμβουλευόμεθά σοι, τί χρὴ ποιεῖν περὶ ὧν λέγεις».

17. «Σὺ οὖν πρὸς θεῶν συμβούλευσον ἡμῖν, ὅ,τι σοι δοκεῖ κάλλιστον καὶ ἄριστον εἶναι, καὶ ὅ σοι τιμὴν οἴσει εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον ἀεὶ λεγόμενον, ὅτι Φαλῖνός ποτε πεμφθεὶς παρὰ βασιλέως κελεύσων τοὺς Ἕλληνας τὰ ὅπλα παραδοῦναι συμβουλευομένοις συνεβούλευσεν αὐτοῖς τάδε. Οἶσθα δὲ ὅτι ἀνάγκη λέγεσθαι ἐν τῇ Ἑλλάδι, ἃ ἂν συμβουλεύσῃς.

18. Ὁ δὲ Κλέαρχος ταῦτα ὑπήγετο βουλόμενος καὶ αὐτὸν τὸν παρὰ βασιλέως πρεσβεύοντα συμβουλεῦσαι μὴ παραδοῦναι τὰ ὅπλα, ὅπως εὐέλπιδες μᾶλλον εἶεν οἱ Ἕλληνες.

19. Φαλῖνος δὲ ὑποστρέψας παρὰ τὴν δόξαν αὐτοῦ εἶπεν· «Ἐγώ, εἰ μὲν τῶν μυρίων ἐλπίδων μία τις ὑμῖν ἐστὶ σωθῆναι πολεμοῦντες βασιλεῖ, συμβουλεύω μὴ παραδιδόναι τὰ ὅπλα· εἰ δέ τοι μηδεμία σωτηρίας ἐστὶν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἐλπὶς ἄκοντος βασιλέως, συμβουλεύω σῴζεσθαι ὑμῖν, ὅπῃ δυνατόν».

20. Κλέαρχος δὲ πρὸς ταῦτα εἶπεν· «Ἀλλὰ ταῦτα μὲν δὴ σὺ λέγεις· παρ' ἡμῶν δὲ ἀπάγγελλε τάδε, ὅτι ἡμεῖς οἰόμεθα, εἰ μὲν δέοι βασιλεῖ φίλους εἶναι, πλείονος ἂν ἄξιοι εἶναι φίλοι ἔχοντες τὰ ὅπλα ἢ παραδόντες ἄλλῳ, εἰ δὲ δέοι πολεμεῖν, ἄμεινον ἂν πολεμεῖν ἔχοντες τὰ ὅπλα ἢ ἄλλῳ παραδόντες».

21. Ὁ δὲ Φαλῖνος εἶπε· «Ταῦτα μὲν δὴ ἀπαγγελοῦμεν· ἀλλὰ καὶ τάδε ὑμῖν εἰπεῖν ἐκέλευσε βασιλεύς, ὅτι μένουσι μὲν ὑμῖν αὐτοῦ σπονδαὶ εἴησαν, προϊοῦσι δὲ καὶ ἀπιοῦσι πόλεμος. Εἴπατε οὖν καὶ περὶ τούτου, πότερα μενεῖτε καὶ σπονδαί εἰσιν ἢ ὡς πολέμου ὄντος παρ' ὑμῶν ἀπαγγελῶ».

22. Κλέαρχος δ' ἔλεξεν· «Ἀπάγγελλε τοίνυν καὶ περὶ τούτου ὅτι καὶ ἡμῖν ταὐτὰ δοκεῖ, ἅπερ καὶ βασιλεῖ». «Τί οὖν ταῦτά ἐστιν; ἔφη ὁ Φαλῖνος. Ἀπεκρίνατο Κλέαρχος· «Ἢν μὲν μένωμεν, σπονδαί, ἀπιοῦσι δὲ καὶ προϊοῦσι πόλεμος». Ὁ δὲ πάλιν ἠρώτησε· «Σπονδὰς ἢ πόλεμον ἀπαγγελῶ; Κλέαρχος δὲ ταὐτὰ πάλιν ἀπεκρίνατο· «Σπονδαὶ μὲν μένουσιν, ἀπιοῦσι δὲ καὶ προϊοῦσι πόλεμος», Ὅ,τι δὲ ποιήσοι, οὐ διεσήμηνε.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'

Σπονδαὶ Ἀριαίου καὶ Ἑλλήνων. Ἀπέρχονται εἰς Ἰωνίαν δι' ἄλλης ὁδοῦ. Συναντῶσι τὸ βασιλικὸν στράτευμα.

1. Φαλῖνος μὲν δὴ ᾤχετο καὶ οἱ σὺν αὐτῷ. Οἱ δὲ παρὰ Ἀριαίου ἧκον Προκλῆς καὶ Χειρίσοφος. Μένων δὲ αὐτοῦ ἔμενε παρὰ Ἀριαίῳ· οὗτοι δὲ ἔλεγον, ὅτι πολλοὺς φαίη Ἀριαῖος εἶναι Πέρσας ἑαυτοῦ βελτίους, οὓς οὐκ ἂν ἀνασχέσθαι αὐτοῦ βασιλεύοντος· ἀλλ', εἰ βούλεσθε συναπιέναι, ἥκειν ἤδη κελεύει τῆς νυκτός. Εἰ δὲ μή, αὔριον πρῴ ἀπιέναι φησίν.

2. Ὁ δὲ Κλέαρχος εἶπεν· «Ἀλλ' οὕτω χρὴ ποιεῖν· ἐὰν μὲν ἥκωμεν, ὥσπερ λέγετε· εἰ δὲ μή, πράττετε ὁποῖον ἄν τι ὑμῖν οἴησθε μάλιστα συμφέρειν». Ὅ,τι δὲ ποιήσοι οὐδὲ τούτοις εἶπε.

3. Μετὰ ταῦτα, ἤδη ἡλίου δύνοντος, συγκαλέσας τοὺς στρατηγοὺς καὶ λοχαγοὺς ἔλεξε τοιάδε. «Ἐμοί, ὦ ἄνδρες θυομένῳ, ἰέναι ἐπὶ βασιλέα οὐκ ἐγίγνετο τὰ ἱερά, καὶ εἰκότως ἄρα οὐκ ἐγίγνετο· ὡς γὰρ ἐγὼ νῦν πυνθάνομαι, ἐν μέσῳ ἡμῶν καὶ βασιλέως ὁ Τίγρης ποταμός ἐστι ναυσίπορος, ὃν οὐκ ἂν δυναίμεθα ἄνευ πλοίων διαβῆναι· πλοῖα δὲ ἡμεῖς οὐκ ἔχομεν. Οὐ μὲν δὴ αὐτοῦ γε μένειν οἷόν τε· τὰ γὰρ ἐπιτήδεια οὐκ ἔστιν ἔχειν· ἰέναι δὲ παρὰ τοὺς Κύρου φίλους πάνυ καλὰ ἡμῖν τὰ ἱερὰ ἦν».

4. «Ὧδε οὖν χρὴ ποιεῖν, ἀπιόντας δειπνεῖν ὅ,τι τις ἔχει. Ἐπειδὰν δὲ σημήνῃ τῷ κέρατι ὡς ἀναπαύεσθαι, συσκευάζεσθε· ἐπειδὰν δὲ τὸ δεύτερον, ἀνατίθεσθε ἐπὶ τὰ ὑποζύγια· ἐπὶ δὲ τῷ τρίτῳ, ἕπεσθε τῷ ἡγουμένῳ,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τὰ μὲν ὑποζύγια ἔχοντες πρὸς τοῦ ποταμοῦ, τὰ δὲ ὅπλα ἔξω».

5-7. Ταῦτ᾽ ἀκούσαντες οἱ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ ἀπῆλθον καὶ ἐποίουν οὕτω. Καὶ τὸ λοιπὸν ὁ μὲν ἦρχεν, οἱ δὲ ἐπείθοντο, οὐχ ἑλόμενοι, ἀλλὰ ὁρῶντες ὅτι μόνος ἐφρόνει, οἷα δεῖ τὸν ἄρχοντα, οἱ δ᾽ ἄλλοι ἄπειροι ἦσαν. Ἐντεῦθεν, ἐπεὶ σκότος ἐγένετο, Μιλτοκύθης μὲν ὁ Θρᾷξ ἔχων τούς τε ἱππέας τοὺς μεθ᾽ ἑαυτοῦ εἰς τετταράκοντα καὶ τῶν πεζῶν Θρᾳκῶν ὡς τριακοσίους ηὐτομόλησε πρὸς βασιλέα.

8. Κλέαρχος δὲ τοῖς ἄλλοις ἡγεῖτο κατὰ τὰ παρηγγελμένα, οἱ δ᾽ εἵποντο· καὶ ἀφικνοῦνται εἰς τὸν πρῶτον σταθμὸν παρ᾽ Ἀριαῖον καὶ τὴν ἐκείνου στρατιὰν ἀμφὶ μέσας νύκτας· καὶ ἐν τάξει θέμενοι τὰ ὅπλα, συνῆλθον οἱ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ τῶν Ἑλλήνων παρ᾽ Ἀριαῖον· καὶ ὤμοσαν οἵ τε Ἕλληνες καὶ ὁ Ἀριαῖος καὶ τῶν σὺν αὐτῷ οἱ κράτιστοι μήτε προδώσειν ἀλλήλους σύμμαχοί τε ἔσεσθαι· οἱ δὲ βάρβαροι προσώμοσαν καὶ ἡγήσεσθαι ἀδόλως.

9-10. Ταῦτα δ᾽ ὤμοσαν, σφάξαντες ταῦρον καὶ κάπρον καὶ κριὸν εἰς ἀσπίδα, οἱ μὲν Ἕλληνες βάπτοντες ξίφος, οἱ δὲ βάρβαροι λόγχην. Ἐπεὶ δὲ τὰ πιστὰ ἐγένετο, εἶπεν ὁ Κλέαρχος· «Ἄγε δή, ὦ Ἀριαῖε, ἐπείπερ ὁ αὐτὸς ὑμῖν στόλος ἐστὶ καὶ ἡμῖν, εἰπὲ τίνα γνώμην ἔχεις περὶ τῆς πορείας, πότερον ἄπιμεν ἥνπερ ἤλθομεν ἢ ἄλλην τινὰ ἐννενοηκέναι δοκεῖς ὁδὸν κρείττω».

11. Ὁ δ᾽ εἶπεν· «Ἣν μὲν ἤλθομεν ἀπιόντες παντελῶς ἂν ὑπὸ λιμοῦ ἀπολοίμεθα· ὑπάρχει γὰρ νῦν ἡμῖν οὐδὲν τῶν ἐπιτηδείων· ἑπτακαίδεκα γὰρ σταθμῶν τῶν ἐγγυτάτω οὐδὲ δεῦρο ἰόντες ἐκ τῆς χώρας οὐδὲν εἴχομεν λαμβάνειν· ἔνθα δέ τι ἦν, ἡμεῖς διαπορευόμενοι κατε-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

δαπανήσαμεν· νῦν δ' ἐπινοοῦμεν πορεύεσθαι μακροτέραν μέν, τῶν δ' ἐπιτηδείων οὐκ ἀπορήσομεν».

12. «Πορευτέον δ' ἡμῖν τοὺς πρώτους σταθμοὺς ὡς ἂν δυνώμεθα μακροτάτους, ἵνα ὡς πλεῖστον ἀποσπάσωμεν τοῦ βασιλικοῦ στρατεύματος· ἢν γὰρ ἅπαξ δύο ἢ τριῶν ἡμερῶν ὁδὸν ἀπόσχωμεν, οὐκέτι μὴ δύνηται βασιλεὺς ἡμᾶς καταλαβεῖν. Ὀλίγῳ μὲν γὰρ στρατεύματι οὐ τολμήσει ἐφέπεσθαι· πολὺν δ' ἔχων στόλον οὐ δυνήσεται ταχέως πορεύεσθαι, ἴσως δὲ καὶ τῶν ἐπιτηδείων σπανιεῖ· ταύτην», ἔφη, «τὴν γνώμην ἔχω ἔγωγε».

13. Ἦν δὲ αὕτη ἡ στρατηγία οὐδὲν ἄλλο δυναμένη ἢ ἀποδρᾶναι ἢ ἀποφυγεῖν· ἡ δὲ τύχη ἐστρατήγησε κάλλιον. Ἐπεὶ γὰρ ἡμέρα ἐγένετο, ἐπορεύοντο ἐν δεξιᾷ ἔχοντες τὸν ἥλιον, λογιζόμενοι ἥξειν ἅμα ἡλίῳ δύνοντι εἰς κώμας τῆς Βαβυλωνίας χώρας· καὶ τοῦτο μὲν οὐκ ἐψεύσθησαν.

14-15. Ἔτι δὲ ἀμφὶ δείλην ἔδοξαν πολεμίους ὁρᾶν ἱππέας· καὶ τῶν τε Ἑλλήνων, οἳ μὴ ἔτυχον ἐν ταῖς τάξεσιν ὄντες, εἰς τὰς τάξεις ἔθεον, καὶ Ἀριαῖος (ἐτύγχανε γὰρ ἐφ' ἁμάξης πορευόμενος, διότι ἐτέτρωτο) καταβὰς ἐθωρακίζετο καὶ οἱ σὺν αὐτῷ. Ἐν ᾧ δὲ ὡπλίζοντο ἧκον λέγοντες οἱ προπεμφθέντες σκοποὶ ὅτι οὐχ ἱππεῖς εἶεν, ἀλλ' ὑποζύγια νέμοιτο. Καὶ εὐθὺς ἔγνωσαν πάντες ὅτι ἐγγύς που ἐστρατοπεδεύετο βασιλεύς· καὶ γὰρ καπνὸς ἐφαίνετο ἐν κώμαις οὐ πρόσω.

16. Κλέαρχος δὲ ἐπὶ μὲν τοὺς πολεμίους οὐκ ἦγεν· ᾔδει γὰρ καὶ ἀπειρηκότας τοὺς στρατιώτας καὶ ἀσίτους ὄντας· ἤδη δὲ καὶ ὀψὲ ἦν· οὐ μέντοι οὐδὲ ἀπέκλινε, φυλαττόμενος μὴ δοκοίη φεύγειν, ἀλλ' εὐθύωρον ἄγων, ἅμα τῷ ἡλίῳ δυομένῳ εἰς τὰς ἐγγυτάτω κώμας τοὺς

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

πρώτους ἔχων κατεσκήνωσεν, ἐξ ὧν διήρπαστο ὑπὸ τοῦ βασιλικοῦ στρατεύματος καὶ αὐτὰ τὰ ἀπὸ τῶν οἰκιῶν ξύλα.

17. Οἱ μέν οὖν πρῶτοι ὅμως τρόπῳ τινὶ ἐστρατοπεδεύσαντο, οἱ δὲ ὕστεροι, σκοταῖοι προσιόντες, ὡς ἐτύγχανον ἕκαστοι ηὐλίζοντο, καὶ κραυγὴν πολλὴν ἐποίουν καλοῦντες ἀλλήλους, ὥστε καὶ τοὺς πολεμίους ἀκούειν· ὥστε οἱ μὲν ἐγγύτατα τῶν πολεμίων καὶ ἔφυγον ἐκ τῶν σκηνωμάτων. Δῆλον δὲ τοῦτο τῇ ὑστεραίᾳ ἐγένετο· οὔτε γὰρ ὑποζύγιον ἔτ᾽ οὐδὲν ἐφάνη οὔτε στρατόπεδον οὔτε καπνὸς οὐδαμοῦ πλησίον.

18-19. Ἐξεπλάγη δέ, ὡς ἔοικε, καὶ βασιλεὺς τῇ ἐφόδῳ τοῦ στρατεύματος. Ἐδήλωσε δὲ τοῦτο, οἷς τῇ ὑστεραίᾳ ἔπραττε. Προϊούσης μέντοι τῆς νυκτὸς ταύτης, καὶ τοῖς Ἕλλησι φόβος ἐμπίπτει, καὶ θόρυβος καὶ δοῦπος ἦν, οἷον εἰκός, φόβου ἐμπεσόντος, γίγνεσθαι.

20. Κλέαρχος δὲ Τολμίδην Ἠλεῖον, ὃν ἐτύγχανεν ἔχων παρ᾽ ἑαυτῷ, κήρυκα ἄριστον τῶν τότε, ἀνειπεῖν ἐκέλευσε σιγὴν κηρύξαντα, ὅτι προαγορεύουσιν οἱ ἄρχοντες, ὃς ἂν τὸν ἀφέντα τὸν ὄνον εἰς τὰ ὅπλα μηνύσῃ, ὅτι λήψεται μισθὸν τάλαντον. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἐκηρύχθη, ἔγνωσαν οἱ στρατιῶται ὅτι κενὸς ὁ φόβος εἴη καὶ οἱ ἄρχοντες σῷ. Ἅμα δὲ ὄρθρῳ παρήγγειλεν ὁ Κλέαρχος εἰς τάξιν τὰ ὅπλα τίθεσθαι τοὺς Ἕλληνας, ἧπερ εἶχον, ὅτε ἦν ἡ μάχη.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

Σπονδαὶ βασιλέως καὶ Ἑλλήνων. Οἱ Πέρσαι ὑπισχνοῦνται ὅτι ἀδόλως θὰ ὁδηγήσωσι τοὺς Ἕλληνας εἰς τὴν Ἑλλάδα.

1. Ὃ δὲ δὴ ἔγραψα, ὅτι βασιλεὺς ἐξεπλάγη τῇ ἐφόδῳ, τῷδε δῆλον ἦν. Τῇ μὲν γὰρ πρόσθεν ἡμέρᾳ πέμπων τὰ ὅπλα παραδιδόναι ἐκέλευε, τότε δέ, ἅμα ἡλίῳ ἀνατέλλοντι, κήρυκας ἔπεμψε περὶ σπονδῶν.

2. Οἱ δ', ἐπεὶ ἦλθον πρὸς τοὺς προφύλακας, ἐζήτουν τοὺς ἄρχοντας. Ἐπειδὴ δὲ ἀπήγγελλον οἱ προφύλακες, Κλέαρχος τυχὼν τότε τὰς τάξεις ἐπισκοπῶν εἶπε τοῖς προφύλαξι κελεύειν τοὺς κήρυκας περιμένειν, ἄχρι ἂν σχολάσῃ.

3. Ἐπεὶ δὲ κατέστησε τὸ στράτευμα, ὥστε ὁρᾶσθαι πάντῃ φάλαγγα πυκνήν, τῶν ἀόπλων δὲ μηδένα καταφανῆ εἶναι, ἐκάλεσε τοὺς ἀγγέλους, καὶ αὐτός τε προῆλθε τούς τε εὐοπλοτάτους ἔχων καὶ εὐειδεστάτους τῶν αὐτοῦ στρατιωτῶν καὶ τοῖς ἄλλοις στρατηγοῖς ταὐτὰ ἔφρασεν.

4. Ἐπεὶ δὲ ἦν πρὸς τοῖς ἀγγέλοις, ἀνηρώτα τί βούλοιντο. Οἱ δ' ἔλεγον, ὅτι περὶ σπονδῶν ἥκοιεν ἄνδρες, οἵτινες ἱκανοὶ ἔσονται τά τε παρὰ βασιλέως τοῖς Ἕλλησιν ἀπαγγεῖλαι καὶ τὰ παρὰ τῶν Ἑλλήνων βασιλεῖ.

5-6-7. Ὁ δὲ ἀπεκρίνατο· «Ἀπαγγέλλετε τοίνυν αὐτῷ ὅτι μάχης δεῖ πρῶτον· ἄριστον γὰρ οὐκ ἔστιν, οὐδ' ὁ τολμήσων περὶ σπονδῶν λέγειν τοῖς Ἕλλησι, μὴ πορίσας ἄριστον». Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ ἄγγελοι ἀπήλαυνον, καὶ ἧκον ταχύ· ᾧ καὶ δῆλον ἦν, ὅτι ἐγγύς που βασιλεὺς ἦν ἢ ἄλλος τις, ᾧ ἐπετέτακτο ταῦτα πράτ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τειν· ἔλεγον δὲ ὅτι εἰκότα δοκοῖεν λέγειν βασιλεῖ, καὶ ἥκοιεν ἡγεμόνας ἔχοντες, οἳ αὐτούς, ἐὰν σπονδαὶ γένωνται, ἄξουσιν ἔνθεν ἕξουσι τὰ ἐπιτήδεια.

8. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα εἶπον, μεταστησάμενος αὐτοὺς ὁ Κλέαρχος ἐβουλεύετο· καὶ ἐδόκει τὰς σπονδὰς ποιεῖσθαι ταχὺ καὶ καθ' ἡσυχίαν ἐλθεῖν τε ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια καὶ λαβεῖν.

9. Ὁ δὲ Κλέαρχος εἶπε· «Δοκεῖ μὲν κἀμοὶ ταῦτα· οὐ μέντοι ταχύ γε ἀπαγγελῶ, ἀλλὰ διατρίψω, ἔστ' ἂν ὀκνήσωσιν οἱ ἄγγελοι, μὴ ἀποδόξῃ ἡμῖν τὰς σπονδὰς ποιήσασθαι· οἶμαί γε μέντοι», ἔφη, «καὶ τοῖς ἡμετέροις στρατιώταις τὸν αὐτὸν φόβον παρέσεσθαι». Ἐπεὶ δὲ ἐδόκει καιρὸς εἶναι, ἀπήγγελλεν ὅτι σπένδοιτο, καὶ εὐθὺς ἡγεῖσθαι ἐκέλευε πρὸς τἀπιτήδεια.

10. Καὶ οἱ μὲν ἡγοῦντο, Κλέαρχος μέντοι ἐπορεύετο τὰς μὲν σπονδὰς ποιησάμενος, τὸ δὲ στράτευμα ἔχων ἐν τάξει, καὶ αὐτὸς ὠπισθοφυλάκει. Καὶ ἐνετύγχανον τάφροις καὶ αὐλῶσιν ὕδατος πλήρεσιν, ὡς μὴ δύνασθαι διαβαίνειν ἄνευ γεφυρῶν· ἀλλ' ἐποιοῦντο διαβάσεις ἐκ τῶν φοινίκων, οὓς εὕρισκον ἐκπεπτωκότας, τοὺς δὲ καὶ ἐξέκοπτον.

11. Καὶ ἐνταῦθα ἦν Κλέαρχον καταμαθεῖν ὡς ἐπεστάτει, ἐν μὲν τῇ ἀριστερᾷ χειρὶ τὸ δόρυ ἔχων, ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ βακτηρίαν· καὶ εἴ τις αὐτῷ δοκοίη τῶν πρὸς τοῦτο τεταγμένων βλακεύειν, ἐκλεγόμενος τὸν ἐπιτήδειον ἔπαισεν ἄν, καὶ ἅμα αὐτὸς προσελάμβανεν εἰς τὸν πηλὸν ἐμβαίνων· ὥστε πᾶσιν αἰσχύνην εἶναι μὴ οὐ συσπουδάζειν.

12-13. Καὶ ἐτάχθησαν πρὸς αὐτὸ οἱ εἰς τριάκοντα ἔτη γεγονότες· ἐπεὶ δὲ Κλέαρχον ἑώρων σπουδάζοντα, προσελάμβανον καὶ οἱ πρεσβύτεροι. Πολὺ δὲ μᾶλλον ὁ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Κλέαρχος ἔσπευδεν, ὑποπτεύων οὐχ οὕτω πλήρεις εἶναι τὰς τάφρους ὕδατος· οὐ γὰρ ἦν ὥρα, οἵα τὸ πεδίον ἄρδειν· ἀλλ' ἵνα ἤδη πολλὰ προφαίνοιτο τοῖς Ἕλλησι δεινὰ εἰς τὴν πορείαν, τούτου ἕνεκα βασιλέα ὑπώπτευεν ἐπὶ τὸ πεδίον τὸ ὕδωρ ἀφεικέναι.

14. Πορευόμενοι δὲ ἀφίκοντο εἰς κώμας, ὅθεν ἀπέδειξαν οἱ ἡγεμόνες λαμβάνειν τὰ ἐπιτήδεια. Ἐνῆν δὲ σῖτος πολὺς καὶ οἶνος φοινίκων καὶ ὄξος ἑψητὸν ἀπὸ τῶν αὐτῶν.

15. Αὐταὶ δὲ αἱ βάλανοι τῶν φοινίκων, οἵας μὲν ἐν τοῖς Ἕλλησιν ἔστιν ἰδεῖν, τοῖς οἰκέταις ἀπέκειντο, αἱ δὲ τοῖς δεσπόταις ἀποκείμεναι ἦσαν ἀπόλεκτοι, θαυμάσιαι τοῦ κάλλους καὶ μεγέθους, ἡ δὲ ὄψις ἠλέκτρου οὐδὲν διέφερε· τὰς δέ τινας ξηραίνοντες τραγήματα ἀπετίθεσαν. Καὶ ἦν καὶ παρὰ πότον ἡδὺ μέν, κεφαλαλγὲς δέ.

16. Ἐνταῦθα καὶ τὸν ἐγκέφαλον τοῦ φοίνικος πρῶτον ἔφαγον οἱ στρατιῶται, καὶ οἱ πολλοὶ ἐθαύμασαν τό τε εἶδος καὶ τὴν ἰδιότητα τῆς ἡδονῆς. Ἦν δὲ σφόδρα καὶ τοῦτο κεφαλαλγές. Ὁ δὲ φοῖνιξ, ὅθεν ἐξαιρεθείη ὁ ἐγκέφαλος, ὅλος ηὐαίνετο.

17. Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς· καὶ παρὰ μεγάλου βασιλέως ἧκε Τισσαφέρνης καὶ ὁ τῆς βασιλέως γυναικὸς ἀδελφὸς καὶ ἄλλοι Πέρσαι τρεῖς· δοῦλοι δὲ πολλοὶ εἵποντο. Ἐπεὶ δὲ ἀπήντησαν αὐτοῖς οἱ τῶν Ἑλλήνων στρατηγοί, ἔλεγε πρῶτος Τισσαφέρνης δι' ἑρμηνέως τοιάδε.

18. «Ἐγώ, ὦ ἄνδρες Ἕλληνες, γείτων οἰκῶ τῇ Ἑλλάδι, καὶ ἐπεὶ ὑμᾶς εἶδον εἰς πολλὰ καὶ ἀμήχανα πεπτωκότας, εὕρημα ἐποιησάμην, εἴ πως δυναίμην παρὰ βασιλέως αἰτήσασθαι δοῦναι ἐμοὶ ἀποσῶσαι ὑμᾶς εἰς τὴν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ἑλλάδα. Οἶμαι γὰρ ἂν οὐκ ἀχαρίστως μοι ἔχειν οὔτε πρὸς ὑμῶν οὔτε πρὸς τῆς πάσης Ἑλλάδος».

19. «Ταῦτα δὲ γνοὺς ᾐτούμην βασιλέα, λέγων αὐτῷ, ὅτι δικαίως ἄν μοι χαρίζοιτο, ὅτι αὐτῷ Κῦρόν τε ἐπιστρατεύοντα πρῶτος ἤγγειλα καὶ βοήθειαν ἔχων ἅμα τῇ ἀγγελίᾳ ἀφικόμην, καὶ μόνος τῶν κατὰ τοὺς Ἕλληνας τεταγμένων οὐκ ἔφυγον, ἀλλὰ διήλασα καὶ συνέμειξα βασιλεῖ ἐν τῷ ἡμετέρῳ στρατοπέδῳ».

20. «Καὶ περὶ μὲν τούτων ὑπέσχετό μοι βουλεύσεσθαι· ἐρέσθαι δέ με ὑμᾶς ἐκέλευεν ἐλθόντα, τίνος ἕνεκεν ἐστρατεύσατε ἐπ' αὐτόν. Καὶ συμβουλεύω ὑμῖν μετρίως ἀποκρίνασθαι, ἵνα μοι εὐπρακτότερον ᾖ, ἐάν τι δύνωμαι ἀγαθὸν ὑμῖν παρ' αὐτοῦ διαπράξασθαι».

21. Πρὸς ταῦτα μεταστάντες οἱ Ἕλληνες ἐβουλεύοντο· καὶ ἀπεκρίναντο, Κλέαρχος δ'ἔλεγεν· «Ἡμεῖς οὔτε συνήλθομεν ὡς βασιλεῖ πολεμήσοντες οὔτε ἐπορευόμεθα ἐπὶ βασιλέα, ἀλλὰ πολλὰς προφάσεις Κῦρος εὕρισκεν, ὡς καὶ σὺ οἶσθα, ἵνα ὑμᾶς τε ἀπαρασκεύους λάβοι καὶ ἡμᾶς ἐνθάδε ἀγάγοι».

22. «Ἐπεὶ μέντοι ἤδη αὐτὸν ἑωρῶμεν ἐν δεινῷ ὄντα, ᾐσχύνθημεν καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους προδοῦναι αὐτόν, ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ παρέχοντες ἡμᾶς αὐτοὺς εὖ ποιεῖν».

23. «Ἐπεὶ δὲ Κῦρος τέθνηκεν, οὔτε βασιλεῖ ἀντιποιούμεθα τῆς ἀρχῆς οὔτ' ἔστιν ὅτου ἕνεκα βουλοίμεθα ἂν τὴν βασιλέως χώραν κακῶς ποιεῖν, οὐδ' αὐτὸν ἀποκτεῖναι ἂν ἐθέλοιμεν, πορευοίμεθα δ' ἂν οἴκαδε, εἴ τις ἡμᾶς μὴ λυποίη· ἀδικοῦντα μέντοι πειρασόμεθα σὺν τοῖς θεοῖς ἀμύνασθαι· ἐὰν μέντοι τις ἡμᾶς καὶ εὖ ποιῶν ὑπάρχῃ, καὶ τούτου εἷς γε δύναμιν οὐχ ἡττησόμεθα εὖ ποιοῦντες».

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

24. Ὁ μὲν οὕτως εἶπεν· ἀκούσας δὲ ὁ Τισσαφέρνης «Ταῦτα», ἔφη, «ἐγὼ ἀπαγγελῶ βασιλεῖ καὶ ὑμῖν πάλιν τὰ παρ' ἐκείνου· μέχρι δ' ἂν ἐγὼ ἥκω, αἱ σπονδαὶ μενόντων· ἀγορὰν δὲ ἡμεῖς παρέξομεν».

25. Καὶ εἰς μὲν τὴν ὑστεραίαν οὐχ ἧκεν· ὥσθ' οἱ Ἕλληνες ἐφρόντιζον· τῇ δὲ τρίτῃ ἥκων ἔλεγεν, ὅτι διαπεπραγμένος ἥκοι παρὰ βασιλέως δοθῆναι αὐτῷ σῴζειν τοὺς Ἕλληνας, καίπερ πολλῶν ἀντιλεγόντων, ὡς οὐκ ἄξιον εἴη βασιλεῖ ἀφεῖναι τοὺς ἐφ' ἑαυτὸν στρατευσαμένους.

26. Τέλος δὲ εἶπε· «Καὶ νῦν ἔξεστιν ὑμῖν πιστὰ λαβεῖν παρ' ἡμῶν ἦ μὴν φιλίαν παρέξειν ὑμῖν τὴν χώραν καὶ ἀδόλως ἀπάξειν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀγορὰν παρέχοντας· ὅπου δ' ἂν μὴ ᾖ πρίασθαι, λαμβάνειν ὑμᾶς ἐκ τῆς χώρας ἐάσομεν τὰ ἐπιτήδεια».

27. «Ὑμᾶς δὲ αὖ ἡμῖν δεήσει ὀμόσαι ἦ μὴν πορεύσεσθαι ὡς διὰ φιλίας ἀσινῶς σῖτα καὶ ποτὰ λαμβάνοντας, ὁπόταν μὴ ἀγορὰν παρέχωμεν· ἢν δὲ παρέχωμεν ἀγοράν, ὠνουμένους ἕξειν τὰ ἐπιτήδεια».

28-29. Ταῦτα ἔδοξε, καὶ ὤμοσαν καὶ δεξιὰς ἔδοσαν Τισσαφέρνης καὶ ὁ τῆς βασιλέως γυναικὸς ἀδελφὸς τοῖς τῶν Ἑλλήνων στρατηγοῖς καὶ λοχαγοῖς καὶ ἔλαβον παρὰ τῶν Ἑλλήνων. Μετὰ δὲ ταῦτα Τισσαφέρνης εἶπε· «Νῦν μὲν δὴ ἄπειμι ὡς βασιλέα· ἐπειδὰν δὲ διαπράξωμαι ἃ δέομαι, ἥξω συσκευασάμενος ὡς ἀπάξων ὑμᾶς εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ αὐτὸς ἀπιὼν εἰς τὴν ἐμαυτοῦ ἀρχήν».

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄

Οἱ Ἕλληνες καὶ ὁ Ἀριαῖος ἀναμένουν τὸν Τισσαφέρνην. Πορεία μέχρι τοῦ ποταμοῦ Ζαπάτα.

(Περίληψις)

Ἐπὶ εἴκοσι τρεῖς ἡμέρας περιμένουν τὸν Τισσαφέρνην οἱ Ἕλληνες καὶ ὁ Ἀριαῖος εἰς τὴν παρὰ τὰ Κούναξα χώραν. Κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας συγγενεῖς καὶ φίλοι τοῦ Ἀριαίου προσερχόμενοι ἔλεγον εἰς αὐτὸν νὰ ἔχῃ θάρρος, διότι ὁ βασιλεὺς δὲν θὰ μνησικακήσῃ κατ' αὐτοῦ διὰ τὴν μετὰ τοῦ Κύρου ἐκστρατείαν. Εἴκαζον δὲ οἱ Ἕλληνες ὅτι ὄντως συνδιηλλάχθη ὁ Ἀριαῖος μετὰ τοῦ βασιλέως, διότι ἔπαυσαν πλέον οἱ περὶ αὐτὸν Πέρσαι νὰ δίδουν προσοχὴν εἰς τοὺς Ἕλληνας.

Ἕνεκα τούτου πολλοὶ ἐκ τῶν Ἑλλήνων ἤρχισαν νὰ στενοχωροῦνται καὶ ἐρχόμενοι πρὸς τὸν Κλέαρχον ἔλεγον εἰς αὐτόν: «Τί μένομεν; Δὲν ἠξεύρομεν ὅτι ὁ βασιλεὺς θὰ φροντίσῃ διὰ παντὸς τρόπου νὰ μᾶς ἐξαφανίσῃ, διὰ νὰ γίνῃ τοῦτο γνωστὸν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ κανεὶς πλέον νὰ μὴ τολμᾷ νὰ ἐκστρατεύῃ ἐναντίον του; Λησμονοῦμεν ὅτι, ἐὰν ἡμεῖς κατορθώσωμεν νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν πατρίδα, θὰ νομισθῇ ὅτι ὁ βασιλεὺς ἐνικήθη ὑπὸ μιᾶς δρακὸς Ἑλλήνων, οἱ ὁποῖοι ἔφθασαν πρὸ τοῦ οἴκου του καὶ κατεξηυτέλισαν αὐτὸν χωρὶς νὰ πάθουν τίποτε σπουδαῖον;

Ἀλλ' ὁ Κλέαρχος εἰς ταῦτα ἀντέλεγεν ὅτι ὁ βασιλεὺς δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιορκήσῃ, διότι, ἂν ἤθελε θὰ ἠδύνατο νὰ καταστρέψῃ αὐτοὺς χωρὶς νὰ κάμῃ σπονδάς. «Ἔπειτα» λέγει «ἐὰν ἡμεῖς θελήσωμεν νὰ ἀπέλθωμεν μόνοι μας, θὰ νομισθῶμεν ὅτι παραβαίνομεν τὰς σπονδὰς καὶ ἐπιθυμοῦμεν τὸν πόλεμον· ἀλλὰ τότε ποῖος θὰ προμηθεύσῃ εἰς ἡμᾶς τρόφιμα καὶ ποῖος θὰ μᾶς ὁδηγήσῃ διὰ μέσου ἐχθρικῆς καὶ ἀγνώστου χώρας; Ἀκόμη δέ, ἐὰν ἡμεῖς φύγωμεν μόνοι μας, καὶ ὁ Ἀριαῖος αὐτὸς θὰ προσχωρήσῃ πρὸς τὸν βασιλέα καὶ τοιουτοτρόπως ἡμεῖς θὰ μείνωμεν ἄνευ οὐδενὸς φίλου».

Ἐν τῷ μεταξὺ ἦλθεν ὁ Τισσαφέρνης μετὰ στρατοῦ καὶ ἡ πο-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ρεία ἐπαναλαμβάνεται. Ἐπορεύετο δὲ ὁ Ἀριαῖος μαζὶ μὲ τὸν Τισσαφέρνην, οἱ δὲ Ἕλληνες μόνοι των καὶ προφυλαττόμενοι ἀπὸ τοὺς Πέρσας, ὅπως καὶ ἐκεῖνοι ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας· ἐστρατοπέδευον δὲ χωριστὰ καὶ εἰς ἀπόστασιν ἑνὸς περίπου παρασάγγου. Μετὰ πέντε περίπου ἡμέρας φθάνουν εἰς τὴν πόλιν Σιττάκην παρὰ τὸ Τίγρητα ποταμόν. Καὶ οἱ μὲν βάρβαροι διαβάντες τὸν ποταμὸν ἐστρατοπέδευσαν πέραν αὐτοῦ, οἱ δὲ Ἕλληνες ἐντεῦθεν τοῦ ποταμοῦ παρὰ τὴν πόλιν.

Μετὰ τὸ δεῖπνον, ἀπομακρυνθέντες τοῦ στρατοπέδου ὁ Πρόξενος καὶ ὁ Ξενοφῶν χάριν περιπάτου, ἀπαντῶσιν ἄνθρωπόν τινα, ὁ ὁποῖος ἤρχετο πρὸς συνάντησιν τοῦ Κλεάρχου ἢ τοῦ Προξένου· λέγει δὲ πρὸς Πρόξενον τὰ ἑξῆς: «Μὲ ἔστειλεν ὁ Ἀριαῖος καὶ ὁ Ἀρτάοζος, οἱ ὁποῖοι ὡς φίλοι τοῦ Κύρου ἐνδιαφέρονται διὰ σᾶς καὶ σᾶς προτρέπουν νὰ προφυλαχθῆτε μήπως ἐν καιρῷ νυκτὸς σᾶς ἐπιτεθοῦν οἱ βάρβαροι, νὰ στείλετε δὲ πρὸς τούτοις φύλακας εἰς τὴν γέφυραν, διότι οἱ Πέρσαι σκέπτονται νὰ τὴν διαλύσουν».

Μολονότι οἱ Ἕλληνες στρατηγοὶ ἐθεώρησαν τὴν ἀγγελίαν ἀνόητον, διότι δὲν ἔβλεπον τὸν σκοπὸν διὰ τὸν ὁποῖον οἱ Πέρσαι θὰ διέλυον τὴν γέφυραν, ἐν τούτοις ἔστειλαν φύλακας εἰς τὴν γέφυραν, ἀλλ' οὐδεὶς καθ' ὅλην τὴν νύκτα ἐπλησίασεν ἐκεῖ. Τὴν ἑπομένην ἔμαθον τὸν σκοπὸν διὰ τὸν ὁποῖον οἱ Πέρσαι ἔπραξαν τοῦτο. Ἐνταῦθα δηλαδὴ ὅπου εἶχον στρατοπεδεύσει οἱ Ἕλληνες ἕνεκα μεγάλων διωρύγων ἀρχομένων ἀπὸ τοῦ Τίγρητος ἐσχηματίζετο μεταξὺ αὐτῶν καὶ τοῦ ποταμοῦ οἱονεὶ νῆσος μεγάλη. Ἐπειδὴ δὲ ἡ χώρα αὕτη ἦτο εὐφορωτάτη, οἱ βάρβαροι ἐφοβήθησαν μήπως οἱ Ἕλληνες ἐγκατασταθοῦν ἐν αὐτῇ μονίμως καὶ ἔχοντες ὑποχειρίους τοὺς ἐνταῦθα κατοικοῦντας βαρβάρους, παρὰ τῶν ὁποίων θὰ ἐλάμβανον τὰ τρόφιμα, ὁρμώμενοι ἐξ αὐτῆς βλάπτουν τὴν χώραν τοῦ βασιλέως. Ἠθέλησαν δηλαδὴ νὰ ἐξαναγκάσουν τοὺς Ἕλληνας νὰ ἐξέλθουν τῆς νήσου ταύτης πρὶν ἢ γεννηθῇ παρ' αὐτοῖς ἡ σκέψις περὶ παραμονῆς.

Τὴν ἑπομένην διέβησαν τὸν ποταμὸν καὶ οἱ Ἕλληνες καὶ ἐξηκολούθησαν τὴν πορείαν ἔχοντες τὸν ποταμὸν πρὸς τὰ ἀριστερά. Ἡ ἀπὸ Σιττάκης αὕτη πορεία διήρκεσε δεκατέσσαρας ἡμέρας.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄

Ὁ Τισσαφέρνης συλλαμβάνει δολίως πέντε στρατηγοὺς καὶ εἴκοσι λοχαγούς.

1. Μετὰ ταῦτα ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸν Ζαπάταν ποταμόν, τὸ εὖρος τεττάρων πλέθρων. Καὶ ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς· ἐν δὲ ταύταις ὑποψίαι μὲν ἦσαν, φανερὰ δὲ οὐδεμία ἐφαίνετο ἐπιβουλή.

2. Ἔδοξεν οὖν τῷ Κλεάρχῳ συγγενέσθαι τῷ Τισσαφέρνει, εἴ πως δύναιτο παῦσαι τὰς ὑποψίας, πρὶν ἐξ αὐτῶν πόλεμον γενέσθαι· καὶ ἔπεμψέ τινα ἐροῦντα ὅτι συγγενέσθαι αὐτῷ χρῄζει. Ὁ δὲ ἑτοίμως ἐκέλευεν ἥκειν.

3. Ἐπειδὴ δὲ συνῆλθον, λέγει ὁ Κλέαρχος τάδε· «Ἐγώ, ὦ Τισσαφέρνη, οἶδα μὲν ἡμῖν ὅρκους γεγενημένους καὶ δεξιὰς δεδομένας μὴ ἀδικήσειν ἀλλήλους· φυλαττόμενον δὲ σέ τε ὁρῶ ὡς πολεμίους ἡμᾶς καὶ ἡμεῖς ὁρῶντες ταῦτα ἀντιφυλαττόμεθα».

4-5-6. «Ἐπεὶ δὲ σκοπῶν οὐ δύναμαι οὔτε σὲ αἰσθέσθαι πειρώμενον ἡμᾶς κακῶς ποιεῖν ἐγώ τε σαφῶς οἶδα, ὅτι ἡμεῖς γε οὐδὲ ἐπινοοῦμεν τοιοῦτον οὐδέν, ἔδοξέ μοι εἰς λόγους σοι ἐλθεῖν, ὅπως, εἰ δυναίμεθα, ἐξέλοιμεν ἀλλήλων τὴν ἀπιστίαν. Καὶ γὰρ οἶδα ἀνθρώπους ἤδη τοὺς μὲν ἐκ διαβολῆς, τοὺς δὲ καὶ ἐξ ὑποψίας, οἳ φοβηθέντες ἀλλήλους φθάσαι βουλόμενοι, πρὶν παθεῖν, ἐποίησαν ἀνήκεστα κακὰ τοὺς οὔτε μέλλοντας οὔτ᾽ ἂν βουλομένους τοιοῦτον οὐδέν. Τὰς οὖν τοιαύτας ἀγνωμοσύνας νομίζων συνουσίαις μάλιστα ἂν παύεσθαι ἥκω καὶ διδάσκειν σε βούλομαι, ὡς σὺ ἡμῖν οὐκ ὀρθῶς ἀπιστεῖς».

7. «Πρῶτον μὲν γὰρ καὶ μέγιστον οἱ θεῶν ἡμᾶς

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ὅρκοι κωλύουσι πολεμίους εἶναι ἀλλήλοις· ὅστις δὲ τούτων σύνοιδεν αὑτῷ παρημεληκώς, τοῦτον ἐγὼ οὔποτ' ἂν εὐδαιμονίσαιμι. Τὸν γὰρ θεῶν πόλεμον οὐκ οἶδα οὔτ' ἀπὸ ποίου ἂν τάχους φεύγων τις ἀποφύγοι οὔτ' εἰς ποῖον ἂν σκότος ἀποδραίη οὔθ' ὅπως ἂν εἰς ἐχυρὸν χωρίον ἀποσταίη· πάντῃ γὰρ πάντα τοῖς θεοῖς ὑποχείρια καὶ πάντων ἴσον οἱ θεοὶ κρατοῦσι».

8-9. «Περὶ μὲν δὴ τῶν θεῶν τε καὶ τῶν ὅρκων οὕτω γιγνώσκω, παρ' οὓς ἡμεῖς τὴν φιλίαν συνθέμενοι κατεθέμεθα· τῶν δ' ἀνθρωπίνων σὲ ἐγὼ ἐν τῷ παρόντι νομίζω μέγιστον εἶναι ἡμῖν ἀγαθόν. Σὺν μὲν γὰρ σοὶ πᾶσα μὲν ὁδὸς εὔπορος, πᾶς δὲ ποταμὸς διαβατός, τῶν τε ἐπιτηδείων οὐκ ἀπορία· ἄνευ δὲ σοῦ πᾶσα μὲν διὰ σκότους ἡ ὁδός· οὐδὲν γὰρ αὐτῆς ἐπιστάμεθα· πᾶς δὲ ποταμὸς δύσπορος, πᾶς δὲ ὄχλος φοβερός, φοβερώτατον δ' ἐρημία· μεστὴ γὰρ πολλῆς ἀπορίας ἐστίν».

10. «Εἰ δὲ δὴ καὶ μανέντες σε κατακτείναιμεν, ἄλλο τι ἂν ἢ τὸν εὐεργέτην κατακτείναντες πρὸς βασιλέα τὸν μέγιστον ἔφεδρον ἀγωνιζοίμεθα; ὅσων δὲ δὴ καὶ οἵων ἂν ἐλπίδων ἐμαυτὸν στερήσαιμι, εἰ σέ τι κακὸν ἐπιχειρήσαιμι ποιεῖν, ταῦτα λέξω».

11. «Ἐγὼ γὰρ Κῦρον ἐπεθύμησά μοι φίλον γενέσθαι, νομίζων τῶν τότε ἱκανώτατον εἶναι εὖ ποιεῖν, ὃν βούλοιτο, σὲ δὲ νῦν ὁρῶ τήν τε Κύρου δύναμιν καὶ χώραν ἔχοντα καὶ τὴν σαυτοῦ σῴζοντα, τὴν δὲ βασιλέως δύναμιν ᾗ Κῦρος πολεμίᾳ ἐχρῆτο, σοὶ ταύτην σύμμαχον οὖσαν».

12. «Τούτων δὲ τοιούτων ὄντων, τίς οὕτω μαίνεται, ὅστις οὐ βούλεται σοὶ φίλος εἶναι;»

15. «Ἐμοὶ μὲν ταῦτα πάντα ἐνθυμουμένῳ οὕτω δοκεῖ θαυμαστὸν εἶναι τὸ σὲ ἡμῖν ἀπιστεῖν, ὥστε καὶ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἥδιστ' ἂν ἀκούσαιμι, τίς οὕτως ἐστὶ δεινὸς λέγειν, ὥστε σὲ πεῖσαι λέγων, ὡς ἡμεῖς σοι ἐπιβουλεύομεν». Κλέαρχος μὲν οὖν τοσαῦτα εἶπε· Τισσαφέρνης δὲ ὧδε ἀπημείφθη.

16. «Ἀλλ' ἥδομαι μέν, ὦ Κλέαρχε, ἀκούων σου φρονίμους λόγους· ταῦτα γὰρ γιγνώσκων εἴ τι ἐμοὶ κακὸν βουλεύοις, ἅμα ἂν μοι δοκεῖς καὶ σαυτῷ κακόνους εἶναι. Ὡς δ' ἂν μάθῃς, ὅτι οὐδ' ἂν ὑμεῖς δικαίως οὔτε βασιλεῖ οὔτ' ἐμοὶ ἀπιστοίητε, ἀντάκουσον».

17. «Εἰ γὰρ ἡμᾶς ἐβουλόμεθα ἀπολέσαι, πότερά σοι δοκοῦμεν ἱππέων πλήθους ἀπορεῖν ἢ πεζῶν ἢ ὁπλίσεως, ἐν ᾗ ὑμᾶς μὲν βλάπτειν ἱκανοὶ εἴημεν ἄν, ἀντιπάσχειν δὲ οὐδεὶς κίνδυνος» ;

18. «Ἀλλὰ χωρίων ἐπιτηδείων ὑμῖν ἐπιτίθεσθαι ἀπορεῖν ἂν σοι δοκοῦμεν; οὐ τοσαῦτα μὲν πεδία, ἃ ὑμεῖς φίλια ὄντα σὺν πολλῷ πόνῳ διαπορεύσθε, τοσαῦτα δὲ ὄρη ὁρᾶτε ὑμῖν ὄντα πορευτέα, ἃ ἡμῖν ἔξεστι προκαταλαβοῦσιν ἄπορα ὑμῖν παρέχειν, τοσοῦτοι δ' εἰσὶ ποταμοί, ἐφ' ὧν ἔξεστιν ἡμῖν ταμιεύεσθαι, ὁπόσοις ἂν ὑμῶν βουλώμεθα μάχεσθαι; εἰσὶ δ' αὐτῶν οὓς οὐδ' ἂν παντάπασι διαβαίητε, εἰ μὴ ἡμεῖς ὑμᾶς διαπορεύοιμεν».

19. «Εἰ δ' ἐν πᾶσι τούτοις ἡττῴμεθα, ἀλλὰ τό γέ τοι πῦρ κρεῖττον τοῦ καρποῦ ἐστιν· ὃν ἡμεῖς δυναίμεθ' ἂν κατακαύσαντες λιμὸν ὑμῖν ἀντιτάξαι, ᾧ ὑμεῖς οὐδ', εἰ πάνυ ἀγαθοὶ εἴητε, μάχεσθαι ἂν δύναισθε».

20. «Πῶς ἂν οὖν ἔχοντες τοσούτους πόρους πρὸς τὸ ὑμῖν πολεμεῖν, καὶ τούτων μηδένα ὑμῖν ἐπικίνδυνον, ἔπειτα ἐκ τούτων πάντων τοῦτον ἂν τὸν τρόπον ἐξελοίμεθα, ὃς μόνος μὲν πρὸς θεῶν ἀσεβής, μόνος δὲ πρὸς ἀνθρώπων αἰσχρός»;

21. «Παντάπασι δὲ ἀπόρων ἐστὶ καὶ ἀμηχάνων καὶ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἐν ἀνάγκῃ ἐχομένων, καὶ τούτων πονηρῶν, οἵτινες ἐθέλουσι δι᾿ ἐπιορκίας τε πρὸς θεοὺς καὶ ἀπιστίας πρὸς ἀνθρώπους πράττειν τι. Οὐχ οὕτως ἡμεῖς, ὦ Κλέαρχε, οὔτε ἀλόγιστοι οὔτε ἠλίθιοί ἐσμεν».

22. «Ἀλλὰ τί δή, ὑμᾶς ἐξὸν ἀπολέσαι, οὐκ ἐπὶ τοῦτο ἤλθομεν; εὖ ἴσθι ὅτι ὁ ἐμὸς ἔρως τούτου αἴτιος, τὸ τοῖς Ἕλλησιν ἐμὲ πιστὸν γενέσθαι, καὶ ᾧ Κῦρος ἀνέβη ξενικῷ διὰ μισθοδοσίας πιστεύων, τούτῳ ἐμὲ καταβῆναι δι᾿ εὐεργεσίας ἰσχυρόν».

24. Ταῦτα εἰπὼν ἔδοξε τῷ Κλεάρχῳ ἀληθῆ λέγειν· καὶ εἶπεν· «Οὐκοῦν», ἔφη, «οἵτινες, τοιούτων ἡμῖν εἰς φιλίαν ὑπαρχόντων, πειρῶνται διαβάλλοντες ποιῆσαι πολεμίους ἡμᾶς, ἄξιοί εἰσι τὰ ἔσχατα παθεῖν;»

25. «Καὶ ἐγὼ μέν γε», ἔφη ὁ Τισσαφέρνης, «εἰ βούλεσθέ μοι οἵ τε στρατηγοὶ καὶ οἱ λοχαγοὶ ἐλθεῖν, ἐν τῷ ἐμφανεῖ λέξω τοὺς πρὸς ἐμὲ λέγοντας, ὡς σὺ ἐμοὶ ἐπιβουλεύεις καὶ τῇ σὺν ἐμοὶ στρατιᾷ».

26. «Ἐγὼ δέ», ἔφη ὁ Κλέαρχος, «ἄξω πάντας, καὶ σοὶ αὖ δηλώσω, ὅθεν ἐγὼ περὶ σοῦ ἀκούω». Ἐκ τούτων δὴ τῶν λόγων ὁ Τισσαφέρνης φιλοφρονούμενος τότε μὲν μένειν τε αὐτὸν ἐκέλευε καὶ σύνδειπνον ἐποιήσατο.

27. Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ὁ Κλέαρχος ἐλθὼν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον δῆλός τ᾿ ἦν πάνυ φιλικῶς οἰόμενος διακεῖσθαι τῷ Τισσαφέρνει καί, ἃ ἔλεγεν ἐκεῖνος, ἀπήγγελλεν, ἔφη τε χρῆναι ἰέναι παρὰ Τισσαφέρνην, οὓς ἐκέλευσε, καὶ οἳ ἂν ἐλεγχθῶσι διαβάλλοντες τῶν Ἑλλήνων, ὡς προδότας αὐτοὺς καὶ κακόνους τοῖς Ἕλλησιν ὄντας τιμωρηθῆναι.

28. Ὑπώπτευε δὲ εἶναι τὸν διαβάλλοντα Μένωνα, εἰδὼς αὐτὸν καὶ λάθρᾳ συγγεγενημένον Τισσαφέρνει

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μετ' Ἀριαίου καὶ στασιάζοντα αὐτῷ καὶ ἐπιβουλεύοντα, ὅπως τὸ στράτευμα ἅπαν πρὸς αὐτὸν λαβών, φίλος ᾖ Τισσαφέρνει.

29. Ἐβούλετο δὲ καὶ Κλέαρχος ἅπαν τὸ στράτευμα πρὸς ἑαυτὸν ἔχειν τὴν γνώμην καὶ τοὺς παραλυποῦντας ἐκποδὼν εἶναι. Τῶν δὲ στρατιωτῶν ἀντέλεγόν τινες αὐτῷ μὴ ἰέναι πάντας τοὺς λοχαγοὺς καὶ στρατηγοὺς μηδὲ πιστεύειν Τισσαφέρνει.

30. Ὁ δὲ Κλέαρχος ἰσχυρῶς κατέτεινεν, ἔστε διεπράξατο πέντε μὲν στρατηγοὺς ἰέναι, εἴκοσι δὲ λοχαγούς· συνηκολούθησαν δὲ ὡς εἰς ἀγορὰν καὶ τῶν ἄλλων στρατιωτῶν ὡς διακόσιοι.

31. Ἐπεὶ δὲ ἦσαν ἐπὶ θύραις ταῖς Τισσαφέρνους, οἱ μὲν στρατηγοὶ παρεκλήθησαν εἴσω, Πρόξενος Βοιώτιος, Μένων Θετταλός, Ἀγίας Ἀρκάς, Κλέαρχος Λάκων, Σωκράτης Ἀχαιός· οἱ δὲ λοχαγοὶ ἐπὶ ταῖς θύραις ἔμενον.

32. Οὐ πολλῷ δὲ ὕστερον ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σημείου οἵ τ' ἔνδον συνελαμβάνοντο καὶ οἱ ἔξω κατεκόπησαν. Μετὰ δὲ ταῦτα τῶν βαρβάρων τινὲς ἱππέων διὰ τοῦ πεδίου ἐλαύνοντες, ᾧτινι ἐντυγχάνοιεν Ἕλληνι ἢ δούλῳ ἢ ἐλευθέρῳ, πάντας ἔκτεινον.

33-34. Οἱ δὲ Ἕλληνες τήν τε ἱππασίαν ἐθαύμαζον ἐκ τοῦ στρατοπέδου ὁρῶντες καὶ ὅ,τι ἐποίουν ἠμφεγνόουν, πρὶν Νίκαρχος Ἀρκὰς ἧκε φεύγων τετρωμένος εἰς τὴν γαστέρα καὶ τὰ ἔντερα ἐν ταῖς χερσὶν ἔχων, καὶ εἶπε πάντα τὰ γεγενημένα. Ἐκ τούτου δὴ οἱ Ἕλληνες ἔθεον ἐπὶ τὰ ὅπλα πάντες ἐκπεπληγμένοι καὶ νομίζοντες αὐτίκα ἥξειν αὐτοὺς ἐπὶ τὸ στρατόπεδον.

35. Οἱ δὲ πάντες μὲν οὐκ ἦλθον. Ἀριαῖος δὲ καὶ Ἀρτάοζος καὶ Μιθραδάτης, οἳ ἦσαν Κύρῳ πιστότατοι·

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ὁ δὲ τῶν Ἑλλήνων ἑρμηνεὺς ἔφη καὶ τὸν Τισσαφέρνους ἀδελφὸν σὺν αὐτοῖς ὁρᾶν καὶ γιγνώσκειν· σενηκολούθουν δὲ καὶ ἄλλοι Περσῶν τεθωρακισμένοι εἰς τριακοσίους.

36-37. Οὗτοι, ἐπεὶ ἐγγὺς ἦσαν, προσελθεῖν ἐκέλευον, εἴ τις εἴη τῶν Ἑλλήνων στρατηγὸς ἢ λοχαγός, ἵνα ἀπαγγείλωσι τὰ παρὰ βασιλέως. Μετὰ ταῦτα ἐξῆλθον φυλαττόμενοι τῶν Ἑλλήνων στρατηγοὶ μὲν Κλεάνωρ Ὀρχομένιος καὶ Σοφαίνετος Στυμφάλιος, σὺν αὐτοῖς δὲ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὅπως μάθοι τὰ περὶ Προξένου· Χειρίσοφος δὲ ἐτύγχανεν ἀπὼν ἐν κώμῃ τινὶ σὺν ἄλλοις ἐπισιτιζόμενος.

38. Ἐπειδὴ δὲ ἔστησαν εἰς ἐπήκοον, εἶπεν Ἀριαῖος τάδε· «Κλέαρχος μέν, ὦ ἄνδρες Ἕλληνες, ἐπεὶ ἐπιορκῶν τε ἐφάνη καὶ τὰς σπονδὰς λύων, ἔχει τὴν δίκην καὶ τέθνηκε, Πρόξενος δὲ καὶ Μένων, ὅτι κατήγγειλαν αὐτοῦ τὴν ἐπιβουλήν, ἐν μεγάλῃ τιμῇ εἰσιν· ὑμᾶς δὲ βασιλεὺς τὰ ὅπλα ἀπαιτεῖ· αὑτοῦ γὰρ εἶναί φησιν, ἐπείπερ Κύρου ἦσαν τοῦ ἐκείνου δούλου».

39. Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίναντο οἱ Ἕλληνες, ἔλεγε δὲ Κλεάνωρ ὁ Ὀρχομένιος· «Ὦ κάκιστε ἀνθρώπων Ἀριαῖε καὶ οἱ ἄλλοι, ὅσοι ἦτε Κύρου φίλοι, οὐκ αἰσχύνεσθε οὔτε θεοὺς οὔτ᾽ ἀνθρώπους, οἵτινες ὀμόσαντες ἡμῖν τοὺς αὐτοὺς φίλους καὶ ἐχθροὺς νομιεῖν, προδόντες ἡμᾶς σὺν Τισσαφέρνει τῷ ἀθεωτάτῳ τε καὶ πανουργοτάτῳ τούς τε ἄνδρας αὐτούς, οἷς ὤμνυτε, ἀπολωλέκατε καὶ τοὺς ἄλλους ἡμᾶς προδεδωκότες σὺν τοῖς πολεμίοις ἐφ᾽ ἡμᾶς ἔρχεσθε»;

40. Ὁ δὲ Ἀριαῖος εἶπε· «Κλέαρχος γὰρ πρόσθεν ἐπιβουλεύων φανερὸς ἐγένετο Τισσαφέρνει τε καὶ Ὀρόντᾳ, καὶ πᾶσιν ἡμῖν τοῖς σὺν τούτοις». Ἐπὶ τούτοις Ξε-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

νοφῶν τάδε εἶπε· «Κλέαρχος μὲν τοίνυν, εἰ παρὰ τοὺς ὅρκους ἔλυε τὰς σπονδάς, τὴν δίκην ἔχει· δίκαιον γὰρ ἀπόλλυσθαι τοὺς ἐπιορκοῦντας· Πρόξενος δὲ καὶ Μένων ἐπείπερ εἰσὶν ὑμέτεροι μὲν εὐεργέται, ἡμέτεροι δὲ στρατηγοί, πέμψατε αὐτοὺς δεῦρο· δῆλον γὰρ ὅτι φίλοι γε ὄντες ἀμφοτέροις, πειράσονται καὶ ὑμῖν καὶ ἡμῖν τὰ βέλτιστα συμβουλεῦσαι». Πρὸς ταῦτα οἱ βάρβαροι πολὺν χρόνον διαλεχθέντες ἀλλήλοις ἀπῆλθον οὐδὲν ἀποκρινάμενοι.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Οἱ Ἕλληνες ἀθυμοῦσιν. Ὁ Ξενοφῶν παραθαρρύνει τοὺς λοχαγοὺς τοῦ Προξένου. Συνελθόντες οἱ ἀρχηγοὶ ἐκλέγουσι στρατηγοὺς ἀντὶ τῶν φονευθέντων.

2. Ἐπεὶ δὲ οἱ στρατηγοὶ συνειλημμένοι ἦσαν καὶ τῶν λοχαγῶν καὶ τῶν στρατιωτῶν οἱ συνεπισπόμενοι ἀπωλώλεσαν, ἐν πολλῇ δὴ ἀπορίᾳ ἦσαν οἱ Ἕλληνες, ἐννοούμενοι μὲν ὅτι ἐπὶ ταῖς βασιλέως θύραις ἦσαν, κύκλῳ δὲ αὐτοῖς πάντῃ πολλὰ καὶ ἔθνη καὶ πόλεις πολέμιαι ἦσαν, ἀγορὰν δὲ οὐδεὶς ἔτι παρέξειν ἔμελλεν, ἀπεῖχον δὲ τῆς Ἑλλάδος οὐ μεῖον ἢ μύρια στάδια, ἡγεμὼν δ' οὐδεὶς τῆς ὁδοῦ ἦν, ποταμοὶ δὲ διεῖργον ἀδιάβατοι ἐν μέσῳ τῆς οἴκαδε ὁδοῦ, προυδεδώκεσαν δὲ αὐτοὺς καὶ οἱ σὺν Κύρῳ ἀναβάντες βάρβαροι, μόνοι δὲ καταλελειμμένοι ἦσαν οὐδὲ ἱππέα οὐδένα σύμμαχον ἔχοντες, ὥστε εὔδηλον ἦν, ὅτι νικῶντες μὲν οὐδένα ἂν κατακάνοιεν, ἡττηθέντων δὲ αὐτῶν, οὐδεὶς ἂν λειφθείη.

3. Ταῦτ' ἐννοούμενοι καὶ ἀθύμως ἔχοντες ὀλίγοι μὲν αὐτῶν εἰς τὴν ἑσπέραν σίτου ἐγεύσαντο· ὀλίγοι δὲ πῦρ ἀνέκαυσαν, ἐπὶ δὲ τὰ ὅπλα πολλοὶ οὐκ ἦλθον ταύτην τὴν νύκτα, ἀνεπαύοντο δέ, ὅπου ἐτύγχανεν ἕκαστος, οὐ δυνάμενοι καθεύδειν ὑπὸ λύπης καὶ πόθου πατρίδων, γονέων, γυναικῶν, παίδων, οὓς οὔποτ' ἐνόμιζον ἔτι ὄψεσθαι. Οὕτω μὲν δὴ διακείμενοι πάντες ἀνεπαύοντο.

4. Ἦν δέ τις ἐν τῇ στρατιᾷ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ὃς οὔτε στρατηγὸς οὔτε λοχαγὸς οὔτε στρατιώτης ὢν συνηκολούθει, ἀλλὰ Πρόξενος αὐτὸν μετεπέμψατο οἴκοθεν ξένος ὢν ἀρχαῖος· ὑπισχνεῖτο δὲ αὐτῷ, εἰ ἔλθοι, φίλον αὐτὸν Κύρῳ ποιήσειν, ὃν αὐτὸς ἔφη κρείττω ἑαυτῷ νομίζειν τῆς πατρίδος.

5. Ὁ μέντοι Ξενοφῶν ἀναγνοὺς τὴν ἐπιστολὴν ἀνακοινοῦται Σωκράτει τῷ Ἀθηναίῳ περὶ τῆς πορείας. Καὶ ὁ Σωκράτης ὑποπτεύσας, μή τι πρὸς τῆς πόλεως ὑπαίτιον εἴη Κύρῳ φίλον γενέσθαι, ὅτι ἐδόκει ὁ Κῦρος προθύμως τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐπὶ τὰς Ἀθήνας συμπολεμῆσαι, συμβουλεύει τῷ Ξενοφῶντι ἐλθόντα εἰς Δελφοὺς ἀνακοινῶσαι τῷ θεῷ περὶ τῆς πορείας.

6. Ἐλθὼν δ' ὁ Ξενοφῶν ἐπήρετο τὸν Ἀπόλλω, τίνι ἂν θεῶν θύων καὶ εὐχόμενος κάλλιστα καὶ ἄριστα ἔλθοι τὴν ὁδόν, ἣν ἐπινοεῖ, καὶ καλῶς πράξας σωθείη. Καὶ ἀνεῖλεν αὐτῷ ὁ Ἀπόλλων θεοῖς, οἷς ἔδει θύειν.

7. Ἐπεὶ δὲ πάλιν ἦλθε, λέγει τὴν μαντείαν τῷ Σωκράτει. Ὁ δ' ἀκούσας ᾐτιᾶτο αὐτόν, ὅτι οὐ τοῦτο πρῶτον ἠρώτα, πότερον λῷον εἴη αὐτῷ πορεύεσθαι ἢ μένειν, ἀλλ' αὐτὸς κρίνας ἰτέον εἶναι τοῦτ' ἐπυνθάνετο, ὅπως ἂν κάλλιστα πορευθείη. «Ἐπεὶ μέντοι οὕτως ἤρου, ταῦτ'» ἔφη, «χρὴ ποιεῖν ὅσα ὁ θεὸς ἐκέλευσεν».

8. Ὁ μὲν δὴ Ξενοφῶν οὕτω θυσάμενος, οἷς ἀνεῖλεν ὁ θεός, ἐξέπλει, καὶ καταλαμβάνει ἐν Σάρδεσι Πρόξενον καὶ Κῦρον μέλλοντας ἤδη ὁρμᾶν τὴν ἄνω ὁδόν, καὶ συνεστάθη Κύρῳ.

9. Προθυμουμένου δὲ τοῦ Προξένου, καὶ ὁ Κῦρος συμπρουθυμεῖτο μεῖναι αὐτόν, εἶπε δέ, ὅτι, ἐπειδὰν τάχιστα ἡ στρατεία λήξῃ, εὐθὺς ἀποπέμψει αὐτόν. Ἐλέγετο δὲ ὁ στόλος εἶναι εἰς Πισίδας.

10. Ἐστρατεύετο μὲν δὴ οὕτως ἐξαπατηθεὶς (οὐχ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ὑπὸ Προξένου· (οὐ γὰρ ᾔδει τὴν ἐπὶ βασιλέα ὁρμήν, οὐδὲ ἄλλος οὐδεὶς τῶν Ἑλλήνων πλὴν Κλεάρχου)· ἐπεὶ μέντοι εἰς Κιλικίαν ἦλθον, σαφὲς πᾶσιν ἤδη ἐδόκει εἶναι, ὅτι ὁ στόλος εἴη ἐπὶ βασιλέα. Φοβούμενοι δὲ τὴν ὁδὸν καὶ ἄκοντες ὅμως οἱ πολλοὶ δι᾿ αἰσχύνην καὶ ἀλλήλων καὶ Κύρου συνηκολούθησαν· ὧν εἷς καὶ Ξενοφῶν ἦν.

11. Ἐπεὶ δὲ ἀπορία ἦν, ἐλυπεῖτο μὲν σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ οὐκ ἐδύνατο καθεύδειν· μικρὸν δ᾿ ὕπνου λαχὼν εἶδεν ὄναρ. Ἔδοξεν αὐτῷ βροντῆς γενομένης, σκηπτὸς πεσεῖν εἰς τὴν πατρῴαν οἰκίαν, καὶ ἐκ τούτου λάμπεσθαι πᾶσα.

12. Περίφοβος δ᾿ εὐθὺς ἀνηγέρθη, καὶ τὸ ὄναρ τῇ μὲν ἔκρινεν ἀγαθόν, ὅτι ἐν πόνοις ὢν καὶ κινδύνοις φῶς μέγα ἐκ Διὸς ἰδεῖν ἔδοξε· τῇ δὲ καὶ ἐφοβεῖτο, ὅτι ἀπὸ Διὸς μὲν βασιλέως τὸ ὄναρ ἐδόκει αὐτῷ εἶναι, κύκλῳ δὲ ἐδόκει λάμπεσθαι τὸ πῦρ, μὴ οὐ δύναιτο ἐκ τῆς χώρας ἐξελθεῖν τῆς βασιλέως, ἀλλ᾿ εἴργοιτο πάντοθεν ὑπό τινων ἀποριῶν.

13. Ὁποῖόν τι μὲν δὴ ἐστι τὸ τοιοῦτον ὄναρ ἰδεῖν, ἔξεστι σκοπεῖν ἐκ τῶν συμβάντων μετὰ τὸ ὄναρ. Γίγνεται γὰρ τάδε. Εὐθὺς ἐπειδὴ ἀνηγέρθη, πρῶτον μὲν ἔννοια αὐτῷ ἐμπίπτει· «Τί κατάκειμαι; ἡ δὲ νὺξ προβαίνει· ἅμα δὲ τῇ ἡμέρα εἰκὸς τοὺς πολεμίους ἥξειν. Εἰ δὲ γενησόμεθα ἐπὶ βασιλεῖ, τί ἐμποδὼν μὴ οὐχὶ πάντα μὲν τὰ χαλεπώτατα ἐπιδόντας, πάντα δὲ τὰ δεινότατα παθόντας ὑβριζομένους ἀποθανεῖν»;

14. «Ὅπως δ᾿ ἀμυνούμεθα, οὐδεὶς παρασκευάζεται οὐδὲ ἐπιμελεῖται, ἀλλὰ κατακείμεθα, ὥσπερ ἐξὸν ἡσυχίαν ἄγειν. Ἐγὼ οὖν τὸν ἐκ ποίας πόλεως στρατηγὸν προσδοκῶ ταῦτα πράξειν; ποίαν δ᾿ ἡλικίαν ἐμαυτῷ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἐλθεῖν ἀναμένω; οὐ γὰρ ἔγωγ' ἔτι πρεσβύτερος ἔσομαι, ἐὰν τήμερον προδῶ ἐμαυτὸν τοῖς πολεμίοις».

15. Ἐκ τούτου ἀνίσταται καὶ συγκαλεῖ τοὺς Προξένου πρῶτον λοχαγούς. Ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, ἔλεξεν· «Ἐγώ, ὦ ἄνδρες λοχαγοί, οὔτε καθεύδειν δύναμαι, ὥσπερ, οἶμαι, οὐδ' ὑμεῖς, οὔτε κατακεῖσθαι ἔτι, ὁρῶν ἐν οἵοις ἐσμέν».

16. «Οἱ μὲν γὰρ πολέμιοι δῆλον ὅτι οὐ πρότερον πρὸς ἡμᾶς τὸν πόλεμον ἐξέφηναν, πρὶν ἐνόμισαν καλῶς τὰ ἑαυτῶν παρασκευάσασθαι, ἡμῶν δ' οὐδεὶς οὐδὲν ἀντεπιμελεῖται, ὅπως ὡς κάλλιστα ἀγωνιούμεθα».

17. «Καὶ μήν, εἰ ὑφησόμεθα καὶ ἐπὶ βασιλεῖ γενησόμεθα, τί οἰόμεθα πείσεσθαι; ὃς καὶ τοῦ ὁμομητρίου ἀδελφοῦ, καὶ τεθνηκότος ἤδη, ἀποτεμὼν τὴν κεφαλὴν καὶ τὴν χεῖρα ἀνεσταύρωσεν· ἡμᾶς δέ, οἷς κηδεμὼν μὲν οὐδεὶς πάρεστιν, ἐστρατεύσαμεν δὲ ἐπ' αὐτὸν ὡς δοῦλον ἀντὶ βασιλέως ποιήσοντες καὶ ἀποκτενοῦντες, εἰ δυναίμεθα, τί ἂν οἰόμεθα παθεῖν»;

18. «Ἆρ' οὐκ ἂν ἐπὶ πᾶν ἔλθοι, ὡς ἡμᾶς τὰ ἔσχατα αἰκισάμενος πᾶσιν ἀνθρώποις φόβον παράσχοι τοῦ στρατεῦσαί ποτε ἐπ' αὐτόν; ἀλλ', ὅπως τοι μὴ ἐπ' ἐκείνῳ γενησόμεθα, πάντα ποιητέον».

19. «Ἐγὼ μὲν οὖν, ἔστε μὲν αἱ σπονδαὶ ἦσαν, οὔποτε ἐπαυόμην ἡμᾶς μὲν οἰκτίρων, βασιλέα δὲ καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ μακαρίζων, διαθεώμενος αὐτῶν ὅσην μὲν χώραν καὶ οἵαν ἔχοιεν, ὡς δὲ ἄφθονα τὰ ἐπιτήδεια, ὅσους δὲ θεράποντας, ὅσα δὲ κτήνη, χρυσὸν δέ, ἐσθῆτα δέ».

20. Τὰ δ' αὖ τῶν στρατιωτῶν ὁπότε ἐνθυμοίμην, ὅτι τῶν μὲν ἀγαθῶν τούτων οὐδενὸς ἡμῖν μετείη, εἰ μὴ πριαίμεθα, ὅτου δ' ὠνησόμεθα, ᾔδειν ἔτι ὀλίγους ἔχον-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τας, ἄλλως δέ πως πορίζεσθαι τὰ ἐπιτήδεια ἢ ὠνουμένους ὅρκους ἤδη κατέχοντας ἡμᾶς· ταῦτ᾽ οὖν λογιζόμενος ἐνίοτε τὰς σπονδὰς μᾶλλον ἐφοβούμην ἢ νῦν τὸν πόλεμον».

21. «Ἐπεὶ μέντοι ἐκεῖνοι ἔλυσαν τὰς σπονδάς, λελύσθαι μοι δοκεῖ καὶ ἡ ἐκείνων ὕβρις καὶ ἡ ἡμετέρα ἀσάφεια. Ἐν μέσῳ γὰρ ἤδη κεῖται ταῦτα τὰ ἀγαθὰ ἆθλα, ὁπότεροι ἂν ἡμῶν ἄνδρες ἀμείνονες ὦσιν, ἀγωνοθέται δ᾽ οἱ θεοί εἰσιν, οἳ σὺν ἡμῖν, ὡς τὸ εἰκός, ἔσονται».

22. «Οὗτοι μὲν γὰρ αὐτοὺς ἐπιωρκήκασιν· ἡμεῖς δὲ πολλὰ ὁρῶντες ἀγαθὰ στερρῶς αὐτῶν ἀπειχόμεθα διὰ τοὺς τῶν θεῶν ὅρκους· ὥστε ἐξεῖναί μοι δοκεῖ ἰέναι ἐπὶ τὸν ἀγῶνα πολὺ σὺν φρονήματι μείζονι ἢ τούτοις».

23. Ἔτι δ᾽ ἔχομεν σώματα ἱκανώτερα τούτων καὶ ψύχη καὶ θάλπη καὶ πόνους φέρειν· ἔχομεν δὲ καὶ ψυχὰς σὺν τοῖς θεοῖς ἀμείνονας, οἱ δὲ ἄνδρες καὶ τρωτοὶ καὶ θνητοὶ μᾶλλον ἡμῶν, ἢν οἱ θεοί, ὥσπερ τὸ πρόσθεν νίκην ἡμῖν διδῶσιν».

24. Ἀλλ᾽ ἴσως γὰρ καὶ ἄλλοι ταὐτὰ ἐνθυμοῦνται, πρὸς τῶν θεῶν μὴ ἀναμένωμεν ἄλλους ἐφ᾽ ἡμᾶς ἐλθεῖν παρακαλοῦντας ἐπὶ τὰ κάλλιστα ἔργα, ἀλλ᾽ ἡμεῖς ἄρξωμεν τοῦ ἐξορμῆσαι καὶ τοὺς ἄλλους ἐπὶ τὴν ἀρετήν· φάνητε τῶν λοχαγῶν ἄριστοι καὶ τῶν στρατηγῶν ἀξιοστρατηγότεροι».

25. «Κἀγὼ δέ, εἰ μὲν ὑμεῖς ἐθέλετε ἐξορμᾶν ἐπὶ ταῦτα, ἕπεσθαι ὑμῖν βούλομαι, εἰ δ᾽ ὑμεῖς τάττετ᾽ ἐμὲ ἡγεῖσθαι, οὐδὲν προφασίζομαι τὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ καὶ ἀκμάζειν ἡγοῦμαι ἐρύκειν ἀπ᾽ ἐμαυτοῦ τὰ κακά».

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

(Περίληψις)

Εἰς τοὺς λόγους τοῦ Ξενοφῶντος εἷς μόνος ἐκ τῶν λοχαγῶν τοῦ Προξένου ἀντεῖπεν ἰσχυριζόμενος ὅτι πρέπει ἐξ ἅπαντος νὰ συνδιαλλαγοῦν μετὰ τοῦ βασιλέως, ἵνα οὕτω σωθοῦν, ἀλλὰ καὶ οὗτος ἀπεδείχθη ὅτι δὲν ἦτο Ἕλλην· οἱ λοιποὶ διὰ νυκτὸς συγκαλοῦσι καὶ τοὺς ἄλλους ἀξιωματικοὺς καὶ ἤδη ἐνώπιον πάντων τῶν στρατηγῶν καὶ λοχαγῶν λέγει ὁ Ξενοφῶν ὅτι ἐξ αὐτῶν ἐξαρτᾶται ἡ τύχη ὁλοκλήρου τοῦ στρατοῦ καὶ ἑπομένως ὀφείλουν νὰ δείξουν γενναιότητα καὶ δραστηριότητα πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν κινδύνων· πρῶτον δὲ ἔργον τὸ ὁποῖον εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνῃ, εἶναι ἡ ἐκλογὴ τῶν στρατηγῶν εἰς ἀντικατάστασιν τῶν φονευθέντων.

Τοὺς λόγους τοῦ Ξενοφῶντος ἐπαινεῖ ὁ Χειρίσοφος, ἀποδέχονται δὲ καὶ πάντες οἱ ἄλλοι καὶ οὕτω προτοῦ ξημερώσῃ εἶχον ἐκλεχθῆ ἀντὶ μὲν τοῦ Κλεάρχου Τιμασίων ὁ Δαρδανεύς, ἀντὶ δὲ τοῦ Σωκράτους Ξανθικλῆς ὁ Ἀχαιός, ἀντὶ δὲ τοῦ Ἁγίου Κλεάνωρ ὁ Ἀρκάς, ἀντὶ δὲ τοῦ Μένωνος Φιλήσιος ὁ Ἀχαιός, ἀντὶ δὲ τοῦ Προξένου Ξενοφῶν ὁ Ἀθηναῖος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Γενομένης ἐκκλησίας, οἱ στρατηγοὶ παραθαρρύνουσι τοὺς στρατιώτας. Ὁ Ξενοφῶν λέγει ὅτι οἱ πολέμιοι «τῇδε τῇ ἡμέρᾳ μυρίους ἀνθ' ἑνὸς ὄψονται Κλεάρχους».

1. Ἐπεὶ δὲ ᾔρηντο, ἡμέρα τε σχεδὸν ὑπέφαινε καὶ εἰς τὸ μέσον ἧκον οἱ ἄρχοντες, καὶ ἔδοξεν αὐτοῖς, προφυλακὰς καταστήσαντας, συγκαλεῖν τοὺς στρατιώτας. Ἐπεὶ δὲ καὶ οἱ ἄλλοι στρατιῶται συνῆλθον, ἀνέστη πρῶτος μὲν Χειρίσοφος ὁ Λακεδαιμόνιος καὶ ἔλεξεν ὧδε.

— 2. «Ἄνδρες στρατιῶται, χαλεπὰ μὲν τὰ παρόντα, ὁπότε ἀνδρῶν στρατηγῶν τοιούτων στερόμεθα καὶ λο-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

χαγῶν καὶ στρατιωτῶν, πρὸς δ᾿ ἔτι καὶ οἱ ἀμφὶ Ἀριαῖον οἱ πρόσθεν σύμμαχοι ὄντες προδεδώκασιν ἡμᾶς».

3. «Ὅμως δὲ δεῖ ἐκ τῶν παρόντων ἄνδρας, ἀγαθοὺς τελέθειν καὶ μὴ ὑφίεσθαι, ἀλλὰ πειρᾶσθαι, ὅπως, ἢν μὲν δυνώμεθα, καλῶς νικῶντες σῳζώμεθα· εἰ δὲ μή, ἀλλὰ καλῶς γε ἀποθνήσκωμεν, ὑποχείριοι δὲ μηδέποτε γενώμεθα ζῶντες τοῖς πολεμίοις· οἴομαι γὰρ ἂν ἡμᾶς τοιαῦτα παθεῖν, οἷα τοὺς ἐχθροὺς οἱ θεοὶ ποιήσειαν».

4. Ἐπὶ τούτῳ Κλεάνωρ ὁ Ὀρχομένιος ἀνέστη καὶ ἔλεξεν ὧδε· «Ἀλλ᾿ ὁρᾶτε μέν, ὦ ἄνδρες, τὴν βασιλέως ἐπιορκίαν καὶ ἀσέβειαν, ὁρᾶτε δὲ τὴν Τισσαφέρνους ἀπιστίαν, ὅστις λέγων, ὡς γείτων τε εἴη τῆς Ἑλλάδος καὶ περὶ πλείστου ἂν ποιήσαιτο σῶσαι ἡμᾶς, καὶ ἐπὶ τούτοις αὐτὸς ὀμόσας ἡμῖν, αὐτὸς δεξιὰς δούς, αὐτὸς ἐξαπατήσας συνέλαβε τοὺς στρατηγούς, καὶ οὐδὲ Δία ξένιον ᾐδέσθη, ἀλλὰ Κλεάρχῳ γε καὶ ὁμοτράπεζος γενόμενος αὐτοῖς τούτοις ἐξαπατήσας τοὺς ἄνδρας ἀπολώλεκεν».

5. «Ἀριαῖος δέ, ὃν ἡμεῖς ἠθέλομεν βασιλέα καθιστάναι, καὶ ἐδώκαμεν καὶ ἐλάβομεν πιστὰ μὴ προδώσειν ἀλλήλους, καὶ οὗτος οὔτε τοὺς θεοὺς δείσας οὔτε Κῦρον τεθνηκότα αἰδεσθείς, τιμώμενος μάλιστα ὑπὸ Κύρου ζῶντος, νῦν πρὸς τοὺς ἐκείνου ἐχθίστους ἀποστάς, ἡμᾶς τοὺς Κύρου φίλους κακῶς ποιεῖν πειρᾶται».

6. «Ἀλλὰ τούτους μὲν οἱ θεοὶ ἀποτείσαιντο· ἡμᾶς δὲ δεῖ ταῦτα ὁρῶντας μήποτε ἐξαπατηθῆναι ἔτι ὑπὸ τούτων, ἀλλὰ μαχομένους, ὡς ἂν δυνώμεθα κράτιστα, τοῦτο, ὅ,τι ἂν δοκῇ τοῖς θεοῖς, πάσχειν».

7. Ἐκ τούτου Ξενοφῶν ἀνίσταται ἐσταλμένος ἐπὶ πόλεμον ὡς ἐδύνατο κάλλιστα, τοῦ λόγου δὲ ἤρχετο ὧδε.

8. «Τὴν μὲν τῶν βαρβάρων ἐπιορκίαν τε καὶ ἀπι-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

στίαν λέγει μὲν Κλεάνωρ, ἐπίστασθε δὲ καὶ ὑμεῖς, οἶμαι».

27. «Ἀλλὰ γάρ, ὦ ἄνδρες, τοῦτο δεῖ λέγειν, ὅπως ἂν πορευοίμεθά τε ὡς ἀσφαλέστατα καί, εἰ μάχεσθαι δέοι, ὡς κράτιστα μαχοίμεθα. Πρῶτον μὲν τοίνυν», ἔφη, «δοκεῖ μοι κατακαῦσαι τὰς ἁμάξας, ἃς ἔχομεν, ἵνα μὴ τὰ ζεύγη ἡμῶν στρατηγῇ, ἀλλὰ πορευώμεθα, ὅπῃ ἂν τῇ στρατιᾷ συμφέρῃ· ἔπειτα καὶ τὰς σκηνὰς συγκατακαῦσαι· αὗται γὰρ αὖ ὄχλον μὲν παρέχουσιν ἄγειν, συνωφελοῦσιν δ' οὐδὲν οὔτε εἰς τὸ μάχεσθαι οὔτ' εἰς τὸ τὰ ἐπιτήδεια ἔχειν».

28. «Ἔτι δὲ καὶ τῶν ἄλλων σκευῶν τὰ περιττὰ ἀπαλλάξωμεν, πλὴν ὅσα πολέμου ἕνεκεν ἢ σίτων ἢ ποτῶν ἔχομεν, ἵνα ὡς πλεῖστοι μὲν ἡμῶν ἐν τοῖς ὅπλοις ὦσιν, ὡς ἐλάχιστοι δὲ σκευοφορῶσι. Κρατουμένων μὲν γὰρ ἐπίστασθε ὅτι πάντα ἀλλότρια· ἢν δὲ κρατῶμεν καὶ τοὺς πολεμίους δεῖ σκευοφόρους ὑμετέρους νομίζειν».

29. «Λοιπόν μοι εἰπεῖν, ὅπερ καὶ μέγιστον νομίζω εἶναι· ὁρᾶτε γὰρ καὶ τοὺς πολεμίους ὅτι οὐ πρόσθεν ἐξενεγκεῖν ἐτόλμησαν πρὸς ἡμᾶς πόλεμον, πρὶν τοὺς στρατηγοὺς ἡμῶν συνέλαβον, νομίζοντες, ὄντων μὲν τῶν ἀρχόντων καὶ ἡμῶν πειθομένων, ἱκανοὺς εἶναι ἡμᾶς περιγενέσθαι τῷ πολέμῳ, λαβόντες δὲ τοὺς ἄρχοντας, ἀναρχίᾳ ἂν καὶ ἀταξίᾳ ἐνόμιζον ἡμᾶς ἀπολέσθαι».

30-31. «Δεῖ οὖν πολὺ μὲν τοὺς ἄρχοντας ἐπιμελεστέρους γενέσθαι τοὺς νῦν τῶν πρόσθεν, πολὺ δὲ τοὺς ἀρχομένους εὐτακτοτέρους καὶ πειθομένους μᾶλλον τοῖς ἄρχουσι νῦν ἢ πρόσθεν· ἢν δέ τις ἀπειθῇ, ψηφίσασθαι τὸν ἀεὶ ὑμῶν ἐντυγχάνοντα σὺν τῷ ἄρχοντι κολάζειν· οὕτως οἱ πολέμιοι πλεῖστον ἐψευσμένοι ἔσονται· τῇδε

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

γὰρ τῇ ἡμέρᾳ μυρίους ὄψονται ἀνθ' ἑνὸς Κλεάρχους τοὺς οὐδενὶ ἐπιτρέψοντας κακῷ εἶναι».

32. «'Αλλὰ γὰρ καὶ περαίνειν ἤδη ὥρα· ἴσως γὰρ οἱ πολέμιοι αὐτίκα παρέσονται. Ὅτῳ οὖν ταῦτα δοκεῖ καλῶς ἔχειν, ἐπικυρωσάτω ὡς τάχιστα, ἵνα ἔργῳ περαίνηται. Εἰ δέ τι ἄλλο βέλτιον ἢ ταύτῃ, τολμάτω καὶ ὁ ἰδιώτης διδάσκειν· πάντες γὰρ κοινῆς σωτηρίας δεόμεθα».

33. Μετὰ ταῦτα Χειρίσοφος εἶπεν· «'Αλλ' εἰ μέν τινος ἄλλου δεῖ πρὸς τούτοις, οἷς λέγει Ξενοφῶν, καὶ αὐτίκα ἐξέσται σκοπεῖν· ἃ δὲ νῦν εἴρηκε, δοκεῖ μοι ὡς τάχιστα ψηφίσασθαι ἄριστον εἶναι· καὶ ὅτῳ δοκεῖ ταῦτα, ἀνατεινάτω τὴν χεῖρα». 'Ανέτειναν πάντες.

39. 'Αναστὰς δὲ πάλιν εἶπε Ξενοφῶν· «Νῦν τοίνυν, ἀπιόντας ποιεῖν δεῖ τὰ δεδογμένα. Καὶ ὅστις τε ὑμῶν τοὺς οἰκείους ἐπιθυμεῖ ἰδεῖν, μεμνήσθω ἀνὴρ ἀγαθὸς εἶναι· οὐ γὰρ ἔστιν ἄλλως τούτου τυχεῖν· ὅστις τε ζῆν ἐπιθυμεῖ, πειράσθω νικᾶν· τῶν μὲν γὰρ νικώντων τὸ κατακαίνειν, τῶν δὲ ἡττωμένων τὸ ἀποθνήσκειν ἐστί· καὶ εἴ τις δὲ χρημάτων ἐπιθυμεῖ κρατεῖν, πειράσθω· τῶν γὰρ νικώντων ἐστὶ καὶ τὰ ἑαυτῶν σῴζειν καὶ τὰ τῶν ἡττωμένων λαμβάνειν».

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'—Ϛ'

Οἱ Ἕλληνες πορεύονται ἔχοντες πρὸς τὰ ἀριστερὰ τὸν Τίγρητα μέχρι τῶν Καρδουχείων ὀρέων. Ὑπερβάντες τὰ Καρδούχεια ὄρη φθάνουν εἰς τὸν Κεντρίτην ποταμόν. Διέρχονται τὴν χώραν τοῦ Τιριβάζου καὶ φθάνουν εἰς τὴν χώραν τῶν Ταόχων.

(Περίληψις)

Ἀμέσως ἤρχισαν νὰ ἐκτελοῦν τὰ ἀποφασισθέντα. Ὅτε δὲ περὶ τὴν μεσημβρίαν τὸ ἔργον εἶχε συντελεσθῆ, ἔρχεται ὁ Μιθραδάτης ἐκ τῶν πιστῶν τοῦ Κύρου, ὁ ὁποῖος, προσποιούμενος εὔνοιαν πρὸς τοὺς Ἕλληνας, ζητεῖ νὰ μάθῃ παρ' αὐτῶν τοὺς σκοπούς των, ἵνα δῆθεν πορευθῶσιν ὁμοῦ. Ἀλλ' οἱ Ἕλληνες ἐννοήσαντες τοὺς δολίους σκοποὺς τοῦ Μιθραδάτου ἀπεφάσισαν νὰ διεξάγουν εἰς τὸ ἑξῆς τὸν πόλεμον ἀκήρυκτον, δηλ. μὴ δεχόμενοι διαπραγματεύσεις.

Μετὰ ταῦτα διέβησαν τὸν Ζαπάταν τεταγμένοι οὕτως ὥστε νὰ ἀποκρούσουν ἐνδεχομένην ἐπίθεσιν. Μετ' ὀλίγον ἐμφανίζεται ὁ Μιθραδάτης ἔχων ἀρκετοὺς ἱππεῖς καὶ ψιλοὺς καὶ ἐπιτίθεται αἰφνιδίως ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων, τοὺς ὁποίους βλάπτει σοβαρῶς, ἐπειδὴ οὗτοι δὲν εἶχον οὔτε ἱππεῖς οὔτε τοξότας. Ἕνεκα τούτου εὐθὺς ὅτε κατέλυσαν οἱ Ἕλληνες κατήρτισαν διακοσίους σφενδονήτας Ῥοδίους, διότι οἱ Ῥόδιοι ἦσαν ἰδιαιτέρως ἠσκημένοι εἰς τὴν σφενδόνην, καὶ πεντήκοντα ἱππεῖς.

Μετὰ μίαν ἡμέραν ἐξακολουθοῦντες τὴν πορείαν των προσβάλλονται καὶ πάλιν ὑπὸ τοῦ Μιθραδάτου ἔχοντος περισσοτέρους ἱππεῖς καὶ πεζούς· ἀλλ' οἱ Ἕλληνες διὰ τῶν καταρτισθέντων ἱππέων καὶ σφενδονητῶν εὐκόλως ἀπέκρουσαν αὐτοὺς καὶ πολλοὺς ἐφόνευσαν. Ἔπειτα ἀνενόχλητοι πορευόμενοι ἔφθασαν εἰς τὴν παρὰ τὸν Τίγρητα μεγάλην καὶ ἔρημον πόλιν Λάρισαν (Νινευί), τὴν δὲ ἑπομένην εἰς τὴν ἐπίσης ἔρημον πόλιν Μέσπιλα.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ἡ ἐκ τοῦ τόπου τούτου πορεία ἐγίνετο δι' ἀλλεπαλλήλων γηλόφων. Οἱ βάρβαροι παρακολουθοῦντες αὐτοὺς κατὰ πόδας ἐπετίθεντο κατὰ τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τῆς κορυφῆς ἑκάστου γηλόφου, καθ' ὃν χρόνον οἱ Ἕλληνες κατέβαινον καὶ ἔμελλον νὰ ἀναβοῦν εἰς τὸν ἑπόμενον. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Ἕλληνες ὤφειλον ὄχι μόνον νὰ ἀποκρούουν τοὺς βαρβάρους, ἀλλὰ καὶ νὰ προχωροῦν πολὺ ἐταλαιπωρήθησαν καὶ πολλοὺς εἶχον τραυματίας. Τὴν ἑσπέραν φθάσαντες εἰς κώμας ἔμειναν ἐκεῖ τρεῖς ἡμέρας διὰ νὰ περιποιηθοῦν τοὺς τραυματίας καὶ διότι τὰ τρόφιμα ἄφθονα ἦσαν. Τὴν τετάρτην ἡμέραν ἀνεχώρησαν καὶ ἐξηκολούθουν τὴν πορείαν των πρὸς βορρᾶν καὶ παρὰ τὸν Τίγρητα ποταμὸν ποικιλοτρόπως ἐνοχλούμενοι ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν.

Ἀλλ' ὅτε ἔφθασαν εἰς τὰ ὅρια τῆς χώρας τῶν Καρδούχων δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἐξακολουθήσουν τὴν πορείαν των, διότι ἔμπροσθεν ὑψοῦντο ὄρη ἀπότομα χωρὶς νὰ ἀφίνουν οὐδὲ στενήν τινα πάροδον παρὰ τὸν ποταμόν, ὁ δὲ ποταμὸς ἦτο ἀδιάβατος.

Διὰ τοῦτο ἀπεφάσισαν νὰ ὑπερβοῦν τὰ ὄρη τῶν Καρδούχων, ἵνα τοιουτοτρόπως φθάσουν εἰς τὴν θάλασσαν. Ὅθεν τὴν ἑσπέραν οἱ στρατηγοὶ διέταξαν τοὺς στρατιώτας, ἀφοῦ δειπνήσουν, νὰ ἑτοιμασθοῦν πρὸς ἀναχώρησιν.

Τὴν ἑπομένην ὄρθρου βαθέος ξεκινοῦν πρὸς τὰς ὑπωρείας τῶν Καρδουχείων ὀρέων ὅπου φθάνουν περὶ τὰ ἐξημερώματα. Κατόπιν ἀνέρχονται τὸ ὄρος μετὰ πολλῶν προφυλάξεων καὶ περὶ τὴν ἑσπέραν φθάνουν εἰς καλλιεργησίμους καὶ ὑπηνέμους τόπους τοῦ ὄρους, ὅπου ἦσαν πολλαὶ κῶμαι πλήρεις παντὸς εἴδους τροφίμων. Οἱ κάτοικοι ὅμως μετὰ τῶν γυναικῶν καὶ τῶν τέκνων ἔφυγον εἰς τὰ ὄρη, καὶ μολονότι οἱ Ἕλληνες ἔδειξαν ὅτι δὲν εἶχον ἐχθρικὰς διαθέσεις κατ' αὐτῶν, οἱ Καρδοῦχοι δὲν ἐπλησίαζον.

Τὴν ἑπομένην περὶ τὴν μεσημβρίαν ἀνεχώρησαν οἱ Ἕλληνες ἀναγκαζόμενοι πολλάκις νὰ ἀποκρούουν τὰς ἐπιθέσεις τῶν Καρδούχων, οἱ ὁποῖοι παραφυλάττοντες εἰς στενοπορίας ἐπετίθεντο κατὰ τῶν Ἑλλήνων καὶ ἐταλαιπώρουν αὐτούς, ὥστε ἡ πορεία καθίστατο βραδεῖα. Εἴς τινα δὲ τόπον ἔμελλον νὰ βαδίσουν ὁδὸν ἀνηφορικὴν τῆς ὁποίας ἡ ἔκβασις ἦτο κατειλημμένη ὑπὸ Καρδούχων. Ἡ ἀπ' εὐθείας ἐκδίωξις τῶν Καρδούχων ἦτο ἀδύνατος. Μανθάνουν ὅμως παρ' αἰχμαλώτου ὅτι ἦτο δυνατὸν δι' ἄλλης

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ὁδοῦ μακροτέρας καὶ ὁμαλωτέρας νὰ φθάσουν εἰς κορυφὴν ὑπερκειμένην τοῦ τόπου, ὅπου ἐφύλαττον οἱ Καρδοῦχοι. Δισχίλιοι στρατιῶται ἐκ τῶν τολμηροτέρων ἐξεκίνησαν τὸ δειλινὸν καὶ ἀκολουθοῦντες τὸν αἰχμάλωτον, ὁ ὁποῖος ἐδείκνυε τὴν ὁδόν, ἔφθασαν τὴν νύκτα ὑπό τινα μαστὸν τοῦ ὄρους, ὅπου καὶ διενυκτέρευσαν. Τὴν δὲ πρωΐαν πολὺ ἐνωρὶς σαλπίσαντες ἐπέπεσον κατὰ τῶν φυλαττόντων τὴν ὁδὸν Καρδούχων, οἱ ὁποῖοι ἐτράπησαν εἰς φυγήν· ὁ δὲ ὑπόλοιπος στρατὸς τῶν Ἑλλήνων ἀνῆλθεν καὶ ἑνωθεὶς μετὰ τῶν δισχιλίων κατέβαινε πρὸς τὴν ἑτέραν πλευρὰν τοῦ ὄρους. Ἀλλ᾿ ἦσαν ἀκόμη τρεῖς λόφοι ἀπὸ τοὺς ὁποίους οἱ Ἕλληνες ἔπρεπε νὰ περάσουν ἀνερχόμενοι τὴν μίαν πλευρὰν καὶ κατερχόμενοι τὴν ἄλλην. Οἱ Καρδοῦχοι καταλαμβάνοντες τὰς κορυφὰς ἐκύλιον λίθους κατὰ τῶν διερχομένων Ἑλλήνων καὶ ἐταλαιπώρουν αὐτούς. Ἐπὶ τρεῖς ἀκόμη ἡμέρας ἐπορεύοντο διὰ τῶν Καρδουχείων ὀρέων ἐνοχλούμενοι διαρκῶς ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν, οἱ ὁποῖοι ἐνεφανίζοντο ἄλλοτε ἔμπροσθεν, ἄλλοτε ὄπισθεν.

Διελθόντες τοιουτοτρόπως τὰ Καρδούχεια ὄρη οἱ Ἕλληνες ἔφθασαν εἰς κώμας ὑπεράνω πεδιάδος, τὴν ὁποίαν διαρρέει ὁ Κεντρίτης ποταμός. Ἐνταῦθα ἐστρατοπέδευσαν καὶ ᾐσθάνθησαν μεγάλην ἀνακούφισιν ἰδόντες πεδιάδα· ἐπειδὴ δὲ καὶ τρόφιμα εὗρον ἄφθονα, ὑπερήφανοι τώρα ἀνεπόλουν τὰς κακουχίας τὰς ὁποίας ὑπέφερον κατὰ τὴν διάβασιν τῶν Καρδουχείων ὀρέων· διότι κατὰ τὰς ἑπτὰ ἡμέρας, κατὰ τὰς ὁποίας εὑρίσκοντο εἰς τὴν χώραν τῶν Καρδούχων, διαρκῶς ἐμάχοντο καὶ ἔπαθον τόσα κακά, ὅσα δὲν ἦσαν τὰ κακὰ τὰ ὁποῖα ἔπαθον ἐν συνόλῳ ἐκ μέρους τοῦ βασιλέως καὶ τοῦ Τισσαφέρνους. Πιστεύοντες λοιπὸν ὅτι δὲν ἔχουν νὰ ἀντιμετωπίσουν μεγαλυτέρας δυσχερείας ἐκοιμήθησαν ὕπνον εὐχάριστον.

Ὅταν ὅμως τὴν πρωΐαν ἠγέρθησαν εἶδον ὅτι εἰς τὴν ἀπέναντι ὄχθην τοῦ ποταμοῦ ἦσαν παρατεταγμένοι πεζοὶ καὶ ἱππεῖς μὲ τὸν σκοπὸν νὰ ἐμποδίσουν τὴν διάβασιν αὐτῶν, ἐπὶ δὲ τοῦ ὄρους συνηθροισμένους πολλοὺς Καρδούχους ἑτοίμους νὰ ἐπιτεθοῦν κατ᾿ αὐτῶν καθ᾿ ὃν χρόνον θὰ διέβαινον τὸν ποταμόν. Ἕνεκα τούτου καθ᾿ ὅλην τὴν ἡμέραν ἔμενον ἐκεῖ μὴ τολμῶντες νὰ διαβοῦν τὸν ποταμόν, εὑρίσκοντο δὲ εἰς μεγάλην ἀπορίαν.

Τὴν ἑπομένην νύκτα ὁ Ξενοφῶν εἶδεν ὄνειρον εἰς τὸ ὁποῖον

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἀπέδωκε μαντικὴν σημασίαν· εἶδε δηλαδὴ ὅτι ἦτο δεσμευμένος μὲ πέδας καὶ ἕνεκα τούτου δὲν ἠδύνατο νὰ περιπατήσῃ· ἔξαφνα ὅμως αἱ πέδαι διελύθησαν καὶ ἠδύνατο νὰ περιπατῇ ὅσον ἤθελεν ἀνοικτά. Τὴν πρωΐαν ἔσπευσε νὰ ἀναγγείλῃ τὸ ὄνειρον εἰς τὸν Χειρίσοφον ὡς αἴσιον οἰωνόν.

Καὶ ὄντως περὶ τὴν μεσημβρίαν ἔρχονται πρὸς τὸν Ξενοφῶντα δύο ἐκ τῶν νεωτέρων στρατιωτῶν, οἱ ὁποῖοι λέγουν εἰς αὐτὸν ὅτι, ἐνῷ συνέλεγον φρύγανα παρὰ τὸν ποταμόν, ἀπέβλεψαν εἰς αὐτὸν καὶ ἐνόμισαν ὅτι εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο ὁ ποταμὸς ἦτο εὐκολοδιάβατος· διὰ νὰ βεβαιωθοῦν δὲ περὶ τοῦ πράγματος διέβησαν τὸν ποταμὸν καὶ ἐβράχησαν μόλις μέχρι τῶν σκελῶν· ἦτο δ' ἐκεῖ ὁ παρὰ τὸν ποταμὸν τόπος βραχώδης, ὥστε ἱππεῖς δὲν ἠδύναντο νὰ πλησιάσουν.

Διὰ τοῦ πόρου τούτου κατώρθωσαν οἱ Ἕλληνες νὰ διαβοῦν τὸν ποταμὸν χωρὶς νὰ πάθουν σπουδαῖόν τι οὔτε ἀπὸ τοὺς ἀπέναντι πεζοὺς οὔτε ἀπὸ τοὺς ὄπισθεν αὐτῶν καιροφυλακτοῦντας Καρδούχους.

Διαβάντες τὸν Κεντρίτην ποταμὸν οἱ Ἕλληνες εἰσῆλθον εἰς τὴν δυτικὴν Ἀρμενίαν, σατραπείαν τοῦ Τιριβάζου. Πρὸς τοῦτον συνωμολόγησαν συνθήκας ἐπὶ τῷ ὅρῳ νὰ διέλθουν διὰ τῆς χώρας του φιλικῶς λαμβάνοντες τὰ ἀναγκαῖα τρόφιμα. Ἐν τούτοις ὁ Τιρίβαζος παρηκολούθει τοὺς Ἕλληνας μετὰ στρατοῦ εἰς ἀπόστασιν δύο περίπου χιλιάδων μέτρων ἐπιζητῶν κατάλληλον περίστασιν νὰ ἐπιτεθῇ κατ' αὐτῶν. Διὰ τοῦτο μολονότι ἔφθασαν εἰς κώμας καλὰς καὶ ἦτο δυνατὸν νὰ διανεμηθοῦν εἰς αὐτὰς καὶ νὰ διανυκτερεύουν ὑπὸ στέγας, ἐπροτίμησαν ἕνεκα φόβου αἰφνιδίας ἐπιθέσεως νὰ μείνουν συνηθροισμένοι εἰς τὸ αὐτό. Ἀλλὰ τὴν νύκτα ἔπεσε χιὼν ἄφθονος ὥστε ἐκάλυψε τοὺς κοιμωμένους ἀνθρώπους· ἕνεκα τούτου τὴν πρωίαν κατενεμήθησαν εἰς τὰς κώμας.

Τὴν ἑπομένην νύκτα συνέλαβον Πέρσην τινὰ ἐκ τῶν ἀνδρῶν τοῦ Τιριβάζου παρὰ τοῦ ὁποίου ἔμαθον ὅτι ὁ Τιρίβαζος ἐσκόπει κατὰ τὴν ὑπέρβασιν τοῦ ὄρους εἰς τὰ στενὰ νὰ ἐπιτεθῇ κατ' αὐτῶν. Οἱ στρατηγοὶ ἀκούσαντες ταῦτα συνεκάλεσαν πάλιν τοὺς στρατιώτας εἰς τὸ αὐτὸ καὶ ἀφήσαντες φυλακὰς εἰς τὸ στρατόπεδον, οἱ λοιποὶ ἐπορεύθησαν κατὰ τοῦ στρατοπέδου τοῦ Τιριβάζου ἔχοντες

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ὁδηγὸν τὸν συλληφθέντα Πέρσην. Οἱ βάρβαροι μόλις ἀντελήφθησαν τὴν ἐπίθεσιν ἐτράπησαν εἰς φυγὴν καὶ ἐνῷ ἐδιώκοντο ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἐφονεύθησάν τινες ἐξ αὐτῶν. Οἱ Ἕλληνες λαβόντες λάφυρά τινα μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ τὴν σκηνὴν τοῦ Τιριβάζου ἐπανῆλθον εἰς τὸ στρατόπεδόν των.

Τὴν ἑπομένην ἀνεχώρησαν ἀμέσως φοβούμενοι μήπως συναθροισθοῦν οἱ ἐχθροὶ καὶ καταλάβουν τὰ στενά. Αὐθημερὸν ἔφθασαν ἐκεῖ βαδίζοντες διὰ πολλῆς χιόνος· ἐκεῖθεν δὲ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἔφθασαν εἰς τὸν Εὐφράτην ποταμόν, τὸν ὁποῖον διέβησαν βρεχόμενοι μέχρι τοῦ ὀμφαλοῦ. Ἀπὸ τῆς διαβάσεως τοῦ Εὐφράτου ἀρχίζει ἡ δυσχερεστάτη πορεία πάσης τῆς ἐκστρατείας· ἐβάδιζον διὰ μέσου χιόνος, τῆς ὁποίας τὸ βάθος ἦτο μία ὀργυιά, ἔπνεε δὲ παγερὸς βορρᾶς κατὰ πρόσωπον, ὥστε πολλῶν αἱ ῥῖνες ἢ τὰ ὦτα ἀπεκαίοντο ὑπὸ τοῦ ψύχους· ὁμοίως οἱ δάκτυλοι τῶν ποδῶν πάσχοντες ψῦξιν ἐσήποντο, ἄλλοι ἐτυφλώθησαν ἕνεκα τῆς ἀνακλάσεως τοῦ φωτὸς ὑπὸ τῆς χιόνος· ἄλλοι δὲ παθόντες βουλιμίαν ἔπιπτον κατὰ γῆς ἀναίσθητοι.

Ὁ Ξενοφῶν δὲ ἰδὼν τινας οὕτω πίπτοντας ἐξεπλάγη διὰ τὸ πρᾶγμα, διότι ἠγνόει τὸ πάθος· ὅταν δέ τις εἶπεν εἰς αὐτόν, ὅτι ἀναμφιβόλως βουλιμιῶσι καὶ ἂν φάγουν κάτι θὰ σηκωθοῦν, ὁ Ξενοφῶν ἐφρόντιζε καὶ ἐξεύρισκε τροφήν, τὴν ὁποίαν μόλις ἐλάμβανον οἱ βουλιμιῶντες ἀμέσως ἐσηκώνοντο. Ἐπειδὴ δὲ ἦσαν ἠναγκασμένοι νὰ κοιμῶνται ἐπὶ τῆς χιόνος, πολλοὶ ἐπάγωναν καὶ ἀπέθνησκον, ἄλλοι δὲ ἠσθένουν. Πλὴν δὲ τούτου οἱ ἐχθροὶ ἀκολουθοῦντες αὐτοὺς κατὰ πόδας ἥρπαζον τὰ ὑστεροῦντα ἐκ τῶν ὑποζυγίων καὶ πρὸς τοὺς βραδυποροῦντας καὶ λειπομένους ἐμάχοντο. Τέλος περὶ τὴν ἑσπέραν τῆς τετάρτης ἡμέρας, ὁ μὲν Χειρίσοφος μετὰ τῆς ἐμπροσθοφυλακῆς καὶ τῶν ἰσχυροτέρων εἰσῆλθεν εἰς κώμην τινὰ τῆς Ἀρμενίας, τὸ δὲ ἄλλο στράτευμα ἀπέχον μίαν ὥραν, διενυκτέρευσεν ἐν ὑπαίθρῳ. Τὴν πρωΐαν τῆς ἑπομένης ἡμέρας εἶχον συγκεντρωθῆ πάντες εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ Χειρισόφου κατεχομένην κώμην, καὶ τὰς πλησίον αὐτῆς ἄλλας κώμας.

Ἦσαν δὲ αἱ κατοικίαι τῶν κωμῶν τούτων ὑπόγειοι, ἡ δὲ εἴσοδος αὐτῶν ὡμοίαζε πρὸς στόμα φρέατος. Καὶ διὰ μὲν τὰ κτήνη ἡ εἴσοδος ἦτο ἐπικλινής, οἱ δὲ ἄνθρωποι κατέβαινον διὰ κλίμακος· ἦσαν δὲ πλήρεις τροφίμων καὶ οἱ στρατιῶται ἠδυνή-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

θησαν νὰ ἀναλάβωσιν ἐκ τῶν κατὰ τὰς τελευταίας τέσσαρας ἡμέρας ταλαιπωριῶν, πρὸς τὰς ὁποίας οὐδεμιᾶς ἄλλης περιόδου αἱ ταλαιπωρίαι δύνανται νὰ συγκριθοῦν.

Ἑπτὰ ἡμέρας διέτριψαν εἰς τὰς κώμας ταύτας, τὴν δὲ ὀγδόην, μεσοῦντος ἤδη τοῦ Δεκεμβρίου, ἐξηκολούθησαν τὴν πορείαν διὰ χιονοσκεποῦς χώρας καὶ μετὰ δέκα ἡμέρας φθάνουν εἰς τὸν ποταμὸν Ἀράξην, τὸν ὁποῖον ὁ Ξενοφῶν καλεῖ Φᾶσιν. Τοῦτον διαβάντες φθάνουν μετὰ δύο ἡμέρας ἐνώπιον ὀροσειρᾶς τῆς ὁποίας τὴν διάβασιν βλέπουν κατειλημμένην ὑπὸ Χαλύβων, Ταόχων καὶ Φασιανῶν. Ἕνεκα τούτου οἱ Ἕλληνες ἐσταμάτησαν τὴν πορείαν καὶ ἀπεφάσισαν τὸ μὲν πολὺ τοῦ στρατεύματος νὰ διανυκτερεύσῃ ἐκεῖ, μέρος δὲ νὰ πορευθῇ τὴν νύκτα διὰ πλαγίας ὁδοῦ, ὑποδειχθείσης ὑπὸ αἰχμαλώτων, εἰς ὑψώματα τοῦ ὄρους δεσπόζοντα τῆς ὑπερβολῆς. Τοῦτο καὶ ἔγινε. Τὴν πρωΐαν ἐπιτεθέντες κατὰ τῶν κατεχόντων τὴν διάβασιν καὶ οἱ ἀπὸ τῶν ὑψωμάτων καὶ οἱ ἀπὸ τῆς πεδιάδος ἐνίκησαν αὐτοὺς καὶ ἔτρεψαν εἰς φυγήν. Ὑπερβάντες τὸ ὄρος οἱ Ἕλληνες ἔπειτα κατέβησαν εἰς κώμας πλήρεις πολλῶν ἀγαθῶν.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ΄

Οἱ Ἕλληνες πορεύονται διὰ τῆς χώρας τῶν Ταόχων, τῶν Χαλύβων καὶ τῶν Σκυθηνῶν. Ἀπὸ τοῦ ὄρους Θήχου ἰδόντες τὴν θάλασσαν ἐκραύγασαν θάλαττα! θάλαττα!

1. Ἐκ δὲ τούτων ἐπορεύθησαν εἰς Ταόχους σταθμοὺς πέντε, παρασάγγας τριάκοντα· καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐπέλιπε· χωρία γὰρ ᾤκουν ἰσχυρὰ οἱ Τάοχοι, ἐν οἷς καὶ τὰ ἐπιτήδεια πάντα εἶχον ἀνακεκομισμένοι.

2. Ἐπεὶ δ' ἀφίκοντο πρὸς χωρίον, ὃ πόλιν μὲν οὐκ εἶχεν οὐδ' οἰκίας, (συνεληλυθότες δ' ἦσαν αὐτόσε καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες καὶ κτήνη πολλά), Χειρίσοφος μὲν πρὸς τοῦτο προσέβαλλεν εὐθὺς ἥκων· ἐπειδὴ δὲ ἡ πρώτη τάξις ἀπέκαμνεν, ἄλλη προσῄει καὶ αὖθις ἄλλη· οὐ γὰρ ἦν ἀθρόοις περιστῆναι, ἀλλ' ἀπότομον ἦν κύκλῳ.

Ἐπειδὴ δὲ Ξενοφῶν ἦλθε σὺν τοῖς ὀπισθοφύλαξι καὶ πελτασταῖς καὶ ὁπλίταις, ἐνταῦθα δὴ λέγει Χειρίσοφος· «εἰς καλὸν ἥκετε· τὸ γὰρ χωρίον αἱρετέον· τῇ γὰρ στρατιᾷ οὐκ ἔστι τὰ ἐπιτήδεια, εἰ μὴ ληψόμεθα τὸ χωρίον».

4. Ἐνταῦθα δὴ κοινῇ ἐβουλεύοντο· καὶ τοῦ Ξενοφῶντος ἐρωτῶντος, τί τὸ κωλῦον εἴη εἰσελθεῖν, εἶπεν ὁ Χειρίσοφος· «μία αὕτη πάροδός ἐστιν, ἣν ὁρᾷς· ὅταν δέ τις ταύτῃ πειρᾶται παριέναι, κυλίνδουσι λίθους ὑπὲρ ταύτης τῆς ὑπερεχούσης πέτρας· ὃς δ' ἂν καταληφθῇ, οὕτω διατίθεται». Ἅμα δ' ἔδειξε συντετριμμένους ἀνθρώπους καὶ σκέλη καὶ πλευράς.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

5-6. «Ἢν δὲ τοὺς λίθους ἀναλώσωσιν», ἔφη ὁ Ξενοφῶν, «ἄλλο τι ἢ οὐδὲν κωλύει παριέναι; οὐ γὰρ δὴ ἐκ τοῦ ἐναντίου δρῶμεν, εἰ μὴ ὀλίγους τούτους ἀνθρώπους, καὶ τούτων δύο ἢ τρεῖς ὡπλισμένους· τὸ δὲ χωρίον, ὡς καὶ σὺ ὁρᾷς, σχεδὸν τρία ἡμίπλεθρά ἐστιν, ὃ δεῖ βαλλομένους διελθεῖν· τούτου δὲ ὅσον πλέθρον δασὺ πίτυσι διαλειπούσαις μεγάλαις, ἀνθ' ὧν ἑστηκότες ἄνδρες τί ἂν πάσχοιεν ἢ ὑπὸ τῶν φερομένων λίθων ἢ ὑπὸ τῶν κυλινδομένων; τὸ λοιπὸν οὖν ἤδη γίγνεται ὡς ἡμίπλεθρον, ὃ δεῖ, ὅταν λωφήσωσιν οἱ λίθοι, παραδραμεῖν».

7. «Ἀλλὰ εὐθύς», ἔφη ὁ Χειρίσοφος, «ἐπειδὰν ἀρξώμεθα εἰς τὸ δασὺ προϊέναι, φέρονται οἱ λίθοι πολλοί». «Αὐτὸ ἄν», ἔφη, «τὸ δέον εἴη· θᾶττον γὰρ ἀναλώσουσι τοὺς λίθους. Ἀλλὰ πορευώμεθα ἔνθεν ἡμῖν μικρόν τι παραδραμεῖν ἔσται, ἢν δυνώμεθα, καὶ ἀπελθεῖν ῥᾴδιον, ἢν βουλώμεθα».

8-9. Ἐντεῦθεν ἐπορεύοντο Χειρίσοφος καὶ Ξενοφῶν καὶ Καλλίμαχος Παρράσιος λοχαγός· τούτου γὰρ ἡ ἡγεμονία ἦν τῶν ὀπισθοφυλάκων λοχαγῶν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ· οἱ δὲ ἄλλοι λοχαγοὶ ἔμενον ἐν τῷ ἀσφαλεῖ. Μετὰ τούτου οὖν ὑπῆλθον ὑπὸ τὰ δένδρα ἄνθρωποι ὡς ἑβδομήκοντα, οὐχ ἀθρόοι, ἀλλὰ καθ' ἕνα, ἕκαστος φυλαττόμενος ὡς ἐδύνατο. Ἀγασίας δὲ ὁ Στυμφάλιος καὶ Ἀριστώνυμος Μεθυδριεύς, καὶ οὗτοι τῶν ὀπισθοφυλάκων λοχαγοὶ ὄντες, καὶ ἄλλοι δέ, ἐφέστασαν ἔξω τῶν δένδρων· οὐ γὰρ ἦν ἀσφαλὲς ἐν τοῖς δένδροις ἑστάναι πλέον ἢ τὸν ἕνα λόχον.

10. Ἔνθα δὴ Καλλίμαχος μηχανᾶταί τι· προύτρεχεν ἀπὸ τοῦ δένδρου, ὑφ' ᾧ ἦν αὐτός, δύο ἢ τρία βήματα· ἐπεὶ δὲ οἱ λίθοι φέροιντο, ἀνεχάζεν εὐπετῶς·

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἐφ' ἑκάστης δὲ προδρομῆς πλέον ἢ δέκα ἅμαξαι πετρῶν ἀνηλίσκοντο.

11. Ὁ δὲ Ἀγασίας ὡς ὁρᾷ τὸν Καλλίμαχον, ἃ ἐποίει, καὶ τὸ στράτευμα πᾶν θεώμενον, δείσας μὴ οὐ πρῶτος παραδράμῃ εἰς τὸ χωρίον, οὔτε τὸν Ἀριστώνυμον πλησίον ὄντα παρακαλέσας οὔτε Εὐρύλοχον τὸν Λουσιέα, ἑταίρους ὄντας, οὔτε ἄλλον οὐδένα, χωρεῖ αὐτὸς καὶ παρέρχεται πάντας.

12. Ὁ δὲ Καλλίμαχος, ὡς ὁρᾷ αὐτὸν παριόντα, ἐπιλαμβάνεται αὐτοῦ τῆς ἴτυος· ἐν δὲ τούτῳ παραθεῖ αὐτοὺς Ἀριστώνυμος Μεθυδριεύς, καὶ μετὰ τοῦτον Εὐρύλοχος Λουσιεύς· πάντες γὰρ οὗτοι ἀντεποιοῦντο ἀρετῆς καὶ ἀντηγωνίζοντο πρὸς ἀλλήλους· καὶ οὕτως ἐρίζοντες αἱροῦσι τὸ χωρίον· ὡς γὰρ ἅπαξ εἰσέδραμον, οὐδεὶς πέτρος ἄνωθεν ἠνέχθη.

13-14. Ἐνταῦθα δὴ δεινὸν ἦν θέαμα· αἱ γὰρ γυναῖκες, ῥίπτουσαι τὰ παιδία, εἶτα ἑαυτὰς ἐπικατερρίπτουν, καὶ οἱ ἄνδρες ὡσαύτως. Ἐνταῦθα δὴ καὶ Αἰνείας Στυμφάλιος λοχαγός, ἰδών τινα θέοντα ὡς ῥίψοντα ἑαυτὸν στολὴν ἔχοντα καλήν, ἐπιλαμβάνεται ὡς κωλύσων· ὁ δὲ αὐτὸν ἐπισπᾶται, καὶ ἀμφότεροι ᾤχοντο κατὰ τῶν πετρῶν φερόμενοι καὶ ἀπέθανον. Ἐντεῦθεν ἄνθρωποι μὲν πάνυ ὀλίγοι ἐλήφθησαν, βόες δὲ καὶ ὄνοι πολλοὶ καὶ πρόβατα.

15. Ἐντεῦθεν ἐπορεύθησαν διὰ Χαλύβων σταθμοὺς ἑπτὰ παρασάγγας πεντήκοντα· οὗτοι ἦσαν, ὧν διῆλθον, ἀλκιμώτατοι, καὶ εἰς χεῖρας ἦσαν. Εἶχον δὲ θώρακας λινοῦς μέχρι τοῦ ἤτρου, ἀντὶ δὲ τῶν πτερύγων σπάρτα πυκνὰ ἐστραμμένα.

16. Εἶχον δὲ καὶ κνημῖδας καὶ κράνη καὶ παρὰ τὴν ζώνην μαχαίριον ὅσον ξυήλην Λακωνικήν, ᾧ ἔσφαττον,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ὧν κρατεῖν δύναιντο, καὶ ἀποτεμόντες ἂν τὰς κεφαλάς, ἔχοντες ἐπορεύοντο, καὶ ᾖδον καὶ ἐχόρευον, ὁπότε οἱ πολέμιοι αὐτοὺς ὄψεσθαι ἔμελλον. Εἶχον δὲ καὶ δόρυ ὡς πεντεκαίδεκα πήχεων μίαν λόγχην ἔχον.

17. Οὗτοι ἐνέμενον ἐν τοῖς πολίσμασιν· ἐπεὶ δὲ παρέλθοιεν οἱ Ἕλληνες, εἵποντο ἀεὶ μαχούμενοι. Ὤκουν δὲ ἐν τοῖς ὀχυροῖς, καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐν τούτοις ἀνακεκομισμένοι ἦσαν· ὥστε μηδὲν λαμβάνειν αὐτόθεν τοὺς Ἕλληνας, ἀλλὰ διετράφησαν τοῖς κτήνεσιν, ἃ ἐκ τῶν Ταόχων ἔλαβον.

18. Ἐκ τούτου οἱ Ἕλληνες ἀφίκοντο ἐπὶ τὸν Ἅρπασον ποταμόν, εὖρος τεττάρων πλέθρων. Ἐντεῦθεν ἐπορεύθησαν διὰ Σκυθηνῶν σταθμοὺς τέτταρας, παρασάγγας εἴκοσι διὰ πεδίου εἰς κώμας· ἐν αἷς ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς καὶ ἐπεσιτίσαντο. Ἐντεῦθεν διῆλθον σταθμοὺς τέτταρας, παρασάγγας εἴκοσι πρὸς πόλιν μεγάλην καὶ εὐδαίμονα καὶ οἰκουμένην, ἣ ἐκαλεῖτο Γυμνιάς. Ἐκ ταύτης ὁ τῆς χώρας ἄρχων τοῖς Ἕλλησι ἡγεμόνα πέμπει, ὅπως διὰ τῆς ἑαυτῶν πολεμίας χώρας ἄγοι αὐτούς.

20-21. Ἐλθὼν δ' ἐκεῖνος λέγει ὅτι ἄξει αὐτοὺς πέντε ἡμερῶν εἰς χωρίον ὅθεν ὄψονται θάλατταν· εἰ δὲ μή, τεθνάναι ἐπηγγείλατο. Καὶ ἡγούμενος, ἐπειδὴ ἐνέβαλλεν εἰς τὴν πολεμίαν, παρεκελεύετο αἴθειν καὶ φθείρειν τὴν χώραν, ᾧ καὶ δῆλον ἐγένετο ὅτι τούτου ἕνεκεν ἔλθοι, οὐ τῆς τῶν Ἑλλήνων εὐνοίας. Καὶ ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸ ὄρος τῇ πέμπτῃ ἡμέρᾳ· ὄνομα δὲ τῷ ὄρει ἦν Θήχης.

22. Ἐπεὶ δὲ οἱ πρῶτοι ἐγένοντο ἐπὶ τοῦ ὄρους, κραυγὴ πολλὴ ἐγένετο. Ἀκούσας δὲ ὁ Ξενοφῶν καὶ οἱ ὀπισθοφύλακες ᾠήθησαν ἔμπροσθεν ἄλλους ἐπιτίθεσθαι πολεμίους· εἵποντο γὰρ ὄπισθεν οἱ ἐκ τῆς καομένης χώ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ρας, καὶ αὐτῶν οἱ ὀπισθοφύλακες ἀπέκτεινάν τέ τινας καὶ ἐζώγρησαν, ἐνέδραν ποιησάμενοι, καὶ γέρρα ἔλαβον δασειῶν βοῶν ὠμοβόεια ἀμφὶ τὰ εἴκοσιν.

23-24. Ἐπειδὴ δ' ἡ βοὴ πλείων τε ἐγίγνετο καὶ ἐγγύτερον, καὶ οἱ ἀεὶ ἐπιόντες ἔθεον δρόμῳ ἐπὶ τοὺς ἀεὶ βοῶντας καὶ πολλῷ μείζων ἐγίγνετο ἡ βοή, ὅσῳ δὴ πλείους ἐγίγνοντο, ἐδόκει δὴ μεῖζόν τι εἶναι τῷ Ξενοφῶντι, καὶ ἀναβὰς ἐφ' ἵππον καὶ Λύκιον καὶ τοὺς ἱππέας ἀναλαβὼν παρεβοήθει· καὶ τάχα δὴ ἀκούουσι βοώντων τῶν στρατιωτῶν «θάλαττα, θάλαττα» καὶ παρεγγυώντων. Ἔνθα δὴ ἔθεον πάντες καὶ οἱ ὀπισθοφύλακες, καὶ τὰ ὑποζύγια ἠλαύνετο καὶ οἱ ἵπποι.

25-26. Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο πάντες ἐπὶ τὸ ἄκρον, ἐνταῦθα δὴ περιέβαλλον ἀλλήλους καὶ στρατηγοὺς καὶ λοχαγοὺς δακρύοντες. Καὶ ἐξαπίνης, ὅτου δὴ παρεγγυήσαντος, οἱ στρατιῶται φέρουσι λίθους καὶ ποιοῦσι κολωνὸν μέγαν. Ἐνταῦθα ἀνετίθεσαν δερμάτων πλῆθος ὠμοβοείων καὶ βακτηρίας καὶ τὰ αἰχμάλωτα γέρρα, καὶ ὁ ἡγεμὼν αὐτός τε κατέτεμνε τὰ γέρρα καὶ τοῖς ἄλλοις διεκελεύετο.

27. Μετὰ ταῦτα τὸν ἡγεμόνα οἱ Ἕλληνες ἀποπέμπουσι, δῶρα δόντες ἀπὸ κοινοῦ, ἵππον καὶ φιάλην ἀργυρᾶν καὶ σκευὴν Περσικὴν καὶ δαρεικοὺς δέκα· ᾔτει δὲ μάλιστα τοὺς δακτυλίους, καὶ ἔλαβε πολλοὺς παρὰ τῶν στρατιωτῶν. Κώμην δὲ δείξας αὐτοῖς, οὗ σκηνήσουσι, καὶ τὴν ὁδόν, ἣν πορεύσονται εἰς Μάκρωνας, ἐπεὶ ἑσπέρα ἐγένετο, ᾤχετο ἀπιών.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η΄.

Οἱ Ἕλληνες πορεύονται διὰ τῆς χώρας τῶν Μακρώνων καὶ φθάνουν εἰς τὴν Τραπεζοῦντα.

1-2. Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν οἱ Ἕλληνες διὰ Μακρώνων σταθμοὺς τρεῖς, παρασάγγας δέκα. Τῇ πρώτῃ δὲ ἡμέρᾳ ἀφίκοντο ἐπὶ τὸν ποταμόν, ὃς ὥριζε τὴν τῶν Μακρώνων καὶ τὴν τῶν Σκυθηνῶν. Εἶχον δ' ὑπὲρ δεξιῶν χωρίον οἷον χαλεπώτατον καὶ ἐξ ἀριστερᾶς ἄλλον ποταμόν, εἰς ὃν ἐνέβαλλεν ὁ ὁρίζων, δι' οὗ ἔδει διαβῆναι. Ἦν δὲ οὗτος δασὺς δένδρεσι παχέσι μὲν οὔ, πυκνοῖς δέ. Ταῦτ', ἐπεὶ προσῆλθον οἱ Ἕλληνες, ἔκοπτον, σπεύδοντες ἐκ τοῦ χωρίου ὡς τάχιστα ἐξελθεῖν.

3. Οἱ δὲ Μάκρωνες, ἔχοντες γέρρα καὶ λόγχας καὶ τριχίνους χιτῶνας, κατ' ἀντιπέραν τῆς διαβάσεως παρατεταγμένοι ἦσαν καὶ ἀλλήλοις διεκελεύοντο καὶ λίθους εἰς τὸν ποταμὸν ἔρριπτον· ἐξικνοῦντο γὰρ οὔ, οὐδ' ἔβλαπτον οὐδέν.

4-5. Ἔνθα δὴ προσέρχεται Ξενοφῶντι τῶν πελταστῶν ἀνὴρ Ἀθήνησι φάσκων δεδουλευκέναι, λέγων ὅτι γιγνώσκει τὴν φωνὴν τῶν ἀνθρώπων· «καὶ οἶμαι», ἔφη, «ἐμὴν ταύτην πατρίδα εἶναι· καὶ εἰ μή τι κωλύει ἐθέλω αὐτοῖς διαλεχθῆναι». «Ἀλλ' οὐδὲν κωλύει», ἔφη, «ἀλλὰ διαλέγου καὶ μάθε πρῶτον τίνες εἰσίν». Οἱ δ' εἶπον, ἐρωτήσαντος, ὅτι Μάκρωνες. «Ἐρώτα τοίνυν», ἔφη, «αὐτούς, τί ἀντιτετάχαται καὶ χρῄζουσιν ἡμῖν πολέμιοι εἶναι».

6-7. Οἱ δ' ἀπεκρίναντο· «ὅτι καὶ ὑμεῖς ἐπὶ τὴν ἡμετέραν χώραν ἔρχεσθε». Λέγειν ἐκέλευον οἱ στρατηγοὶ ὅτι «οὐ κακῶς γε ποιήσοντες, ἀλλὰ βασιλεῖ πολεμή-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

σαντες ἀπερχόμεθα εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἐπὶ θάλατταν βουλόμεθα ἀφικέσθαι». Ἠρώτων ἐκεῖνοι, εἰ δοῖεν ἂν τούτων τὰ πιστά. Οἱ δ' ἔφασαν καὶ δοῦναι καὶ λαβεῖν ἐθέλειν. Ἐντεῦθεν διδόασιν οἱ Μάκρωνες βαρβαρικὴν λόγχην τοῖς Ἕλλησιν, οἱ δὲ Ἕλληνες ἐκείνοις Ἑλληνικήν· ταῦτα γὰρ ἔφασαν πιστὰ εἶναι· θεοὺς δ' ἐπεμαρτύραντο ἀμφότεροι.

8. Μετὰ δὲ τὰ πιστὰ εὐθὺς οἱ Μάκρωνες τὰ δένδρα συνεξέκοπτον, τήν τε ὁδὸν ᾠδοποίουν ὡς διαβιβῶντες ἐν μέσοις ἀναμεμειγμένοι τοῖς Ἕλλησι, καὶ ἀγορὰν οἵαν ἐδύναντο παρεῖχον, καὶ παρήγαγον ἐν τρισὶν ἡμέραις, ἕως ἐπὶ τὰ Κόλχων ὅρια κατέστησαν τοὺς Ἕλληνας.

9. Ἐνταῦθα ἦν ὄρος μέγα· καὶ ἐπὶ τούτου οἱ Κόλχοι παρατεταγμένοι ἦσαν. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον οἱ Ἕλληνες ἀντιπαρετάξαντο φάλαγγα, ὡς οὕτως ἄξοντες πρὸς τὸ ὄρος· ἔπειτα δὲ ἔδοξε τοῖς στρατηγοῖς βουλεύσασθαι συλλεγεῖσιν, ὅπως ὡς κάλλιστα ἀγωνιοῦνται.

14. Ἔδοξεν οὖν, (παύσαντας τὴν φάλαγγα, λόχους ὀρθίους ποιῆσαι)· καὶ ἐποίουν ὀρθίους τοὺς λόχους. Ξενοφῶν δὲ ἀπιὼν ἐπὶ τὸ εὐώνυμον ἀπὸ τοῦ δεξιοῦ ἔλεγε τοῖς στρατιώταις· «ἄνδρες, οὗτοί εἰσιν οὓς ὁρᾶτε μόνοι ἔτι ἡμῖν ἐμποδὼν τὸ μὴ ἤδη εἶναι, ἔνθα πάλαι σπεύδομεν· τούτους, ἤν πως δυνώμεθα, καὶ ὠμοὺς δεῖ καταφαγεῖν.

15. Ἐπεὶ δ' ἐν ταῖς χώραις ἕκαστοι ἐγένοντο καὶ τοὺς λόχους ὀρθίους ἐποιήσαντο, ἐγένοντο μὲν λόχοι τῶν ὁπλιτῶν ἀμφὶ τοὺς ὀγδοήκοντα, ὁ δὲ λόχος ἕκαστος σχεδὸν εἰς τοὺς ἑκατόν· τοὺς δὲ πελταστὰς καὶ τοὺς τοξότας τριχῇ ἐποιήσαντο, τοὺς μὲν τοῦ εὐωνύμου ἔξω, τοὺς δὲ τοῦ δεξιοῦ, τοὺς δὲ κατὰ μέσον, σχεδὸν ἑξακοσίους ἑκάστους.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

16-17. Ἐκ τούτου παρηγγύησαν οἱ στρατηγοὶ εὔχεσθαι· εὐξάμενοι δὲ καὶ παιανίσαντες ἐπορεύοντο. Καὶ Χειρίσοφος μὲν καὶ Ξενοφῶν καὶ οἱ σὺν αὐτοῖς πελτασταί, τῆς τῶν πολεμίων φάλαγγος ἔξω γενόμενοι, ἐπορεύοντο· οἱ δὲ πολέμιοι, ὡς εἶδον αὐτούς, ἀντιπαραθέοντες οἱ μὲν ἐπὶ τὸ δεξιόν, οἱ δὲ ἐπὶ τὸ εὐώνυμον διεσπάσθησαν, καὶ πολὺ τῆς αὐτῶν φάλαγγος ἐν τῷ μέσῳ κενὸν ἐποίησαν.

18-19. Οἱ δὲ κατὰ τὸ Ἀρκαδικὸν πελτασταί, ὧν ἦρχεν Αἰσχίνης ὁ Ἀκαρνάν, νομίσαντες φεύγειν ἀνακραγόντες ἔθεον· καὶ οὗτοι πρῶτοι ἐπὶ τὸ ὄρος ἀναβαίνουσι· συνεφείπετο δὲ αὐτοῖς καὶ τὸ Ἀρκαδικὸν ὁπλιτικόν, ὧν ἦρχε Κλεάνωρ ὁ Ὀρχομένιος. Οἱ δὲ πολέμιοι, ὡς ἤρξαντο θεῖν, οὐκέτι ἔστησαν, ἀλλὰ φυγῇ ἄλλος ἄλλῃ ἐτράπετο. Οἱ δὲ Ἕλληνες ἀναβάντες ἐστρατοπεδεύοντο ἐν πολλαῖς κώμαις καὶ τἀπιτήδεια πολλὰ ἐχούσαις.

20-21. Καὶ τὰ μὲν ἄλλα οὐδὲν ὅ,τι καὶ ἐθαύμασαν· τὰ δὲ σμήνη πολλὰ ἦν αὐτόθι, καὶ τῶν κηρίων ὅσοι ἔφαγον τῶν στρατιωτῶν, πάντες ἄφρονές τε ἐγίγνοντο καὶ ἤμουν καὶ κάτω διεχώρει αὐτοῖς καὶ ὀρθὸς οὐδεὶς ἐδύνατο ἵστασθαι, ἀλλ' οἱ μὲν ὀλίγον ἐδηδοκότες σφόδρα μεθύουσιν ἐῴκεσαν, οἱ δὲ πολὺ μαινομένοις, οἱ δὲ καὶ ἀποθνῄσκουσιν. Ἔκειντο δὲ οὕτω πολλοὶ ὥσπερ τροπῆς γεγενημένης, καὶ πολλὴ ἦν ἀθυμία. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἀπέθανε μὲν οὐδείς, ἀμφὶ δὲ τὴν αὐτήν πως ὥραν ἀνεφρόνουν· τρίτῃ δὲ καὶ τετάρτῃ ἀνίσταντο ὥσπερ ἐκ φαρμακοποσίας.

22-24. Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν δύο σταθμούς, παρασάγγας ἑπτά, καὶ ἦλθον ἐπὶ θάλατταν εἰς Τραπεζοῦντα, πόλιν Ἑλληνίδα οἰκουμένην ἐν τῷ Εὐξείνῳ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Πόντῳ, Σινωπέων ἀποικίαν ἐν τῇ Κόλχων χώρᾳ. Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας ἀμφὶ τὰς τριάκοντα ἐν ταῖς τῶν Κόλχων κώμαις· κἀντεῦθεν ὁρμώμενοι ἐλῄζοντο τὴν Κολχίδα. Ἀγορὰν δὲ παρεῖχον τῷ στρατοπέδῳ Τραπεζούντιοι, καὶ ἐδέξαντό τε τοὺς Ἕλληνας καὶ ξένια ἔδοσαν, βοῦς καὶ ἄλφιτα καὶ οἶνον. Συνδιεπράττοντο δὲ καὶ ὑπὲρ τῶν πλησίον Κόλχων, τῶν ἐν τῷ πεδίῳ μάλιστα οἰκούντων, καὶ ξένια καὶ παρ᾽ ἐκείνων ἦλθον βόες.

25. Μετὰ δὲ τοῦτο τὴν θυσίαν, ἣν εὔξαντο, παρεσκευάζοντο· ἦλθον δ᾽ αὐτοῖς ἱκανοὶ βόες ἀποθῦσαι τῷ Διὶ σωτήρια καὶ τῷ Ἡρακλεῖ ἡγεμόσυνα καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς, ἃ εὔξαντο. Ἐποίησαν δὲ καὶ ἀγῶνα γυμνικὸν ἐν τῷ ὄρει, ἔνθαπερ ἐσκήνουν. Εἵλοντο δὲ Δρακόντιον Σπαρτιάτην, ὃς ἔφυγε παῖς ὢν οἴκοθεν, παῖδα ἄκων κατακανὼν ξυήλῃ πατάξας, δρόμου τ᾽ ἐπιμεληθῆναι καὶ τοῦ ἀγῶνος προστατῆσαι.

26. Ἐπειδὴ δὲ ἡ θυσία ἐγένετο, τὰ δέρματα παρέδοσαν τῷ Δρακοντίῳ, καὶ ἡγεῖσθαι ἐκέλευον, ὅπου τὸν δρόμον πεποιηκὼς εἴη. Ὁ δὲ δείξας, οὗπερ ἑστηκότες ἐτύγχανον, «οὗτος ὁ λόφος», ἔφη, «κάλλιστος τρέχειν, ὅπου ἄν τις βούληται». «Πῶς οὖν», ἔφασαν, «δυνήσονται παλαίειν ἐν σκληρῷ καὶ δασεῖ οὕτως» ; ὁ δ᾽ εἶπε· «μᾶλλόν τι ἀνιάσεται ὁ καταπεσών».

27. Ἠγωνίζοντο δὲ παῖδες μὲν στάδιον, τῶν αἰχμαλώτων οἱ πλεῖστοι, δόλιχον δὲ Κρῆτες πλείους ἢ ἑξήκοντα ἔθεον, πάλην δὲ καὶ πυγμὴν καὶ παγκράτιον Ἀρκάδες, καὶ καλὴ θέα ἐγένετο· πολλοὶ γὰρ κατέβησαν καί, ἅτε θεωμένων τῶν ἑταίρων, πολλὴ φιλονικία ἐγίγνετο. Ἔθεον δὲ καὶ ἵπποι καὶ ἔδει αὐτούς, κατὰ τοῦ πρανοῦς ἐλάσαντας, ἐν τῇ θαλάττῃ ὑποστρέψαντας, πάλιν ἄνω πρὸς τὸν βωμὸν ἄγειν. Καὶ κάτω μὲν οἱ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

πολλοὶ ἐκυλινδοῦντο· ἄνω δὲ πρὸς τὸ ἰσχυρῶς ὄρθιον μόλις βάδην ἐπορεύοντο οἱ ἵπποι· ἔνθα πολλὴ κραυγὴ καὶ γέλως καὶ παρακέλευσις ἐγίγνετο.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Ὁ Χειρίσοφος ἀπέρχεται πρὸς ζήτησιν πλοίων. Ὁ Ξενοφῶν προΐσταται τοῦ στρατεύματος.

2. Ἐκ δὲ τούτου συνελθόντες ἐβουλεύοντο περὶ τῆς λοιπῆς πορείας· ἀνέστη δὲ πρῶτος Λέων Θούριος καὶ ἔλεξεν ὧδε· «ἐγὼ μὲν τοίνυν», ἔφη, «ὦ ἄνδρες, ἀπείρηκα ἤδη συσκευαζόμενος καὶ βαδίζων καὶ τρέχων καὶ τὰ ὅπλα φέρων καὶ ἐν τάξει ἰὼν καὶ φυλακὰς φυλάττων καὶ μαχόμενος, ἐπιθυμῶ δὲ ἤδη παυσάμενος τούτων τῶν πόνων, ἐπεὶ θάλατταν ἔχομεν, πλεῖν τὸ λοιπὸν καί, ἐκταθεὶς ὥσπερ Ὀδυσσεύς, ἀφικέσθαι εἰς τὴν Ἑλλάδα.

3-4. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ στρατιῶται ἀνεθορύβησαν, ὡς εὖ λέγοι· καὶ ἄλλος ταὔτ' ἔλεγε, καὶ πάντες οἱ παριόντες. Ἔπειτα δὲ Χειρίσοφος ἀνέστη καὶ εἶπεν ὧδε· «φίλος μοί ἐστιν, ὦ ἄνδρες, Ἀναξίβιος, ναυαρχῶν δὲ καὶ τυγχάνει. Ἢν οὖν πέμψητέ με, οἶμαι ἂν ἐλθεῖν καὶ τριήρεις ἔχων καὶ πλοῖα, τὰ ἡμᾶς ἄξοντα· ὑμεῖς δέ, εἴπερ πλεῖν βούλεσθε, περιμένετε ἔστ' ἂν ἐγὼ ἔλθω· ἥξω δὲ ταχέως· ἀκούσαντες ταῦτα οἱ στρατιῶται ἥσθησάν τε καὶ ἐψηφίσαντο πλεῖν αὐτὸν ὡς τάχιστα.

5-7. Μετὰ τοῦτον Ξενοφῶν ἀνέστη καὶ ἔλεξεν ὧδε· «Χειρίσοφος μὲν δὴ ἐπὶ πλοῖα στέλλεται, ἡμεῖς δὲ ἀναμενοῦμεν. Ὅσα μοι οὖν δοκεῖ καιρὸς εἶναι ποιεῖν ἐν τῇ μονῇ, ταῦτα ἐρῶ. Πρῶτον μὲν τὰ ἐπιτήδεια δεῖ πορίζεσθαι ἐκ τῆς πολεμίας· οὔτε γὰρ ἀγορὰ ἔστιν ἱκανὴ οὔτε

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ὅτου ὠνησόμεθα εὐπορία, εἰ μὴ ὀλίγοις τισίν· ἡ δὲ χώρα πολεμία· κίνδυνος οὖν πολλοὺς ἀπόλλυσθαι, ἢν ἀμελῶς τε καὶ ἀφυλάκτως πορεύησθε ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια. Ἀλλά μοι δοκεῖ σὺν προνομαῖς λαμβάνειν τὰ ἐπιτήδεια, ἄλλως δὲ μὴ πλανᾶσθαι, ὡς σῴζησθε, ἡμᾶς δὲ τούτων ἐπιμελεῖσθαι». Ἔδοξε ταῦτα.

8. «Ἔτι τοίνυν ἀκούσατε καὶ τάδε· ἐπὶ λείαν γὰρ ὑμῶν ἐκπορεύσονταί τινες. Οἶμαι οὖν βέλτιστον εἶναι ἡμῖν εἰπεῖν τὸν μέλλοντα ἐξιέναι, φράζειν δὲ καὶ ὅποι, ἵνα καὶ τὸ πλῆθος εἰδῶμεν τῶν ἐξιόντων καὶ τῶν μενόντων καὶ συμπαρασκευάζωμεν, ἐάν τι δέῃ· κἂν βοηθῆσαί τισι καιρὸς ᾖ, εἰδῶμεν, ὅποι δεήσει βοηθεῖν· καὶ ἐάν τις τῶν ἀπειροτέρων ἐγχειρῇ ποι, συμβουλεύωμεν πειρώμενοι εἰδέναι τὴν δύναμιν, ἐφ᾽ οὓς ἂν ἴωσιν». Ἔδοξε καὶ ταῦτα.

9. «Ἐννοεῖτε δὲ καὶ τόδε», ἔφη· «σχολὴ τοῖς πολεμίοις λῄζεσθαι, καὶ δικαίως ἡμῖν ἐπιβουλεύουσιν· ἔχομεν γὰρ τὰ ἐκείνων· ὑπερκάθηνται δὲ ἡμῶν. Φυλακὰς δή μοι δοκεῖν δεῖν περὶ τὸ στρατόπεδον εἶναι· ἐὰν οὖν κατὰ μέρος φυλάττωμεν καὶ σκοπῶμεν, ἧττον ἂν δύναιντο ἡμᾶς θηρᾶν οἱ πολέμιοι».

10. «Ἔτι τοίνυν τάδε ὁρᾶτε· εἰ μὲν ἠπιστάμεθα σαφῶς ὅτι ἥξει πλοῖα Χειρίσοφος ἄγων ἱκανά, οὐδὲν ἂν ἔδει, ὧν μέλλω λέγειν· νῦν δ᾽ ἐπεὶ τοῦτο ἄδηλον, δοκεῖ μοι, πειρᾶσθαι πλοῖα συμπαρασκευάζειν καὶ αὐτόθεν. Ἢν μὲν γὰρ ἔλθῃ ἔχων, ὑπαρχόντων ἐνθάδε, ἐν ἀφθονωτέροις πλευσόμεθα· ἢν δὲ μὴ ἄγῃ, τοῖς ἐνθάδε χρησόμεθα».

11. «Ὁρῶ δὲ ἐγὼ πλοῖα πολλάκις παραπλέοντα· εἰ οὖν αἰτησάμενοι παρὰ Τραπεζουντίων μακρὰ πλοῖα κατάγοιμεν καὶ φυλάττοιμεν αὐτά, τὰ πηδάλια παραλυόμε-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

νοι, ἕως ἂν ἱκανὰ τὰ ἄξοντα γένηται, ἴσως ἂν οὐκ ἀπορήσαιμεν κομιδῆς, οἵας δεόμεθα». Ἔδοξε καὶ ταῦτα.

12. «Ἐννοήσατε δ'», ἔφη, «εἰ εἰκὸς καὶ τρέφειν ἀπὸ κοινοῦ, οὓς ἂν καταγάγωμεν, ὅσον ἂν χρόνον ἡμῶν ἕνεκεν μένωσιν, καὶ ναῦσθλον συνθέσθαι, ὅπως ὠφελοῦντες καὶ ὠφελῶνται». Ἔδοξε καὶ ταῦτα.

13. «Δοκεῖ τοίνυν μοι», ἔφη, «ἢν ἄρα καὶ ταῦτα ἡμῖν μὴ ἐκπεραίνηται, ὥστε ἀρκεῖν πλοῖα, τὰς ὁδούς, ἃς δυσπόρους ἀκούομεν εἶναι, ταῖς παρὰ θάλατταν οἰκούσαις πόλεσιν ἐντείλασθαι ὁδοποιεῖν· πείσονται γὰρ καὶ διὰ τὸ φοβεῖσθαι καὶ διὰ τὸ βούλεσθαι ἡμῶν ἀπαλλαγῆναι».

14. Ἐνταῦθα δὲ ἀνέκραγον ὡς οὐ δέοι ὁδοιπορεῖν. Ὁ δέ, ὡς ἔγνω τὴν ἀφροσύνην αὐτῶν, ἐπεψήφισε μὲν οὐδέν, τὰς δὲ πόλεις ἑκούσας ἔπεισεν ὁδοποιεῖν, λέγων ὅτι θᾶττον ἀπαλλάξονται, ἢν εὔποροι γένωνται αἱ ὁδοί.

15. Ἔλαβον δὲ καὶ πεντηκόντορον παρὰ τῶν Τραπεζουντίων, ᾗ ἐπέστησαν Δέξιππον Λάκωνα περίοικον. Οὗτος, ἀμελήσας τοῦ συλλέγειν πλοῖα, ἀποδρὰς ᾤχετο ἔξω τοῦ Πόντου, ἔχων τὴν ναῦν. Οὗτος μὲν οὖν δίκαια ἔπαθεν ὕστερον· ἐν Θρᾴκῃ γάρ, παρὰ Σεύθῃ πολυπραγμονῶν τι, ἀπέθανεν ὑπὸ Νικάνδρου τοῦ Λάκωνος.

16. Ἔλαβον δὲ καὶ τριακόντορον, ᾗ ἐπεστάθη Πολυκράτης Ἀθηναῖος, ὅς, ὁπόσα λαμβάνοι πλοῖα, κατῆγεν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. Καὶ τὰ μὲν ἀγώγιμα, εἴ τι ἦγον, ἐξαιρούμενοι φύλακας καθίστασαν, ὅπως σᾶ εἴη, τοῖς δὲ πλοίοις ἐχρήσαντο εἰς παραγωγήν.

17. Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἦν, ἐπὶ λείαν ἐξῇσαν οἱ Ἕλληνες, καὶ οἱ μὲν ἐλάμβανον, οἱ δὲ καὶ οὔ. Κλεαίνετος δ', ἐξαγαγὼν καὶ τὸν ἑαυτοῦ καὶ ἄλλον λόχον πρὸς χωρίον χαλεπόν, αὐτός τε ἀπέθανε καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν σὺν αὐτῷ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'

Ἐκστρατεία ἐναντίον τῶν Δριλῶν

(Περίληψις)

Ἐπειδὴ τὸ στρατόπεδον ἤρχισε νὰ στερῆται τροφῶν, ὁ Ξενοφῶν λαβὼν τὸ ἥμισυ τοῦ στρατεύματος ἐξέρχεται ἐναντίον τῆς ἐγγὺς ὀρεινῆς χώρας τῶν Δριλῶν. Οἱ Δρίλαι ἦσαν λαὸς γενναῖος καὶ ἀποφασιστικός· ὅτε ἔμαθον τὴν ἐπιδρομὴν τῶν Ἑλλήνων, ἐπυρπόλησαν πάσας τὰς εὐαλώτους κώμας, τὰ δὲ ὑπάρχοντα αὐτῶν μετεκόμισαν εἰς τὴν μητρόπολιν, ἡ ὁποία ἦτο τόπος ὀχυρός· ἐκεῖ δὲ συνηθροίσθησαν καὶ αὐτοί.

Ὁ τόπος οὗτος περιεβάλλετο ὑπὸ βαθείας χαράδρας καὶ ὡς ἐκ τούτου δυσκόλως ἠδύνατο νὰ προσβληθῇ ὑπὸ ἐχθρῶν· ἀλλὰ πρὸς τούτοις περιεβάλλετο ὑπὸ τάφρου καὶ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν χεῖλος τῆς τάφρου ὑπὸ χαρακώματος τὸ ὁποῖον κατὰ μικρὰς ἀποστάσεις εἶχε ξυλίνους πύργους. Ἐντὸς τοῦ ἰσχυροῦ τούτου περιβλήματος ἦτο ἡ πόλις καὶ εἰς τὸ κέντρον τῆς πόλεως ἡ ἀκρόπολις.

Δισχίλιοι Ἕλληνες διέβησαν τὴν χαράδραν καὶ ἔφθασαν πρὸ τῆς τάφρου· μάτην ὅμως προσεπάθουν νὰ εἰσέλθουν εἰς τὴν πόλιν· ἦτο ἀδύνατον νὰ διαβοῦν τὴν τάφρον καὶ νὰ ὑπερπηδήσουν τὸ χαράκωμα. Ἕνεκα τούτου ἐκάλεσαν τὸν Ξενοφῶντα εὑρισκόμενον εἰς τὴν χαράδραν· ἐλθὼν οὗτος μετὰ τῶν λοχαγῶν καὶ κρίναντες τὸ χωρίον ἁλώσιμον, ὡδήγησαν ἐκεῖ τοὺς ὁπλίτας καὶ δι' ἰσχυρᾶς ἐφόδου ἐξαναγκάζουν τοὺς ἐχθροὺς νὰ ἐγκαταλείψουν τὸ χαράκωμα καὶ τοὺς πύργους. Οὕτως οἱ Ἕλληνες εἰσῆλθον εἰς τὴν πόλιν καὶ ἥρπαζον ὅ,τι ἕκαστος ἠδύνατο.

Ἀλλ' ἐν τῷ μεταξὺ ἐξορμοῦν οἱ ἐχθροὶ ἀπὸ τῆς ἀκροπόλεως καὶ ἀπωθοῦν τοὺς λαφυραγωγοῦντας πρὸς τὴν ἔξοδον· νέα ἔφοδος τῶν Ἑλλήνων ἐξαναγκάζει τοὺς ἐχθροὺς νὰ κλεισθοῦν εἰς τὴν ἀκρόπολιν. Πρὸς στιγμὴν ἐσκέφθησαν νὰ ἐπιτεθοῦν κατὰ τῆς ἀκροπόλεως, ἀλλ' αὕτη ἦτο τόσον ὀχυρά, ὥστε πᾶσα προσπάθεια πρὸς ἅλωσιν αὐτῆς ἐθεωρήθη ματαία. Κατόπιν ἐδοκί

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μασαν νὰ φύγουν ἔχοντες τὰ λάφυρα· ἀλλ᾽ ὅτε ἤρχιζαν νὰ απομακρύνωνται, οἱ ἐχθροὶ ἐπετίθεντο ἀμφοτέρωθεν τῆς ὁδοῦ ἐκ τῶν οἰκιῶν (διότι ἀπὸ τῆς εἰσόδου μέχρι τῆς ἀκροπόλεως ἦτο ὁδός, ἑκατέρωθεν δ᾽ αὐτῆς οἰκίαι) καὶ οὕτω ἠναγκάζοντο νὰ σταματοῦν διὰ νὰ ἀμύνωνται· ὥστε οἱ Ἕλληνες εὑρίσκοντο πρὸ ἀδιεξόδου, οὔτε νὰ φύγουν οὔτε νὰ μείνουν ἦτο δυνατόν· βλέποντες δὲ ὅτι ἐπήρχετο νὺξ κατελαμβάνοντο ὑπὸ φρίκης. Ἐνῷ δὲ εὑρίσκοντο εἰς ἀπορίαν κἄποιος θεὸς ὑπέδειξεν εἰς αὐτοὺς τρόπον σωτηρίας· ἔξαφνα δηλαδὴ ὑψοῦνται φλόγες ἀπό τινος οἰκίας ἐκ τῶν πρὸς τὰ δεξιὰ τυχαίως ἐμπρησθείσης· ἐπειδὴ δὲ αἱ οἰκίαι ἦσαν ξύλιναι, τὸ πῦρ μετεδίδετο καὶ εἰς τὰς λοιπάς, ὥστε οἱ ἐν αὐταῖς ἐχθροὶ ἠναγκάσθησαν νὰ φύγουν. Ἀμέσως τότε ὁ Ξενοφῶν διέταξε νὰ θέσουν πῦρ καὶ εἰς τὰς πρὸς τὰ ἀριστερὰ οἰκίας· καὶ ἔθεσαν πῦρ, οἱ δὲ ἄνθρωποι ἔφυγον καὶ ἀπὸ τούτων. Ἐπειδὴ δὲ καὶ πάλιν ἡ ἀπομάκρυνσις τῶν Ἑλλήνων δὲν ἦτο εὔκολος, διότι κατὰ τὴν ἔξοδον οἱ ἐχθροὶ θὰ ἐπετίθεντο κατ᾽ αὐτῶν ἐκ τῶν ὄπισθεν, ὁ Ξενοφῶν διέταξε καὶ ἐκόμισαν ξύλα εἰς τὸ μέσον μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῶν ἐχθρῶν καὶ ἔθεσαν πῦρ εἰς αὐτά, ἐπυρπόλησαν δὲ καὶ τὰς παρὰ τὸ χαράκωμα οἰκίας καὶ οὕτω ἐκάη πᾶσα ἡ πόλις, οἱ δὲ ἐχθροὶ ἐμποδιζόμενοι ὑπὸ τοῦ πυρὸς κατέστησαν ἀκίνδυνοι.

Τὴν ἐπομένην οἱ Ἕλληνες ἔχοντες τὰ λάφυρα ἐπανῆλθον εἰς τὴν Τραπεζοῦντα.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄

Οἱ Ἕλληνες ἀπέρχονται ἐκ Τραπεζοῦντος καὶ φθάνουν εἰς Κερασοῦντα, ὅπου διανέμονται τὰ λάφυρα. Περὶ τοῦ Σκιλλοῦντος.

1-3. Ἐπεὶ δὲ οὔτε Χειρίσοφος ἧκεν οὔτε πλοῖα ἱκανὰ ἦν οὔτε τὰ ἐπιτήδεια ἦν λαμβάνειν ἔτι, ἐδόκει ἀπιτέον εἶναι. Καὶ εἰς μὲν τὰ πλοῖα τούς τε ἀσθενοῦντας ἐνεβίβασαν καὶ τοὺς ὑπὲρ τετταράκοντα ἔτη καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας καὶ τῶν σκευῶν, ὅσα μὴ ἀνάγκη ἦν ἔχειν. Καὶ Φιλήσιον καὶ Σοφαίνετον, τοὺς πρεσβυτάτους τῶν στρατηγῶν, εἰσβιβάσαντες, τούτων ἐκέλευον ἐπιμελεῖσθαι· οἱ δὲ ἄλλοι ἐπορεύοντο· ἡ δὲ ὁδὸς ὡδοποιημένη ἦν. Καὶ ἀφικνοῦνται πορευόμενοι εἰς Κερασοῦντα τριταῖοι, πόλιν Ἑλληνίδα ἐπὶ θαλάττῃ, Σινωπέων ἄποικον ἐν τῇ Κολχίδι χώρᾳ. Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας δέκα· καὶ ἐξέτασις σὺν τοῖς ὅπλοις ἐγίγνετο καὶ ἀριθμός, καὶ ἐγένοντο ὀκτακισχίλιοι καὶ ἑξακόσιοι. Οὗτοι ἐσώθησαν· οἱ δὲ ἄλλοι ἀπώλοντο ὑπό τε τῶν πολεμίων καὶ χιόνος καὶ εἴ τις νόσῳ.

4. Ἐνταῦθα καὶ διαλαμβάνουσι τὸ ἀπὸ τῶν αἰχμαλώτων ἀργύριον γενόμενον. Καὶ τὴν δεκάτην, ἣν τῷ Ἀπόλλωνι ἐξεῖλον καὶ τῇ Ἐφεσίᾳ Ἀρτέμιδι, διέλαβον οἱ στρατηγοὶ τὸ μέρος ἕκαστος φυλάττειν τοῖς θεοῖς· ἀντὶ δὲ Χειρισόφου Νέων ὁ Ἀσιναῖος ἔλαβεν.

5. Ξενοφῶν οὖν τὸ μὲν τοῦ Ἀπόλλωνος ἀνάθημα ποιησάμενος ἀνατίθησιν εἰς τὸν ἐν Δελφοῖς τῶν Ἀθηναίων θησαυρὸν καὶ ἐπέγραψε τό τε αὐτοῦ ὄνομα καὶ τὸ Προξένου, ὃς σὺν Κλεάρχῳ ἀπέθανε· ξένος γὰρ ἦν αὐτοῦ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

6. Τὸ δὲ τῆς Ἀρτέμιδος τῆς Ἐφεσίας, ὅτ' ἀπῄει σὺν Ἀγησιλάῳ ἐκ τῆς Ἀσίας τὴν εἰς Βοιωτοὺς ὁδόν, καταλείπει παρὰ Μεγαβύζῳ τῷ τῆς Ἀρτέμιδος νεωκόρῳ, ὅτι αὐτὸς κινδυνεύσων ἐδόκει ἰέναι, καὶ ἐπέστειλεν, ἢν μὲν αὐτὸς σωθῇ, αὐτῷ ἀποδοῦναι· ἢν δέ τι πάθῃ, ἀναθεῖναι ποιησάμενον τῇ Ἀρτέμιδι, ὅ,τι οἴοιτο χαριεῖσθαι τῇ θεῷ.

7. Ἐπεὶ δ' ἔφευγε ὁ Ξενοφῶν, κατοικοῦντος ἤδη αὐτοῦ ἐν Σκιλλοῦντι παρὰ τὴν Ὀλυμπίαν, ἀφικνεῖται Μεγάβυζος εἰς Ὀλυμπίαν θεωρήσων καὶ ἀποδίδωσι τὴν παρακαταθήκην αὐτῷ. Ξενοφῶν δὲ λαβὼν χωρίον ὠνεῖται τῇ θεῷ, ὅπου ἀνεῖλεν ὁ θεός.

8. Ἔτυχε δὲ διαρρέων διὰ τοῦ χωρίου ποταμὸς Σελινοῦς. Καὶ ἐν Ἐφέσῳ δὲ παρὰ τὸν τῆς Ἀρτέμιδος νεὼν Σελινοῦς ποταμὸς παραρρεῖ. Καὶ ἰχθύες τε ἐν ἀμφοτέροις ἔνεισι καὶ κόγχαι· ἐν δὲ τῷ ἐν Σκιλλοῦντι χωρίῳ καὶ θῆραι πάντων, ὁπόσα ἐστὶν ἀγρευόμενα θηρία.

9. Ἐποίησε δὲ καὶ βωμὸν καὶ ναὸν ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἀργυρίου, καὶ τὸ λοιπὸν δὲ ἀεί, δεκατεύων τὰ ἐκ τοῦ ἀγροῦ ὡραῖα, θυσίαν ἐποίει τῇ θεῷ, καὶ πάντες οἱ πολῖται καὶ οἱ πρόσχωροι, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, μετεῖχον τῆς ἑορτῆς. Παρεῖχε δὲ ἡ θεὸς τοῖς σκηνοῦσιν ἄλφιτα, ἄρτους, οἶνον, τραγήματα καὶ τῶν θυομένων ἀπὸ τῆς ἱερᾶς νομῆς λάχος, καὶ τῶν θηρευομένων δέ.

10. Καὶ γὰρ θήραν ἐποιοῦντο εἰς τὴν ἑορτὴν οἵ τε Ξενοφῶντος παῖδες καὶ οἱ τῶν ἄλλων πολιτῶν, οἱ δὲ βουλόμενοι καὶ ἄνδρες συνεθήρων· καὶ ἡλίσκετο τὰ μὲν ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἱεροῦ χώρου, τὰ δὲ καὶ ἐκ τῆς Φολόης, σύες καὶ δορκάδες καὶ ἔλαφοι.

11. Ἔστι δὲ ἡ χώρα, ᾗ ἐκ Λακεδαίμονος εἰς Ὀλυμπίαν πορεύονται, ὡς εἴκοσι στάδιοι ἀπὸ τοῦ ἐν Ὀλυμ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

πίᾳ Διὸς ἱεροῦ. Ἔνι δ᾽ ἐν τῷ ἱερῷ χώρῳ καὶ λειμὼν καὶ ὄρη δένδρων μεστά, ἱκανὰ σῦς καὶ αἶγας καὶ βοῦς τρέφειν καὶ ἵππους, ὥστε καὶ τὰ τῶν εἰς τὴν ἑορτὴν ἰόντων ὑποζύγια εὐωχεῖσθαι.

12. Περὶ δὲ αὐτὸν τὸν ναὸν ἄλσος ἡμέρων δένδρων ἐφυτεύθη, ὅσα ἐστὶ τρωκτὰ ὡραῖα. Ὁ δὲ ναὸς ὡς μικρὸς μεγάλῳ τῷ ἐν Ἐφέσῳ εἴκασται, καὶ τὸ ξόανον ἔοικεν ὡς κυπαρίττινον χρυσῷ ὄντι τῷ ἐν Ἐφέσῳ.

13. Καὶ στήλη ἔστηκε παρὰ τὸν ναὸν γράμματα ἔχουσα·

ΙΕΡΟΣ Ο ΧΟΡΟΣ ΤΗΣ ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ. ΤΟΝ ΕΧΟΝΤΑ ΚΑΙ ΚΑΡΠΟΥΜΕΝΟΝ ΤΗΝ ΜΕΝ ΔΕΚΑΤΗΝ ΚΑΤΑΘΥΕΙΝ ΕΚΑΣΤΟΥ ΕΤΟΥΣ. ΕΚ ΔΕ ΤΟΥ ΠΕΡΙΤΤΟΥ ΤΟΝ ΝΑΟΝ ΕΠΙΣΚΕΥΑΖΕΙΝ. ΑΝ ΔΕ ΤΙΣ ΜΗ ΠΟΙΗΙ ΤΑΥΤΑ ΤΗΙ ΘΕΩΙ ΜΕΛΗΣΕΙ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄, Ε΄, ϛ΄, Ζ΄ καὶ Η΄.

Ἀγῶνες τῶν Ἑλλήνων ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Μοσσυνοίκων. Πορεία εἰς Κοτύωρα. Ἀπόπειρα πρὸς ἵδρυσιν ἀποικίας ἐν Πόντῳ. Καθαρμὸς τοῦ στρατεύματος καὶ κατηγορία κατὰ τοῦ Ξενφῶντος.

(Περίληψις)

Ἐκ Κερασσοῦντος ἐξηκολούθησαν τὴν πορείαν κατὰ θάλασσαν μὲν ὅσοι καὶ πρότερον, οἱ δὲ κατὰ γῆν ἔφθασαν εἰς τὰ ὅρια τῆς χώρας τῶν Μοσσυνοίκων. Οὗτοι ὅμως ἠρνήθησαν νὰ ἐπιτρέψουν εἰς τοὺς Ἕλληνας νὰ πορευθοῦν διὰ τῆς χώρας των φιλικῶς, πιστεύοντες εἰς τὸ ὀχυρὸν τῆς χώρας των. Ἀλλὰ πλὴν τῶν Μοσσυνοίκων τούτων ἦσαν καὶ οἱ ἐπέκεινα τούτων κατοικοῦντες ἄλλοι Μοσσύνοικοι ἐχθροὶ τῶν ἐντεῦθεν. Τούτων λοιπὸν τοὺς

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἄρχοντας καλέσαντες οἱ Ἕλληνες εἶπον πρὸς αὐτοὺς ὅτι εἶναι πρόθυμοι νὰ συμμαχήσουν μαζί των ἐναντίον τῶν ἄλλων Μοσσυνοίκων, οἱ ὁποῖοι εἶναι ἐχθροί των, καὶ νὰ καταστήσουν αὐτοὺς ὑποχειρίους των. Οἱ Μοσσύνοικοι ἐδέχθησαν τὰς προτάσεις τῶν Ἑλλήνων καὶ ἔπεμψαν εἰς αὐτοὺς διὰ θαλάσσης δύναμιν ἑξακοσίων ἀνδρῶν. Μετὰ τούτων οἱ Ἕλληνες εἰσῆλθον εἰς τὴν χώραν τῶν ἐντεῦθεν Μοσσυνοίκων πρὸς τοὺς ὁποίους συνῆψαν πεισματώδεις μάχας καὶ ἐκυρίευσαν δύο πόλεις. Ἑκάστης τῶν πόλεων τούτων ὑπῆρχεν ἴδιος βασιλεύς. Οὗτος κεκλεισμένος ἐντὸς μόσσυνος, ἤτοι πύργου, κατεσκευασμένου ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως, διετρέφετο καὶ ἐφυλάττετο ὑπὸ τῶν κατοίκων. Οὐδέτερος τούτων μετὰ τὴν ἅλωσιν τῶν πόλεων ἠθέλησε νὰ ἐξέλθῃ ἀλλ᾽ ἀμφότεροι ἐντὸς τῶν ἐμπρησθέντων πύργων κατεκάησαν. Ἄφθονα τρόφιμα ἀπεκόμισαν ἐκ τῆς χώρας ταύτης οἱ Ἕλληνες, παραδώσαντες δὲ τὰς πόλεις εἰς τοὺς συμμάχους διῆλθον τὴν ἐπίλοιπον χώραν ἀμαχητί.

Μετὰ πορείαν ὀκτὼ ἡμερῶν φθάνουν εἰς τὴν χώραν τῶν Χαλύβων, οἱ ὁποῖοι ἦσαν ὑπήκοοι τῶν Μοσσυνοίκων, καὶ ἀπὸ τούτων εἰς τὴν χώραν τῶν Τιβαρηνῶν, τὴν ὁποίαν εἰρηνικῶς διελθόντες ἔφθασαν μετὰ δύο ἡμέρας εἰς τὴν παράλιον πόλιν Κοτύωρα, ἄποικον καὶ ὑπήκοον τῶν Σινωπέων. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Κοτυωρῖται, ὅτε οἱ Ἕλληνες ἦλθον, ἔκλεισαν τὰς πύλας τοῦ τείχους καὶ οὔτε εἰς τὴν πόλιν ἐδέχοντο αὐτοὺς οὔτε ἔξω εἰς τὸ στρατόπεδον παρεῖχον ἀγοράν, οἱ Ἕλληνες ἠναγκάσθησαν νὰ λαμβάνουν τὰ τρόφιμα διὰ τῆς βίας καὶ ἐκ τῆς Παφλαγονίας καὶ ἐκ τῶν χωρίων τῶν Κοτυωριτῶν.

Ἐν τῷ μεταξὺ οἱ Σινωπεῖς φοβηθέντες περὶ τῆς τύχης τῆς πόλεως στέλλουν πρέσβεις πρὸς τοὺς Ἕλληνας καὶ ἐπαινοῦσιν αὐτούς, διότι ἐνίκησαν τοὺς βαρβάρους, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ παραπονοῦνται, διότι Ἕλληνες αὐτοὶ βλάπτουν ἑλληνικὴν πόλιν, ἐντὸς τῆς ὁποίας εἰσῆλθον διὰ τῆς βίας καὶ ἐγκατέστησάν τινας εἰς τὰς οἰκίας. Τέλος ἠπείλησαν ὅτι, ἐὰν ἐξακολουθήσουν μετερχόμενοι βίαν κατὰ τῶν Κοτυωριτῶν, εἶναι ἠναγκασμένοι νὰ συνάψουν συμμαχίαν πρὸς τοὺς Παφλαγόνας διὰ νὰ ἐμποδίσουν τὴν περαιτέρω πορείαν.

Ὁ Ξενοφῶν ἀπήντησεν διὰ λόγου δριμυτάτου. «Ἡμεῖς» λέ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

γει, «ὁπουδήποτε δὲν παρεῖχον εἰς ἡμᾶς ἀγοράν, εἴτε Ἕλληνες ἦσαν οὗτοι εἴτε βάρβαροι, ἐλαμβάνομεν τὰ τρόφιμα διὰ τῆς βίας, διότι δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ κάμωμεν διαφορετικά, ὅπου ὅμως παρεῖχον ἀγοράν, τίποτε δὲν ἐλάβομεν διὰ τῆς βίας. Ἀλλ' οἱ φίλοι σας Κοτυωρῖται οὔτε εἰς τὴν πόλιν ἐδέχθησαν ἡμᾶς οὔτε ἀγορὰν παρεῖχον καί, τὸ χειρότερον, οὔτε τοὺς ἀσθενεῖς ἐδέχοντο εἰς τὰς οἰκίας των· ἔπρεπε λοιπὸν νὰ εἰσαγάγωμεν αὐτοὺς διὰ τῆς βίας. Ὡς πρὸς δὲ τὴν ἀπειλήν σας, ὅτι τάχα θὰ συμμαχήσητε μετὰ τῶν Παφλαγόνων ἐναντίον μας, σᾶς κάμνομεν γνωστὸν ὅτι θὰ πολεμήσωμεν ἐναντίον ἀμφοτέρων, καὶ τοῦτο δὲν μᾶς φοβίζει, διότι ἤδη ἐπολεμήσαμεν πρὸς ἄλλους πολὺ περισσοτέρους ἀπὸ σᾶς. Ἀλλὰ προσέξατε μήπως συμβῇ ἐντελῶς τὸ ἐναντίον· ἡμεῖς μανθάνομεν ὅτι οἱ Παφλαγόνες ἐπιδιώκουν νὰ γίνουν κύριοι τῆς πόλεώς σας· λοιπὸν ἐν ἀνάγκῃ, θὰ συμμαχήσωμεν ἡμεῖς μετ' αὐτῶν διὰ νὰ ἐπιτύχουν ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον θέλουν».

Ἀκούσαντες ταῦτα οἱ Σινωπεῖς ἐφοβήθησαν καὶ ἀμέσως μετέβαλον συμπεριφοράν, ὡμολόγησαν δὲ ὅτι πάντα, ὅσα ἔπραξαν οἱ Ἕλληνες, δικαίως ἔπραξαν.

Τὴν ἑπομένην ἡμέραν οἱ στρατηγοὶ συνεκάλεσαν τὸν στρατὸν εἰς ἐκκλησίαν καὶ τοὺς πρέσβεις τῶν Σινωπέων, ἵνα συσκεφθοῦν περὶ τῆς περαιτέρω πορείας, ἂν πρέπῃ νὰ κάμουν τὴν πορείαν πεζῇ ἢ διὰ θαλάσσης. Καὶ ἀπεφάσισαν νὰ γίνῃ ἡ πορεία διὰ θαλάσσης ἐν ᾗ περιπτώσει οἱ Σινωπεῖς ἔμελλον νὰ δώσουν τόσα πλοῖα ὅσα θὰ περιελάμβανον πάντας τοὺς Ἕλληνας. Καὶ ἔστειλαν τρεῖς ἄνδρας εἰς τὴν Σινώπην, ἵνα οὗτοι φροντίσουν περὶ τῆς ἀποστολῆς τῶν πλοίων.

Ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ ὁ Ξενοφῶν ἐσκέφθη ὅτι διὰ τῆς τοσαύτης δυνάμεως, ὅσην ἀπετέλουν οἱ ἐπιστρέφοντες Ἕλληνες τοῦ Κύρου, θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ κτισθῇ πόλις ἐν Πόντῳ ἰσχυρὰ καὶ μεγάλη· διὰ τοῦτο ἐκάλεσε τὸν μάντιν Σιλανὸν τὸν Ἀμπρακιώτην, ἵνα θυσιάσῃ καὶ μάθῃ τὴν περὶ τούτου θέλησιν τῶν θεῶν. Ἀλλ' ὁ Σιλανός, ὁ ὁποῖος περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλον ἐνδιεφέρετο νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πατρίδα, ἔσπευσε νὰ κοινολογήσῃ τὸ πρᾶγμα εἰς τοὺς στρατιώτας, ἵνα προκληθῇ ἀντίδρασις καὶ οὕτω ματαιωθῇ τὸ σχέδιον τοῦ Ξενοφῶντος· ἤθελε δὲ ὁ Σι-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

λανὸς νὰ ἐπιστρέψη εἰς τὴν πατρίδα, διότι, λαβών ποτε παρὰ τοῦ Κύρου δι᾽ ἐπιτυχῆ μαντείαν 3.000 δαρεικῶν, εἶχε περισώσει τὸν θησαυρὸν τοῦτον καὶ ἑπομένως ἔσπευδε νὰ ἐπανέλθη εἰς τὴν πατρίδα πλούσιος.

Καὶ ἡ μὲν θυσία ἀπέβη εὐνοϊκὴ ὑπὲρ τῆς παραμονῆς τῶν Ἑλλήνων ἐν Πόντῳ, ἀλλ᾽ οἱ Σινωπεῖς καὶ οἱ Ἡρακλεῶται (τῆς παρὰ τὸν Πόντον Ἑλληνικης πόλεως Ἡρακλείας), οἱ ὁποῖοι ἐθεώρουν ἐπιβλαβῆ εἰς τὰ συμφέροντά των τὴν ἵδρυσιν ἰσχυρᾶς ἑλληνικῆς πόλεως ἐν Πόντῳ, ὑπεσχέθησαν πλοῖα καὶ χρήματα εἰς τοὺς Ἕλληνας, ἵνα διευκολύνουν τὴν ἀναχώρησίν των. Γενομένης δὲ ἐκκλησίας ὡμίλησαν πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν κατὰ τῆς παραμονῆς των. Ὁ Ξενοφῶν προκληθεὶς εἶπεν ὅτι ὄντως ἐσκέφθη τοιοῦτόν τι πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ στρατεύματος, ἀλλ᾽ ἀφοῦ τώρα προσφέρονται καὶ πλοῖα καὶ χρήματα εἶναι τῆς γνώμης καὶ αὐτὸς νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Μετὰ ταῦτα ἔρχονται πλοῖα παρὰ τῶν Ἡρακλεωτῶν, ἀλλ᾽ οὐχὶ καὶ τὰ χρήματα τὰ ὁποῖα ὑπεσχέθησαν. Τοῦτο ἐμβάλλει εἰς ἀμηχανίαν τὸν στρατόν, διὸ πολλοὶ στρατηγοὶ συνεννοηθέντες ἔρχονται πρὸς τὸν Ξενοφῶντα καὶ προτείνουν εἰς αὐτὸν νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὴν Κολχίδα καὶ νὰ καταλάβουν αὐτήν· ἀλλ᾽ ὁ Ξενοφῶν ἀρνεῖται νὰ προτείνη τοιοῦτόν τι εἰς τὸν στρατόν.

Τὴν νέαν ταύτην πρότασιν μαθόντες οἱ στρατιῶται ὠργίζοντο ἰδίᾳ κατὰ τοῦ Ξενοφῶντος, διότι διεβλήθη ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ὅτι δῆθεν σκέπτεται νὰ ὁδηγήση αὐτοὺς δι᾽ ἀπάτης εἰς τὴν Κολχίδα, ἵνα ἐκεῖ παρὰ τὸν Φᾶσιν ποταμὸν ἱδρύση ἀποικίαν. Ἐκ τούτου λαβὼν ἀφορμὴν συνεκάλεσε τοὺς στρατιώτας εἰς ἐκκλησίαν καὶ τὴν μὲν διαβολὴν εὐκόλως διέλυσεν, ὑπέδειξε δὲ εἰς αὐτούς, ὅτι παρελθόντος τοῦ ἀπὸ τῶν βαρβάρων κινδύνου, ὁ ὁποῖος ἐκράτει αὐτοὺς ἡνωμένους, ἡ πειθαρχία τοῦ στρατοῦ ἐξέλιπεν, ἡ δὲ ἀναρχία ἡ ὁποία ἤδη κυριαρχεῖ, ὤθησε τὸν στρατὸν εἰς ἔργα θηρίων ἀλλὰ μὴ ἀνθρώπων, ὡς εἶναι ἡ ἐπίθεσις τοῦ λοχαγοῦ Κλεαρέτου κατὰ φιλικοῦ χωρίου ἵνα ληστεύση αὐτό, ὁ φόνος τριῶν γερόντων, οἱ ὁποῖοι εἶχον σταλῆ πρέσβεις πρὸς τοὺς Ἕλληνας καὶ ἄλλα ἀκόμη. Ἐκ τῆς αὐστηρᾶς ταύτης ὁμιλίας τοῦ Ξενοφῶντος συνελθόντες εἰς ἑαυτοὺς οἱ στρατιῶται ἀπεφάσισαν νὰ γίνη καθαρμὸς τοῦ στρατεύματος, νὰ δικασθοῦν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

δὲ πάντες, ἐναντίον τῶν ὁποίων ὑπάρχει κατηγορία τις, μηδ᾽ αὐτῶν τῶν στρατηγῶν ἐξαιρουμένων.

Κατηγορήθησαν δὲ οἱ στρατηγοὶ Φιλήσιος, Ξανθικλῆς καὶ Σοφαίνετος, οἱ ὁποῖοι κατεδικάσθησαν εἰς χρηματικὴν ζημίαν. Κατηγορηθεὶς καὶ ὁ Ξενοφῶν ὡς βάναυσος καὶ ὑβριστής, ἀπελογήθη ὅτι ὑπῆρξεν ὄντως τοιοῦτος, ὁσάκις τοιαύτη συμπεριφορὰ ἦτο δεδικαιολογημένη, ὁσάκις δηλ. ἐπεβάλλετο τοῦτο χάριν τοῦ συμφέροντος τοῦ στρατεύματος καὶ χάριν τῆς πειθαρχίας· οὕτω π.χ. λέγει ὅτι ἐκτύπησέ τινα, διότι παραλαβὼν οὗτος ἀσθενῆ, ἵνα μεταφέρῃ αὐτὸν ἐπὶ ἡμιόνου, μετ᾽ ὀλίγον συνελήφθη σκάπτων λάκκον καὶ ἕτοιμος ὢν νὰ θάψῃ τὸν ἀσθενῆ ζωντανόν. «Ἀλλά», λέγει ὁ κτυπηθεὶς ὑπ᾽ αὐτοῦ, «μήπως κατόπιν δὲν ἀπέθανε;». «Πολὺ καλά», ἀπαντᾷ ὁ Ξενοφῶν, «μήπως ἡμεῖς ὅλοι δὲν θὰ ἀποθάνωμεν; δὲν πρέπει ὅμως ἕνεκα τούτου νὰ ταφῶμεν ζωνταναί». Τέλος παραπονεῖται ὅτι ἐν ᾧ ἐνθυμοῦνται πᾶσαν ἐξ αἰτίας του δυσαρέσκειαν, λησμονοῦν ὅμως τὰς καλὰς αὐτοῦ ὑπηρεσίας· «κανεὶς ἀπὸ σᾶς», λέγει, «δὲν ἐνθυμεῖται, ἂν ἐβοήθησα κανένα κατὰ τὸν χειμῶνα, ἂν ἔσωσα ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς, ἂν ἀσθενοῦντα ἢ πενόμενον ἐπεκούρησα χρηματικῶς· καὶ ὅμως δίκαιον καὶ θεάρεστον εἶναι νὰ ἐνθυμῆται τις μᾶλλον τὰ καλὰ τὰ ὁποῖα ἔλαβε παρὰ τὰ κακὰ τὰ ὁποῖα ἔπαθεν.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΚΤΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄

Συμπόσιον Ἑλλήνων καὶ Παφλαγόνων· συνθῆκαι. Ὁ Χειρίσοφος ἐκλέγεται στρατηγὸς αὐτοκράτωρ.

1. Ἐκ τούτου δὲ ἐν τῇ διατριβῇ οἱ μὲν ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς ἔζων, οἱ δὲ καὶ ληζόμενοι ἐκ τῆς Παφλαγονίας. Ἐκλώπευον δὲ καὶ οἱ Παφλαγόνες εὖ μάλα τοὺς ἀποσκεδαννυμένους, καὶ τῆς νυκτὸς τοὺς πρόσω σκηνοῦντας ἐπειρῶντο κακουργεῖν· καὶ πολεμικώτατα πρὸς ἀλλήλους εἶχον ἐκ τούτων.

3. Ὁ δὲ Κορύλας, ὃς ἐτύγχανε τότε Παφλαγονίας ἄρχων, πέμπει παρὰ τοὺς Ἕλληνας πρέσβεις ἔχοντας ἵππους καὶ στολὰς καλάς, λέγοντας ὅτι Κορύλας ἕτοιμος εἴη τοὺς Ἕλληνας μήτε ἀδικεῖν μήτε ἀδικεῖσθαι. Οἱ δὲ στρατηγοὶ ἀπεκρίναντο ὅτι περὶ μὲν τούτων σὺν τῇ στρατιᾷ βουλεύσοιντο, ἐπὶ ξένια δὲ ἐδέχοντο αὐτούς· παρεκάλεσαν δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἀνδρῶν οὓς ἐδόκουν δικαιοτάτους εἶναι.

4. Θύσαντες δὲ βοῦς τῶν αἰχμαλώτων καὶ ἄλλα ἱερεῖα εὐωχίαν μὲν ἀρκοῦσαν παρεῖχον, κατακείμενοι δὲ ἐν σκίμποσιν ἐδείπνουν, καὶ ἔπινον ἐκ κερατίνων ποτηρίων, οἷς ἐνετύγχανον ἐν τῇ χώρᾳ. Ἐπεὶ δὲ σπονδαί τε ἐγένοντο καὶ ἐπαιάνισαν, ἀνέστησαν πρῶτον μὲν Θρᾷκες καὶ πρὸς αὐλὸν ὠρχήσαντο σὺν τοῖς ὅπλοις καὶ ἥλλοντο ὑψηλά τε καὶ κούφως καὶ ταῖς μαχαίραις ἐχρῶντο· τέλος δὲ ὁ ἕτερος τὸν ἕτερον παίει, ὡς πᾶσιν ἐδόκει, ὁ δ᾽ ἔπεσε τεχνικῶς πως.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

6. Καὶ ἀνέκραγον οἱ Παφλαγόνες. Καὶ ὁ μέν, σκυλεύσας τὰ ὅπλα τοῦ ἑτέρου, ἐξῄει ᾄδων τὸν Σιτάλκαν· ἄλλοι δὲ τῶν Θρᾳκῶν τὸν ἕτερον ἐξέφερον ὡς τεθνηκότα· ἦν δὲ οὐδὲν πεπονθώς.

7-8. Μετὰ τοῦτο Αἰνιᾶνες καὶ Μάγνητες ἀνέστησαν, οἳ ὠρχοῦντο τὴν καρπαίαν καλουμένην ἐν τοῖς ὅπλοις. Ὁ δὲ τρόπος τῆς ὀρχήσεως ἦν, ὁ μέν, παραθέμενος τὰ ὅπλα, σπείρει καὶ ζευγηλατεῖ, πυκνὰ δὲ στρεφόμενος ὡς φοβούμενος, λῃστὴς δὲ προσέρχεται· ὁ δ᾽ ἐπειδὰν προΐδηται, ἀπαντᾷ ἁρπάσας τὰ ὅπλα καὶ μάχεται πρὸ τοῦ ζεύγους· καὶ οὗτοι ταῦτ᾽ ἐποίουν ἐν ῥυθμῷ πρὸς τὸν αὐλόν· καὶ τέλος ὁ λῃστής, δήσας τὸν ἄνδρα, καὶ τὸ ζεῦγος ἀπάγει· ἐνίοτε δὲ καὶ ὁ ζευγηλάτης τὸν λῃστήν· εἶτα παρὰ τοὺς βοῦς ζεύξας ὀπίσω τὼ χεῖρε δεδεμένον, ἐλαύνει.

9-10. Μετὰ τοῦτο Μυσὸς εἰσῆλθεν ἐν ἑκατέρᾳ τῇ χειρὶ ἔχων πέλτην, καὶ τοτὲ μέν, ὡς δύο ἀντιταττομένων, μιμούμενος ὠρχεῖτο, τοτὲ δὲ ὡς πρὸς ἕνα ἐχρῆτο ταῖς πέλταις, τοτὲ δ᾽ ἐδινεῖτο καὶ ἐξεκυβίστα ἔχων τὰς πέλτας, ὥστε ὄψιν καλὴν φαίνεσθαι. Τέλος δὲ τὸ περσικὸν ὠρχεῖτο κρούων τὰς πέλτας καὶ ὤκλαζε καὶ ἐξανίστατο· καὶ ταῦτα πάντα ἐν ῥυθμῷ ἐποίει πρὸς τὸν αὐλόν.

11. Ἐπὶ δὲ τούτῳ οἱ Μαντινεῖς καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν Ἀρκάδων ἀναστάντες ἐξοπλισάμενοι ὡς ἐδύναντο κάλλιστα ᾖσάν τε ἐν ῥυθμῷ αὐλούμενοι καὶ ἐπαιάνισαν καὶ ὠρχήσαντο, ὥσπερ ἐν ταῖς πρὸς τοὺς θεοὺς προσόδοις. Ὁρῶντες δὲ οἱ Παφλαγόνες δεινὰ ἐποιοῦντο πάσας τὰς ὀρχήσεις ἐν ὅπλοις εἶναι.

12. Ἐπὶ τούτοις ὁρῶν ὁ Μυσὸς ἐκπεπληγμένους αὐτούς, πείσας τῶν Ἀρκάδων τινὰ πεπαμένον ὀρχη-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

στρίδα, εἰσάγει ἐνσκευάσας, ὡς ἐδύνατο κάλλιστα, καὶ ἀσπίδα δοὺς κούφην αὐτῇ. Ἡ δὲ ὠρχήσατο πυρρίχην ἐλαφρῶς.

13. Ἐνταῦθα κρότος ἦν πολύς, καὶ οἱ Παφλαγόνες ἤροντο, εἰ καὶ γυναῖκες συνεμάχοντο αὐτοῖς. Οἱ δ' ἔλεγον ὅτι αὗται καὶ αἱ τρεψάμεναι εἶεν βασιλέα ἐκ τοῦ στρατοπέδου. Τῇ μὲν νυκτὶ ταύτῃ τοῦτο τὸ τέλος ἐγένετο.

14. Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ προσῆγον αὐτοὺς εἰς τὸ στράτευμα· καὶ ἔδοξε τοῖς στρατιώταις μήτε ἀδικεῖν Παφλαγόνας μήτε ἀδικεῖσθαι. Μετὰ τοῦτο οἱ μὲν πρέσβεις ᾤχοντο· οἱ δὲ Ἕλληνες, ἐπειδὴ πλοῖα ἱκανὰ ἐδόκει παρεῖναι, ἀναβάντες ἔπλεον ἡμέραν καὶ νύκτα πνεύματι καλῷ, ἐν ἀριστερᾷ ἔχοντες τὴν Παφλαγονίαν.

15. Τῇ δ' ἄλλῃ ἀφικνοῦνται εἰς Σινώπην καὶ ὡρμίσαντο εἰς Ἀρμήνην τῆς Σινώπης. Σινωπεῖς δὲ οἰκοῦσι μὲν ἐν τῇ Παφλαγονικῇ, Μιλησίων δὲ ἄποικοί εἰσιν. Οὗτοι δὲ ξένια πέμπουσι τοῖς Ἕλλησιν ἀλφίτων μὲν μεδίμνους τρισχιλίους, οἴνου δὲ κεράμια χίλια καὶ πεντακόσια. Καὶ Χειρίσοφος ἐνταῦθα ἦλθε τριήρη ἔχων.

16. Καὶ οἱ μὲν στρατιῶται προσεδόκων ἄγοντά τι σφίσιν ἥκειν· ὁ δ' ἦγε μὲν οὐδέν, ἀπήγγελλε δὲ ὅτι ἐπαινοίη αὐτοὺς καὶ Ἀναξίβιος ὁ ναύαρχος καὶ οἱ ἄλλοι, καὶ ὅτι ὑπισχνεῖτο Ἀναξίβιος, εἰ ἀφίκοιντο ἔξω τοῦ Πόντου, μισθοφορὰν αὐτοῖς ἔσεσθαι.

17. Καὶ ἐν ταύτῃ τῇ Ἀρμήνῃ ἔμειναν οἱ στρατιῶται ἡμέρας πέντε. Ὡς δὲ τῆς Ἑλλάδος ἐδόκουν ἐγγὺς γίγνεσθαι, ἤδη μᾶλλον ἢ πρόσθεν εἰσῄει αὐτούς, ὅπως ἂν καὶ ἔχοντές τι οἴκαδε ἀφίκωνται.

18. Ἡγήσαντο οὖν, εἰ ἕνα ἕλοιντο ἄρχοντα, μᾶλλον ἄν, ἢ πολυαρχίας οὔσης, δύνασθαι τὸν ἕνα χρῆσθαι τῷ στρατεύματι καὶ νυκτὸς καὶ ἡμέρας, καὶ εἴ τι δέοι λαν-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

θάνειν, μᾶλλον ἂν κρύπτεσθαι, καὶ εἴ τι αὖ δέοι φθάνειν, ἧττον ἂν ὑστερίζειν· οὐ γὰρ ἂν λόγων δεῖν πρὸς ἀλλήλους, ἀλλὰ τὸ δόξαν τῷ ἑνὶ περαίνεσθαι ἄν· τὸν δ' ἔμπροσθεν χρόνον ἐκ τῆς νικώσης ἔπραττον πάντα οἱ στρατηγοί.

19. Ὡς δὲ ταῦτα διενοοῦντο, ἐτράποντο ἐπὶ τὸν Ξενοφῶντα· καὶ οἱ λοχαγοὶ ἔλεγον προσιόντες αὐτῷ ὅτι ἡ στρατιὰ οὕτω γιγνώσκει, καὶ εὔνοιαν ἐνδεικνύμενος ἕκαστος ἔπειθεν αὐτὸν ὑποστῆναι τὴν ἀρχήν.

20. Ὁ δὲ Ξενοφῶν τῇ μὲν ἐβούλετο ταῦτα, νομίζων καὶ τὴν τιμὴν μείζω οὕτως ἑαυτῷ γίγνεσθαι πρὸς τοὺς φίλους καὶ εἰς τὴν πόλιν τοὔνομα μεῖζον ἀφίξεσθαι αὐτοῦ, τυχὸν δὲ καὶ ἀγαθοῦ τινος ἂν αἴτιος τῇ στρατιᾷ γενέσθαι.

21. Τὰ μὲν δὴ τοιαῦτα ἐνθυμήματα ἐπῇρεν αὐτὸν ἐπιθυμεῖν αὐτοκράτορα γενέσθαι ἄρχοντα. Ὁπότε δ' αὖ ἐνθυμοῖτο ὅτι ἄδηλον μὲν παντὶ ἀνθρώπῳ, ὅπῃ τὸ μέλλον ἕξει, διὰ τοῦτο δὲ κίνδυνος εἴη καὶ τὴν προειργασμένην δόξαν ἀποβαλεῖν, ἠπορεῖτο.

22. Ἀπορουμένῳ δὲ αὐτῷ διακρῖναι ἔδοξε κράτιστον εἶναι τοῖς θεοῖς ἀνακοινῶσαι· καὶ παραστησάμενος δύο ἱερεῖα ἐθύετο τῷ Διὶ τῷ βασιλεῖ.

24. Οὕτω δὴ θυομένῳ αὐτῷ διαφανῶς ὁ θεὸς σημαίνει μήτε προσδεῖσθαι τῆς ἀρχῆς μήτε, εἰ αἱροῖντο, ἀποδέχεσθαι. Τοῦτο μὲν δὴ οὕτως ἐγένετο.

25. Ἡ δὲ στρατιὰ συνῆλθε, καὶ πάντες ἔλεγον ἕνα αἱρεῖσθαι· καὶ ἐπεὶ τοῦτο ἔδοξε, προυβάλλοντο αὐτόν. Ἐπεὶ δὲ ἐδόκει δῆλον εἶναι ὅτι αἱρήσονται αὐτόν, εἴ τις ἐπιψηφίζοι, ἀνέστη καὶ ἔλεξε τάδε.

26. «Ἐγώ, ὦ ἄνδρες, ἥδομαι μὲν ὑφ' ὑμῶν τιμώμενος, εἴπερ ἄνθρωπός εἰμι, καὶ χάριν ἔχω καὶ εὔχομαι

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

δοῦναί μοι τοὺς θεοὺς αἴτιόν τινος ὑμῖν ἀγαθοῦ γενέσθαι».

31. «Ἀλλ', ὦ ἄνδρες», ἔφη, «ὡς πάνυ εἰδῆτε, ὀμνύω ὑμῖν θεοὺς πάντας καὶ πάσας, ἦ μὴν ἐγώ, ἐπεὶ τὴν ὑμετέραν γνώμην ᾐσθανόμην, ἐθυόμην, εἰ βέλτιον εἴη ὑμῖν τε ἐμοὶ ἐπιτρέψαι ταύτην τὴν ἀρχήν, καὶ ἐμοὶ ὑποστῆναι· καί μοι οἱ θεοὶ οὕτως ἐν τοῖς ἱεροῖς ἐσήμηναν, ὥστε καὶ ἰδιώτην ἂν γνῶναι ὅτι τῆς μοναρχίας ἀπέχεσθαί με δεῖ».

32-33. Οὕτω δὴ Χειρίσοφον αἱροῦνται. Χειρίσοφος δ' ἐπεὶ ᾑρέθη, παρελθὼν εἶπεν, «ἀλλ' ὦ ἄνδρες, τοῦτο μὲν ἴστε, ὅτι οὐκ ἂν ἔγωγε ἐστασίαζον, εἰ ἄλλον εἵλεσθε. Ἐπεὶ μέντοι ἐμὲ εἵλεσθε», ἔφη, «καὶ ἐγὼ πειράσομαι, ὅ,τι ἂν δύνωμαι, ὑμᾶς ἀγαθὸν ποιεῖν. Καὶ ὑμεῖς οὕτω παρασκευάζεσθε ὡς αὔριον, ἐὰν πλοῦς ᾖ, ἀναξόμενοι· ὁ δὲ πλοῦς ἔσται εἰς Ἡράκλειαν· ἅπαντας οὖν δεῖ ἐκεῖσε πειρᾶσθαι κατασχεῖν· τὰ δ' ἄλλα, ἐπειδὰν ἐκεῖσε ἔλθωμεν, βουλευσόμεθα».

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄, Γ΄, Δ΄ καὶ Ε΄

Διχόνοιαι τῶν Ἑλλήνων ἐν Ἡρακλείᾳ. Διαίρεσις αὐτῶν εἰς τρία σώματα. Ἡ Κάλπη καὶ ἀγῶνες τῶν Ἑλλήνων παρ᾽ αὐτήν.

(Περίληψις)

Περὶ τὸ τέλος Μαΐου τοῦ 400 προσορμίζεται ὁ στρατὸς εἰς Ἡράκλειαν ὅπου ἔγινε δεκτὸς φιλοφρόνως. Οἱ Ἡρακλεῶται ἔστειλαν ὡς ξένια σημαντικὸν ποσὸν ἀλεύρων καὶ οἴνου, εἴκοσι βοῦς καὶ ἑκατὸν πρόβατα. Ἀλλὰ πάντα ταῦτα δι᾽ ὀλίγας μόνον ἡμέρας θὰ ἐξήρκουν ἐνῷ οἱ στρατιῶται εἶχον τὴν ἀξίωσιν νὰ λάβουν καὶ ἄλλα περισσότερα τούτων. Ἐξέλεξαν δὲ ὡς πρέσβεις τὸν Χειρίσοφον καὶ τὸν Ξενοφῶντα, ἵνα οὗτοι μεταβάντες πρὸς τοὺς Ἡρακλεώτας, διαβιβάσουν τὴν ἀπόφασίν των ταύτην καὶ ἐνεργήσουν διὰ τὰ περαιτέρω. Ἀλλ᾽ ἀμφότεροι οἱ στρατηγοὶ ἠρνήθησαν διαρρήδην, διότι ἐφρόνουν ὅτι δὲν ἦτο ὀρθὸν νὰ ἐπιβάλουν βίαν εἰς φιλικὴν καὶ ἑλληνικὴν πόλιν, ἀλλὰ νὰ ἀρκεσθοῦν εἰς ὅ,τι οἰκειοθελῶς θὰ προσέφερεν εἰς τὸν στρατόν. Οἱ στρατιῶται ἐμμένοντες εἰς τὴν ἀπόφασίν των, ἔστειλαν τρεῖς ἄλλους ἄνδρας, οἵτινες προσελθόντες εἰς τοὺς ἄρχοντας τῶν Ἡρακλεωτῶν εἶπον τὰ ἀποφασισθέντα, προσέθεσαν δὲ ὅτι, ἂν οἱ Ἡρακλεῶται δὲν συγκατατεθοῦν εἰς ὅσα ζητοῦν παρ᾽ αὐτῶν, θὰ τὰ λάβουν οἱ ἴδιοι διὰ τῆς βίας. Οἱ Ἡρακλεῶται ἀπήντησαν ὅτι θὰ σκεφθοῦν, καὶ ἀμέσως συνήθροισαν ἐντὸς τοῦ τείχους τὰ βοσκήματα ἐκ τῶν ἀγρῶν καὶ τὴν ἀγορὰν τὴν ὁποίαν παρεῖχον εἰς τὸν στρατὸν διέλυσαν καὶ τὰς πύλας τοῦ τείχους ἔκλεισαν καὶ ἐπὶ τῶν τειχῶν φύλακας ἐτοποθέτησαν.

Πολλοὶ στρατιῶται, ὀργισθέντες κατὰ τοῦ Χειρισόφου καὶ τοῦ Ξενοφῶντος ὡς ὑπευθύνων διὰ τὴν ἀποτυχίαν των, ἔγιναν ἀφορμὴ στάσεως καὶ διχονοιῶν ἐν τῷ στρατεύματι, καὶ ἕνεκα τούτου διῃρέθησαν εἰς τρεῖς ὁμάδας· ἡ μία ὁμὰς ἀπετελέσθη ἐκ τετρακισχιλίων καὶ πεντακοσίων ὁπλιτῶν, Ἀρκάδων καὶ Ἀχαιῶν πάντων, οἱ ὁποῖοι ἐκλέξαντες δέκα στρατηγοὺς ἔπλευσαν εἰς τὸν λιμένα τῆς Κάλπης, ἡ ἄλλη ὁμὰς ἐκ δισχιλίων καὶ ἑκατὸν ὑπὸ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τὸν Χειρίσοφον ἐπορεύοντο πρὸς τὴν Θράκην διὰ ξηρᾶς καὶ παρὰ τὴν θάλασσαν, ἡ δὲ τρίτη ὁμὰς ἐκ δισχιλίων ὁπλιτῶν ὑπὸ τὸν Ξενοφῶντα, οἱ ὁποῖοι μέχρι τινὸς μὲν ἐπροχώρησαν ἐπὶ πλοίων, κατόπιν δὲ ἀποβιβασθέντες ἐπορεύοντο πεζῇ. Πάντες διηυθύνοντο πρὸς τὴν Κάλπην.

Πρῶτοι ἔφθασαν εἰς τὸν λιμένα τῆς Κάλπης οἱ Ἀρκάδες οἱ ὁποῖοι ἀμέσως ἐπετέθησαν κατὰ τῶν κωμῶν πρὸς λαφυραγωγίαν, καὶ ἔλαβον μὲν πολλὰ λάφυρα, ἀλλ' οἱ Θρᾷκες ἐπιτεθέντες αἰφνιδίως πολλοὺς ἐφόνευσαν, τοὺς δὲ λοιποὺς περικυκλώσαντες εἴς τινα λόφον περιήγαγον εἰς τὴν ἐσχάτην δυσχέρειαν. Ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ ὁ Ξενοφῶν πορευόμενος διὰ τῆς μεσογείας μανθάνει τὴν πολιορκίαν τῶν Ἀρκάδων ἐπὶ τοῦ λόφου καὶ τὰς ἄλλας αὐτῶν ἀτυχίας. Συγκαλεῖ ἀμέσως τοὺς στρατιώτας εἰς ἐκκλησίαν καὶ προτρέπει αὐτοὺς νὰ σπεύσουν πρὸς βοήθειαν «διότι», λέγει, «ἂν ἐκεῖνοι καταστραφοῦν, ἡ αὐτὴ τύχη ἀναμένει καὶ ἡμᾶς· οἱ ἐχθροὶ εἶναι πολυάριθμοι καὶ ὅταν λάβουν θάρρος ἐκ τῆς νίκης των, δὲν θὰ ἔχωμεν ποῦ νὰ καταφύγωμεν». Οἱ Θρᾷκες ἀντιληφθέντες τὴν βοήθειαν ἔφυγον τὴν νύκτα καὶ οὕτω οἱ Ἀρκάδες χωρὶς καὶ αὐτοὶ νὰ γνωρίζουν τί συμβαίνει, ἀνελπίστως ἠλευθερώθησαν καὶ ἐτράπησαν πρὸς τὴν Κάλπην· ὅτε δὲ ἔφθασε εἰς τὸν λόφον ὁ Ξενοφῶν, οὐδένα εἶδε καὶ ἠπόρει περὶ τοῦ πράγματος. Μετ' ὀλίγον συνηντήθησαν πάντες εἰς τὴν Κάλπην, ὅπου ἐν τῷ μεταξὺ εἶχε φθάσει καὶ ὁ Χειρίσοφος.

Συνετισθέντες ἐκ τοῦ κινδύνου, τὸν ὁποῖον διέτρεξαν οἱ Ἕλληνες, ἀπεφάσισαν θάνατον κατὰ παντός, ὁ ὁποῖος ἤθελε προτείνει χωρισμὸν τοῦ στρατεύματος. Ὁ τόπος οὗτος, ὁ ὁποῖος καλεῖται Κάλπης λιμὴν κεῖται ἐπὶ τῆς ἀσιατικῆς παραλίας μεταξὺ Βυζαντίου καὶ Ἡρακλείας. Γλῶσσα γῆς καταλήγουσα εἰς βράχον ἀπότομον τοῦ ὁποίου τὸ ἐλάχιστον ὕψος εἴκοσιν ὀργυιῶν εἰσέρχεται εἰς τὴν θάλασσαν καὶ σχηματίζει ἀσφαλῆ λιμένα ἐστραμμένον πρὸς Δυσμάς· κρήνη ἀφθόνου καὶ ἀρίστου ὕδατος ῥέει παρ' αὐτὴν τὴν θάλασσαν· δένδρα ὑπῆρχον καὶ ἄλλα πολλά, πλεῖστα δὲ τὰ παρέχοντα ναυπηγήσιμον ξυλείαν πλησιέστατα τῆς θαλάσσης· τὸ ἀπὸ τῆς θαλάσσης πρὸς τὴν μεσόγειον ἐκτεινόμενον ὄρος ἦτο γεῶδες καὶ ἄλιθον, τὸ δὲ παρὰ τὴν θάλασσαν εἰς ἔκτασιν τεσσάρων περίπου χιλιομέτρων κατάφυτον ἐκ μεγάλων

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

καὶ παντὸς εἴδους δένδρων· ἡ δὲ ἄλλη χώρα ἡ καλλιεργήσιμος ἦτο πολλὴ καὶ καλή· παράγει κριθήν, σῖτον, ὄσπρια, σήσαμον, εὐδοκιμεῖ δὲ ἡ συκῆ, ἡ ἄμπελος καὶ ἄλλα παντοῖα δένδρα πλὴν τῆς ἐλαίας.

Τοιαύτη ἦτο ἡ χώρα εἰς τὴν ὁποίαν εἶχον στρατοπεδεύσει οἱ Ἕλληνες, ἐπίστευον δὲ ὅτι ὡδηγήθησαν ἐνταῦθα πρὸς τὸν σκοπὸν ἱδρύσεως ἀποικίας. Ἀλλ' οἱ στρατιῶται πάντες ἐπόθουν τὴν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐπάνοδον.

Μέλλοντες νὰ ἐξακολουθήσουν τὴν πορείαν διὰ ξηρᾶς κωλύονται ἐπανειλημμένως ὑπὸ τῶν ἱερῶν. Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Χειρίσοφος ἀπέθανε, διάδοχος δ' αὐτοῦ ἐξελέχθη ὁ Νέων. Οὗτος δὲ ἀνέλαβε νὰ ὁδηγήσῃ τοὺς βουλομένους πρὸς λαφυραγωγίαν, διότι δεινὴ ἔνδεια ἐμάστιζε τὸ στράτευμα· ἀλλ' οἱ Βιθυνοὶ βοηθούμενοι ὑπὸ τοῦ ἱππικοῦ τοῦ Φαρναβάζου ἔτρεψαν αὐτοὺς εἰς φυγὴν καὶ ἐφόνευσαν περὶ τοὺς πεντακοσίους.

Τὴν ἑπομένην ἦλθε πλοῖον ἐξ Ἡρακλείας κομίζον τρόφιμα, ἀλλ' ἦτο ἀνάγκη νὰ τιμωρήσουν τοὺς ἐχθροὺς διὰ τὸ πάθημα τῆς προτεραίας· ὅθεν ἀφήσαντες εἰς τὸ στρατόπεδον τὸν Νέωνα μετὰ τῶν πρεσβυτέρων, οἱ λοιποὶ ὑπὸ τὸν Ξενοφῶντα ἦλθον εἰς τὸν τόπον τῆς συμπλοκῆς καὶ ἔθαψαν τοὺς νεκρούς· κατόπιν συναντηθέντες μετὰ τῶν ἐχθρῶν ἔτρεψαν αὐτοὺς εἰς φυγήν, καθὼς καὶ τοὺς προσδραμόντας ἱππεῖς τοῦ Φαρναβάζου, στήσαντες δὲ τρόπαιον ἐπανῆλθον εἰς τὸ στρατόπεδον.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ϛ΄

Ἔρχεται πρὸς τοὺς Ἕλληνας Κλέανδρος ὁ ἁρμοστὴς τοῦ Βυζαντίου. Ὁ στρατὸς προχωρεῖ διὰ τῆς χώρας τῶν Βιθυνῶν καὶ φθάνει εἰς Χρυσόπολιν.

1. Ἐντεῦθεν οἱ μὲν πολέμιοι εἶχον ἀμφὶ τὰ ἑαυτῶν καὶ ἀπήγοντο καὶ τοὺς οἰκέτας καὶ τὰ χρήματα, ὅποι ἐδύναντο προσωτάτω, οἱ δὲ Ἕλληνες προσέμενον μὲν Κλέανδρον καὶ τὰς τριήρεις καὶ τὰ πλοῖα ὡς ἥξοντα, ἐξιόντες δι' ἑκάστης ἡμέρας σὺν τοῖς ὑποζυγίοις καὶ τοῖς ἀνδραπόδοις ἐφέροντο ἀδεῶς πυροὺς καὶ κριθάς, οἶνον, ὄσπρια, μελίνας, σῦκα· ἅπαντα γὰρ ἀγαθὰ εἶχεν ἡ χώρα πλὴν ἐλαίου.

2. Καὶ ὁπότε μὲν καταμένοι τὸ στράτευμα ἀναπαυόμενον, ἐξῆν ἐπὶ λείαν ἰέναι, καὶ ἐλάμβανον οἱ ἐξιόντες· ὁπότε δὲ ἐξίοι πᾶν τὸ στράτευμα, εἴ τις χωρὶς ἀπελθὼν λάβοι τι, δημόσιον ἔδοξεν εἶναι.

3. Ἤδη δὲ ἦν πολλὴ πάντων ἀφθονία· καὶ γὰρ ἀγοραὶ πάντοθεν ἀφικνοῦντο ἐκ τῶν Ἑλληνίδων πόλεων καὶ οἱ παραπλέοντες ἄσμενοι κατῆγον, ἀκούοντες ὡς οἰκίζοιτο πόλις καὶ λιμὴν εἴη.

4. Ἔπεμπον δὲ καὶ οἱ πολέμιοι ἤδη, οἳ πλησίον ᾤκουν, πρὸς Ξενοφῶντα, ἀκούοντες ὅτι οὗτος πολίζει τὸ χωρίον, ἐρωτῶντες ὅ,τι δέοι ποιοῦντας φίλους εἶναι. Ὁ δ' ἀπεδείκνυεν αὐτοὺς τοῖς στρατιώταις.

5. Καὶ ἐν τούτῳ Κλέανδρος ἀφικνεῖται δύο τριήρεις ἔχων, πλοῖον δ' οὐδέν. Ἐτύγχανε δὲ τὸ στράτευμα ἔξω ὄν, ὅτε ἀφίκετο· καὶ ἐπὶ λείαν τινὲς οἰχόμενοι ἄλλοσε εἰς τὸ ὄρος εἰλήφεσαν πρόβατα πολλά· ὀκνοῦντες

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

δὲ μὴ ἀφαιρεθεῖεν, τῷ Δεξίππῳ λέγουσιν, ὃς ἀπέδρα τὴν πεντηκόντορον ἔχων ἐκ Τραπεζοῦντος, καὶ κελεύουσι διασώσαντα αὐτοῖς τὰ πρόβατα τὰ μὲν αὐτὸν λαβεῖν, τὰ δὲ σφίσιν ἀποδοῦναι.

6. Εὐθὺς δ' ἐκεῖνος ἀπελαύνει τοὺς περιεστῶτας τῶν στρατιωτῶν καὶ λέγοντας ὅτι δημόσια εἴη, καὶ τῷ Κλεάνδρῳ λέγει ἐλθὼν ὅτι ἁρπάζειν ἐπιχειροῦσιν. Ὁ δὲ κελεύει τὸν ἁρπάζοντα ἄγειν πρὸς αὐτόν.

7. Καὶ ὁ μέν, λαβὼν ἦγέ τινα· περιτυχὼν δ' Ἀγασίας ἀφαιρεῖται· καὶ γὰρ ἦν αὐτῷ ὁ ἀγόμενος λοχίτης. Οἱ δ' ἄλλοι οἱ παρόντες τῶν στρατιωτῶν ἐπιχειροῦσι βάλλειν τὸν Δέξιππον, ἀνακαλοῦντες τὸν προδότην. Ἔδεισαν δὲ καὶ τῶν τριηριτῶν πολλοὶ καὶ ἔφευγον εἰς τὴν θάλατταν, καὶ Κλέανδρος δ' ἔφευγε.

8. Ξενοφῶν δὲ καὶ οἱ ἄλλοι στρατηγοὶ κατεκώλυόν τε καὶ τῷ Κλεάνδρῳ ἔλεγον ὅτι οὐδὲν εἴη πρᾶγμα, ἀλλὰ τὸ δόγμα αἴτιον εἴη, τὸ τοῦ στρατεύματος, ταῦτα γενέσθαι.

9. Ὁ δὲ Κλέανδρος ὑπὸ τοῦ Δεξίππου τε ἀνερεθιζόμενος καὶ αὐτὸς ἀχθεσθεὶς ὅτι ἐφοβήθη, ἀποπλεύσεσθαι ἔφη καὶ κηρύξειν μηδεμίαν πόλιν δέχεσθαι αὐτούς, ὡς πολεμίους· ἦρχον δὲ τότε πάντων τῶν Ἑλλήνων οἱ Λακεδαιδόνιοι.

10. Ἐνταῦθα πονηρὸν τὸ πρᾶγμα ἐδόκει εἶναι τοῖς Ἕλλησι, καὶ ἐδέοντο μὴ ποιεῖν ταῦτα· ὁ δ' οὐκ ἂν ἄλλως ἔφη γενέσθαι, εἰ μή τις ἐκδώσει τὸν ἄρξαντα βάλλειν καὶ τὸν ἀφελόμενον.

11. Ἦν δέ, ὃν ἐξῄτει, Ἀγασίας, διὰ τέλους φίλος τῷ Ξενοφῶντι· ἐξ οὗ καὶ διέβαλεν αὐτὸν ὁ Δέξιππος. Καὶ ἐντεῦθεν, ἐπειδὴ ἀπορία ἦν, συνήγαγον τὸ στράτευμα οἱ ἄρχοντες· καὶ ἔνιοι μὲν αὐτῶν παρ' ὀλίγον

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἐποιοῦντο τὸν Κλέανδρον, τῷ δὲ Ξενοφῶντι οὐκ ἐδόκει φαῦλον εἶναι, ἀλλ' ἀναστὰς ἔλεξεν.

12. «Ὦ ἄνδρες στρατιῶται, ἐμοὶ δὲ οὐδὲν φαῦλον δοκεῖ εἶναι τὸ πρᾶγμα, εἰ ἡμῖν οὕτως ἔχων τὴν γνώμην Κλέανδρος ἄπεισιν, ὥσπερ λέγει. Εἰσὶν μὲν γὰρ ἐγγὺς αἱ Ἑλληνίδες πόλεις· τῆς δὲ Ἑλλάδος Λακεδαιμόνιοι προεστήκασιν· ἱκανοὶ δέ εἰσι καὶ εἷς ἕκαστος Λακεδαιμονίων ἐν ταῖς πόλεσιν, ὅ,τι βούλονται, διαπράττεσθαι».

13. «Εἰ οὖν οὗτος πρῶτον μὲν ἡμᾶς Βυζαντίου ἀποκλείσει, ἔπειτα δὲ τοῖς ἄλλοις ἁρμοσταῖς παραγγελεῖ εἰς τὰς πόλεις μὴ δέχεσθαι, ὡς ἀπιστοῦντας Λακεδαιμονίοις καὶ ἀνόμους ὄντας, ἔτι δὲ πρὸς Ἀναξίβιον τὸν ναύαρχον οὗτος ὁ λόγος περὶ ἡμῶν ἥξει, χαλεπὸν ἔσται καὶ μένειν καὶ ἀποπλεῖν· καὶ γὰρ ἐν τῇ γῇ ἄρχουσι Λακεδαιμόνιοι καὶ ἐν τῇ θαλάττῃ τὸν νῦν χρόνον».

14. «Οὔκουν δεῖ οὔτε ἑνὸς ἀνδρὸς ἕνεκα οὔτε δυοῖν ἡμᾶς τοὺς ἄλλους τῆς Ἑλλάδος ἀπέχεσθαι, ἀλλὰ πειστέον ὅ,τι ἂν κελεύωσι· καὶ γὰρ αἱ πόλεις ἡμῶν, ὅθεν ἐσμέν, πείθονται αὐτοῖς».

15. «Ἐγὼ μὲν οὖν· καὶ γὰρ ἀκούω Δέξιππον λέγειν πρὸς Κλέανδρον ὡς οὐκ ἂν ἐποίησεν Ἀγασίας ταῦτα, εἰ μὴ ἐγὼ αὐτὸν ἐκέλευσα· ἐγὼ μὲν οὖν ἀπολύω καὶ ὑμᾶς τῆς αἰτίας καὶ Ἀγασίαν, ἂν αὐτὸς Ἀγασίας φήσῃ ἐμέ τι τούτων αἴτιον εἶναι, καὶ καταδικάζω ἐμαυτοῦ, εἰ ἐγὼ πετροβολίας ἢ ἄλλου τινὸς βιαίου ἐξάρχω, τῆς ἐσχάτης δίκης ἄξιος εἶναι, καὶ ὑφέξω τὴν δίκην».

16. «Φημὶ δέ, καὶ εἴ τινα ἄλλον αἰτιᾶται, χρῆναι ἑαυτὸν παρασχεῖν Κλεάνδρῳ κρῖναι· οὕτω γὰρ ἂν ὑμεῖς ἀπολελυμένοι τῆς αἰτίας εἴητε. Ὡς δὲ νῦν ἔχει, χαλεπόν, εἰ, οἰόμενοι ἐν τῇ Ἑλλάδι καὶ ἐπαίνου καὶ τιμῆς τεύξε-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

σθαι, ἀντὶ δὲ τούτων οὐδ' ὅμοιοι τοῖς ἄλλοις ἐσόμεθα, ἀλλ' εἰρξόμεθα ἐκ τῶν Ἑλληνίδων πόλεων».

17. Μετὰ ταῦτα ἀναστὰς εἶπεν Ἀγασίας· «ἐγώ, ὦ ἄνδρες, ὄμνυμι θεοὺς καὶ θεάς, ἦ μὴν μήτε με Ξενοφῶντα κελεῦσαι ἀφελέσθαι τὸν ἄνδρα μήτε ἄλλον ὑμῶν μηδένα· ἰδόντι δέ μοι ἄνδρα ἀγαθὸν ἀγόμενον τῶν ἐμῶν λοχιτῶν ὑπὸ Δεξίππου, ὅν ὑμεῖς ἐπίστασθε ὑμᾶς προδόντα, δεινὸν ἔδοξεν εἶναι· καὶ ἀφειλόμην, ὁμολογῶ».

18. «Καὶ ὑμεῖς μὲν μὴ ἐκδῶτέ με· ἐγὼ δὲ ἐμαυτόν, ὥσπερ Ξενοφῶν λέγει, παρασχήσω κρίναντι Κλεάνδρῳ ὅ,τι ἂν βούληται, ποιῆσαι· τούτου ἕνεκα μήτε πολεμεῖτε Λακεδαιμονίοις, σώζοισθέ τε ἀσφαλῶς ὅποι θέλει ἕκαστος. Συμπέμψατε μέντοι μοι ὑμῶν αὐτῶν ἑλόμενοι πρὸς Κλέανδρον, οἵτινες, ἄν τι ἐγὼ παραλίπω, καὶ λέξουσιν ὑπὲρ ἐμοῦ καὶ πράξουσιν».

19. Ἐκ τούτου ἔδωκεν ἡ στρατιά, οὕστινας βούλοιτο, προελόμενον ἰέναι. Ὁ δὲ προείλετο τοὺς στρατηγούς. Μετὰ ταῦτα ἐπορεύοντο πρὸς Κλέανδρον Ἀγασίας καὶ οἱ στρατηγοὶ καὶ ὁ ἀφαιρεθεὶς ἀνὴρ ὑπὸ Ἀγασίου.

20. Καὶ ἔλεγον οἱ στρατηγοί· «ἔπεμψεν ἡμᾶς ἡ στρατιὰ πρὸς σέ, ὦ Κλέανδρε, καὶ ἐκέλευσέ σε, εἴτε πάντας αἰτιᾷ, κρίναντα σὲ αὐτὸν χρῆσθαι, ὅ,τι ἂν βούλῃ εἴτε ἕνα τινὰ ἢ δύο ἢ καὶ πλείους αἰτιᾷ, τούτους ἀξιοῦσι παρασχεῖν σοι ἑαυτοὺς εἰς κρίσιν. Εἴτε οὖν ἡμῶν τινα αἰτιᾷ, πάρεσμέν σοι ἡμεῖς· εἴτε καὶ ἄλλον τινά, φράσον· οὐδεὶς γὰρ ἀπέσται, ὅστις ἂν ἡμῖν ἐθέλῃ πείθεσθαι».

21. Μετὰ ταῦτα παρελθὼν ὁ Ἀγασίας εἶπεν· «ἐγώ εἰμι, ὦ Κλέανδρε, ὁ ἀφελόμενος Δεξίππου ἄγοντος τοῦτον τὸν ἄνδρα καὶ παίειν κελεύσας Δέξιππον».

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

22. Τοῦτον μὲν γὰρ οἶδα ἄνδρα ἀγαθὸν ὄντα, Δέξιππον δὲ οἶδα αἱρεθέντα ὑπὸ τῆς στρατιᾶς ἄρχειν τῆς πεντηκοντόρου, ἧς ᾐτησάμεθα παρὰ Τραπεζουντίων, ἐφ' ᾧτε πλοῖα συλλέγειν, ὡς σωζοίμεθα, καὶ ἀποδράντα καὶ προδόντα τοὺς στρατιώτας, μεθ' ὧν ἐσώθη».

23. «Καὶ τούς τε Τραπεζουντίους ἀπεστερήκαμεν τὴν πεντηκόντορον καὶ κακοὶ δοκοῦμεν εἶναι διὰ τοῦτον, αὐτοί τε τὸ ἐπὶ τούτῳ ἀπολώλαμεν. Ἤκουε γάρ, ὥσπερ ἡμεῖς, ὡς ἄπορον εἴη πεζῇ ἀπιόντας τοὺς ποταμούς τε διαβῆναι καὶ σωθῆναι εἰς τὴν Ἑλλάδα».

24. «Τοῦτον οὖν τοιοῦτον ὄντα ἀφειλόμην. Εἰ δὲ σὺ ἦγες ἢ ἄλλος τις τῶν παρὰ σοῦ, εὖ ἴσθι ὅτι οὐδὲν ἂν τούτων ἐποίησα. Νόμιζε δ', ἐὰν ἐμὲ νῦν ἀποκτείνῃς, δι' ἄνδρα δειλόν τε καὶ πονηρὸν ἄνδρα ἀγαθὸν ἀποκτείνων».

25. Ἀκούσας ταῦτα ὁ Κλέανδρος εἶπεν ὅτι Δέξιππον μὲν οὐκ ἐπαινοίη, εἰ ταῦτα πεποιηκὼς εἴη· οὐ μέντοι ἔφη νομίζειν, οὐδ' εἰ παμπόνηρος ἦν Δέξιππος, βίᾳ χρῆναι πάσχειν αὐτόν, «ἀλλὰ κριθέντα, ὥσπερ καὶ ὑμεῖς νῦν ἀξιοῦτε, τῆς δίκης τυχεῖν».

26. «Νῦν οὖν ἄπιτε καταλιπόντες τόνδε τὸν ἄνδρα· ὅταν δ' ἐγὼ κελεύσω, πάρεστε πρὸς τὴν κρίσιν. Αἰτιῶμαι δὲ οὔτε τὴν στρατιὰν οὔτε ἄλλον οὐδένα ἔτι, ἐπεὶ οὗτος αὐτὸς ὁμολογεῖ ἀφελέσθαι τὸν ἄνδρα».

27. Ὁ δὲ ἀφαιρεθείς εἶπεν· «ἐγώ, ὦ Κλέανδρε, εἰ καὶ οἴῃ με ἀδικοῦντά τι ἄγεσθαι, οὔτε ἔπαιον οὐδένα οὔτε ἔβαλλον, ἀλλ' εἶπον ὅτι δημόσια εἴη τὰ πρόβατα· ἦν γὰρ τῶν στρατιωτῶν δόγμα, εἴ τις, ὁπότε ἡ στρατιὰ ἐξίοι, ἰδίᾳ λῄζοιτο, δημόσια εἶναι τὰ ληφθέντα».

28. «Ταῦτα εἶπον· ἐκ τούτου με λαβὼν οὗτος ἦγεν, ἵνα μὴ φθέγγοιτο μηδείς, ἀλλ' αὐτὸς λαβὼν τὸ μέρος

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

διασώσειε τοῖς λησταῖς παρὰ τὴν ῥήτραν τὰ χρήματα». Πρὸς ταῦτα ὁ Κλέανδρος εἶπεν· «ἐπεὶ τοίνυν συναίτιος εἶ, κατάμενε, ἵνα καὶ περὶ σοῦ βουλευσώμεθα».

29. Ἐκ τούτου οἱ μὲν ἀμφὶ Κλέανδρον ἠρίστων· τὴν δὲ στρατιάν συνήγαγε Ξενοφῶν καὶ συνεβούλευε πέμψαι ἄνδρας πρὸς Κλέανδρον παραιτησομένους περὶ τῶν ἀνδρῶν.

30. Ἐκ τούτου ἔδοξεν αὐτοῖς πέμψαντας στρατηγοὺς καὶ λοχαγοὺς καὶ Δρακόντιον τὸν Σπαρτιάτην καὶ τῶν ἄλλων, οἳ ἐδόκουν ἐπιτήδειοι εἶναι, δεῖσθαι Κλεάνδρου κατὰ πάντα τρόπον ἀφεῖναι τὼ ἄνδρε.

31. Ἐλθὼν οὖν ὁ Ξενοφῶν λέγει· «ἔχεις μέν, ὦ Κλέανδρε, τοὺς ἄνδρας, καὶ ἡ στρατιά σοι ὑφεῖτο ὅ,τι ἐβούλου ποιῆσαι καὶ περὶ τούτων καὶ περὶ αὐτῶν ἁπάντων· νῦν δέ σε αἰτοῦνται καὶ δέονται δοῦναι σφίσι τὼ ἄνδρε καὶ μὴ κατακαίνειν· πολλὰ γὰρ ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ περὶ τὴν στρατιὰν ἐμοχθησάτην».

32. «Ταῦτα δέ σου τυχόντες ὑπισχνοῦνταί σοι ἀντὶ τούτων, ἢν βούλῃ ἡγεῖσθαι αὐτῶν καὶ ἢν οἱ θεοὶ ἵλεῳ ὦσιν, ἐπιδείξειν σοι καὶ ὡς κόσμιοί εἰσι καὶ ὡς ἱκανοὶ τῷ ἄρχοντι πειθόμενοι τοὺς πολεμίους σὺν τοῖς θεοῖς μὴ φοβεῖσθαι».

33. «Δέονται δέ σου καὶ τοῦτο, παραγενόμενον καὶ ἄρξαντα ἑαυτῶν, πεῖραν λαβεῖν καὶ Δεξίππου καὶ σφῶν τῶν ἄλλων, οἷος ἕκαστός ἐστι, καὶ τὴν ἀξίαν ἑκάστοις νεῖμαι».

34. Ἀκούσας ταῦτα ὁ Κλέανδρος, «ἀλλὰ ναὶ τὼ σιώ», ἔφη, «ταχύ τοι ὑμῖν ἀποκρινοῦμαι. Καὶ τώ τε ἄνδρε ὑμῖν δίδωμι καὶ αὐτὸς παρέσομαι· καὶ ἢν οἱ θεοὶ παραδιδῶσιν, ἐξηγήσομαι εἰς τὴν Ἑλλάδα. Καὶ πολὺ οἱ λόγοι οὗτοι ἀντίοι εἰσὶν ἢ οὓς ἐγὼ περὶ ὑμῶν ἐνίων

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἤκουον, ὡς τὸ στράτευμα ἀφίστατε ἀπὸ Λακεδαιμονίων».

35. Ἐκ τούτου οἱ μὲν ἐπαινοῦντες ἀπῆλθον, ἔχοντες τὼ ἄνδρε· Κλέανδρος δὲ ἐθύετο ἐπὶ τῇ πορείᾳ καὶ συνῆν Ξενοφῶντι φιλικῶς καὶ ξενίαν συνεβάλλοντο. Ἐπεὶ δὲ καὶ ἑώρα αὐτοὺς τὸ παραγγελλόμενον εὐτάκτως ποιοῦντας, καὶ μᾶλλον ἔτι ἐπεθύμει ἡγεμὼν γενέσθαι αὐτῶν.

36. Ἐπεὶ μέντοι θυομένῳ αὐτῷ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας οὐκ ἐγίγνετο τὰ ἱερά, συγκαλέσας τοὺς στρατηγοὺς εἶπεν· «ἐμοὶ μὲν οὐ τελέθει τὰ ἱερὰ ἐξάγειν· ὑμεῖς μέντοι μὴ ἀθυμεῖτε τούτου ἕνεκα· ὑμῖν γάρ, ὡς ἔοικε, δέδοται ἐκκομίσαι τοὺς ἄνδρας· ἀλλὰ πορεύεσθε. Ἡμεῖς δὲ ὑμᾶς, ἐπειδὰν ἐκεῖσε ἥκητε, δεξόμεθα ὡς ἂν δυνώμεθα κάλλιστα».

37. Ἐκ τούτου ἔδοξε τοῖς στρατιώταις δοῦναι αὐτῷ τὰ δημόσια πρόβατα· ὁ δέ, δεξάμενος, πάλιν αὐτοῖς ἀπέδωκε. Καὶ οὗτος μὲν ἀπέπλει. Οἱ δὲ στρατιῶται διαθέμενοι τὸν σῖτον, ὃν ἦσαν συγκεκομισμένοι, καὶ τἆλλα, ἃ εἰλήφεσαν, ἐξεπορεύοντο διὰ τῶν Βιθυνῶν.

38. Ἐπεὶ δὲ οὐδενὶ ἐνέτυχον πορευόμενοι τὴν ὀρθὴν ὁδόν, ὥστε ἔχοντές τι εἰς τὴν φιλίαν ἐλθεῖν, ἔδοξεν αὐτοῖς, τοὔμπαλιν ὑποστρέψαντας, ἐλθεῖν μίαν ἡμέραν καὶ νύκτα. Τοῦτο δὲ ποιήσαντες ἔλαβον πολλὰ καὶ ἀνδράποδα καὶ πρόβατα· καὶ ἀφίκοντο ἑκταῖοι εἰς Χρυσόπολιν τῆς Καλχηδονίας, καὶ ἐκεῖ ἔμειναν ἡμέρας ἑπτὰ λαφυροπωλοῦντες.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'

Ἀναξίβιος ὁ ναύαρχος τῶν Λακεδαιμονίων πείθει τοὺς Ἕλληνας νὰ διαβῶσιν εἰς τὸ Βυζάντιον. Οἱ Ἕλληνες ἐξαπατῶνται ὑπὸ τοῦ Ἀναξιβίου.

2-3 Ἐκ τούτου δὲ Φαρνάβαζος φοβούμενος τὸ στράτευμα μὴ ἐπὶ τὴν αὑτοῦ χώραν στρατεύηται, πέμψας πρὸς Ἀναξίβιον τὸν ναύαρχον (ὁ δ' ἔτυχεν ἐν Βυζαντίῳ ὢν) ἐδεῖτο διαβιβάσαι τὸ στράτευμα ἐκ τῆς Ἀσίας καὶ ὑπισχνεῖτο πάντα ποιήσειν αὐτῷ, ὅσα δέοι. Καὶ ὁ Ἀναξίβιος μετεπέμψατο τοὺς στρατηγοὺς καὶ λοχαγοὺς εἰς Βυζάντιον καὶ ὑπισχνεῖτο, εἰ διαβαῖεν, μισθοφορὰν ἔσεσθαι τοῖς στρατιώταις.

4. Οἱ μὲν δὴ ἄλλοι ἔφασαν βουλευσάμενοι ἀπαγγελεῖν, Ξενοφῶν δὲ εἶπεν αὐτῷ ὅτι ἀπαλλάξοιτο ἤδη ἀπὸ τῆς στρατιᾶς καὶ βούλοιτο ἀποπλεῖν. Ὁ δὲ Ἀναξίβιος ἐκέλευσεν αὐτὸν συνδιαβάντα ἔπειτα οὕτως ἀπαλλάττεσθαι. Ἔφη οὖν ταῦτα ποιήσειν.

5. Σεύθης δὲ ὁ Θρᾷξ πέμπει Μηδοσάδην καὶ κελεύει Ξενοφῶντα συμπροθυμεῖσθαι, ὅπως διαβῇ τὸ στράτευμα, καὶ ἔφη αὐτῷ ταῦτα συμπροθυμηθέντι ὅτι οὐ μεταμελήσει. Ὁ δ' εἶπεν· «ἀλλὰ τὸ μὲν στράτευμα διαβήσεται· τούτου ἕνεκα μηδὲν τελείτω μήτε ἐμοὶ μήτε ἄλλῳ μηδενί· ἐπειδὰν δὲ διαβῇ, ἐγὼ μὲν ἀπαλλάξομαι», πρὸς δὲ τοὺς διαμένοντας καὶ ἐπικαιρίους ὄντας προσφερέσθω, ὡς ἂν αὐτῷ δοκῇ.

7. Ἐκ τούτου διαβαίνουσι πάντες εἰς τὸ Βυζάντιον

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

οἱ στρατιῶται. Καὶ μισθὸν μὲν οὐκ ἐδίδου ὁ Ἀναξίβιος, ἐκήρυξε δὲ λαβόντας τὰ ὅπλα καὶ τὰ σκεύη τοὺς στρατιώτας ἐξιέναι, ὡς ἀποπέμψων τε ἅμα καὶ ἀριθμὸν ποιήσων. Ἐνταῦθα οἱ στρατιῶται ἤχθοντο, ὅτι οὐκ εἶχον ἀργύριον ἐπισιτίζεσθαι εἰς τὴν πορείαν, καὶ ὀκνηρῶς συνεσκευάζοντο.

8. Καὶ ὁ Ξενοφῶν Κλεάνδρῳ τῷ ἁρμοστῇ ξένος γεγενημένος προσελθὼν ἠσπάζετο αὐτὸν ὡς ἀποπλευσόμενος ἤδη. Ὁ δὲ αὐτῷ λέγει· «μὴ ποιήσῃς ταῦτα· εἰ δὲ μή», ἔφη, «αἰτίαν ἕξεις, ἐπεὶ καὶ νῦν τινὲς ἤδη σὲ αἰτιῶνται ὅτι οὐ ταχὺ ἐξέρπει τὸ στράτευμα».

9. Ὁ δ' εἶπεν «ἀλλ' αἴτιος μὲν ἔγωγε οὐκ εἰμὶ τούτου, οἱ δὲ στρατιῶται αὐτοὶ ἐπισιτισμοῦ δεόμενοι διὰ τοῦτο ἀθυμοῦσι πρὸς τὴν ἔξοδον».

10. «Ἀλλ' ὅμως», ἔφη «ἐγώ σοι συμβουλεύω ἐξελθεῖν μὲν ὡς συμπορευσόμενον, ἐπειδὰν δ' ἔξω γένηται τὸ στράτευμα, τότε ἀπαλλάττεσθαι». «Ταῦτα τοίνυν», ἔφη ὁ Ξενοφῶν, «ἐλθόντες πρὸς Ἀναξίβιον διαπραξόμεθα». Οὕτως ἐλθόντες ἔλεγον ταῦτα.

11. Ὁ δὲ ἐκέλευεν οὕτω ποιεῖν καὶ ἐξιέναι τὴν ταχίστην συσκευασαμένους, καὶ προσανειπεῖν, ὃς ἂν μὴ παρῇ εἰς τὴν ἐξέτασιν καὶ εἰς τὸν ἀριθμόν, ὅτι αὐτὸς αὐτὸν αἰτιάσεται.

12. Ἐντεῦθεν ἐξῇσαν οἵ τε στρατηγοὶ πρῶτοι καὶ οἱ ἄλλοι. Καὶ ἄρδην πάντες πλὴν ὀλίγων ἔξω ἦσαν, καὶ Ἐτεόνικος εἱστήκει παρὰ τὰς πύλας, ὡς, ὁπότε ἔξω γένοιντο πάντες, συγκλείσων τὰς πύλας καὶ τὸν μοχλὸν ἐμβαλών.

13. Ὁ δὲ Ἀναξίβιος συγκαλέσας τοὺς στρατηγοὺς καὶ τοὺς λοχαγοὺς ἔλεξε· «τὰ μὲν ἐπιτήδεια», ἔφη, «λαμβάνετε ἐκ τῶν Θρᾳκίων κωμῶν· εἰσὶ δὲ αὐτόθι

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

πολλαὶ κριθαὶ καὶ πυροὶ καὶ τἆλλα ἐπιτήδεια λαβόντες δὲ πορεύεσθε εἰς Χερρόνησον, ἐκεῖ δὲ Κυνίσκος ὑμῖν μισθοδοτήσει».

14. Ἐπακούσαντες δέ τινες τῶν στρατιωτῶν ταῦτα, ἢ καὶ τῶν λοχαγῶν τις διαγγέλλει εἰς τὸ στράτευμα. Καὶ οἱ μὲν στρατηγοὶ ἐπυνθάνοντο περὶ τοῦ Σεύθου, πότερα, πόλεμιος εἴη ἢ φίλος, καὶ πότερα, διὰ τοῦ ἱεροῦ ὄρους δέοι πορεύεσθαι ἢ κύκλῳ διὰ μέσης τῆς Θρᾴκης.

15. Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα διελέγοντο οἱ στρατιῶται ἀναρπάσαντες τὰ ὅπλα θέουσι δρόμῳ πρὸς τὰς πύλας, ὡς πάλιν εἰς τὸ τεῖχος εἰσιόντες. Ὁ δὲ Ἐτεόνικος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, ὡς εἶδον προσθέοντας τοὺς ὁπλίτας, συγκλείουσι τὰς πύλας καὶ τὸν μοχλὸν ἐμβάλλουσιν.

16. Οἱ δὲ στρατιῶται ἔκοπτον τὰς πύλας καὶ ἔλεγον ὅτι ἀδικώτατα πάσχοιεν ἐκβαλλόμενοι εἰς τοὺς πολεμίους· κατασχίσειν τε τὰς πύλας ἔφασαν, εἰ μὴ ἑκόντες ἀνοίξουσιν.

17. Ἄλλοι δὲ ἔθεον ἐπὶ θάλατταν καὶ παρὰ τὴν χηλὴν ὑπερβαίνουσιν εἰς τὴν πόλιν, ἄλλοι δέ, οἳ ἐτύγχανον ἔνδον ὄντες τῶν στρατιωτῶν, ὡς ὁρῶσι τὰ ἐπὶ ταῖς πύλαις πράγματα, διακόπτοντες ταῖς ἀξίναις τὰ κλεῖθρα ἀναπεταννύασι τὰς πύλας, οἱ δ' εἰσπίπτουσιν.

18. Ὁ δὲ Ξενοφῶν, ὡς εἶδε τὰ γιγνόμενα, δείσας μὴ ἐφ' ἁρπαγὴν τράποιτο τὸ στράτευμα καὶ ἀνήκεστα κακὰ γένοιτο τῇ πόλει καὶ ἑαυτῷ καὶ τοῖς στρατιώταις, ἔθει καὶ συνεισπίπτει εἴσω τῶν πυλῶν σὺν τῷ ὄχλῳ.

19. Οἱ δὲ Βυζάντιοι, ὡς εἶδον τὸ στράτευμα βίᾳ εἰσπῖπτον, φεύγουσιν ἐκ τῆς ἀγορᾶς, οἱ μὲν εἰς τὰ πλοῖα, οἱ δὲ οἴκαδε, ὅσοι δὲ ἔνδον ἐτύγχανον ὄντες, ἔξω, οἱ δὲ καθεῖλκον τὰς τριήρεις, ὡς ἐν ταῖς τριήρεσι σώζοιντο,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

πάντες δὲ ᾤοντο ἀπολωλέναι, ὡς ἑαλωκυίας τῆς πόλεως. Ὁ δὲ Ἐτεόνικος εἰς τὴν ἄκραν ἀποφεύγει.

20. Ὁ δὲ Ἀναξίβιος καταδραμὼν ἐπὶ θάλατταν ἐν ἁλιευτικῷ πλοίῳ περιέπλει εἰς τὴν ἀκρόπολιν, καὶ εὐθὺς μεταπέμπεται ἐκ Καλχηδόνος φρουρούς· οὐ γὰρ ἱκανοὶ ἐδόκουν εἶναι οἱ ἐν τῇ ἀκροπόλει σχεῖν τοὺς ἄνδρας.

21. Οἱ δὲ στρατιῶται, ὡς εἶδον Ξενοφῶντα, προσπίπτουσιν πολλοὶ αὐτῷ καὶ λέγουσι· «νῦν σοι ἔξεστιν, ὦ Ξενοφῶν, ἀνδρὶ γενέσθαι. Ἔχεις πόλιν, ἔχεις τριήρεις, ἔχεις χρήματα, ἔχεις ἄνδρας τοσούτους· νῦν ἄν, εἰ βούλοιο, σύ τε ἡμᾶς ὀνήσαις καὶ ἡμεῖς σὲ μέγαν ποιήσαιμεν».

22. Ὁ δ' ἀπεκρίνατο· «ἀλλ' εὖ γε λέγετε καὶ ποιήσω ταῦτα· εἰ δὲ τούτων ἐπιθυμεῖτε, θέσθε τὰ ὅπλα ἐν τάξει ὡς τάχιστα». Καὶ αὐτός τε παρηγγύα ταῦτα καὶ τοὺς ἄλλους ἐκέλευε παρεγγυᾶν.

23. Οἱ δὲ αὐτοὶ ὑφ' ἑαυτῶν ταττόμενοι οἵ τε ὁπλῖται ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ εἰς ὀκτὼ ἐγένοντο καὶ οἱ πελτασταὶ ἐπὶ τὸ κέρας ἑκάτερον παρεδεδραμήκεσαν.

24. Τὸ δὲ χωρίον οἷον κάλλιστον ἐκτάξασθαί ἐστι τὸ Θρᾴκιον καλούμενον, ἔρημον οἰκιῶν καὶ πεδινόν. Ἐπεὶ δὲ ἔκειτο τὰ ὅπλα καὶ κατηρεμίσθησαν, συγκαλεῖ ὁ Ξενοφῶν τὴν στρατιὰν καὶ λέγει τάδε.

25. «Ὅτι μὲν ὀργίζεσθε, ὦ ἄνδρες στρατιῶται, καὶ νομίζετε δεινὰ πάσχειν ἐξαπατώμενοι, οὐ θαυμάζω. Ἢν δὲ τῷ θυμῷ χαριζώμεθα καὶ Λακεδαιμονίους τε τοὺς παρόντας τῆς ἐξαπάτης τιμωρησώμεθα καὶ τὴν πόλιν τὴν οὐδὲν αἰτίαν διαρπάσωμεν, ἐνθυμεῖσθε, ἃ ἔσται ἐντεῦθεν».

26. Πολέμιοι μὲν ἐσόμεθα ἀποδεδειγμένοι Λακεδαιμονίοις καὶ τοῖς συμμάχοις. Οἷος δ' ὁ πόλεμος ἂν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

γένοιτο, εἰκάζειν δὴ πάρεστιν, ἑορακότας καὶ ἀναμνησθέντας τὰ νῦν δὴ γεγενημένα».

27. «Ἡμεῖς γὰρ οἱ Ἀθηναίοι ἤλθομεν εἰς τὸν πόλεμον τὸν πρὸς Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς συμμάχους ἔχοντες τριήρεις τὰς μὲν ἐν θαλάττῃ τὰς δ᾿ ἐν τοῖς νεωρίοις οὐκ ἐλάττους τριακοσίων, ὑπαρχόντων δὲ πολλῶν χρημάτων ἐν τῇ πόλει καὶ προσόδου οὔσης κατ᾿ ἐνιαυτὸν ἀπό τε τῶν ἐνδήμων καὶ τῆς ὑπερορίας οὐ μεῖον χιλίων ταλάντων· ἄρχοντες δὲ τῶν νήσων ἁπασῶν καὶ ἔν τε τῇ Ἀσίᾳ πολλὰς ἔχοντες πόλεις καὶ ἐν τῇ Εὐρώπῃ ἄλλας τε πολλὰς καὶ αὐτὸ τοῦτο τὸ Βυζάντιον, ὅπου νῦν ἐσμεν, ἔχοντες κατεπολεμήθημεν, οὕτως, ὡς πάντες ὑμεῖς ἐπίστασθε».

28. «Νῦν δὲ δὴ τί ἂν οἰόμεθα παθεῖν Λακεδαιμονίοις μὲν καὶ τῶν ἀρχαίων συμμάχων ὑπαρχόντων, Ἀθηναίων δὲ καὶ οἳ ἐκείνοις τότε ἦσαν σύμμαχοι πάντων προσγενημένων, Τισσαφέρνους δὲ καὶ τῶν ἐπὶ θαλάττῃ ἄλλων βαρβάρων πάντων πολεμίων ἡμῖν ὄντων, πολεμιωτάτου δὲ αὐτοῦ τοῦ ἄνω βασιλέως, ὃν ἤλθομεν ἀφαιρησόμενοι τὴν ἀρχὴν καὶ ἀποκτενοῦντες, εἰ δυναίμεθα; Τούτων δὴ πάντων ὁμοῦ ὄντων ἔστι τις οὕτως ἄφρων ὅστις οἴεται ἂν ἡμᾶς περιγενέσθαι»;

29. «Μὴ πρὸς θεῶν μαινώμεθα, μηδ᾿ αἰσχρῶς ἀπολώμεθα πολέμιοι ὄντες καὶ ταῖς πατρίσι καὶ τοῖς ἡμετέροις αὐτῶν φίλοις τε καὶ οἰκείοις. Ἐν γὰρ ταῖς πόλεσίν εἰσὶ πάντες, ταῖς ἐφ᾿ ἡμᾶς στρατευσομέναις· καὶ δικαίως, εἰ βάρβαρον μὲν πόλιν οὐδεμίαν ἠθελήσαμεν κατασχεῖν, καὶ ταῦτα κρατοῦντες, Ἑλληνίδα δέ, εἰς ἣν πρώτην πόλιν ἤλθομεν, ταύτην ἐξαλαπάξομεν».

30. «Ἐγὼ μὲν τοίνυν εὔχομαι, πρὶν ταῦτα ἐπιδεῖν ὑφ᾿ ὑμῶν γενόμενα, μυρίας ἐμέ γε κατὰ τῆς γῆς ὀργυιὰς

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

γενέσθαι. Καὶ ὑμῖν δὲ συμβουλεύω Ἕλληνας ὄντας τοῖς τῶν Ἑλλήνων προεστηκόσι πειθομένους πειρᾶσθαι τῶν δικαίων τυγχάνειν. Ἐὰν δὲ μὴ δύνησθε ταῦτα, ἡμᾶς δεῖ ἀδικουμένους τῆς γοῦν Ἑλλάδος μὴ στέρεσθαι».

31. «Καὶ νῦν μοι δοκεῖ πέμψαντας Ἀναξιβίῳ εἰπεῖν ὅτι ἡμεῖς οὐδὲν βίαιον ποιήσοντες παρεληλύθαμεν εἰς τὴν πόλιν, ἀλλ' ἢν μὲν δυνώμεθα παρ' ὑμῶν ἀγαθόν τι εὑρίσκεσθαι· εἰ δὲ μή, ἀλλὰ δηλώσοντες, ὅτι οὐκ ἐξαπατώμενοι, ἀλλὰ πειθόμενοι ἐξερχόμεθα».

32. Ταῦτα ἔδοξε, καὶ πέμπουσιν Ἱερώνυμόν τε Ἠλεῖον ἐροῦντα ταῦτα καὶ Εὐρύλοχον Ἀρκάδα καὶ Φιλήσιον Ἀχαιόν. Οἱ μὲν ταῦτα ᾤχοντο ἐροῦντες.

33. Ἔτι δὲ καθημένων τῶν στρατιωτῶν προσέρχεται Κοιρατάδας Θηβαῖος, ὃς οὐ φεύγων τὴν Ἑλλάδα περιῄει ἀλλὰ στρατηγιῶν καὶ ἐπαγγελλόμενος, εἴ τις ἢ πόλις ἢ ἔθνος στρατηγοῦ δέοιτο· καὶ τότε προσελθὼν ἔλεγεν ὅτι ἕτοιμος εἴη ἡγεῖσθαι αὐτοῖς εἰς τὸ Δέλτα καλούμενον τῆς Θρᾴκης, ἔνθα πολλὰ κἀγαθὰ λήψοιντο· ἔστε δ' ἂν μόλωσιν, εἰς ἀφθονίαν παρέξειν ἔφη καὶ σιτία καὶ ποτά.

34-35. Ἀκούουσι ταῦτα τοῖς στρατιώταις καὶ τὰ παρὰ Ἀναξιβίου ἅμα ἐπαγγελλόμενα· ἀπεκρίνατο γὰρ ὅτι πειθομένοις αὐτοῖς οὐ μεταμελήσει, ἀλλὰ τοῖς τε οἴκοι τέλεσι ταῦτα ἀπαγγελεῖ καὶ αὐτὸς βουλεύσοιτο περὶ αὐτῶν ὅ,τι δύναιτο ἀγαθόν· ἐκ τούτου οἱ στρατιῶται τόν τε Κοιρατάδαν δέχονται στρατηγὸν καὶ ἔξω τοῦ τείχους ἀπῆλθον. Ὁ δὲ Κοιρατάδας συντίθεται αὐτοῖς εἰς τὴν ὑστεραίαν παρέσεσθαι ἐπὶ τὸ στράτευμα ἔχων καὶ ἱερεῖα καὶ μάντιν καὶ σιτία καὶ ποτὰ τῇ στρατιᾷ.

36. Ἐπεὶ δὲ ἐξῆλθον, ὁ Ἀναξίβιος ἔκλεισε τὰς πύ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

λας καὶ ἐκήρυξεν, ὃς ἂν ἁλῷ ἔνδον ὢν τῶν στρατιωτῶν ὅτι πεπράσεται.

37. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ Κοιρατάδας μὲν ἔχων τὰ ἱερεῖα καὶ τὸν μάντιν ἧκε, καὶ ἄλφιτα φέροντες εἵποντο αὐτῷ εἴκοσιν ἄνδρες καὶ οἶνον ἄλλοι εἴκοσι καὶ ἐλαιῶν τρεῖς καὶ σκορόδων ἀνὴρ ὅσον ἐδύνατο μέγιστον φορτίον καὶ ἄλλος κρομμύων. Ταῦτα δὲ καταθέμενος ὡς ἐπὶ δάσμευσιν ἐθύετο.

38. Ξενοφῶν δὲ μεταπεμψάμενος Κλέανδρον ἐκέλευε διπρᾶξαι, ὅπως εἰς τὸ τεῖχος εἰσέλθοι καὶ ἀποπλεύσαι ἐκ Βυζαντίου.

39. Ἐλθὼν δ' ὁ Κλέανδρος μάλα μόλις ἔφη διαπραξάμενος ἥκειν· λέγειν γὰρ Ἀναξίβιον ὅτι οὐκ ἐπιτήδειον εἴη τοὺς μὲν στρατιώτας πλησίον εἶναι τοῦ τείχους, Ξενοφῶντα δὲ ἔνδον· τοὺς Βυζαντίους δὲ στασιάζειν καὶ πονηροὺς εἶναι πρὸς ἀλλήλους· «ὅμως δὲ εἰσιέναι», ἔφη, «ἐκέλευεν, εἰ μέλλοις σὺν αὐτῷ ἐκπλεῖν».

40-41. Ὁ μὲν δὴ Ξενοφῶν ἀσπασάμενος τοὺς στρατιώτας εἴσω τοῦ τείχους ἀπῄει σὺν Κλεάνδρῳ. Ὁ δὲ Κοιρατάδας τῇ μὲν πρώτῃ ἡμέρᾳ οὐκ ἐκαλλιέρει οὐδὲ διεμέτρησεν οὐδὲν τοῖς στρατιώταις· τῇ δ' ὑστεραίᾳ τὰ μὲν ἱερεῖα εἱστήκει παρὰ τὸν βωμὸν καὶ Κοιρατάδας ἐστεφανωμένος ὡς θύσων· προσελθὼν δὲ Τιμασίων ὁ Δαρδανεὺς καὶ Νέων ὁ Ἀσιναῖος καὶ Κλεάνωρ ὁ Ὀρχομένιος ἔλεγον Κοιρατάδᾳ μὴ θύειν, ὡς οὐχ ἡγησόμενος τῇ στρατιᾷ, εἰ μὴ δώσει τὰ ἐπιτήδεια. Ὁ δὲ κελεύει διαμετρεῖσθαι. Ἐπεὶ δὲ πολλῶν ἐνέδει αὐτῷ, ὥστε ἡμέρας σῖτον ἑκάστῳ γενέσθαι τῶν στρατιωτῶν, ἀναλαβὼν τὰ ἱερεῖα ἀπῄει τὴν στρατηγίαν ἀπειπών.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄

Οἱ στρατηγοὶ διαφωνοῦσι περὶ τῆς πορείας. Ὁ Ξενοφῶν διαπραγματεύεται πρὸς τὸν Σεύθην, ὅπως οἱ Ἕλληνες ὑπηρετήσωσι παρ᾽ αὐτῷ.

1. Νέων δὲ ὁ Ἀσιναῖος καὶ Φρυνίσκος ὁ Ἀχαιὸς καὶ Φιλήσιος ὁ Ἀχαιὸς καὶ Ξανθικλῆς ὁ Ἀχαιὸς καὶ Τιμασίων ὁ Δαρδανεὺς ἐπέμενον ἐπὶ τῇ στρατιᾷ, καὶ εἰς κώμας τῶν Θρᾳκῶν προελθόντες, τὰς κατὰ Βυζάντιον, ἐστρατοπεδεύοντο.

2. Καὶ οἱ στρατηγοὶ ἐστασίαζον, Κλεάνωρ μὲν καὶ Φρυνίσκος πρὸς Σεύθην βουλόμενοι ἄγειν· ἔπειθε γὰρ αὐτούς, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς δῶρα· Νέων δὲ εἰς Χερρόνησον, οἰόμενος, εἰ ὑπὸ Λακεδαιμονίοις γένοιντο, παντὸς ἂν προεστάναι τοῦ στρατεύματος· Τιμασίων δὲ προυθυμεῖτο πέραν εἰς τὴν Ἀσίαν πάλιν διαβῆναι, οἰόμενος ἂν οἴκαδε κατελθεῖν. Καὶ οἱ στρατιῶται ταὐτὰ ἐβούλοντο.

3 - 4. Διατριβομένου δὲ τοῦ χρόνου, πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν, οἱ μὲν τὰ ὅπλα ἀποδιδόμενοι παρὰ τοὺς χώρους ἀπέπλεον ὡς ἐδύναντο, οἱ δὲ καὶ εἰς τὰς πόλεις κατεμείγνυντο. Ἀναξίβιος δ᾽ ἔχαιρε ταῦτα ἀκούων, διαφθειρόμενον τὸ στράτευμα· τούτων γὰρ γιγνομένων, ᾤετο μάλιστα χαρίζεσθαι Φαρναβάζῳ.

5-6. Ἀποπλέοντι δὲ Ἀναξιβίῳ ἐκ Βυζαντίου συναντᾷ Ἀρίσταρχος ἐν Κυζίκῳ διάδοχος Κλεάνδρῳ Βυζαντίου ἁρμοστής· ἐλέγετο δὲ ὅτι καὶ ναύαρχος διάδοχος Πῶλος ὅσον οὐ παρείη ἤδη εἰς Ἑλλήσποντον. Καὶ Ἀναξίβιος τῷ μὲν Ἀριστάρχῳ ἐπιστέλλει, ὁπόσους ἂν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

εὕρῃ ἐν Βυζαντίῳ τῶν Κύρου στρατιωτῶν ὑπολελειμμένους, ἀποδόσθαι· ὁ δὲ Κλέανδρος οὐδένα ἐπεπράκει, ἀλλὰ καὶ τοὺς κάμνοντας ἐθεράπευεν, οἰκτίρων καὶ ἀναγκάζων οἰκίᾳ δέχεσθαι· Ἀρίσταρχος δ' ἐπεὶ ἦλθε τάχιστα, οὐκ ἐλάττους τετρακοσίων ἀπέδοτο.

7. Ἀναξίβιος δὲ παραπλεύσας εἰς Πάριον πέμπει παρὰ Φαρνάβαζον κατὰ τὰ συγκείμενα. Ὁ δ' ἐπεὶ ᾔσθετο Ἀρίσταρχόν τε ἥκοντα εἰς Βυζάντιον ἁρμοστὴν καὶ Ἀναξίβιον οὐκέτι ναυαρχοῦντα, Ἀναξιβίου μὲν ἠμέλησε, πρὸς Ἀρίσταρχον δὲ διεπράττετο τὰ αὐτὰ περὶ τοῦ Κυρείου στρατεύματος, ἅπερ πρὸς Ἀναξίβιον.

8. Ἐκ τούτου ὁ Ἀναξίβιος καλέσας Ξενοφῶντα κελεύει πάσῃ τέχνῃ καὶ μηχανῇ πλεῦσαι ἐπὶ τὸ στράτευμα ὡς τάχιστα, καὶ συνέχειν τε αὐτὸ καὶ συναθροίζειν τῶν διεσπαρμένων ὡς ἂν πλείστους δύνηται, καὶ παραγαγόντα εἰς τὴν Πέρινθον διαβιβάζειν εἰς τὴν Ἀσίαν ὅτι τάχιστα· καὶ δίδωσιν αὐτῷ τριακόντορον καὶ ἐπιστολήν, καὶ ἄνδρα συμπέμπει κελεύσοντα τοὺς Περινθίους ὡς τάχιστα Ξενοφῶντα προπέμψαι τοῖς ἵπποις ἐπὶ τὸ στράτευμα.

9. Καὶ ὁ μὲν Ξενοφῶν διαπλεύσας ἀφικνεῖται ἐπὶ τὸ στράτευμα· οἱ δὲ στρατιῶται ἐδέξαντο ἡδέως καὶ εὐθὺς εἵποντο ἄσμενοι ὡς διαβησόμενοι ἐκ τῆς Θρᾴκης εἰς τὴν Ἀσίαν.

10. Ὁ δὲ Σεύθης ἀκούσας ἥκοντα πάλιν, πέμψας πρὸς αὐτὸν κατὰ θάλατταν Μηδοσάδην ἐδεῖτο τὴν στρατιὰν ἄγειν πρὸς ἑαυτόν, ὑπισχνούμενος αὐτῷ ὅ,τι ᾤετο λέγων πείσειν. Ὁ δ' ἀπεκρίνατο ὅτι οὐδὲν οἷόν τε εἴη τούτων γενέσθαι. Καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἀκούσας ᾤχετο.

11. Οἱ δὲ Ἕλληνες ἐπεὶ ἀφίκοντο εἰς Πέρινθον,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Νέων μὲν ἀποσπάσας ἐστρατοπεδεύσατο χωρὶς ἔχων ὡς ὀκτακοσίους ἀνθρώπους· τὸ δ' ἄλλο στράτευμα πᾶν ἐν τῷ αὐτῷ παρὰ τὸ τεῖχος τὸ Περινθίων ἦν.

12. Μετὰ ταῦτα Ξενοφῶν μὲν ἔπραττε περὶ πλοίων, ὅπως ὅτι τάχιστα διαβαῖεν. Ἐν δὲ τούτῳ ἀφικόμενος Ἀρίσταρχος, ὁ ἐκ Βυζαντίου ἁρμοστής, ἔχων δύο τριήρεις, πεπεισμένος ὑπὸ Φαρναβάζου, τοῖς τε ναυκλήροις ἀπεῖπε μὴ διάγειν, ἐλθών τε ἐπὶ τὸ στράτευμα τοῖς στρατιώταις εἶπε μὴ περαιοῦσθαι εἰς τὴν Ἀσίαν.

13. Ὁ δὲ Ξενοφῶν ἔλεγεν ὅτι «Ἀναξίβιος ἐκέλευσε, καὶ ἐμὲ πρὸς τοῦτο ἔπεμψεν ἐνθάδε», πάλιν δ' Ἀρίσταρχος ἔλεξεν· «Ἀναξίβιος μὲν τοίνυν οὐκέτι ναύαρχος, ἐγὼ δὲ τῇδε ἁρμοστής· εἰ δέ τινα ὑμῶν λήψομαι ἐν τῇ θαλάττῃ, καταδύσω». Ταῦτ' εἰπὼν ᾤχετο εἰς τὸ τεῖχος. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ μεταπέμπεται τοὺς στρατηγοὺς καὶ λοχαγοὺς τοῦ στρατεύματος.

14. Ἤδη δὲ ὄντων πρὸς τῷ τείχει, ἐξαγγέλλει τις τῷ Ξενοφῶντι ὅτι εἰ εἴσεισι, συλληφθήσεται καὶ ἢ αὐτοῦ τι πείσεται ἢ καὶ Φαρναβάζῳ παραδοθήσεται. Ὁ δὲ ἀκούσας ταῦτα τοὺς μὲν προπέμπεται, αὐτὸς δὲ εἶπεν ὅτι θῦσαί τι βούλοιτο.

15. Καὶ ἀπελθὼν ἐθύετο, εἰ παρεῖεν αὐτῷ οἱ θεοὶ πειρᾶσθαι πρὸς Σεύθην ἄγειν τὸ στράτευμα. Ἑώρα γὰρ οὔτε διαβαίνειν ἀσφαλὲς ὄν, τριήρεις ἔχοντος τοῦ κωλύσοντος, οὔτ' ἐπὶ Χερρόνησον ἐλθὼν κατακλεισθῆναι ἐβούλετο καὶ τὸ στράτευμα ἐν πολλῇ σπάνει πάντων γενέσθαι, ἔνθα πείθεσθαι μὲν ἀνάγκη τῷ ἐκεῖ ἁρμοστῇ, τῶν δὲ ἐπιτηδείων οὐδὲν ἔμελλεν ἕξειν τὸ στράτευμα.

16. Καὶ ὁ μὲν ἀμφὶ ταῦτ' εἶχεν· οἱ δὲ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ ἥκοντες παρὰ τοῦ Ἀριστάρχου ἀπήγγελλον ὅτι

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

νῦν μὲν ἀπιέναι σφᾶς κελεύει, τῆς δείλης δὲ ἥκειν· ἔνθα καὶ δήλη μᾶλλον ἐδόκει ἡ ἐπιβουλή.

17. Ὁ οὖν Ξενοφῶν, ἐπεὶ ἐδόκει τὰ ἱερὰ καλὰ εἶναι αὐτῷ καὶ τῷ στρατεύματι ἀσφαλῶς πρὸς Σεύθην ἰέναι, παραλαβὼν Πολυκράτην τὸν Ἀθηναῖον λοχαγὸν καὶ παρὰ τῶν στρατηγῶν ἑκάστου ἄνδρα, πλὴν παρὰ Νέωνος, ᾧ ἕκαστος ἐπίστευεν, ᾤχετο τῆς νυκτὸς ἐπὶ τὸ Σεύθου στράτευμα ἑξήκοντα στάδια.

18. Ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἦσαν αὐτοῦ, ἐπιτυγχάνει πυροῖς ἐρήμοις. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον ᾤετο μετακεχωρηκέναι ποι τὸν Σεύθην· ἐπεὶ δὲ θορύβου τε ᾔσθετο καὶ σημαινόντων ἀλλήλοις τῶν περὶ Σεύθην, κατέμαθεν ὅτι τούτου ἕνεκα τὰ πυρὰ κεκαυμένα εἴη τῷ Σεύθῃ πρὸ τῶν νυκτοφυλάκων, ὅπως οἱ μὲν φύλακες μὴ ὁρῷντο ἐν τῷ σκότει ὄντες μήτε ὁπόσοι μήτε ὅπου εἶεν, οἱ δὲ προσιόντες μὴ λανθάνοιεν, ἀλλὰ διὰ τὸ φῶς καταφανεῖς εἶεν.

19-20. Ἐπεὶ δὲ ᾔσθετο, προπέμπει τὸν ἑρμηνέα, ὃν ἐτύγχανεν ἔχων, καὶ εἰπεῖν κελεύει Σεύθῃ ὅτι Ξενοφῶν πάρεστι βουλόμενος συγγενέσθαι αὐτῷ. Οἱ δὲ ἤροντο εἰ ὁ Ἀθηναῖος ὁ ἀπὸ τοῦ στρατεύματος. Ἐπειδὴ δὲ ἔφη οὗτος εἶναι, ἀναπηδήσαντες ἐδίωκον· καὶ ὀλίγον ὕστερον παρῆσαν πελτασταὶ ὅσον διακόσιοι, καὶ παραλαβόντες Ξενοφῶντα καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ἦγον πρὸς Σεύθην.

21. Ὁ δ' ἦν ἐν τύρσει μάλα φυλαττόμενος, καὶ ἵπποι περὶ αὐτὴν κύκλῳ ἐγκεχαλινωμένοι· διὰ γὰρ τὸν φόβον τὰς μὲν ἡμέρας ἐχίλου τοὺς ἵππους, τὰς δὲ νύκτας ἐγκεχαλινωμένοις ἐφυλάττετο.

22. Ἐλέγετο γὰρ καὶ πρόσθεν Τήρης ὁ τούτου πρόγονος ἐν ταύτῃ τῇ χώρᾳ πολὺ ἔχων στράτευμα ὑπὸ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τούτων τῶν ἀνδρῶν πολλοὺς ἀπολέσαι καὶ τὰ σκευοφόρα ἀφαιρεθῆναι· ἦσαν δ' οὗτοι Θυνοί, πάντων λεγόμενοι εἶναι μάλιστα νυκτὸς πολεμικώτατοι.

23. Ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἦσαν, ἐκέλευσε εἰσελθεῖν Ξενοφῶντα ἔχοντα δύο, οὓς βούλοιτο. Ἐπειδὴ δ' ἔνδον ἦσαν, ἠσπάζοντο μὲν πρῶτον ἀλλήλους καὶ κατὰ τὸν Θρᾴκιον νόμον κέρατα οἴνου προύπινον· παρῆν δὲ καὶ Μηδοσάδης τῷ Σεύθῃ, ὅσπερ ἐπρέσβευεν αὐτῷ πάντοσε.

24. Ἔπειτα δὲ Ξενοφῶν ἤρχετο λέγειν· «ἔπεμψας πρὸς ἐμέ, ὦ Σεύθη, εἰς Καλχηδόνα πρῶτον Μηδοσάδην τουτονί, δεόμενός μου συμπροθυμηθῆναι διαβῆναι τὸ στράτευμα ἐκ τῆς Ἀσίας, καὶ ὑπισχνούμενός μοι, εἰ ταῦτα πράξαιμι, εὖ ποιήσειν, ὡς ἔφη Μηδοσάδης οὗτος».

25. Ταῦτα εἰπὼν ἐπήρετο τὸν Μηδοσάδην, εἰ ἀληθῆ ταῦτα εἴη. Ὁ δ' ἔφη. «Αὖθις ἦλθε Μηδοσάδης οὗτος, ἐπεὶ ἐγὼ διέβην πάλιν ἐπὶ τὸ στράτευμα ἐκ Παρίου, ὑπισχνούμενος, εἰ ἀγάγοιμι τὸ στράτευμα πρὸς σέ, τἆλλά τέ σοι φίλῳ με χρήσεσθαι καὶ ἀδελφῷ καὶ τὰ παρὰ θαλάττῃ μοι χωρία, ὧν σὺ κρατεῖς, ἔσεσθαι παρὰ σοῦ».

26. Ἐπὶ τούτοις πάλιν ἤρετο τὸν Μηδοσάδην, εἰ ἔλεγε ταῦτα. Ὁ δὲ συνέφη καὶ ταῦτα. «Ἴθι νυν», ἔφη, «ἀφήγησαι τούτῳ, τί σοι ἀπεκρινάμην ἐν Καλχηδόνι πρῶτον».

27. «Ἀπεκρίνω ὅτι τὸ στράτευμα διαβήσοιτο εἰς Βυζάντιον καὶ οὐδὲν τούτου ἕνεκα δέοι τελεῖν οὔτε σοι οὔτε ἄλλῳ· αὐτὸς δέ, ἐπεὶ διαβαίης, ἀπιέναι ἔφησθα· καὶ ἐγένετο οὕτως, ὥσπερ σὺ ἔλεγες».

28. «Τί γὰρ ἔλεγον», ἔφη, «ὅτε κατὰ Σηλυβρίαν ἀφίκου;» «Οὐκ ἔφησθα οἷόν τε εἶναι, ἀλλ' εἰς Πέρινθον ἐλθόντας διαβαίνειν εἰς τὴν Ἀσίαν».

29. «Νῦν τοίνυν», ἔφη ὁ Ξενοφῶν, «πάρειμι καὶ ἐγὼ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

καὶ οὗτος Φρυνίσκος, εἷς τῶν στρατηγῶν, καὶ Πολυκράτης οὗτος, εἷς τῶν λοχαγῶν, καὶ ἔξω εἰσὶν ἀπὸ τῶν στρατηγῶν ὁ πιστότατος ἑκάστῳ πλὴν Νέωνος τοῦ Λακωνικοῦ».

30. «Εἰ οὖν βούλει πιστοτέραν εἶναι τὴν πρᾶξιν, καὶ ἐκείνους κάλεσαι. Τὰ δὲ ὅπλα, σὺ ἐλθὼν εἰπέ, ὦ Πολύκρατες, ὅτι ἐγὼ κελεύω καταλιπεῖν· καὶ αὐτὸς ἐκεῖ καταλιπὼν τὴν μάχαιραν εἴσιθι».

31. Ἀκούσας ταῦτα ὁ Σεύθης εἶπεν ὅτι οὐδενὶ ἂν ἀπιστήσειεν Ἀθηναίων· καὶ γὰρ ὅτι συγγενεῖς εἶεν εἰδέναι καὶ φίλους εὔνους ἔφη νομίζει. Μετὰ ταῦτα δ' ἐπεὶ εἰσῆλθον οὓς ἔδει, πρῶτον Ξενοφῶν ἐπήρετο Σεύθην ὅ,τι δέοιτο χρῆσθαι τῇ στρατιᾷ.

32-33. Ὁ δὲ εἶπεν ὧδε· «Μαισάδης ἦν πατήρ μοι, ἐκείνου δὲ ἦν ἡ ἀρχὴ Μελανδῖται καὶ Θυνοὶ καὶ Τρανίψαι. Ἐκ ταύτης οὖν τῆς χώρας, ἐπεὶ τὰ Ὀδρυσῶν πράγματα ἐνόσησεν, ἐκπεσὼν ὁ πατήρ, αὐτὸς μὲν ἀποθνήσκει νόσῳ, ἐγὼ δ' ἐξετράφην ὀρφανὸς παρὰ Μηδόκῳ τῷ νῦν βασιλεῖ. Ἐπεὶ δὲ νεανίσκος ἐγενόμην, οὐκ ἐδυνάμην ζῆν εἰς ἀλλοτρίαν τράπεζαν ἀποβλέπων· καὶ ἐκαθεζόμην ἐνδίφριος αὐτῷ ἱκέτης δοῦναί μοι ὁπόσους δυνατὸς εἴη ἄνδρας, ὅπως καὶ τοὺς ἐκβαλόντας ἡμᾶς, εἴ τι δυναίμην κακὸν ποιοίην καὶ ζῴην μὴ εἰς τὴν ἐκείνου τράπεζαν ἀποβλέπων ὥσπερ κύων».

34. «Ἐκ τούτου μοι δίδωσι τοὺς ἄνδρας καὶ τοὺς ἵππους, οὓς ὑμεῖς ὄψεσθε, ἐπειδὰν ἡμέρα γένηται. Καὶ νῦν ἐγὼ ζῶ τούτους ἔχων, ληζόμενος τὴν ἐμαυτοῦ πατρῴαν χώραν. Εἰ δέ μοι ὑμεῖς παραγένοισθε, οἶμαι ἂν σὺν τοῖς θεοῖς ῥᾳδίως ἀπολαβεῖν τὴν ἀρχήν. Ταῦτ' ἐστίν, ἃ ἐγὼ ὑμῶν δέομαι».

35-36. «Τί ἂν οὖν», ἔφη ὁ Ξενοφῶν, «σύ δύναιο,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

εἰ ἔλθοιμεν, τῇ τε στρατιᾷ διδόναι καὶ τοῖς λοχαγοῖς καὶ τοῖς στρατηγοῖς; λέξον, ἵνα οὗτοι ἀπαγγέλλωσιν». Ὁ δ' ὑπέσχετο τῷ μὲν στρατιώτῃ κυζικηνόν, τῷ δὲ λοχαγῷ διμοιρίαν, τῷ δὲ στρατηγῷ τετραμοιρίαν, καὶ γῆν ὁπόσην ἂν βούλωνται καὶ ζεύγη καὶ χωρίον ἐπὶ θαλάττῃ τετειχισμένον.

37. «Ἐὰν δέ», ἔφη ὁ Ξενοφῶν, «ταῦτα πειρώμενοι μὴ διαπράξωμεν, ἀλλά τις φόβος ἀπὸ Λακεδαιμονίων ᾖ, δέξῃ εἰς τὴν σεαυτοῦ, ἐάν τις ἀπιέναι βούληται παρὰ σέ»;

38. Ὁ δ' εἶπε, «καὶ ἀδελφούς γε ποιήσομαι καὶ ἐνδιφρίους καὶ κοινωνοὺς ἁπάντων, ὧν ἂν δυνώμεθα κτᾶσθαι. Σοὶ δέ, ὦ Ξενοφῶν, καὶ θυγατέρα δώσω, καὶ εἴ τις σοὶ ἔστι θυγάτηρ, ὠνήσομαι Θρᾳκίῳ νόμῳ· καὶ Βισάνθην οἴκησιν δώσω, ὅπερ ἐμοὶ κάλλιστον χωρίον ἐστὶν τῶν ἐπὶ θαλάττῃ».

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

Οἱ Ἕλληνες ἔρχονται πρὸς τὸν Σεύθην ἐπὶ μισθῷ. Ὁ Σεύθης μετὰ τῶν Ἑλλήνων ἐπιτίθεται κατὰ τῶν ἐχθρῶν ἀπροσδοκήτως. Ἀπάγει πλουσίαν λείαν.

1. Ἀκούσαντες ταῦτα καὶ δεξιὰς δόντες καὶ λαβόντες ἀπήλαυνον· καὶ πρὸ ἡμέρας ἐγένοντο ἐπὶ στρατοπέδῳ καὶ ἀπήγγειλαν ἕκαστοι τοῖς πέμψασιν.

2. Ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ἐγένετο, ὁ μὲν Ἀρίσταρχος πάλιν ἐκάλει τοὺς στρατηγοὺς καὶ λοχαγούς· τοῖς δ' ἔδοξε τὴν μὲν πρὸς Ἀρίσταρχον ὁδὸν ἐᾶσαι, τὸ δὲ στράτευμα συγκαλέσαι. Καὶ συνῆλθον πάντες πλὴν οἱ Νέωνος· οὗτοι δὲ ἀπεῖχον ὡς δέκα στάδια.

3. Ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, ἀναστὰς Ξενοφῶν εἶπε τάδε· «ἄνδρες, διαπλεῖν μέν, ἔνθα βουλόμεθα, Ἀρίσταρχος τριήρεις ἔχων κωλύει, ὥστε εἰς πλοῖα οὐκ ἀσφαλὲς ἐμβαίνειν· οὗτος δὲ αὐτὸς κελεύει εἰς Χερρόνησον βίᾳ διὰ τοῦ ἱεροῦ ὄρους πορεύεσθαι· ἢν δὲ κρατήσαντες τούτου ἐκεῖσε ἔλθωμεν, οὔτε πωλήσειν ἔτι ὑμᾶς φησιν, ὥσπερ ἐν Βυζαντίῳ, οὔτε ἐξαπατήσεσθαι ἔτι ὑμᾶς, ἀλλὰ λήψεσθαι μισθόν, οὔτε περιόψεσθαι ἔτι, ὥσπερ νυνί, δεομένους τῶν ἐπιτηδείων».

4. Οὗτος μὲν ταῦτα λέγει· Σεύθης δέ φησιν, ἂν πρὸς ἐκεῖνον ἴητε, εὖ ποιήσειν ὑμᾶς. Νῦν οὖν σκέψασθε, πότερον ἐνθάδε μένοντες τοῦτο βουλεύσεσθε, ἢ εἰς τὰ ἐπιτήδεια ἐπανελθόντες».

5. Ἐμοὶ μὲν οὖν δοκεῖ, ἐπεὶ ἐνθάδε οὔτε ἀργύριον ἔχομεν, ὥστε ἀγοράζειν, οὔτε ἄνευ ἀργυρίου ἐῶσι λαμ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

βάνειν, ἐπανελθόντας εἰς τὰς κώμας, ὅθεν οἱ ἧττους ἐῶσι λαμβάνειν, ἐκεῖ ἔχοντας τὰ ἐπιτήδεια ἀκούοντας, ὅ,τι τις ἡμῶν δεῖται, αἱρεῖσθαι, ὅ,τι ἂν ἡμῖν δοκῇ κράτιστον εἶναι».

6. «Καὶ ὅτῳ», ἔφη, «ταῦτα δοκεῖ, ἀράτω τὴν χεῖρα». Ἀνέτειναν ἅπαντες. «Ἀπιόντες τοίνυν», ἔφη, «συσκευάζεσθε, καὶ ἐπειδὰν παραγγέλῃ τις, ἕπεσθε τῷ ἡγουμένῳ».

7. Μετὰ ταῦτα Ξενοφῶν μὲν ἡγεῖτο, οἱ δὲ εἵποντο. Προϊόντων δὲ καὶ παρ' Ἀριστάρχου ἄγγελοι ἔπειθον ἀποτρέπεσθαι· οἱ δὲ οὐχ ὑπήκουον. Ἐπεὶ δ' ὅσον τριάκοντα σταδίους προεληλύθεσαν, ἀπαντᾷ Σεύθης. Καὶ ὁ Ξενοφῶν ἰδὼν αὐτόν, προσελάσαι ἐκέλευσεν, ὅπως, ὅτι πλείστων ἀκουόντων εἴποι αὐτῷ, ἃ ἐδόκει συμφέρειν.

8. Ἐπεὶ δὲ προσῆλθεν, εἶπε Ξενοφῶν· «ἡμεῖς πορευόμεθα, ὅπου μέλλει ἕξειν τὸ στράτευμα τροφήν· ἐκεῖ δ' ἀκούοντες καὶ σοῦ καὶ τῶν τοῦ Λακωνικοῦ αἱρησόμεθα, ἃ ἂν κράτιστα δοκῇ εἶναι. Ἢν οὖν ἡμῖν ἡγήσῃ, ὅπου πλεῖστά ἐστιν ἐπιτήδεια, ὑπὸ σοῦ νομιοῦμεν ξενίζεσθαι».

9. Καὶ ὁ Σεύθης ἔφη· «ἀλλὰ οἶδα κώμας πολλὰς ἀθρόας καὶ πάντα ἐχούσας τὰ ἐπιτήδεια, ἀπεχούσας ἡμῶν, ὅσον διελθόντες ἂν ἡδέως ἀριστῴητε». «Ἡγοῦ τοίνυν», ἔφη ὁ Ξενοφῶν.

10. Ἐπεὶ δ' ἀφίκοντο εἰς αὐτὰς τῆς δείλης, συνῆλθον οἱ στρατιῶται, καὶ εἶπε Σεύθης τοιάδε· «ἐγώ, ὦ ἄνδρες, δέομαι ὑμῶν στρατεύεσθαι σὺν ἐμοί, καὶ ὑπισχνοῦμαι ὑμῖν δώσειν τοῖς στρατιώταις κυζικηνόν, λοχαγοῖς δὲ καὶ στρατηγοῖς τὰ νομιζόμενα· ἔξω δὲ τούτων τὸν ἄξιον τιμήσω. Σιτία δὲ καὶ ποτὰ ὥσπερ καὶ νῦν,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἐκ τῆς χώρας λαμβάνοντες ἕξετε· ὁπόσα δ' ἂν ἁλίσκηται, ἀξιώσω αὐτὸς ἔχειν, ἵνα ταῦτα διατιθέμενος ὑμῖν τὸν μισθὸν πορίζω».

11-12. «Καὶ τὰ φεύγοντα καὶ ἀποδιδράσκοντα ἡμεῖς ἱκανοὶ ἐσόμεθα διώκειν καὶ μαστεύειν, ἂν δέ τις ἀνθιστῆται, σὺν ὑμῖν πειρασόμεθα χειροῦσθαι»· Ἐπήρετο ὁ Ξενοφῶν, «πόσον δὲ ἀπὸ θαλάττης ἀξιώσεις συνέπεσθαί σοι τὸ στράτευμα;» Ὁ δ' ἀπεκρίνατο, «οὐδαμῇ πλεῖον ἑπτὰ ἡμερῶν, μεῖον δὲ πολλαχῇ».

13. Μετὰ ταῦτα ἐδίδοτο λέγειν τῷ βουλομένῳ· καὶ ἔλεγον πολλοὶ κατὰ ταὐτά, ὅτι παντὸς ἄξια λέγοι Σεύθης· χειμὼν γὰρ εἴη καὶ οὔτε οἴκαδε ἀποπλεῖν τῷ τοῦτο βουλομένῳ δυνατὸν εἴη, διαγενέσθαι τε ἐν φιλίᾳ οὐχ οἷόν τε, εἰ δέοι ὠνουμένους ζῆν, ἐν δὲ τῇ πολεμίᾳ διατρίβειν καὶ τρέφεσθαι ἀσφαλέστερον μετὰ Σεύθου ἢ μόνους. Ὄντων δ' ἀγαθῶν τοσούτων, εἰ μισθὸν προσλήψοιντο, εὕρημα ἐδόκει εἶναι.

14. Ἐπὶ τούτοις εἶπεν ὁ Ξενοφῶν· «Εἴ τις ἀντιλέγει, λεγέτω· εἰ δὲ μή, ἐπιψηφιῶ ταῦτα. Ἐπεὶ δὲ οὐδεὶς ἀντέλεγεν, ἐπεψήφισε, καὶ ἔδοξε ταῦτα. Εὐθὺς δὲ Σεύθῃ εἶπεν, ὅτι συστρατεύσοιντο αὐτῷ.

15. Μετὰ τοῦτο οἱ μὲν ἄλλοι κατὰ τάξεις ἐσκήνησαν, στρατηγοὺς δὲ καὶ λοχαγοὺς ἐπὶ δεῖπνον Σεύθης ἐκάλεσε.

21. Ἐπεὶ δὲ εἰσῆλθον ἐπὶ τὸ δεῖπνον τῶν τε Θρᾳκῶν οἱ κράτιστοι τῶν παρόντων καὶ οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ λοχαγοὶ τῶν Ἑλλήνων καὶ εἴ τις πρεσβεία παρῆν ἀπὸ πόλεως, τὸ δεῖπνον μὲν ἦν καθημένοις κύκλῳ· ἔπειτα δὲ τρίποδες εἰσηνέχθησαν πᾶσιν· οὗτοι δ' ἦσαν κρεῶν μεστοὶ νενεμημένων, καὶ ἄρτοι ζυμῖται μεγάλοι προσπεπερονημένοι ἦσαν πρὸ τοῖς κρέασι.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

22. Μάλιστα δ' αἱ τράπεζαι κατὰ τοὺς ξένους ἀεὶ ἐτίθεντο· νόμος γὰρ ἦν. Καὶ πρῶτος τοῦτο ἐποίει Σεύθης, ἀνελόμενος τοὺς ἑαυτῷ παρακειμένους ἄρτους διέκλα κατὰ μικρὸν καὶ ἐρρίπτει, οἷς αὐτῷ ἐδόκει, καὶ τὰ κρέα ὡσαύτως, ὅσον μόνον γεύσασθαι ἑαυτῷ καταλιπών.

23. Καὶ οἱ ἄλλοι δὲ κατὰ ταὐτὰ ἐποίουν, καθ' οὓς αἱ τράπεζαι ἔκειντο. Ἀρκὰς δέ τις Ἀρύστας ὄνομα, φαγεῖν δεινός, τὸ μὲν διαρριπτεῖν εἴα χαίρειν, λαβὼν δὲ εἰς τὴν χεῖρα ὅσον τριχοίνικον ἄρτον καὶ κρέα θέμενος ἐπὶ τὰ γόνατα ἐδείπνει.

24-25. Κέρατα δὲ οἴνου περιέφερον, καὶ πάντες ἐδέχοντο· ὁ δ' Ἀρύστας, ἐπεὶ παρ' αὐτὸν φέρων τὸ κέρας ὁ οἰνοχόος ἧκεν, εἶπεν ἰδὼν τὸν Ξενοφῶντα οὐκέτι δειπνοῦντα, «ἐκείνῳ», ἔφη, «δός· σχολάζει γὰρ ἤδη, ἐγὼ δὲ οὐδέπω». Ἀκούσας Σεύθης τὴν φωνὴν ἠρώτα τὸν οἰνοχόον, τί λέγει. Ὁ δὲ οἰνοχόος εἶπεν· ἑλληνίζειν γὰρ ἠπίστατο. Ἐνταῦθα μὲν δὴ γέλως ἐγένετο.

34. Ὡς δ' ἦν ἥλιος ἐπὶ δυσμαῖς, ἀνέστησαν οἱ Ἕλληνες καὶ εἶπον ὅτι ὥρα νυκτοφύλακας καθιστάναι καὶ σύνθημα παραδιδόναι. Καὶ Σεύθην ἐκέλευον παραγγεῖλαι, ὅπως εἰς τὰ Ἑλληνικὰ στρατόπεδα μηδεὶς τῶν Θρᾳκῶν εἴσεισι νυκτός· «οἵ τε γὰρ πολέμιοι Θρᾷκες καὶ ὑμεῖς οἱ φίλοι».

35. Ὡς δ' ἐξῇσαν, συνανέστη ὁ Σεύθης. Ἐξελθὼν δ' εἶπεν, αὐτοὺς τοὺς στρατηγοὺς ἀποκαλέσας, «ὦ ἄνδρες, οἱ πολέμιοι ἡμῶν οὐκ ἴσασί πω τὴν ἡμετέραν συμμαχίαν· ἢν οὖν ἔλθωμεν ἐπ' αὐτούς, πρὶν φυλάξασθαι, ὥστε μὴ ληφθῆναι ἢ παρασκευάσασθαι, ὥστε ἀμύνασθαι, μάλιστ' ἂν λάβοιμεν καὶ ἀνθρώπους καὶ χρήματα».

36. Συνεπῄνουν ταῦτα οἱ στρατηγοὶ καὶ ἡγεῖσθαι

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἐκέλευον. Ὁ δ' εἶπε, «παρασκευασάμενοι ἀναμένετε· ἐγὼ δέ, ὁπόταν καιρὸς ᾖ, ἥξω πρὸς ὑμᾶς καὶ τοὺς πελταστὰς καὶ ὑμᾶς ἀναλαβὼν ἡγήσομαι σὺν τοῖς ἵπποις».

37. Καὶ ὁ Ξενοφῶν εἶπε, «σκέψαι τοίνυν, εἴπερ νυκτὸς πορευσόμεθα, εἰ ὁ Ἑλληνικὸς νόμος κάλλιον ἔχει· μεθ' ἡμέραν μὲν γὰρ ἐν ταῖς πορείαις ἡγεῖται τοῦ στρατεύματος, ὁποῖον ἂν ἀεὶ πρὸς τὴν χώραν συμφέρῃ, ἐάν τε ὁπλιτικὸν ἐάν τε πελταστικὸν ἐάν τε ἱππικόν· νύκτωρ δὲ νόμος τοῖς Ἕλλησιν ἡγεῖσθαί ἐστι τὸ βραδύτατον».

38. «Οὕτω γὰρ ἥκιστα διασπᾶται τὰ στρατεύματα καὶ ἥκιστα λανθάνουσιν ἀποδιδράσκοντες ἀλλήλους· οἱ δὲ διασπασθέντες πολλάκις καὶ περιπίπτουσιν ἀλλήλοις καὶ ἀγνοοῦντες κακῶς ποιοῦσι καὶ πάσχουσιν».

39. Εἶπεν οὖν Σεύθης, «ὀρθῶς λέγετε καὶ ἐγὼ τῷ νόμῳ τῷ ὑμετέρῳ πείσομαι. Καὶ ὑμῖν μὲν ἡγεμόνας δώσω τῶν πρεσβυτάτων τοὺς ἐμπειροτάτους τῆς χώρας, αὐτὸς δ' ἐφέψομαι τελευταῖος τοὺς ἵππους ἔχων· ταχὺ γὰρ πρῶτος, ἂν δέῃ, παρέσομαι». Σύνθημα δ' εἶπον Ἀθηναίαν. Ταῦτα εἰπόντες ἀνεπαύοντο.

40. Ἡνίκα δ' ἦν ἀμφὶ μέσας νύκτας, παρῆν Σεύθης ἔχων τοὺς ἱππέας τεθωρακισμένους καὶ τοὺς πελταστὰς σὺν τοῖς ὅπλοις. Καὶ ἐπεὶ παρέδωκε τοὺς ἡγεμόνας, οἱ μὲν ὁπλῖται ἡγοῦντο, οἱ δὲ πελτασταὶ εἵποντο, οἱ δ' ἱππεῖς ὠπισθοφυλάκουν.

41. Ἐπεὶ δ' ἡμέρα ἦν, ὁ Σεύθης παρήλαυνεν εἰς τὸ πρόσθεν καὶ ἐπήνεσε τὸν Ἑλληνικὸν νόμον. Πολλάκις γὰρ ἔφη νύκτωρ αὐτὸς καὶ σὺν ὀλίγοις πορευόμενος ἀποσπασθῆναι σὺν τοῖς ἵπποις ἀπὸ τῶν πεζῶν· «νῦν δ' ὥσπερ δεῖ, ἁθρόοι πάντες ἅμα τῇ ἡμέρᾳ φαινόμεθα. Ἀλλὰ ὑμεῖς μὲν περιμένετε αὐτοῦ καὶ ἀναπαύεσθε,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἐγὼ δὲ σκεψάμενός τι ἥξω». Ταῦτ' εἰπὼν ἤλαυνε δι' ὄρους ὁδόν τινα λαβών.

42-43. Ἐπεὶ δ' ἀφίκετο εἰς χιόνα πολλήν, ἐσκέψατο, εἰ εἴη ἴχνη ἀνθρώπων ἢ πρόσω ἡγούμενα ἢ ἐναντία. Ἐπεὶ δὲ ἀτριβῆ ἑώρα τὴν ὁδόν, ἧκε ταχὺ πάλιν καὶ ἔλεγεν, «ἄνδρες, καλῶς ἔσται, ἢν θεὸς θέλῃ· τοὺς γὰρ ἀνθρώπους λήσομεν ἐπιπεσόντες. Ἀλλ' ἐγὼ μὲν ἡγήσομαι τοῖς ἵπποις, ὅπως, ἄν τινα ἴδωμεν, μὴ διαφυγὼν σημήνῃ τοῖς πολεμίοις· ὑμεῖς δ' ἕπεσθε· κἂν λειφθῆτε, τῷ στίβῳ τῶν ἵππων ἕπεσθε. Ὑπερβάντες δὲ τὰ ὄρη ἥξομεν εἰς κώμας πολλάς τε καὶ εὐδαίμονας».

44. Ἡνίκα δ' ἦν μέσον ἡμέρας, ἤδη τε ἦν ἐπὶ τοῖς ἄκροις καὶ κατιδὼν τὰς κώμας ἧκεν ἐλαύνων πρὸς τοὺς ὁπλίτας καὶ ἔλεγεν, «ἀφήσω ἤδη καταθεῖν τοὺς μὲν ἱππέας εἰς τὸ πεδίον, τοὺς δὲ πελταστὰς ἐπὶ τὰς κώμας. Ἀλλ' ἕπεσθε ὡς ἂν δύνησθε τάχιστα, ὅπως ἐάν τις ὑφιστῆται, ἀλέξησθε».

45. Ἀκούσας ταῦτα ὁ Ξενοφῶν κατέβη ἀπὸ τοῦ ἵππου. Καὶ ὃς ἤρετο, «τί καταβαίνεις, ἐπεὶ σπεύδειν δεῖ»; «Οἶδα», ἔφη, «ὅτι οὐκ ἐμοῦ μόνον δέῃ· οἱ δὲ ὁπλῖται θᾶττον δραμοῦνται καὶ ἥδιον, ἐὰν καὶ ἐγὼ πεζὸς ἡγῶμαι».

46. Μετὰ ταῦτα ᾤχετο, καὶ Τιμασίων μετ' αὐτοῦ ἔχων ἱππέας τετταράκοντα τῶν Ἑλλήνων· Ξενοφῶν δὲ παρηγγύησε τοὺς εἰς τριάκοντα ἔτη παριέναι ἀπὸ τῶν λόχων εὐζώνους. Καὶ αὐτὸς μὲν ἐτρόχαζε τούτους ἔχων, Κλεάνωρ δ' ἡγεῖτο τῶν ἄλλων Ἑλλήνων.

47. Ἐπεὶ δ' ἐν ταῖς κώμαις ἦσαν, Σεύθης ἔχων ὅσον τριάκοντα ἱππέας προσελάσας εἶπε· «τάδε, δή, ὦ Ξενοφῶν, ἃ σοὶ ἔλεγον· ἔχονται οἱ ἄνθρωποι· ἀλλὰ γὰρ ἔρημοι οἱ ἱππεῖς οἴχονταί μοι ἄλλος ἄλλῃ διώκων, καὶ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

δέδοικα, μὴ συστάντες ἀθρόοι πού κακόν τι ἐργάσωνται οἱ πολέμιοι. Δεῖ δὲ καὶ ἐν ταῖς κώμαις καταμένειν τινὰς ἡμῶν· μεσταὶ γάρ εἰσιν ἀνθρώπων».

48. «Ἀλλ' ἐγὼ μέν», ἔφη Ξενοφῶν, «σὺν οἷς ἔχω τὰ ἄκρα καταλήψομαι· σὺ δὲ Κλεάνορα κέλευε διὰ τοῦ πεδίου παρατεῖναι τὴν φάλαγγα παρὰ τὰς κώμας». Ἐπεὶ δὲ ταῦτα, ἐποίησαν, συνηλίσθησαν ἀνδράποδα μὲν ὡς χίλια, βόες δὲ δισχίλιοι, πρόβατα ἄλλα μύρια. Τότε μὲν δὴ αὐτοῦ ηὐλίσθησαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄, Ε΄, ΣΤ΄, Ζ΄ καὶ Η΄

Οἱ Ἕλληνες ὡς μισθοφόροι τοῦ Σεύθου. Διαβαίνουσιν εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν ὑπὸ τὸν Θίβρωνα.

(Περίληψις)

Μετὰ τὴν ἐπιτυχίαν ταύτην ὁ Σεύθης καὶ οἱ Ἕλληνες ἐστρατοπέδευσαν εἰς τὰς κατὰ τὴν πεδιάδα τῶν Θυνῶν κώμας. Οἱ δὲ κάτοικοι κατέφυγον εἰς τὰ ὄρη ἐν μέσῳ βαρυτάτου χειμῶνος· πολλὴ χιὼν ἐκάλυπτε τὴν γῆν, τὸ δὲ ψῦχος ἦτο τοσοῦτον ὥστε τὸ ὕδωρ τὸ ὁποῖον ἔφερον μαζί των καὶ ὁ οἶνος ἐγίνετο πάγος, πολλῶν δὲ Ἑλλήνων αἱ ῥῖνες καὶ τὰ ὦτα ἔπαθαν ψῦξιν.

Ἕνεκα τοῦ χειμῶνος τούτου καταδίωξις τῶν Θυνῶν δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ γίνῃ· διὰ τοῦτο ὁ Σεύθης ἔστειλεν ἕνα τῶν αἰχμαλώτων εἰς τὰ ὄρη καὶ ἠπείλησεν αὐτοὺς ὅτι, ἂν δὲ καταβοῦν εἰς τὰς κώμας καὶ δὲν ὑποταχθοῦν, θὰ κατακαύσῃ αὐτὰς καὶ τὰς ὑπαρχούσας τροφὰς ὥστε νὰ ἀποθάνουν ἐκ πείνης. Τότε κατέβησαν αἱ γυναῖκες, οἱ παῖδες καὶ οἱ γέροντες, οἱ δὲ νεώτεροι παρέμειναν εἰς τὰς κατὰ τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους κώμας. Καὶ ἐγίνοντο μὲν διαπραγματεύσεις περὶ εἰρήνης, ἀλλ' οἱ Θυνοὶ δο-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

λίως φερόμενοι ἐπετέθησαν κατὰ τῆς κώμης ὅπου διέμενεν ὁ Ξενοφῶν, εἰς τὴν ὁποίαν καὶ ἐνέβαλον πῦρ· ἀλλὰ ταχέως ἀποκρουσθέντες ἠναγκάσθησαν νὰ συνομολογήσουν εἰρήνην καὶ ὑποταγήν.

Ἐκ τῆς χώρας τῶν Θυνῶν ὑπερβάντες τὰ ὄρη οἱ περὶ τὸν Σεύθην καὶ οἱ Ἕλληνες ἦλθον εἰς τὸ Δέλτα τῆς Θρᾴκης πρὸς τὰ βορειοδυτικὰ τοῦ Βυζαντίου. Ἐνταῦθα ἐγεννήθησαν δυσαρέσκειαι μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων καὶ τοῦ Σεύθου, διότι ὁ ταμίας τοῦ Σεύθου Ἡρακλείδης κατεκράτησε μέρος τοῦ μισθοῦ τῶν Ἑλλήνων. Τῇ ἐπεμβάσει τοῦ Ξενοφῶντος αἱ δυσαρέσκειαι διελύθησαν καὶ ἐδέχθησαν νὰ συνεκστρατεύσουν μετὰ τοῦ Σεύθου ἐναντίον τῆς πρὸς βορρᾶν παρὰ τὸν Πόντον χώρας. Ὑποτάξαντες δὲ καὶ ταύτην ἐπανέρχονται πρὸς νότον καὶ στρατοπεδεύουν παρὰ τὴν Σηλυβρίαν. Ἐνταῦθα ἐγεννήθησαν νέαι δυσαρέσκειαι, διότι ὁ Σεύθης μὴ χρειαζόμενος πλέον τοὺς Ἕλληνας ἔπαυσε νὰ παρέχῃ μισθόν. Ἀλλὰ καὶ τὸν Ξενοφῶντα περιεφρόνει· διότι ὁσάκις ὁ Ξενοφῶν ἐζήτει νὰ συναντηθῇ μετ' αὐτοῦ, συνέβαινε νὰ ἔχῃ ὁ Σεύθης πολλὰς ἀσχολίας.

Ἐνῷ ταῦτα συνέβαινον ἐν Σηλυβρίᾳ, οἱ Σπαρτιᾶται ἀναλαβόντες νὰ βοηθήσουν τὰς ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἑλληνικὰς πόλεις κατὰ τοῦ Τισσαφέρνους ἔπεμψαν τὸν στρατηγὸν Θίβρωνα εἰς τὴν Ἔφεσον. Οὗτος μὴ ἔχων ἀρκετὰς δυνάμεις, ἔπεμψε δύο ἄνδρας Λάκωνας εἰς τὴν Θρᾴκην ἵνα προσκαλέσουν τοὺς Ἕλληνας τοῦ Κύρου, τῶν Λακεδαιμονίων παρεχόντων τὸν ἀναγκαῖον μισθόν, ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Θίβρωνος. Οἱ Ἕλληνες μετὰ χαρᾶς ἤκουσαν τὰς προτάσεις τῶν πρέσβεων, εἷς δὲ Ἀρκὰς λαβὼν τὸν λόγον εἰς ἐπήκοον ἐμέμφθη τὸν Ξενοφῶντα, διότι δῆθεν ἐξ αἰτίας του τὸ στράτευμα ἠναγκάσθη νὰ ὑπηρετῇ τὸν Σεύθην καὶ νὰ ὑποστῇ πολλὰς κακουχίας, ἐνῷ θὰ ἠδύνατο νὰ εὑρίσκεται ἐν Ἀσίᾳ μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων, «καὶ ἐνῷ ἡμεῖς» λέγει «νύκτα καὶ ἡμέραν ἐν τῷ μέσῳ φοβεροῦ χειμῶνος ἐστρατευόμεθα, ὁ Σεύθης τὸν μὲν Ξενοφῶντα κατέστησε πλούσιον, εἰς ἡμᾶς δὲ ἀρνεῖται νὰ δώσῃ τὸν ὀφειλόμενον μισθόν».

Καὶ ὡμίλησαν μὲν ἄλλοι ὑπὲρ τοῦ Ξενοφῶντος λέγοντες ὅτι οὗτος ὑπῆρξε κατ' ἐξοχὴν φιλοστρατιώτης, ἀπέκρουσε δὲ καὶ ὁ ἴδιος τὴν κατηγορίαν· «ἔχω ὑπ' ὄψιν μου» λέγει «ὅτι, ἀφοῦ βέ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

βαια εἶμαι ἄνθρωπος, πρέπει νὰ περιμένω τὸ κάθε τι· ἐπομένως καὶ ἡ ἐκ μέρους ὑμῶν κατηγορία δὲν μὲ ἐκπλήττει. Ἀλλ' ἐν τούτοις ἔχω τὴν συναίσθησιν ὅτι ὑπῆρξα προθυμότατος νὰ σᾶς ἐξυπηρετήσω καὶ σᾶς ὠφέλησα ὅσον μοῦ ἦτο δυνατόν. Ὡς πρὸς δὲ τὰ χρήματα, τὰ ὁποῖα λέγετε ὅτι ἐγὼ ἔλαβον παρὰ Σεύθου, σᾶς ὁρκίζομαι εἰς τοὺς θεοὺς ὅτι ὄχι μόνον χρήματα ἰδικά σας δὲν κατεκράτησα, ἀλλ' οὔτε κἂν τὰ εἰς ἐμὲ ὀφειλόμενα ὑπὸ τοῦ Σεύθου ἔλαβον».

Μετὰ ταῦτα οἱ Λακεδαιμόνιοι πρέσβεις ἀπαιτοῦν παρὰ τοῦ Σεύθου νὰ πληρώσῃ τὸν ὀφειλόμενον μισθὸν εἰς τοὺς στρατιώτας. Ἀλλ' ὁ Σεύθης δὲν ἦτο διόλου πρόθυμος νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν ὑποχρέωσίν του ταύτην καὶ παντοιοτρόπως ὑπεξέφευγεν. Ἐλθὼν δὲ ὁ Ξενοφῶν πρὸς αὐτὸν παρέστησεν ὅτι καὶ τὸ δίκαιον καὶ ἡ τιμὴ καὶ τὸ συμφέρον του καὶ ἡ εὐημερία τοῦ κράτους του ἐπιβάλλει νὰ ἐκπληρώσῃ τὰς πρὸς τοὺς Ἕλληνας ὑποσχέσεις του. Ὁ Σεύθης ἀπήντησεν ὅτι οὐδέποτε αὐτὸς ἐσκέφθη νὰ μὴ ἀποδώσῃ τοὺς μισθοὺς τῶν Ἑλλήνων, ἀλλ' ὁ ταμίας αὐτοῦ Ἡρακλείδης κατεκράτησεν αὐτούς. «Οὕτω ὁ Ξενοφῶν ἐπανῆλθεν εἰς τὸ στρατόπεδον κομίζων χρήματα καὶ βοσκήματα, τὰ ὁποῖα διεμοιράσθησαν εἰς τοὺς στρατιώτας.

Ἀπὸ τῆς Θρᾴκης διέβη τὸ στράτευμα εἰς τὴν Λάμψακον καὶ ἐκεῖθεν ἐπορεύθη εἰς Πέργαμον ὅπου ὁ Θίβρων παρέλαβεν αὐτό. Ἐνῷ δὲ ὁ Ξενοφῶν ἡτοιμάζετο νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν πατρίδα του, ἔμαθεν ὅτι κατεδικάσθη εἰς ἐξορίαν· ἕνεκα τούτου ἀπεφάσισε νὰ παραμείνῃ εἰς τὸ στράτευμα τοῦ Θίβρωνος πιθανῶς ὡς προϊστάμενος τῶν Κυρείων.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΤΟ ΠΕΡΣΙΚΟΝ ΚΡΑΤΟΣ

Περὶ τὸν ἕβδομον αἰῶνα πρὸ Χριστοῦ οἱ Πέρσαι ἦσαν ὑποτεταγμένοι εἰς τοὺς Μήδους, ἀλλ' ἀπετέλουν τὸν πυρῆνα τῶν πολεμικῶν δυνάμεων τοῦ μηδικοῦ κράτους. Ἕνεκα τούτου ὁ Περσικὸς λαὸς ἀπέκτα σὺν τῷ χρόνῳ μεγαλυτέραν ἐθνικὴν συνείδησιν, ἐνῷ τοὐναντίον οἱ Μῆδοι περιέπιπτον εἰς μαλθακότητα καὶ τρυφήν. Περὶ τὰ μέσα τοῦ ἕκτου αἰῶνος οἱ Πέρσαι ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Κύρου τοῦ πρεσβυτέρου ἐπανεστάτησαν κατὰ τῶν Μήδων καὶ οὐ μόνον τὴν ἀπελευθέρωσίν των ἐπέτυχον, ἀλλὰ καὶ τοὺς Μήδους ὑπέταξαν ὑπὸ τὸ κράτος των.

Ὁ Κῦρος ἔχων συνείδησιν τῆς δυνάμεως τοῦ ἔθνους του ἐσκέπτετο νὰ ἐπεκτείνῃ τὰ ὅρια τοῦ Περσικοῦ κράτους καὶ πέραν τοῦ Ἅλυος ποταμοῦ, ὁ ὁποῖος ἦτο τὸ ὅριον μεταξὺ περσικοῦ καὶ λυδικοῦ κράτους.

Ὁ βασιλεὺς τῶν Λυδῶν Κροῖσος φοβούμενος τὴν πρόοδον τῶν Περσῶν προεκάλεσε κατ' αὐτῶν πόλεμον ἐλπίζων ὅτι θὰ νικήσῃ αὐτούς· ἀλλ' ἡττήθη ἐπανειλημμένως καὶ τὸ λυδικὸν κράτος ὑπετάχθη εἰς τοὺς Πέρσας. Ἐπειδὴ δὲ τὸ λυδικὸν κράτος ἐξετείνετο μέχρι τῶν παραλίων τῆς Μ. Ἀσίας, ὑπετάχθησαν εἰς τοὺς Πέρσας καὶ αἱ αὐτόθι ἑλληνικαὶ πόλεις.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κύρου (τὸ 529) ἀνῆλθεν εἰς τὸν θρόνον ὁ υἱὸς αὐτοῦ Καμβύσης· ὁ βασιλεὺς οὗτος ἦτο ἀλαζὼν καὶ κοῦφος· ἕνεκα δὲ σπουδαίων πολεμικῶν ἀποτυχιῶν καὶ μάλιστα ἕνεκα τοῦ ἀκολάστου βίου του ἐξερράγη ἐπανάστασις καὶ αὐτὸς μὲν ἐξεθρονίσθη, ἀνῆλθε δὲ εἰς τὸν θρόνον ὁ Δαρεῖος ὁ υἱὸς τοῦ Ὑστάσπου (τὸ 521).

Ὁ Δαρεῖος ἠσχολήθη εἰς τὴν ἐσωτερικὴν διαρρύθμισιν τοῦ ἀπεράντου περσικοῦ κράτους καὶ ἐπέτυχε τὴν πολιτικὴν ἑνότητα πασῶν τῶν χωρῶν αὐτοῦ. Διάφορα τμήματα τοῦ κράτους ἀπήρτισαν τὰς λεγομένας **σατραπείας,** αἱ ὁποῖαι ἐκυβερνῶντο ὑπὸ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τοῦ **σατράπου**, ὡς ἀντιπροσώπου τοῦ βασιλέως. Αἱ ἑλληνικαὶ πόλεις διετήρησαν τὴν αὐτονομίαν των, ἀλλ' οἱ κατέχοντες τὴν ἀρχὴν ἐν αὐταῖς ἦσαν τῆς ἐμπιστοσύνης τῶν Περσῶν.

Ἐπὶ τοῦ Δαρείου τούτου ἔγινεν ἡ ἐναντίον τῶν Ἀθηναίων ἐκστρατεία ὑπὸ τὸν Δᾶτιν καὶ Ἀρταφέρνην, καθ' ἣν ὁ περσικὸς στρατὸς ἐνικήθη ἐν Μαραθῶνι.

Τὸν Δαρεῖον διεδέχθη (τῷ 485) ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ξέρξης ὁ Α', ὁ ὁποῖος ἐξεστράτευσε κατὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ ἡττήθη ἐν Σαλαμῖνι καὶ ἐν Πλαταιαῖς.

Τοῦτον φονευθέντα διεδέχθη (τῷ 464) ὁ Ἀρταξέρξης ὁ καλούμενος Μακρόχειρ καὶ τοῦτον ἀποθανόντα (τῷ 425) διεδέχθη μετὰ φοβερὰς ταραχὰς ὁ Δαρεῖος ὁ καλούμενος Νόθος.

Ὁ Δαρεῖος οὗτος ἀπέκτησεν ἐκ τῆς Παρισάτιδος δύο υἱούς, τὸν Ἀρταξέρξην καὶ τὸν Κῦρον. Ὅτε δὲ ἀπέθανε (τὸ 404), ἀνῆλθεν εἰς τὸν θρόνον ὁ πρεσβύτερος υἱός του Ἀρταξέρξης ὁρισθεὶς ὑπὸ τοῦ πατρός του ὀλίγον πρὸ τοῦ θανάτου. Ἀλλ' ἐπειδὴ εἰς τὸν θρόνον ἀπέβλεπε σταθερῶς καὶ ὁ Κῦρος, προεκλήθη ὁ μεταξὺ τῶν δύο ἀδελφῶν πόλεμος, τὸν ὁποῖον θὰ ἀναγνώσωμεν κατωτέρω.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ο ΒΙΟΣ ΤΟΥ ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

Ἐπλησίαζεν ὁ Ξενοφῶν τὸ τριακοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του ὅτε ὁ Κῦρος, ὁ ἀδελφὸς τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν Ἀρταξέρξου, ἡτοιμάζετο νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ, ἵνα ἁρπάσῃ παρ' αὐτοῦ τὴν βασιλείαν.

Ὁ Κῦρος, γνωρίζων τὴν ἀνδρείαν τῶν Ἑλλήνων καὶ τὰς ἄλλας αὐτῶν πολεμικὰς ἀρετάς, ἐστρατολόγησε δεκακισχιλίους Ἕλληνας, ἵνα χρησιμοποιήσῃ αὐτοὺς μετὰ τοῦ ἐξ ἑκατὸν χιλιάδων βαρβαρικοῦ στρατοῦ του κατὰ τὴν ἐκστρατείαν ταύτην.

Μεταξὺ τῶν στρατηγῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατεύματος ἦτο καὶ ὁ Πρόξενος ὁ Βοιωτός, παιδικὸς φίλος τοῦ Ξενοφῶντος. Οὗτος λοιπὸν εὑρισκόμενος εἰς Σάρδεις πλησίον τοῦ Κύρου ἔγραψε πρὸς τὸν Ξενοφῶντα νὰ ἔλθῃ ἐκεῖ, ἵνα συστήσῃ αὐτὸν εἰς τὸν Κῦρον, ὁ ὁποῖος ἦτο ἄριστος φίλος. Ὁ Ξενοφῶν προθύμως ὑπήκουσεν εἰς τὴν προτροπὴν τοῦ φίλου του καὶ ἔσπευσε νὰ μεταβῇ εἰς Σάρδεις, ἔφθασε δὲ ἐκεῖ, ὅτε ὁ Κῦρος ἔμελλε νὰ ἐκκινήσῃ ἐναντίον τοῦ ἀδελφοῦ (τῷ 401).

Ὁ Πρόξενος δὲν ἐγνώριζεν ὅτι ἡ ἐκστρατεία ἡτοιμάζετο ἐναντίον τοῦ Ἀρταξέρξου, διότι ὁ Κῦρος ἀπέκρυπτε τοῦτο, ἔλεγε δὲ ὅτι ἡ ἐκστρατεία ἐπρόκειτο νὰ γίνῃ ἐναντίον τῶν Πισιδῶν, λαοῦ τινος τῆς Μ. Ἀσίας. Διὰ τοῦτο ὁ Πρόξενος, ἀφοῦ συνέστησε τὸν Ξενοφῶντα εἰς τὸν Κῦρον, προέτρεψεν αὐτὸν νὰ ἀκολουθήσῃ τὴν ἐκστρατείαν· καὶ ὁ Κῦρος δὲ ἐπίσης προέτρεψεν αὐτὸν εἰς τοῦτο.

Ὁ Ξενοφῶν, υἱὸς εὐπόρων καὶ ἀριστοκρατικῶν γονέων, τοῦ Γρύλλου καὶ τῆς Διοδώρας, εἶχε τύχει ἐπιμεμελημένης ἀνατροφῆς καὶ παιδείας, γενόμενος δὲ εὐθὺς ἐκ παιδικῆς ἡλικίας μαθητὴς τοῦ Σωκράτους εἶχεν ἀποκτήσει τὸ ἀναγκαῖον θάρρος ὥστε νὰ μὴ διστάζῃ πρὸ τοῦ κινδύνου. Ἐπειδὴ δὲ συγχρόνως ἦτο ἐκ φύσεως πλήρης ῥώμης καὶ φιλομαθείας δὲν ἐδίστασε νὰ ὑπακούσῃ εἰς τὴν προτροπὴν ταύτην.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ἀφοῦ δὲ εἰς τὴν παρὰ τὰ Κούναξα μάχην ἐφονεύθη ὁ Κῦρος, ὀλίγον δὲ κατόπιν οἱ Ἕλληνες στρατηγοὶ συλληφθέντες διὰ δόλου ἐφονεύθησαν καὶ αὐτοί, ὁ Ξενοφῶν ἐξελέχθη στρατηγός, ἂν καὶ παρηκολούθει τὴν ἐκστρατείαν ὡς ἰδιώτης. Ἐν τούτοις διηύθυνε τὴν ἐπάνοδον τῶν Ἑλλήνων μετὰ θαυμαστῆς συνέσεως καὶ ἀταραξίας.

Ὅτε δὲ ἔφθασαν εἰς τὸν Ἑλλήσποντον, ἔπεισε τοὺς διασωθέντας Ἕλληνας, ἓξ χιλιάδας περίπου, νὰ καταταχθῶσιν εἰς τὴν στρατιὰν τῶν Σπαρτιατῶν, οἱ ὁποῖοι τότε ἐμάχοντο ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ, ὑπὸ τὸν Θίβρωνα κατ᾽ ἀρχὰς καὶ κατόπιν ὑπὸ τὸν βασιλέα Ἀγησίλαον, πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῶν αὐτόθι Ἑλληνικῶν πόλεων. Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Ξενοφῶν μετεῖχε τῆς ἐκστρατείας ταύτης καὶ μάλιστα ὡς σύμβουλος τοῦ Ἀγησιλάου.

Κατόπιν δέ, ὅτε ὁ Ἀγησίλαος ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἠκολούθησεν αὐτὸν ὁ Ξενοφῶν, δὲν ἀπεχωρίσθη δὲ αὐτοῦ οὐδ᾽ ὅτε οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐπολέμησαν ἐν Κορωνείᾳ (τῷ 394) κατὰ τῶν Ἀθηναίων, οἱ ὁποῖοι τότε συνεμάχουν μετὰ τῶν Θηβαίων.

Ἕνεκα τῆς πράξεώς του ταύτης οἱ Ἀθηναῖοι κατεδίκασαν αὐτὸν εἰς ἐξορίαν καὶ τὴν περιουσίαν αὐτοῦ ἐδήμευσαν. Ἀλλ᾽ οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀμείβοντες αὐτὸν διὰ τὰς πρὸς αὐτοὺς ὑπηρεσίας ἔδωκαν εἰς αὐτὸν κτῆμα παρὰ τὸν Σκιλλοῦντα τῆς Ἤλιδος, ἔνθα ἔζησεν ἡσύχως ἐπὶ εἴκοσι καὶ πλέον ἔτη.

Ἐνταῦθα εὑρισκόμενος ὁ Ξενοφῶν συνέγραψε τὴν ἱστορίαν τῆς ἐκστρατείας τοῦ Κύρου ἐναντίον τοῦ ἀδελφοῦ, καὶ τὰς περιπετείας τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατεύματος κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν αὐτοῦ εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἡ ἱστορία δὲ αὕτη φέρει τὸν τίτλον ***Κύρου Ἀνάβασις.*** Ἐνταῦθα ἐπίσης ἔγραψε καὶ τὰ λοιπὰ συγγράμματά του.

Μετὰ τὴν ἐν Λεύκτροις μάχην (τῷ 371), καθ᾽ ἣν οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐνικήθησαν ὑπὸ τῶν Θηβαίων, ὁ Ξενοφῶν ἐξεδιώχθη ἀπὸ τοῦ κτήματός του ὑπὸ τῶν Ἠλείων, οἱ ὁποῖοι ἦσαν σύμμαχοι τῶν Θηβαίων, καὶ μετὰ δυσκολίας σωθεὶς κατέφυγεν εἰς τὴν Κόρινθον, ὅπου διέμεινε μέχρι τοῦ θανάτου του, τῷ 355 π. Χ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄

1-2. ***Γίγνομαί τινος***=γεννῶμαι ἀπὸ κάποιον. ***ὑποπτεύω τελευτὴν τοῦ βίου***=ὑποψιάζομαι ὅτι θὰ ἀποθάνω. ***παρεῖναι***, ἀπαρεμφ. τοῦ ***πάρειμι***=εἶμαι παρών... ***μεταπέμπομαί τινα***=προσκαλῶ κάποιον. ***ἀρχὴ***=ἡ χώρα τὴν ὁποίαν κυβερνᾷ τις, ἡ σατραπεία. ***ἀπέδειξε, ἀποδείκνυμί τινα στρατηγὸν***=διορίζω τινὰ στρατηγόν. ***ἀναβαίνω***=μεταβαίνω (ἐπὶ πορείας ἀπὸ τῶν παραλίων εἰς τὰ μεσογειότερα). ***καὶ τῶν Ἑλλήνων ἔχων ὁπλίτας***=καὶ ἔχων Ἕλληνας ὁπλίτας. ***ἄρχων αὐτῶν***=ἀρχηγὸς αὐτῶν.

Ὁ σατράπης (λέξις περσική) ἦτο διοικητὴς μεγάλου τμήματος τοῦ κράτους, ἐκυβέρνα δὲ ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ βασιλέως. ***εἰς Καστωλοῦ πεδίον***· αἱ στρατιωτικαὶ δυνάμεις συνήρχοντο κατ᾽ ἔτος εἰς ὡρισμένα πεδινὰ κέντρα καὶ ἐπεθεωροῦντο ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἢ ὑπ᾽ ἄλλου πιστοῦ σατράπου, ὁ ὁποῖος τότε βεβαίως ἦτο καὶ στρατηγός· τοιοῦτο κέντρον ἦτο καὶ ἡ πεδιὰς τῆς Καστωλοῦ.

3. ***κατέστη***, ἀόρ. ***καθίσταμαι εἰς τὴν βασιλείαν***=γίνομαι βασιλεύς. ***ἐπιβουλεύω τινί***=σκέπτομαι, σχεδιάζω κακὰ ἐναντίον τινός. ***ἐξαιτησαμένη***, ἀόρ. τοῦ ***ἐξαιτοῦμαι***=ζητῶ ὡς ἰδικήν μου χάριν. ***αὐτόν***· δηλ. τὴν σωτηρίαν αὐτοῦ.

4. ***ὡς***=ὅτε, ἀφοῦ. ***ἀτιμασθείς***, παθ. ἀόρ. τοῦ ***ἀτιμάζομαι***=καταισχύνομαι, ντροπιάζομαι, ***κινδυνεύσας καὶ ἀτιμασθείς***=μετὰ τὸν κίνδυνον καὶ τὴν καταισχύνην τὴν ὁποίαν ἔπαθεν. ***βουλεύομαι***=σκέπτομαι. ***ὅπως μήποτε ἔτι ἔσται ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ***=πῶς νὰ μὴν εἶναι πλέον εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἀδελ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

φοῦ του. ***ἀλλ᾽ (ὅπως) βασιλεύσει***=ἀλλὰ (πῶς) νὰ βασιλεύσῃ. ***ὑπάρχω τινί***=βοηθῶ, ὑποστηρίζω τινά.

5. ***ἀφικνοῦμαι***=ἔρχομαι. ***οἱ παρ᾽ ἑαυτῷ βάρβαροι***=οἱ βάρβαροι τοὺς ὁποίους εἶχε στρατολογήσει. ***ἐπιμελοῦμαί τινος***=φροντίζω διὰ κάποιον. ***εὐνοϊκῶς ἔχω τινὶ***=ἔχω καλὰς διαθέσεις διὰ κάποιον, ἀγαπῶ κάποιον.

6. ***ὡς μάλιστα ἐδύνατο ἐπικρυπτόμενος***=ὅσον ἠμποροῦσε περισσότερον κρυφίως. ***ὅπως . . λάβοι βασιλέα***=διὰ νὰ προλάβῃ τὸν βασιλέα. ***ὅτι ἀπαρασκευότατον***=ὅσον τὸ δυνατὸν περισσότερον ἀπαράσκευον. ***φυλακή***=φρουρά. ***ὁπόσας . . . ἑκάστοις*** (συμπληροῦται) : ***ὁπόσας εἶχε φυλακὰς ἐν ταῖς πόλεσι,*** (τούτων τῶν φυλακῶν) ***τοῖς φρουράρχοις ἑκάστοις παρήγγειλε.*** ***ὅτι πλείστους καὶ βελτίστους***=ὅσον τὸ δυνατὸν περισσοτέρους καὶ γενναιοτέρους. ***ὡς ἐπιβουλεύοντος Τισσαφέρνους ταῖς πόλεσι***=διότι τάχα ὁ Τισσ. ἐσχεδίαζε νὰ πολεμήσῃ κατὰ τῶν πόλεων. ***καὶ γὰρ***=διότι πράγματι. ***τὸ ἀρχαῖον***=πρότερον. ***ἀφειστήκεσαν*** (ὑπερσ. τοῦ ***ἀφίσταμαι),*** εἶχαν ἔλθει μὲ τὸ μέρος τοῦ Κύρου.

7. ***προαισθόμενος***, ἀόρ. τοῦ ***προαισθάνομαι***=μανθάνω ἐγκαίρως. ***βουλευομένους***, δηλ. ***τινὰς τῶν Μιλησίων***=ὅτι τινὲς ἐκ τοῦ Μιλησίων ἐσκέπτοντο. ***ἀποστῆναι,*** ἀόρ. τοῦ ***ἀφίσταμαι.*** ***ἐκβάλλω***=ἐκδιώκω, ἐξορίζω. ***ὑπολαμβάνω τοὺς φεύγοντας***=δέχομαι τοὺς ἐξορίστους. ***πειρῶμαι***=προσπαθῶ. ***κατάγω τινὰ***=ἐπαναφέρω ἐξόριστόν τινα εἰς τὴν πατρίδα του. ***ἐκπεπτωκότας,*** παρακ. τοῦ ***ἐκπίπτω***=ἐκβάλλομαι, ἐξορίζομαι.

8. ***πέμπων,*** δηλ. ἀγγέλους. ***ἀξιῶ***=ἔχω τὴν ἀξίωσιν. ***οἷ***=αὐτῷ. ***συμπράττω τινί τι***=βοηθῶ τινα εἴς τι. ***ἐπιβουλὴ***=κρύφιαι ἐνέργειαι ἐναντίον τινός. ***Τισσαφέρνει . . . δαπανᾶν*** = ***ἐνόμιζε δὲ δαπανᾶν αὐτὸν ἀμφὶ τὰ στρατεύματα πολεμοῦντα Τισσαφέρνει***=ἐνόμιζε δὲ ὅτι οὗτος (ὁ Κῦρος) ἐξώδευε τὰ χρήματά του εἰς τὰ στρατεύματα μὲ τὸ νὰ πολεμῇ κατὰ τοῦ Τισσαφέρνους. ***οὐδὲν ἄχθομαι*** = διόλου δὲν λυποῦμαι. ***καὶ γὰρ***=διότι μάλιστα. ***οἱ γιγνόμενοι δασμοὶ ἐκ τῶν πόλεων***=οἱ εἰσπραττόμενοι φόροι ἀπὸ τὰς πόλεις. ***ἐκ τῶν πόλεων, ὧν Τισσαφέρνους ἐτύγχανεν ἔχων***=***ἀπὸ τὰς πόλεις*** τοῦ Τισσαφέρνους, τὰς ὁποίας εἶχεν ὁ Κῦρος.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

9. **αὐτῷ**=χάριν αὐτοῦ. **κατ' ἀντιπέρας**=ἀπέναντι. **τόνδε τὸν τρόπον**=κατὰ τὸν ἑξῆς τρόπον. **φυγὰς**=ἐξόριστος. **συγγενόμενος,** ἀόρ. τοῦ **συγγίγνομαί τινι**=συναντῶμαι μετά τινος, συνάπτω γνωριμίαν μὲ κάποιον. **ἠγάσθη,** ἀόρ. τοῦ **ἄγαμαί τινα**=θαυμάζω τινά. **μύριοι δαρεικοὶ**=δέκα χιλιάδες δαρεικῶν. **τὸ χρυσίον**=τὰ χρήματα. **ἐκ Χερρονήσου ὁρμώμενος**=ἔχων ὡς ὁρμητήριον τὴν Χερρόνησον. **συμβάλλομαί τινι εἰς τὴν τροφὴν**=συνεισφέρω εἴς τινα διὰ τὴν συντήρησιν. **ὁρμητήριον**=τόπος ἀσφαλὴς ἀπὸ τὸν ὁποῖον ὁ στρατὸς ἠμπορεῖ νὰ κάμνῃ ἐπιδρομὰς καὶ νὰ ἐπιστρέφῃ εἰς αὐτόν. **ὑπὲρ Ἑλλήσποντον**=**ὑπὲρ Χερρόνησον**=πέραν τῶν ὁρίων τῆς Χερρονήσου, ἤτοι βορείως αὐτῆς. **δαρεικὸς**=νόμισμα χρυσοῦν κοπὲν ἐπὶ Δαρείου τοῦ Ὑστάσπου, ἦτο δὲ ἀξίας εἴκοσιν ἀττικῶν δραχμῶν. **ἐλάνθανεν**=ἔμενεν ἀπαρατήρητος.

10. **ξένος**=ὁ ἀπὸ ξένης χώρας φίλος. **οἴκοι,** ἐπίρρ.=ἐν τῇ πατρίδι. **ἀντιστασιῶται**=οἱ πολιτικοὶ ἀντίπαλοι. **ξένοι**=μισθοφόροι στρατιῶται. **αἰτεῖ αὐτὸν εἰς δισχιλίους ξένους καὶ τριῶν μηνῶν μισθὸν**=ζητεῖ ἀπὸ αὐτὸν τὰ ἀναγκαῖα χρήματα διὰ νὰ στρατολογήσῃ δισχιλίους μισθοφόρους διὰ τρεῖς μῆνας. **περιγενόμενος,** ἀόρ. τοῦ **περιγίγνομαί τινος**=ὑπερισχύω, καταβάλλω τινά. **δέομαί τινος**=παρακαλῶ τινα. **καταλύω πρὸς τοὺς ἀντιστασιώτας**=συμφιλιώνομαι μὲ τοὺς ἀντιπάλους μου. **συμβουλεύομαί τινι**=ζητῶ τὴν συμβουλήν, τὴν γνώμην τινός. **στάσις** καλεῖται τὸ πολιτικὸν κόμμα, οἱ δὲ ἀνήκοντες εἰς ἓν κόμμα **στασιῶται,** καὶ οἱ ἀντίπαλοι **ἀντιστασιῶται.**

11. **κελεύω**=διατάσσω, παραγγέλλω. **παραγενέσθαι,** ἀόρ. τοῦ **παραγίγνομαι εἴς τινα τόπον**=ἔρχομαι, φθάνω κάπου. **ὡς βουλόμενος**=διότι τάχα ἤθελε, προφασιζόμενος ὅτι ἤθελε. **πράγματα παρέχω τινὶ**=παρέχω ἐνοχλήσεις εἴς τινα, βλάπτω τινά. **ὡς πολεμήσων**=διότι τάχα ἔμελλε νὰ πολεμήσῃ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄

1. ***ἐπεὶ δ᾽ . . . ἤδη***=ὅτε δὲ πλέον. ***δοκεῖ μοι***=φαίνεται εἰς ἐμὲ καλόν, ἀποφασίζω. ***πορεύομαι ἄνω***=ἀναβαίνω. ***τὴν πρόφασιν ποιοῦμαι***=προφασίζομαι. ***ὡς βουλόμενος***=ὅτι τάχα ἤθελε. ***ὡς ἐπὶ τούτους***=δῆθεν ἐναντίον τούτων. ***ἐνταῦθα***=ἐν Σάρδεσι. ***ἥκειν***=ἐλθεῖν. ***λαβόντι . . . ὅσον ἦν αὐτῷ στράτευμα***=ἀφοῦ πάρει μαζί του. ***τῷ Ἀριστίππῳ,*** δηλ. ***παραγγέλλει. συναλλαγέντι,*** ἀόρ. τοῦ ***συναλλάττομαι*** = συμβιβάζομαι. ***πρὸς τοὺς οἴκοι***=πρὸς τοὺς ἐν τῇ πατρίδι του ἀντιστασιώτας. ***πρὸς ἑαυτὸν***=πρὸς αὐτόν, δηλ. τὸν Κῦρον. ***προειστήκει*** = ἦτο ἀρχηγός. ***ξενικὸν*** = μισθοφορικὸν στράτευμα· ***πλὴν ὁπόσοι***=ἐκτὸς τοσούτων ὅσοι . . .

2. ***καταπράττω τι***=φέρω τι εἰς πέρας. ***ἐφ᾽ ἃ ἐστρατεύετο***=δι᾽ ὅσα ἔκαμνε τὴν ἐκστρατείαν. ***ὑποσχόμενος . . . μὴ πρόσθεν παύσεσθαι πρὶν αὐτοὺς καταγάγοι οἴκαδε***=ὑποσχεθεὶς ὅτι δὲν θὰ παύσῃ τὸν (πόλεμον) πρότερον, παρὰ ἀφοῦ ἐπαναφέρει αὐτοὺς εἰς τὴν πατρίδα. ***πιστεύω τινὶ***=ἔχω ἐμπιστοσύνην εἴς τινα. ***παρῆσαν εἰς Σάρδεις***=ἔφθασαν εἰς Σάρδεις.

3. ***οἱ ἀμφὶ Μίλητον στρατευόμενοι***=οἱ πολιορκοῦντες τὴν Μίλητον. ***ὁπλῖται***=ἐκαλοῦντο πεζοὶ βαρέως ὡπλισμένοι, ἤτοι φέροντες κράνος, θώρακα, κνημῖδας, ἀσπίδα μεγάλην, ξίφος καὶ δόρυ· οὗτοι ἀπετέλουν τὴν κυρίαν δύναμιν τοῦ στρατοῦ καὶ ἐμάχοντο ἐκ τοῦ συστάδην. ***γυμνῆτες,*** ἐκαλοῦντο οἱ ἐλαφρῶς ὡπλισμένοι, οἵτινες ἦσαν σφενδονῆται ἢ ἀκοντισταὶ ἢ τοξόται, ἐμάχοντο δὲ ἐξ ἀποστάσεως· οὗτοι ἐλέγοντο καὶ ***ψιλοί. πελτασταί,*** ἐκαλοῦντο οἱ φέροντες πέλτην, ἤτοι μικρὰν ἀσπίδα, δόρυ καὶ ξίφος, κατεῖχον δὲ μέσην θέσιν μεταξὺ τῶν βαρέως καὶ τῶν ἐλαφρῶς ὡπλισμένων στρατιωτῶν.

4. ***κατανοῶ***=καλῶς μανθάνω. ***μείζονα ἡγοῦμαι εἶναι ἢ ὡς ἐπὶ Πισίδας τὴν παρασκευὴν***=νομίζω ὅτι ἡ προετοιμασία εἶναι μεγαλυτέρα παρὰ ὅση θὰ ἐχρειάζετο ἐναντίον τῶν Πισιδῶν. ***ᾗ ἐδύνατο τάχιστα*** = ὅσον ἠμποροῦσε γρηγορώτερα. ***στόλος*** = παρασκευή, προετοιμασία. ***ἀντιπαρασκευάζομαι***=προετοιμάζομαι νὰ ἀντεπεξέλθω.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

5. **ὁρμῶμαι ἀπό τινος τόπου** = ξεκινῶ ἀπὸ ἕνα τόπον. **ἐξελαύνω ἐπί τινα τόπον**=προχωρῶ καὶ φθάνω εἰς ἕνα τόπον. **ἑπτὰ ἐζευγμένη πλοίοις**=κατεσκευασμένη διὰ ζεύξεως, συνδέσεως ἑπτὰ πλοίων.

σταθμὸς=1) τόπος ὅπου ὁ στρατὸς μετὰ πορείαν μιᾶς ἡμέρας διενυκτέρευε, καὶ 2) ἀπόστασις διανυθεῖσα ἐπὶ μίαν ἡμέραν· ὁ ἀπόστασις αὕτη ἠδύνατο νὰ εἶναι μακροτέρα ἢ βραχυτέρα ἀναλόγως τῆς εὐκόλου ἢ δυσκόλου πορείας. **παρασάγγης**=μονὰς μήκους τριάκοντα ἀρχαίων σταδίων, ἤτοι ἓξ περίπου σημερινῶν χιλιομέτρων. **πλέθρον** = μονὰς μήκους τριάκοντα καὶ ἑνὸς μέτρων.

6. **Μένων ὁ Θετταλός·** οὗτος ὡδήγει τὸν στρατὸν τὸν ὁποῖον διετήρει ὁ Ἀρίστιππος.

7. **παράδεισος,** ὁ (λέξις Περσική) = μέγας κῆπος, δάσος. **ὁπότε βούλοιτο**=ὁσάκις ἤθελε. **εἰσὶν ἐκ τῶν βασιλείων**= ἀρχίζουν ἀπὸ τὰ ἀνάκτορα.

8. **ἐρυμνὸς** = ὀχυρός, ἀσφαλής. **ἐμβάλλω** (ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ)=χύνομαι.

9. **ἅμα δὲ καὶ Σῶσις παρῆν**=συγχρόνως δὲ εἶχε φθάσει ἐκεῖ καὶ ὁ Σῶσις. **ποιῶ ἐξέτασιν καὶ ἀριθμὸν**=ἐνεργῶ ἐπιθεώρησιν καὶ ἀρίθμησιν.

10. **Τὰ Λύκαια θύω**=τελῶ ἑορτὴν μετὰ θυσιῶν πρὸς τιμὴν τοῦ Λυκαίου Διός· ὁ Λύκαιος Ζεὺς ἐλατρεύετο ἐν Ἀρκαδίᾳ. **ἀγῶνα τίθημι=ἀγωνοθετῶ**=γίνομαι ἀγωνοθέτης, ἤτοι ὁρίζω τὸ εἶδος τῶν ἀγώνων καὶ τὰ βραβεῖα. **στλεγγίς**=εἶδος τιάρας περιβεβλημένης διὰ χρυσοῦ.

14. **δεηθῆναι,** ἀόρ. τοῦ **δέομαί τινος**=παρακαλῶ τινα. **ἐπιδεῖξαι· ἐπιδείκνυμι τὸ στράτευμα** = κάμνω ἐπίδειξιν τοῦ στρατεύματος. **ποιοῦμαι ἐξέτασιν**=ἐνεργῶ ἐπιθεώρησιν.

15. **ἐπὶ τεσσάρων**=εἰς τέσσαρας ἀλλεπαλλήλους σειράς. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀλλεπαλλήλων σειρῶν ποικίλλει, λέγεται δὲ τοῦτο **βάθος** τῆς φάλαγγος, τῆς παρατάξεως.

16. **θεωρῶ** =ἐπιθεωρῶ. **παρελαύνω** = περνῶ ἔμπροσθέν τινος. **ἀσπίδες ἐκκεκαλυμμέναι**=γυμναὶ τῶν θηκῶν, τῶν περιβλημάτων· **ἴλη** λέγεται ὡρισμένον πλῆθος (64) ἱππέων. **τάξις** λέγεται ὡρισμένον πλῆθος (100) πεζῶν. **ἅρμα**=δίτροχον

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

πολεμικὸν ὄχημα, ἀνοικτὸν ὄπισθεν καὶ ἀσκεπές, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἦσαν ὄρθιοι ὁ πολεμιστὴς καὶ ὁ ἡνίοχος. **ἁρμάμαξα**=τετράτροχον πολυτελὲς ὄχημα περικεκλεισμένον διὰ παραπετασμάτων καὶ ἐστεγασμένον· ἐχρησίμευε κατὰ τὰς ὁδοιπορίας καὶ ἐπωχοῦντο ἐπιφανεῖς ἄνδρες καὶ μάλιστα γυναῖκες. **κνημῖδες,** περιβλήματα τῶν κνημῶν πρὸς προφύλαξιν.

17. **παρελαύνω τινὰ**=περνῶ ἔμπροσθέν τινος. **ἐπιχωρεῖ ἡ φάλαγξ** = προχωρεῖ ἡ φάλαγξ. **προεῖπον,** ἀόρ. τοῦ **προλέγω τινί τι**=διατάσσω τινὰ νὰ κάμῃ κάτι. **προϊόντων,** ἐνν. **αὐτῶν** (τῶν στρατιωτῶν)=ἐν ᾧ οὗτοι ἐπροχωροῦσαν. **ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου**=αὐτομάτως, ἄνευ διαταγῆς τινος, μόνοι των. **δρόμος ἐγένετο τοῖς στρατιώταις ἐπὶ τὰς σκηνὰς**=δρομαίως διηυθύνθησαν οἱ στρατιῶται εἰς τὰς σκηνάς. **τῶν δὲ βαρβάρων φόβος πολύς,** ἐνν. **ἐγένετο**=οἱ δὲ βάρβαροι πολὺ ἐφοβήθησαν. **καὶ οἱ ἐκ τῆς ἀγορᾶς . . . ἔφυγον**=καὶ οἱ ἐν τῇ ἀγορᾷ (οἱ κάπηλοι) ἔφυγον ἐκ τῆς ἀγορᾶς.

18. **προβάλλομαι τὰ ὅπλα**=προτείνω τὰ ὅπλα, δηλ. τὴν ἀσπίδα καὶ τὸ δόρυ· τὴν μὲν ἀσπίδα, ἵνα προκαλύψω τὸ σῶμα, τὸ δὲ δόρυ, ἵνα ἀποκρούσω ἢ ἐπιτεθῶ κατὰ τοῦ ἀντιπάλου. **ἥσθη,** ἀόρ. τοῦ **ἥδομαι**=εὐχαριστοῦμαι. **ὁ ἐκ τῶν Ἑλλήνων εἰς τοὺς βαρβάρους φόβος**=ὁ φόβος τὸν ὁποῖον οἱ Ἕλληνες εἰς τοὺς βαρβάρους ἐνεποίησαν.

19. **διαρπάζω**=λαφυραγωγῶ, λεηλατῶ.

20. **τὴν ταχίστην ὁδὸν**=διὰ τῆς συντομωτάτης ὁδοῦ.

21. **εἰσβολὴ**=στενὸν καὶ μακρὸν πέρασμα, τὸ ὁποῖον ἐκαλεῖτο Πύλαι τῆς Κιλικίας, πρβ. **πάροδος. ὁδὸς ἁμαξιτὸς**=ὁδὸς ἐπὶ τῆς ὁποίας καὶ ἅμαξα δύναται νὰ σύρεται. **ὀρθία ἰσχυρῶς** =πολὺ ἀνηφορική. **τὰ ἄκρα**=αἱ κορυφαί, τὰ ὑψώματα. **αἰσθάνομαι ὅτι**=μανθάνω ὅτι. **εἴσω τῶν ὀρέων**=ἐντὸς τῶν ὀρέων, ἤτοι ἐντὸς τῆς χώρας τῆς κλειομένης ὑπὸ τῶν ὀρέων.

22. **πεδίον ἐπίρρυτον** = πεδιὰς δι᾽ ἀφθόνων ὑδάτων ἀρδευομένη. **ὁ καὶ ἡ σύμπλεως, τὸ σύμπλεων** = πλήρης. **πυροὶ** = σῖτος. **φέρω,** ἐπὶ δένδρων, φυτῶν, ἀγρῶν κττ. = παράγω. **μελίνη** = φυτὸν καὶ καρπὸς σιτώδης, ἐκ τοῦ ὁποίου παρεσκεύαζον ἄρτον.

24. **τὴν πόλιν ἐξέλιπον . . . εἰς χωρίον**=ἐγκαταλιπόντες τὴν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

πόλιν...κατέφυγον εἰς χωρίον. **χωρίον ὀχυρὸν**=τόπος δυσκολοπρόσβλητος, ἀσφαλής. **καπηλεῖον**=πρατήριον τροφίμων.

25. **ἐν τῇ ὑπερβολῇ τῶν ὀρέων τῇ εἰς τὸ πεδίον**=ὅταν ἐπερνοῦσαν τὰ ὄρη διὰ νὰ φθάσουν εἰς τὴν πεδιάδα. **ἀπώλοντο,** ἀόρ. τοῦ **ἀπόλλυμαι**=χάνομαι. **ἔφασαν κατακοπῆναι** = ἔλεγον ὅτι κατεκόπησαν (οἱ δύο λόγοι τοῦ Μένωνος). **ἁρπάζοντας** =ὅταν ἥρπαζον. **οἱ δὲ** (ἐνν. **ἔφασαν) ὑπολειφθέντας καὶ οὐ δυναμένους**=ἄλλοι δὲ (ἔλεγον) ὅτι, ἐπειδὴ ἔμειναν ὀπίσω καὶ δὲν ἠμποροῦσαν νὰ ἀνεύρουν τὸ ἄλλο στράτευμα οὔτε τὰς ὁδούς, ἔπειτα πλανώμενοι ἐχάθησαν. **διὰ τὸν ὄλεθρον**=ἕνεκα τῆς καταστροφῆς. **λόχος,** ὡρισμένος ἀριθμὸς πεζῶν στρατιωτῶν, συνήθως 100.

26. **εἰσήλασε,** ἀόρ. τοῦ **εἰσελαύνω**=εἰσέρχονται. **μεταπέμπομαί τινα πρὸς ἐμαυτὸν** = προσκαλῶ τινα νὰ ἔλθῃ πλησίον μου, νὰ μὲ συναντήσῃ. **πώ**=ἕως τότε. **κρείττων**=ἰσχυρότερος. **εἰς χεῖρας ἔρχομαί τινι**=συναντῶμαι μὲ κάποιον· **πίστεις λαμβάνω**=λαμβάνω διαβεβαιώσεις, οἷον ὅρκους, ὁμήρους κττ.

27. **συγγίγνομαί τινι**=συναντῶμαι μὲ κάποιον. **τὰ ἡρπασμένα ἀνδράποδα,** δηλ. τοὺς Κίλικας, τοὺς ὁποίους οἱ Ἕλληνες συνέλαβον διὰ νὰ τοὺς μεταχειρίζωνται ὡς δούλους.

ἵππον χρυσοχάλινον καὶ στρεπτὸν χρυσοῦν καὶ ψέλια κτλ. ταῦτα μόνον ὁ λαβὼν ὡς δῶρα παρὰ τοῦ βασιλέως ἐπετρέπετο νὰ ἔχῃ, οὐδεὶς δ' ἄλλος ἴδε Κύρ. Παιδ. 8, 2, 8. **ἀκινάκης**=εἶδος ξίφους περσικοῦ. **στρεπτὸς**=κόσμημα περιδέραιον. **ψέλιον**=κόσμημα συνήθως περὶ τοὺς καρποὺς τῶν χειρῶν κοιν. βραχιόλι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

1. **μισθοῦμαι (όομαι)**=προσλαμβάνομαι ὡς μισθοφόρος. **βιάζομαί τινα ἰέναι**=ἐξαναγκάζω τινὰ (διὰ τῆς βίας) νὰ πορευθῇ. **ἔβαλον,** ἐνν. **λίθοις, βάλλω τινὰ λίθοις**=λιθοβολῶ τινά.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ὑποζύγια, δηλαδὴ ἵπποι, ἡμίονοι, ὄνοι, βόες εἴτε σύροντες ἁμάξας εἴτε φέροντες φορτίον.

2. **μικρὸν ἐξέφυγε μὴ καταπετρωθῆναι** = ὀλίγον ἔλειψε νὰ φονευθῇ ὑπὸ τῶν ριπτομένων λίθων. **ἔγνω,** ἀόρ. τοῦ **γιγνώσκω** = ἐννοῶ, καταλαμβάνω. **συνήγαγεν,** ἀόρ. **συνάγω ἐκκλησίαν τῶν στρατιωτῶν**=συγκαλῶ τοὺς στρατιώτας εἰς ἐκκλησίαν. **θαυμάζω**=ἀπορῶ, παραξενεύομαι.

3. **χαλεπῶς φέρω τινὶ**=λυποῦμαι πολὺ διὰ κάτι. **τὰ παρόντα πράγματα**=ἡ παροῦσα κατάστασις. **φεύγω**=εἶμαι ἐξόριστος. **καθηδυπαθῶ**=σπαταλῶ τὴν περιουσίαν μου εἰς διασκεδάσεις, εἰς ἡδονάς.

4. **τιμωροῦμαι τινα** = λαμβάνω ἐκδίκησιν παρά τινος, τιμωρῶ τινα. **ἐξελαύνω τινὰ** = ἐκδιώκω τινά. **ἀφαιροῦμαί τινα τὴν γῆν**=ἀφαιρῶ ἀπὸ κάποιον τὴν χώραν. **δέομαί τι**= ἔχω ἀνάγκην ἀπὸ κάτι. **εὖ πάσχω ὑπό τινος**=εὐεργετοῦμαι ὑπό τινος...

5. **χρῶμαι τῇ φιλίᾳ τινὸς**=ἔχω, διατηρῶ τὴν φιλίαν τινός. **ψεύδομαι πρός τινα**=ἀποδεικνύομαι ψεύστης πρός τινα. **οἶδα** =γνωρίζω. **αἱροῦμαί τινα**=προτιμῶ τινα. **πείσομαι,** μέλλ. τοῦ **πάσχω. ἐρεῖ,** μέλλ. τοῦ **λέγω. ἀγαγών,** ἀόρ. τοῦ **ἄγω** =ὁδηγῶ. **εἰλόμην,** ἀόρ. τοῦ **αἱροῦμαι**=προτιμῶ.

6. **ἕψομαι,** μέλλ. **ἕπομαι σύν τι**=ἀκολουθῶ τινα. **ἀλέξασθαι,** ἀόρ. τοῦ **ἀλέξομαι**=ἀποκρούω, τιμωρῶ.

7. **ἐπαινῶ**=ἐπιδοκιμάζω.

8. **λάθρᾳ τῶν στρατιωτῶν**=κρυφὰ ἀπὸ τοὺς στρατιώτας. **λέγω θαρρεῖν**=προτρέπω νὰ ἔχῃ θάρρος, νὰ ἐλπίζῃ.

10. **καὶ μεταπεμπομένου αὐτοῦ,** ἐνν. **ἐμὲ**=ἂν καὶ αὐτὸς μὲ προσκαλεῖ. **ὅτι σύνοιδα ἐμαυτῷ ἐψευσμένος αὐτὸν**=διότι ἔχω τὴν συναίσθησιν ὅτι ἀπεδείχθην ψεύστης ἀπέναντι αὐτοῦ. **δεδιὼς** = ἐπειδὴ φοβοῦμαι. **δίκην ἐπιθῇ,** ἐνν. **ἐμοί,** δίκην **ἐπιτίθημί τινί τινος**=τιμωρῶ τινα διά τι (ἔγκλημα).

11. **ἐμοὶ δοκεῖ**=ἐγὼ νομίζω. **καθεύδω**=κοιμῶμαι, μένω ἀδρανής. **σκεπτέον . . . εἶναι ὅπως . . . . μενοῦμεν**=πρέπει νὰ ἐξετάσωμεν, πρέπει νὰ σκεφθῶμεν, πῶς θὰ μείνωμεν. **ὡς ἀσφαλέστατα**=ὅσον τὸ δυνατὸν ἀσφαλέστερον. **καὶ ὅπως . . . . ἕξομεν**=καὶ ὅπως θὰ ἔχωμεν. **οὔτε στρατηγοῦ οὔτε**

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἰδιώτου ὄφελος οὐδὲν=οὔτε στρατηγὸς οὔτε ἰδιώτης ἠμπορεῖ
νὰ ὠφελήση εἰς τίποτε. **ἰδιώτης**=ἁπλοῦς στρατιώτης.

18. **πολλοῦ ἄξιος φίλος,** ἐνν. **ἐστὶν**=εἶναι πολύτιμος φίλος.
χαλεπὸς ἐχθρὸς=φοβερὸς ἐχθρός, ἱκανὸς νὰ βλάψη. **ἐπίστα-
μαι**=γνωρίζω. **δοκοῦνμέν μοι, δοκῶ μοι**=νομίζω. **κάθη-
μαι**=εἶμαι ἐστρατοπεδευμένος. **γιγνώσκω**=νομίζω. **ἄριστον**
=ὠφελιμώτατον.

13. **ἀνίσταμαι λέξων**=σηκώνομαι διὰ νὰ εἴπω. **ἃ γιγνώ-
σκω**=ὅσα φρονῶ, ποίαν γνώμην ἔχω. **ἐκ τοῦ αὐτομάτου**=
ἐξ ἰδίας πρωτοβουλίας. **ἐγκέλευστος**=ὁ κατὰ προτροπὴν ἄλλου
πράττων τι, βαλτός. **ἐπιδείκνυμι οἵα ἐστὶν ἡ ἀπορία**=παρι-
στάνω ποία εἶναι ἡ δυσκολία.

14. **προσποιοῦμαι σπεύδειν**=ὑποκρίνομαι ὅτι σπεύδω.
ὡς τάχιστα=ὅσον τὸ δυνατὸν γρηγορώτερα. **ἑλέσθαι,** ἀόρ.
τοῦ **αἱροῦμαι**=ἐκλέγω. **ἀπάγω τινὰ**=ὁδηγῶ τινα ὀπίσω.
συσκευάζομαι=ἑτοιμάζω τὰς ἀποσκευάς μου. **αἰτῶ Κῦρον
πλοῖα**=ζητῶ παρὰ τοῦ Κύρου πλοῖα. **ἡγεμὼν**=ὁδηγός. **διὰ
φιλίας τῆς χώρας**=διὰ τῆς χώρας τοῦ βασιλέως ὡς διὰ μέσου
φιλικῆς χώρας. **προκαταλαμβάνω τὰ ἄκρα**=καταλαμβάνω ἐγ-
καίρως τὰς κορυφάς, τὰ ὑψώματα. **ὅπως μὴ φθάσωσι . . .
καταλαβόντες (αὐτὰ)**=ἵνα μὴ προφθάσουν καὶ καταλάβουν
αὐτά. **χρήματα**=πράγματα. **ἀγορὰ**=ὁ τόπος ὅπου εἶχον ἐγ-
κατασταθῆ οἱ κάπηλοι.

15. **στρατηγῶ ταύτην τὴν στρατηγίαν**=ἀναλαμβάνω ταύ-
την τὴν στρατηγίαν. **ἕλησθε,** ἀόρ. τοῦ **αἱροῦμαι** = ἐκλέγω.
πείσομαι, μέλλ. τοῦ **πείθομαι**=ὑπακούω. **εἰδῆτε,** ὑποτακτικὴ
τοῦ **οἶδα**=γνωρίζω, μανθάνω. **ἐπίσταμαι ἄρχεσθαι**=γνω-
ρίζω νὰ ὑπακούω εἰς τοὺς ἄρχοντας. **ὥς τις καὶ ἄλλος μάλι-
στα ἀνθρώπων**=περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλον ἄνθρωπον.

16. **ἐπιδείκνυμι τὴν εὐήθειαν**=παριστάνω, κάμνω φανε-
ρὰν τὴν ἀνοησίαν. **πάλιν**=πρὸς τὰ ὀπίσω. **λυμαίνομαί τινι
τὴν πρᾶξιν**=βλάπτω τὴν ἐπιχείρησίν τινος. **πιστεύω τινὶ**=
ἔχω ἐμπιστοσύνην εἴς τινα.

17. **ὀκνῶ (-έω)**=διστάζω, δὲν τολμῶ. **ἃ δοίη**=τὰ ὁποῖα
ἤθελε δώσει. **ταῖς τριήρεσι**=μὲ τὰ πολεμικά του πλοῖα. **οὐκ**

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἔστιν ἐξελθεῖν=δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐξέλθῃ τις. ***ἄκοντος Κύρου***=χωρὶς τὴν συγκατάθεσιν τοῦ Κύρου.

18. ***φλυαρίαι***=ἀνόητα λόγια, ἀνόητοι σκέψεις. ***τί βούλεται ἡμῖν χρῆσθαι***=διὰ ποίαν ἐπιχείρησιν θέλει νὰ μᾶς μεταχειρισθῇ. ***κακίων*** (συγκρ. τοῦ ***κακός)***=κατώτερος, ὑποδεέστερος.

19. ***ἐπίπονος***=κοπιαστική. ***ἐποίμεθα ἂν αὐτῷ φίλοι καὶ πρόθυμοι***=θὰ ἀκολουθήσωμεν αὐτὸν φιλικῶς καὶ προθύμως. ***δεῦρο***=ἐδῶ.

20. ***ἔδοξε ταῦτα***=ἀπεφασίσθησαν ταῦτα. ***ἐρωτῶ Κῦρον τὰ δόξαντα τῇ στρατιᾷ***=ζητῶ τὴν γνώμην τοῦ Κύρου περὶ τῶν ἀποφασισθέντων ὑπὸ τοῦ στρατοῦ. ***ἀκούω Ἀβροκόμαν εἶναι***=μανθάνω ὅτι ὁ Ἀβροκόμας εἶναι. ***χρῄζω***=ἔχω ἀνάγκην. ***τὴν δίκην ἐπιτίθημί τινι***=τὴν πρέπουσαν τιμωρίαν ἐπιβάλλω εἴς τινα.

21. ***οἱ αἱρετοὶ***=οἱ ἐκλεχθέντες. ***προσαιτῶ μισθὸν***=ζητῶ πρόσθετον μισθόν. ***ἡμιόλιον κτλ.***=τὸ ἥμισυ ἐπὶ πλέον τοῦ μισθοῦ τὸν ὁποῖον πρότερον ἐλάμβανον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'

1. ***ἐξέτασις***=ἐπιθεώρησις. ***μέσαι νύκτες***=μέσαι νυκτεριναὶ ὧραι, μεσονύκτιον. ***ἡγοῦμαι τοῦ κέρως***=διοικῶ τὸ κέρας. ***τοὺς ἑαυτοῦ διέταξε,*** ἐνν. ***στρατιώτας*** δηλ. τὸ βαρβαρικὸν στράτευμα, ***διατάσσω***=ὁρίζω τὴν θέσιν ἑκάστου (ἑκάστης ὁμάδος), παρατάσσω.

2 ***ἅμα τῇ ἡμέρᾳ***=τὴν αὐγήν, λίαν πρωΐ. ***αὐτόμολοι***=λιποτάκται προσερχόμενοι πρὸς τοὺς ἐχθρούς. ***ἀπαγγέλλω***=φέρω ἀγγελίας, εἰδήσεις. ***συνεβουλεύετο,*** ἐνν. ***αὐτοῖς, συμβουλεύομαί τινι***=ζητῶ τὴν συμβουλήν τινος. ***πῶς ἂν τὴν μάχην ποιοῖτο***=κατὰ ποῖον τρόπον πρέπει νὰ κάμῃ τὴν μάχην. ***καὶ αὐτὸς παρῄνει θαρρύνων τοιάδε***=καὶ ὁ ἴδιος ἐνθαρρύνων αὐτοὺς συνεβούλευε τὰ ἑξῆς περίπου.

3 ***ἀπορῶ τινος***=στεροῦμαι τι, δὲν ἔχω. ***ἀμείνων καὶ***

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

κρείττων=γενναιότερος καὶ ἱκανώτερος. **ὅπως οὖν ἔσεσθε**=σκοπεῖτε οὖν ὅπως ἔσεσθε=προσπαθήσατε λοιπὸν νὰ δειχθῆτε. **εὐδαιμονίζω τινά τινος**=θεωρῶ τινα εὐδαίμονα διὰ κἄτι. **ἴστε** τοῦ ῥήμ. **οἶδα**=γνωρίζω. **ἑλοίμην ἂν**=θὰ προτιμοῦσα.

4. **εἰς οἷον ἔρχεσθε ἀγῶνα**=ποίας λογῆς εἶναι ὁ ἀγὼν τὸν ὁποῖον πρόκειται νὰ κάμετε. **διδάσκω**=διαφωτίζω, ἐξηγῶ. **ἐπίασιν,** μέλλ. τοῦ **ἐπέρχομαι**=ὁρμῶ. **τὰ ἄλλα καὶ αἰσχυνεῖσθαί μοι** δοκῶ κτλ.=ὡς πρὸς τὰ ἄλλα νομίζω ὅτι καὶ θὰ ἐντρέπωμαι, διότι θὰ ἐννοήσετε ποίας λογῆς εἶναι οἱ ἄνθρωποι τῆς χώρας μας. **ἡμῶν ἀνδρῶν ὄντων**=ἐὰν σεῖς φανῆτε γενναῖοι. **εὖ τῶν ἐμῶν γενομένων**=ἐὰν ἡ ὑπόθεσίς μου λάβῃ εὐτυχῆ ἔκβασιν.

5. **τοῦ κινδύνου προσιόντος**=ἐπειδὴ δηλαδὴ ἐγγὺς εἶναι ὁ κίνδυνος (ἡ μάχη). **ἂν εὖ γένηταί τι**=ἂν τὰ πράγματα ἔχουν καλὴν ἔκβασιν. **μεμνήσεσθαι**, μέλλ. τοῦ **μέμνημαι**=ἐνθυμοῦμαι. **μεμνῇο**, εὐκτ. τοῦ **μέμνημαι.**

6. **ἡ ἀρχὴ ἡ πατρῴα**=τὸ κληρονομηθὲν κράτος ἀπὸ τὸν πατέρα μου. **καῦμα**=ἡ καυστικὴ θερμότης τοῦ ἡλίου. **σατραπεύω**=κυβερνῶ ἔχων τὸ ἀξίωμα τοῦ σατράπου. **πρὸς ἄρκτον**=πρὸς βορρᾶν. **διὰ τὸν χειμῶνα**=διὰ τὸ ψῦχος.

7. **ἐγκρατής τινος** = κύριός τινος. **ὑμῶν δ' ἑκάστῳ καὶ στέφανον χρυσοῦν δώσω·** ὁ Κῦρος ἔχει ἐνώπιόν του τοὺς στρατηγοὺς καὶ λοχαγοὺς καὶ ἑπομένως εἰς ἕκαστον ἐκ τούτων ὑπόσχεται χρυσοῦν στέφανον.

8. **ἐξαγγέλω τινὶ**=ἀναγγέλλω εἴς τινα. **τί σφίσιν ἔσται**=**τί αὐτοῖς ἔσται**=ποῖον κέρδος θὰ ἔχουν αὐτοί, τί θὰ κερδίσουν. **κρατῶ**=νικῶ. **ἐμπιπλάς,** μτχ. **ἐμπίπλημι τὴν γνώμην** (δηλ. **ἐλπίσι καὶ ὑποσχέσεσι)** = πληρῶ τὴν ἐπιθυμίαν (μὲ ἐλπίδας καὶ μὲ ὑποσχέσεις).

9. **παρακελεύομαί τινι**=προτρέπω τινά. **ἀμαχεὶ** = χωρὶς μάχην. **οἴει** (ἀντὶ **οἴῃ)**=νομίζεις.

10. **ἐξοπλισία** = ἐξέτασις, ἐπιθεώρησις. **ἀριθμὸς ἐγένετο τῶν μὲν Ἑλλήνων ἀσπὶς μυρία καὶ τετρακοσία**=ἀριθμηθέντες οἱ μὲν Ἕλληνες ἐγένοντο (εὑρέθησαν) δεκακισχίλιοι καὶ τετρακόσιοι ὁπλῖται κτλ. **οἱ δὲ μετὰ τοῦ Κύρου βάρβαροι δέκα**

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μυριάδες. **ἀσπὶς** (μετωνυμικῶς) ἀντὶ ἀσπιδοφόροι, ἤτοι ὁπλῖται.

11-12. **ἄρχοντες** = στρατηγοί. **τριάκοντα μυριάδων ἕκαστος,** ἐνν. ὧν ἄρχων. **παρεγένοντο ἐν τῇ μάχῃ**=παρευρέθησαν εἰς τὴν μάχην. **ὑστερῶ τῆς μάχης** = φθάνω μετὰ τὴν μάχην.

13. **αὐτομολῶ,** ἐπὶ στρατιωτῶν, καταφεύγω πρὸς τοὺς ἀντιπάλους. **ἐλήφθησαν,** ἀόρ. τοῦ **λαμβάνομαι**=συλλαμβάνομαι.

14. **κατὰ μέσον τὸν σταθμὸν τοῦτον**=ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀποστάσεως ταύτης. **ὀρυκτὴ**=οὐχὶ φυσική, ἀλλὰ τεχνητή.

15. **παρατέταμαι**=φθάνω. **ἐπὶ δώδεκα παρασάγγας**=εἰς ἀπόστασιν δώδεκα παρασαγγῶν. **πάροδος** = τόπος διὰ τοῦ ὁποίου ἠμπορεῖ κανεὶς νὰ περάσῃ, ὅταν ἑκατέρωθεν αὐτοῦ διάβασις δὲν εἶναι δυνατή, κοινῶς πέρασμα.

16-17. **ἀντὶ ἐρύματος**=ἵνα χρησιμεύσῃ ὡς προφύλαγμα, ὡς ὀχύρωμα. **πυνθάνεται**=**ἐπύθετο** = ἔμαθε. **προσελαύνω** = ἐπέρχομαι. **ταύτην τὴν πάροδον παρέρχομαι**=ἀπὸ τὸ πέρασμα τοῦτο περνῶ. **ἐγένοντο εἴσω τῆς τάφρου** = εὑρέθησαν ἐντὸς τοῦ ὑπὸ τῆς τάφρου περικλειομένου χώρου.

18. **τῇ ἑνδεκάτῃ . . . πρότερον**=πρὸ δέκα ἡμερῶν. **οὐ μαχεῖται δέκα ἡμερῶν**=δὲν θὰ πολεμήσῃ ἐντὸς δέκα ἡμερῶν. **οὐκ ἄρα ἔτι μαχεῖται**=λοιπὸν δὲν θὰ πολεμήσῃ διόλου.

19-20. **ἔδοξε τῷ Κύρῳ,** ὑποκείμ. ὁ **βασιλεὺς**=ἐνομίσθη ὁ βασιλεύς. **ἀπεγνωκέναι, ἀπογιγνώσκω τοῦ μάχεσθαι**=ἀποφασίζω νὰ μὴ πολεμήσω.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'

1. **ἦν ἀμφὶ ἀγορὰν πλήθουσαν** = ἦτο ἡ προμεσημβρινὴ ὥρα κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ ἀγορὰ εἶναι πλήρης ἀνθρώπων (ἴδε κατωτέρω παρ. 8). **σταθμὸς**=ὁ τόπος ὅπου ἐσκόπευον νὰ σταθμεύσουν. **καταλύω** = σταθμεύω. **προφαίνομαι** = ἐμφανίζομαι, ἔξαφνα. **ἐλαύνω ἀνὰ κράτος ἱδροῦντι τῷ ἵππῳ** = ἔφιππος τρέχω ὅσον εἶναι δυνατὸν (καὶ) μὲ ἱδρωμένον τὸν ἵππον. **ἐντυγχάνω τινὶ**=συναντῶ τινα.

2-3. **ἔνθα δὴ**=τότε ἀληθῶς. **τάραχος** = ταραχή. **σφίσιν**

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

=αὐτοῖς. **αὐτίκα... ἐπιπεσεῖσθαι,** ὑποκείμ. **τοὺς βαρβάρους** =ὅτι οἱ βάρβαροι ἀμέσως θὰ ἐπιπέσουν κατ' αὐτῶν. **ἀτάκτοις,** ἐνν. **οὖσιν**=(κατ' αὐτῶν) ἐν ἀταξίᾳ εὑρισκομένων. **παλτὸν**= ἀκόντιον.

4. **σὺν πολλῇ σπουδῇ** = μὲ μεγάλη βιάσι. **τὰ δεξιὰ τοῦ κέρατος** = τὸ δεξιὸν κέρας. **Πρόξενος δὲ ἐχόμενος,** ἐνν. **τοῦ Κλεάρχου**=μετὰ τὸν Κλέαρχον.

5-7. **ὕπαρχος**=ὁ ὑπὸ τὸν σατράπην διοικητὴς τμήματος τῆς σατραπείας, ὑπαρχηγός. **ὅσον ἑξακόσιοι** = περίπου ἑξακόσιοι. **ψιλὸς**=γυμνός, ἀκάλυπτος. **εἰς τὴν μάχην καθίσταμαι**=λαμβάνω θέσιν, τοποθετοῦμαι, διὰ νὰ πολεμήσω.

θώραξ=ὅπλον προφυλακτικὸν τοῦ στήθους. **παραμηρίδια** = ὅπλα προφυλακτικὰ τῶν μηρῶν. **κράνος** = ὅπλον προφυλακτικὸν τῆς κεφαλῆς.

προμετωπίδια καὶ **προστερνίδια** = ὅπλα προφυλακτικὰ τοῦ μετώπου καὶ τοῦ στέρνου. **μάχαιρα·** διέφερε τοῦ ξίφους κατὰ τοῦτο ὅτι ἦτο βραχυτέρα τούτου καὶ ἑτερόστομος.

8. **χρόνῳ δὲ συχνῷ ὕστερον**=μετὰ πολὺν δὲ χρόνον. **μελανία**=μαυρίλα. **ἐπὶ πολὺ**=εἰς μεγάλην ἔκτασιν. **τάχα δὴ**= εὐθὺς ἀμέσως. **τάξεις**=τμήματα στρατοῦ ἐξ ὡρισμένου ἀριθμοῦ ἀνδρῶν, συνήθως ἐκ 200.

μέσον ἡμέρας = μεσημβρία, ἥτις βεβαίως δὲν πρέπει νὰ νοῆται, ὅπως καὶ αἱ **μέσαι νύκτες,** ὡς ἡ 12η ἀκριβῶς ὥρα, ἀλλ' ὁ ἀπὸ τῆς 11ης περίπου μέχρι τῆς 1ης ὥρας χρόνος. **δείλη** =ὁ μετὰ τὴν μεσημβρίαν χρόνος ὅστις διαιρεῖται εἰς **δείλην πρωΐαν** καὶ κατὰ συνέχειαν εἰς **δείλην ὀψίαν.** Ἦτο δὲ ἡ δείλη βραχυτέρα ἢ μακροτέρα ἀναλόγως τῆς ὥρας τοῦ ἔτους. Ἀντίστοιχος πρὸς τὴν δείλην χρόνος εἶναι ὁ πρὸ μεσημβρίας ὁ χαρακτηριζόμενος διὰ τῆς φράσεως **περὶ πλήθουσαν ἀγοράν·** δηλ. ὁ μετὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου μέχρι σημείου τινὸς πρὸ μεσημβρίας. Καὶ ὁ περὶ τὴν πλήθουσαν ἀγορὰν χρόνος ἦτο μακρότερος ἢ βραχύτερος ἀναλόγως τῆς ὥρας τοῦ ἔτους.

9. **λευκοθώραξ**=ὁ φορῶν λευκὸν θώρακα. **γερροφόροι**= στρατιῶται φέροντες γέρρα. **ποδήρης ἀσπὶς**=ἀσπὶς φθάνουσα μέχρι τῶν ποδῶν. **γέρρα**=(τὰ) ἀσπίδες πλεκταὶ ἐκ κλάδων ἰτέας

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἢ λόγου. **πλαίσιον**=παράταξις τοῦ στρατοῦ εἰς τετράγωνον ἢ παραλληλόγραμμον.

10. **διαλείπω**=ἀφίνω ἐν τῷ μεταξὺ διάστημα. **εἰς πλάγιον ἀποτεταμένα**=πλαγίως ἐκτεινόμενα. **καὶ ὑπὸ τοῖς δίφροις**=καὶ ἄλλα (πλὴν τῶν πλαγίως ἐκτεινομένων) ὑπὸ κάτω τῶν καθισμάτων. **εἰς γῆν βλέποντα**=ἐστραμμένα πρὸς τὴν γῆν. **ὡς διακόπτειν**=ὥστε νὰ καταπόπτουν. **ἐντυγχάνω τινὶ**=συναντῶ τινα. **ἡ δὲ γνώμη ἦν**=ὁ δὲ σκοπὸς ἦτο. **ὡς ἐλῶντα καὶ διακόψοντα**=νὰ εἰσχωρήσουν καὶ νὰ διασπάσουν τὰς τάξεις τῶν Ἑλλήνων.

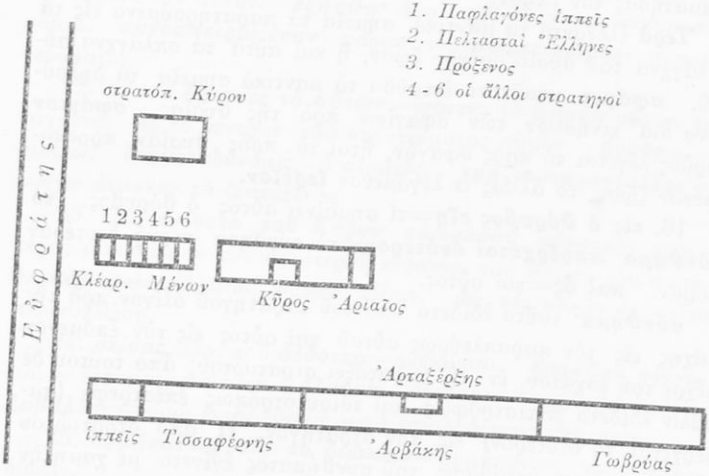

Ἡ θέσις τῶν στρατευμάτων κατὰ τὴν ἔναρξιν τῆς μάχης

11. **ψεύδομαι τοῦτο**=ἀπατῶμαι ὡς πρὸς τοῦτο. **σιγῇ**=σιωπηλῶς: **ἡσυχῇ**=ἀθορύβως. **ὡς ἀνυστὸν** (ἀνύτω - κατορθώνω)=ὅσον ἦτο δυνατόν.

12. **παρελαύνω**=περνῶ ἔφιππος. **βοῶ τινι**=μεγαλοφώνως διατάσσω τινά. **πάνθ᾽ ἡμῖν πεποίηται**=ἔχομεν κατορθώσει τὸ πᾶν.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

13. **τὸ μέσον στῖφος**=τὸ κατὰ τὸ μέσον τῶν πολεμίων στῖ-
φος, δηλ. τοὺς περὶ τὸν βασιλέα ἑξακισχιλίους ἱππεῖς. **περί-
ειμι πλήθει**=ὑπερέχω κατὰ τὸ πλῆθος. **ἑκατέρωθεν**=καὶ
ἀπὸ τὴ μιὰ μεριὰ καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλην. **μέλει μοι**=φροντίζω.
ὅπως καλῶς ἔχοι=πῶς τὸ πρᾶγμα νὰ ἀποβῇ καλῶς.

14. **ἐκ τῶν ἔτι προσιόντων**=ἐξ ἐκείνων δηλ. οἱ ὁποῖοι εὑ-
ρισκόμενοι ἐν πορείᾳ ἐξηκολούθουν νὰ προσέρχωνται. **ἑκατέ-
ρωσε**=καὶ πρὸς τὸ ἓν καὶ πρὸς τὸ ἄλλο.

15. **πελάζω**=πλησιάζω. **ἤρετο,** ἀόρ. τοῦ **ἐρωτῶ. εἴ τι
παραγγέλλοι**=ἂν διατάσσῃ τι. **ἐπιστήσας,** ἐνν. **τὸν ἵππον**=
σταματήσας τὸν ἵππον.

Ἱερὰ ἐλέγοντο τὰ μαντικὰ σημεῖα τὰ παρατηρούμενα εἰς τὰ
σπλάγχνα τοῦ θυσιαζομένου ζῴου, ἢ καὶ αὐτὰ τὰ σπλάγχνα αὐ-
τοῦ. **σφάγια** νοοῦνται ἐνταῦθα τὰ μαντικὰ σημεῖα τὰ δηλού-
μενα διὰ κινήσεων τῶν σφαγίων πρὸ τῆς θυσίας. **σφάγιον**
κυρίως λέγεται τὸ πρὸς σφαγήν, ἤτοι τὸ πρὸς θυσίαν προωρι-
σμένον ζῷον, τὸ ἄλλως τε λεγόμενον **ἱερεῖον.**

16. **τίς ὁ θόρυβος εἴη**=τί σημαίνει αὐτὸς ὁ θόρυβος. **τὸ
σύνθημα παρέρχεται δεύτερον**=τὸ σύνθησα περνᾷ δευτέραν
φοράν. **καὶ ὅς**=καὶ οὗτος.

σύνθημα· τοῦτο ἐδίδετο ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ ὀλίγον πρὸ τῆς
μάχης εἰς τὸν παραπλεύρως αὐτοῦ καὶ οὗτος εἰς τὸν ἑπόμενον
μέχρι τοῦ ἐσχάτου ἐν τῇ παρατάξει στρατιώτου· ἀπὸ τούτου δὲ
πάλιν ἐδίδετο ἀντιστρόφως καὶ τοιουτοτρόπως ἐπέστρεφε (πα-
ρέρχεται τὸ δεύτερον) εἰς τὸν στρατηγόν. Ἡ ἀπὸ στρατιώτου
εἰς στρατιώτην μετάβασις τοῦ συνθήματος ἐγίνετο μὲ χαμηλὴν
φωνήν.

Ζεὺς σωτὴρ καὶ νίκη· τὸ σύνθημα εἶνε διμερές, καὶ τὸ μὲν
πρῶτον μέρος, **Ζεὺς σωτήρ,** ἔχει θέσιν ἐρωτήσεως, τὸ δὲ δεύ-
ρερον, **καὶ νίκη,** ἀπαντήσεως.

18. **παιανίζω**=ψάλλω τὸν παιᾶνα. **ὡς δὲ...ἐξεκύμαινέ τι
τῆς φάλαγγος**=ὁσάκις δὲ μέρος τι τῆς παρατάξεως ἐξήρχετο τῆς
γραμμῆς. **δρόμῳ θέω** = δρομαίως σπεύδω. **φθέγγομαι** =
κραυγάζω. **τῷ Ἐνυαλίῳ ἐλελίζω**=φωνάζων ἐλελεῦ ζητῶ τὴν
βοήθειαν τοῦ Ἐνυαλίου.

Παιάν, γεν. **ᾶνος**=ᾆσμα πολεμικὸν ᾀδόμενον κατὰ τὴν ἔναρ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ξιν τῆς μάχης. ***Ἐνυάλιος***=ἐπίθετον τοῦ Ἄρεως ὡς θεοῦ τοῦ πολέμου. ***θέω***=τρέχω.

19 ***ἐκκλίνω***=ὑποχωρῶ. ***κατὰ κράτος***=μετὰ τῆς δυνατῆς σφοδρότητος, ἀκράτητοι. ***ἕπεσθαι***=διώκειν.

20. ***ἔστι δ' ὅστις καὶ κατελήφθη***=κἄποιος δὲ καὶ δὲν ἐπρόφθασε νὰ ἀποσυρθῇ. ***ἐκπλαγείς***, ἀόρ. τοῦ ***ἐκπλήττομαι***= ταράττομαι, κοιν. τὰ χάνω. ***ὥσπερ ἐν ἱπποδρόμῳ***=ὡς συμβαίνει ἐν ἱπποδρομίῳ.

21. ***τὸ καθ' αὑτοὺς***=τοὺς ἀπέναντι αὐτῶν πολεμίους. ***οἱ ἀμφ' αὐτὸν***=οἱ περὶ αὐτόν. ***οὐδ' ὣς***=***οὐδ' οὕτως***=οὐδὲ εἰς τὴν περίστασιν αὐτήν. ***ἐξήχθη***· ἀόρ. τοῦ ***ἐξάγομαι***=παρασύρομαι. ***συνεσπειραμένην***· παρακ. τοῦ ***συσπειρῶμαι***=συμμαζεύομαι.

22. ***μέσον ἔχοντες τὸ αὑτῶν***=ἔχοντες τὸ ἑαυτῶν μέσον, τεταγμένοι εἰς τὸ κέντρον τοῦ στρατεύματος αὐτῶν. ***ἡγοῦμαι***= =διοικῶ. ***ἰσχὺς***=δύναμις, ὁ στρατός. ***χρῄζω παραγγεῖλαι τι*** =ἔχω ἀνάγκην τὰ διατάξω τι.

23. ***ἔξω ἐγένετο τοῦ Κύρου εὐωνύμου κέρατος***=περαιτέρω, μακρύτερον τοῦ ἀριστεροῦ κέρατος τοῦ Κύρου εὑρίσκετο. ***ἐπικάμπτω***=κάμπτω, κάμνω κλίσιν. ***ὡς εἰς κύκλωσιν***=ἵνα περικυκλώσῃ.

24. ***δείσας*** ἀόρ. τοῦ ***δέδοικα***=φοβοῦμαι. ***ὄπισθεν γίγνομαι***=ἔρχομαι ὄπισθεν. ***ἐλαύνει ἀντίος***=ὁρμᾷ κατ' ἐπάνω. ***ἐμβάλλω***=ὁρμῶ ἐντός, ὁρμῶ μετὰ σφοδρότητος, ῥίχνομαι.

25. ***ὁρμήσαντες εἰς τὸ διώκειν***=ὁρμήσαντες πρὸς καταδίωξιν.

ὁμοτράπεζοι· οὕτω ἐκαλοῦντο ἄνδρες εὐγενεῖς, οἱ ὁποῖοι οὐδέποτε σχεδὸν ἀφίνοντες τὸν βασιλέα, ἦσαν πιστότατοι καὶ εἰς τοὺς κινδύνους γενναιότατοι· ὁμοτραπέζους εἶχε καὶ ὁ Κῦρος.

26. ***καθορῶ***=βλέπω καλῶς. ***ἠνέσχετο***· ἀόρ. τοῦ ***ἀνέχομαι*** =κρατιέμαι. ***ἵεμαι***=μετὰ σφοδρότητος ὁρμῶ. ***παίω***=κτυπῶ. ***τιτρώσκω***=τραυματίζω.

27. ***ἀκοντίζω τινὰ παλτῷ***=κτυπῶ τινὰ μὲ τὸ ἀκόντιον. ***ἔκειντο ἐπ' αὐτῷ***=ἦσαν ἐξαπλωμένοι ἐπάνω του, δηλ. νεκροί.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι΄

1. ***οὐκέτι ἵστανται***=οὐκέτι ἀνθίστανται, δὲν ἀντιτάσσονται πλέον. ***ὥρμηντο***· ὑπερσ. τοῦ ***ὁρμῶμαι***=ξεκινῶ. ***τέτταρες δ᾽ ἐλέγοντο παρασάγγαι εἶναι τῆς ὁδοῦ***=ἐλέγετο δὲ ὅτι τὸ μῆκος τῆς ὁδοῦ ἦτο τεσσάρων παρασαγγῶν.

4. ***ὡς ἤδη πάντες νικῶντες***=διότι ἤδη, ὡς ἐνόμιζον, πάντες ἐνίκων (οἱ μετὰ τοῦ βασιλέως Πέρσαι ἐνόμιζον ὅτι καθ᾽ ὅλην τὴν παράταξιν ἐνίκων, δὲν ἐγνώριζον δηλ. ὅτι οἱ ἀπέναντι τῶν Ἑλλήνων τεταγμένοι εἶχον νικηθῆ).

5. ***ἐν τοῖς σκευοφόροις***=ἐν τῷ στρατοπέδῳ (τῶν Ἑλλήνων). ***οἴχομαι διώκων***=ἐξακολουθῶ νὰ καταδιώκω. ***εἰς τὸ πρόσθεν***=πρὸς τὰ ἐμπρός. ***βουλεύομαι***=σκέπτομαι. ***ἀρήξοντες***=διὰ νὰ βοηθήσουν τοὺς φύλακας τοῦ στρατοπέδου.

10-11. ***καὶ δὴ***=ἤδη (δηλ. κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο). ***παραμειψάμενος*** ἐνν. ***τὸ κέρας τῶν Ἑλλήνων***· ***παραμείβομαί τι***=ξεπερνῶ. ***εἰς τὸ αὐτὸ σχῆμα κατέστησεν ἀντίαν τὴν φάλαγγα***=κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἀντιπαρέταξε τὴν φάλαγγα. ***συνῄει***=ἤρχετο. ***τὸ πρόσθεν***=πρότερον. ***οὐ δέχομαι***=δὲν ἀντιτάσσομαι. ***ἐπιδιώκω***=καταδιώκω. ***μέχρι κώμης τινὸς***· ὑποτίθεται ὅτι ἡ κώμη αὕτη εἶναι τὰ Κούναξα.

16 - 17. ***τίθεμαι τὰ ὅπλα***=θέτω τὰ ὅπλα κάτω, πρὸ τῶν ποδῶν. ***θαυμάζω***=παραξενεύομαι. ***ᾔδεσαν***· παρατ. τοῦ ***οἶδα***=γνωρίζω. ***εἰκάζω***=συμπεραίνω. ***οἴχομαι διώκων***=ἐξακολουθῶ νὰ καταδιώκω. ***δοκεῖ μοι ἀπιέναι***=μοῦ φαίνεται καλὸν νὰ ἀπέλθω. ***ἀμφὶ δορπηστὸν***=***ἀμφὶ δεῖπνον***=τὴν ἑσπέραν.

18. ***καταλαμβάνω τι***=εὑρίσκω τι, ***χρήματα***=πράγματα. ***τὰ πλεῖστα***=τὰ περισσότερα. ***σιτίον***=τροφαί. ***ἔνδεια***=ἔλλειψις. ***ἄδειπνος***=ὁ μὴ δειπνήσας, ὁ μὴ γευματίσας. ***ἀνάριστος***=ὁ μὴ ἀριστήσας, ὁ μὴ προγευματίσας. ***καταλύω***· ἐνν. ***τὴν πορείαν***=σταματῶ. ***οὕτω***· δηλ. ἐντελῶς ἄσιτοι.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄

2. **ἅμα τῇ ἡμέρᾳ**=τὴν αὐγήν, στὰ χαράματα. **ὅ,τι χρὴ ποιεῖν**=τί πρέπει νὰ κάμουν. **συσκευάζομαι ἃ ἔχω**=συσκευάζω τὰ πράγματά μου. **προϊέναι·** ἀπαρέμφ. **προέρχομαι εἰς τὸ πρόσθεν**=προχωρῶ πρὸς τὰ ἐμπρός. **συμμεῖξειαν,** ἀόρ. **συμμείγνυμί τινι**=συναντῶ τινα.

3. **ὁρμὴ**=ἐκκίνησις, ξεκίνημα. **ἅμα ἡλίῳ ἀνέχοντι**=κατὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου.

ἀπὸ Δημαράτου τοῦ Λάκωνος=πρόκειται περί του Δημαράτου ἐκείνου, ὅστις ἐκθρονισθεὶς ὑπὸ τοῦ συμβασιλέως Κλεομένους κατέφυγεν εἰς τὸν βασιλέα Δαρεῖον, μεθ' οὗ συνηκολούθησεν, ὅτε οὗτος ἐξεστράτευσε κατὰ τῆς Ἑλλάδος.

4—5. **βαρέως φέρω**=πολὺ λυποῦμαι. **ὤφελε Κῦρος ζῆν**=εἴθε νὰ ἔζη ὁ Κῦρος. **ἐπαγγέλλομαί τινι** = ὑπόσχομαι εἴς τινα. **τῶν νικώντων τὸ ἄρχειν ἐστὶ** = ἡ ἐξουσία ἀνήκει εἰς τοὺς νικητάς.

6. **οἴχομαι**=ἔχω ἀπέλθει, **ᾠχόμην**=ἀπῆλθον. **πορίζομαι σῖτον**=προμηθεύομαι τροφάς. **κόπτοντες, κόπτω τοὺς βοῦς**=σφάζω τοὺς βοῦς. **ξύλα**=καύσιμα ξύλα. **οἰστὸς**=βέλος. **ἐκβάλλω**=ῥίπτω. **πέλτη**=μικρὰ ξυλίνη ἀσπίς. **ἦσαν φέρεσθαι**=ἠδύναντο νὰ μετακομισθοῦν (ἵνα δηλ. χρησιμοποιηθοῦν ὡς καύσιμα ξύλα. **ἕψω κρέα**=βράζω κρέατα.

7. **ἐντίμως ἔχω** = τιμῶμαι. **προσποιοῦμαι**=διατείνομαι, ἰσχυρίζομαι. **ἐπιστήμων εἰμί τινος** = εἶμαι γνώστης τινός. **ὁπλομαχία**=ἡ τέχνη τοῦ ἐπιτηδείως μάχεσθαι.

κήρυκες=ἄνδρες ἀποστελλόμενοι εἰς τοὺς πολεμίους πρὸς διαπραγμάτευσιν εἰρήνης· ἐθεωροῦντο πρόσωπα ἀπαραβίαστα, ἔφερον δὲ ὡς σύμβολον τὸ κηρύκειον, ἤτη ῥάβδον ἰδιαιτέρου τινὸς σχήματος.

8. **αἱ βασιλέως θύραι**= τὰ ἀνάκτορα, ἡ αὐλή, τοῦ βασιλέως. **εὑρίσκομαι ἀγαθὸν**=ἐπιτυγχάνω, κερδίζω ἀγαθόν τι.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

9. **βαρέως**=μετ᾽ ἀγανακτήσεως. **οὐ τῶν νικώντων ἐστι τὰ ὅπλα παραδιδόναι**=δὲν εἶνε ἴδιον τῶν νικητῶν νὰ παραδίδουν τὰ ὅπλα. **αὐτίκα**=ἀμέσως. **ἥξω**=θὰ ἐπανέλθω. **τὰ ἱερὰ ἐξῃρημένα**=τὰ σπλάχνα τῶν ἱερείων ἐκβεβλημένα.

10. **πρόσθεν ἂν ἀποθάνοιεν ἢ τὰ ὅπλα παραδοῖεν**=πρότερον θὰ ἀποθάνουν παρὰ τὰ ὅπλα θὰ παραδώσουν. **πότερα**= διὰ ποῖον λόγον. **κρατῶ**= εἶμαι νικητής. **τί ἔσται τοῖς στρατιώταις** = ποῖον κέρδος θὰ ὑπάρξῃ εἰς τοὺς στρατιώτας. **ἐὰν αὐτῷ ταῦτα χαρίσωνται**=ἐὰν τοῦ κάμουν αὐτὴν τὴν χάριν.

11 **ἀντιποιοῦμαί τινι τῆς ἀρχῆς**=διαμφισβητῶ πρός τινα τὴν ἀρχὴν (τὴν βασιλείαν).

12—13. **οἶου**· προστ. τοῦ **οἴομαι**. **ἔοικα**= ὁμοιάζω. **οὐκ ἄχαρις**=χαρίεις. **ἴσθι**· προστ. τοῦ **οἶδα**=γνωρίζω.

14. **ἄλλους δέ τινος ἔφασαν λέγειν** κτλ.=λέγουν δὲ ὅτι μερικοὶ ἄλλοι χάσαντες τὸ θάρρος των εἶπον ὅτι . . . **ὑπομαλακίζομαι**=χάνω τὸ θάρρος μου. **πολλοῦ ἄξιος γίγνομαί τινι** =γίνομαι ὠφέλιμος εἴς τινα. **συγκαταστρέφομαι**=ὑποτάσσω βοηθῶν τινα).

15. **εἰ ἤδη ἀποκεκριμένοι εἶεν** = ἐὰν τώρα πλέον ἔχουν ἀποκριθῆ. **σὺ δ᾽ ἡμῖν εἰπέ, τί λέγεις**=σὺ δὲ εἰπέ μας, ποίαν γνώμην ἔχεις.

16. **σὲ ἄσμενος ἑόρακα**=μὲ χαράν μου σὲ εἶδα. **πράγματα** =δυσχέρειαι. **ἐν τοσούτοις πράγμασι** = εἰς τόσον μεγάλας στενοχωρίας.

17. **οἶσει**· μέλλ. τοῦ ῥ. **φέρω**.

18. **ταῦτα ὑπήγετο**=ταῦτα ἔλεγε (προσπαθῶν νὰ ὑποβάλῃ εἰς τὸν Φαλῖνον τὴν ἀπάντησιν νὰ μὴ παραδώσουν τὰ ὅπλα). **εὔελπίς εἰμι**=εὐελπιστῶ, ἔχω πολλὰς ἐλπίδας.

19. **ὑποστρέφω τὸν λόγον**=μετὰ πονηρίας στρέφω τὸν λόγον. **δόξα**=προσδοκία. **μυρίαι ἐλπίδες**=ἄπειροι ἐλπίδες.

20. **εἰ δέοι**=ἐὰν παραστῇ ἀνάγκη. **πλείονος ἂν ἄξιοι εἶναι φίλοι**=ὅτι θὰ εἴμεθα χρησιμώτεροι φίλοι. **ἄμεινον ἂν πολεμεῖν**=ὅτι καλύτερον θὰ πολεμήσωμεν.

22. **ὅ,τι ποιήσοι**=τί θὰ κάμῃ. **διασημαίνω**=φανερώνω.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'

1. ***οἱ δὲ παρὰ Ἀριαίου ἧκον***=ἐπανῆλθον δὲ παρὰ τοῦ Ἀριαίου οἱ πρὸς αὐτὸν σταλέντες. . . ***αὐτοῦ***=ἐκεῖ. ***βελτίων τινός*** = ἀνώτερός τινος. ***ἤδη***=ἀμέσως. ***τῆς νυκτὸς*** = τὴν νύκτα.

2. ***οὕτω χρὴ ποιεῖν*** (ὑμᾶς). ***ὥσπερ λέγετε***· δηλ. νὰ συναπέλθωμεν. ***εἰ δὲ μή***=ἄλλως (ἐὰν δὲν ἔλθωμεν). ***ὁποῖον ἄν τι οἴησθε μάλιστα συμφέρειν***=ὅ,τιδήποτε νομίζετε ὅτι σᾶς συμφέρει περισσότερον.

3. ***οὐ γίγνεται τὰ ἱερὰ***=τὰ ἐκ τῆς θυσίας μαντικὰ σημεῖα ἀποτρέπουν. ***πυνθάνομαι*** = μανθάνω. ***ναυσίπορος*** = διὰ πλοίων διαβατός. ***οὐκ ἔστιν***=δὲν εἶνε δυνατόν.

4. ***δειπνεῖν ὅ,τι τις ἔχει***=νὰ δειπνῆτε ὅ,τι ἕκαστος ἔχει. ***τὸ κέρας***=ἡ σάλπιγξ. ***ἀνατίθεμαι ἐπὶ τὰ ὑποζύγια*** = φορτώνω εἰς τὰ ὑποζύγια τὰ σκεύη μου. ***ἐπὶ δὲ τῷ τρίτῳ***=ἐπάνω δὲ εἰς τὸ τρίτον σημεῖον, δηλ ἀμέσως μὲ τὸ τρίτον σημεῖον. ***ἕπομαί τινι***=ἀκολουθῶ τινα. ***πρός τοῦ ποταμοῦ***=πρὸς τὸ μέρος τοῦ ποταμοῦ. ***τὰ δὲ ὅπλα***=τοὺς δὲ ὁπλίτας. ***ἔξω***, ἐνν. ***τοῦ ποταμοῦ.***

5-7. ***ὁ μὲν***=οὗτος μὲν (ὁ Κλέαρχος). ***οἱ δὲ***=ἐκεῖνοι δὲ (οἱ ἄλλοι στρατηγοὶ καὶ λοχαγοί). ***ἄρχω***=ἔχω τὴν ἀρχηγίαν. ***ἑλόμενοι***· ἀόρ. τοῦ ***αἱροῦμαι***=ἐκλέγω. ***φρονῶ***=σκέπτομαι, διαλογίζομαι. ***οἷα δεῖ***, ἐνν. ***φρονεῖν***=ὅπως πρέπει νὰ διαλογίζεται. . . ***ἄπειρος***=ὁ μὴ ἔχων τὴν ἀναγκαίαν ἐμπειρίαν.

8. ***ἡγοῦμαι τοῖς ἄλλοις*** = προηγοῦμαι τῶν ἄλλων (ὡς ὁδηγός). ***τὰ παρηγγελμένα***=αἱ διαταγαί. ***ὤμοσαν***, ἀόρ. τοῦ ***ὄμνυμι*** = ὁρκίζομαι. ***μήτε προδώσειν ἀλλήλους σύμμαχοί τε ἔσεσθαι***=ὅτι δὲν θὰ προδώσουν ἀλλήλους καὶ ὅτι θὰ εἶναι σύμμαχοι. ***προσόμνυμι***=ὁρκίζομαι πρὸς τούτοις. ***ἡγοῦμαι***= ὁδηγῶ.

9-10. ***σφάξαντες...εἰς ἀσπίδα***· δηλ. ὥστε τὸ αἷμα νὰ ῥεύσῃ εἰς τὸ κοίλωμα τῆς ἀσπίδος. ***βάπτω ξίφος***=ἐμβαπτίζω ξίφος. ***τὰ πιστὰ***=οἱ ὅρκοι. ***ἄγε δὴ...εἰπὲ***=ἔλα λοιπὸν εἰπέ. ***στόλος***=πορεία. ***ἐννοῶ***=ἔχω εἰς τὸν νοῦν μου, σκέπτομαι.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

11. **ἀπολοίμεθα·** ἀόρ. τοῦ **ἀπόλλυμαι**=χάνομαι. **ἑπτακαίδεκα σταθμῶν τῶν ἐγγυτάτω**=κατὰ τοὺς δεκαεπτὰ τελευταίους σταθμούς. **οὐδὲ δεῦρο ἰόντες**=οὐδὲ πρὸς τὰ ἐδῶ ἐρχόμενοι. **διαπορευόμενοι**=πορεύομαι διὰ τοῦ τόπου. **ἐπινοῶ**=ἐννοῶ, ἔχω εἰς τὸν νοῦν μου, σκέπτομαι. **ἀπορῶ τινος**=στεροῦμαι τινος.

12. **οἱ πρῶτοι σταθμοὶ**=αἱ πρῶται ἡμερήσιαι πορεῖαι. **ἀποσπῶ τινος**=ἀπομακρύνομαι ἀπό τινος. **ἀπόσχωμεν·** ἀόρ. τοῦ **ἀπέχω** = εὑρίσκομαι μακράν, εἰς ἀπόστασιν. **καταλαμβάνω**=φθάνω. **ἐφέπομαι**=καταδιώκω. **στόλος** = προπαρασκευή, στρατός. **σπανιεῖ·** μέλλ. τοῦ **σπανίζω τινος**=στεροῦμαί τινος.

13. **στρατηγῶ** = ὁδηγῶ τὸν στρατόν. **λογίζομαι** = λογαριάζω, ὑπολογίζω. **ἅμα ἡλίῳ δύοντι**=κατὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου. **κώμη**=συνοικισμός, χωρίον. **ψεύδομαί τι** = πλανῶμαι ὡς πρός τι.

14. **ἔτι δὲ ἀμφὶ δείλην**=ὅτε ἀκόμη ἦτο δειλινόν. **δοκῶ** =νομίζω. **θέω** = τρέχω. **ἐτέτρωτο,** ὑπερσ. τοῦ **τιτρώσκομαι**=τραυματίζομαι. **θωρακίζομαι**=ἐνδύομαι τὸν θώρακα.

15. **νέμομαι** (ἐπὶ κτηνῶν)=βόσκω, τρώγω χόρτον. **ἔγνωσαν·** ἀόρ. τοῦ **γιγνώσκω**=ἐννοῶ καταλαμβάνω. **οὐ πρόσω**= οὐ πόρρω, ὄχι μακράν.

16. **οὐκ ἦγεν**=δὲν ἐπορεύθη. **ἀπειρηκότας·** παρακ. τοῦ **ἀπαγορεύω**=ἀποκάμνω, κουράζομαι. **ἄσιτος**=νηστικός. **ὀψὲ ἦν**=ἦτο ἀργά. **ἀποκλίνω**=μεταβάλλω διεύθυνσιν. **φυλάττομαι**=προφυλάττομαι, προσέχω. **εὐθύωρον·** ἐπίρρ.=κατ' εὐθεῖαν. **οἱ πρῶτοι**=ἡ ἐμπροσθοφυλακή. **κατασκηνῶ(όω)**= στήνω τὰς σκηνάς, στρατοπεδεύω.

17. **τρόπῳ τινὶ**=μὲ κάποιαν ἄνεσιν. **σκοταῖοι προσιόντες** = ἐπειδὴ ἔφθαναν ἐν καιρῷ σκότους. **αὐλίζομαι** = στρατοπεδεύω. **σκηνώματα**=αἱ σκηναί.

18-19. ἐκπλήττομαι=τρομάζω. **προϊούσης μέντοι τῆς νυκτὸς ταύτης** = ἐνῷ δὲ ἐπερνοῦσε ἡ νύκτα αὐτή. **θόρυβος καὶ δοῦπος ἦν**=θόρυβος καὶ ταραχὴ ἐπηκολούθησε. **οἷον εἰκός... γίγνεσθαι**=καθὼς εἶναι φυσικὸν νὰ γίνεται.

20. **ἀνειπεῖν,** ἀόρ. τοῦ **ἀναγορεύω**=κηρύττω. **κηρύττω**

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

σιγὴν=ἐπιβάλλω σιωπήν. **προαγορεύω** = προκηρύττω. **μηνύω**=φανερώνω, καταγγέλλω. **μισθὸς**=ἀμοιβή. **κενὸς φόβος**=μάταιος, ἀδικαιολόγητος, φόβος. **σῷ**=**σῷοι** = ἀβλαβεῖς. **ὄρθρος** = ὁ πρὸ τῆς αὐγῆς χρόνος, ὅτε ἐπικρατεῖ ἀκόμη ἡ νύξ. **εἰς τάξιν τὰ ὅπλα τίθεμαι**=παρατάσσομαι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

1—2. **τῷδε**=ἐκ τοῦ ἑξῆς. **ἡ πρόσθεν ἡμέρα** = ἡ προτεραία. **οἱ δὲ**=οὗτοι δὲ (οἱ κήρυκες). **ἐπισκοπῶ**=ἐπιθεωρῶ.

3. **καθίστημι τὸ στράτευμα** = παρατάσσω τὸ στράτευμα· **πάντῃ**=πανταχόθεν. **προέρχομαι** = προχωρῶ. **εὔοπλος** = ὁ ἔχων καλὰ ὅπλα, ὁ καλῶς ὡπλισμένος.

4. **πρὸς τοῖς ἀγγέλοις**=πλησίον τῶν ἀγγέλων.

5. **μάχης δεῖ** = εἶναι ἀνάγκη μάχης, πρέπει νὰ γίνῃ μάχη. **ἄριστον** = πρόγευμα, μεσημβρινὸν φαγητόν. **πορίζω** = προμηθεύω.

6-7. **ἀπελαύνω**=ἀπομακρύνομαι. **ἧκον**=ἐπανῆλον. **ᾧ ἐπετέτακτο**=εἰς τὸν ὁποῖον εἶχε δοθῆ διαταγή. **εἰκότα λέγειν**= ὅτι ὀρθά, σωστά, ἔλεγον. **ἄγω**=ὁδηγῶ.

8. **μεταστησάμενος**· ἀόρ. τοῦ **μεθίσταμαί τινα**=κάμνω τινὰ νὰ ἀπομακρυνθῇ ὀλίγον. **καθ' ἡσυχίαν** = ἀνενοχλήτως. **ἔρχομαι ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια**=πορεύομαι πρὸς ζήτησιν τροφίμων.

9. **διατρίβω**= παραμένω, ἀργοπορῶ. **ἔστε ἂν** = ἕως ἄν. **ὀκνῶ μή** = φοβοῦμαι μήπως. **ἀποδόξῃ ἡμῖν**· ἀόρ. τοῦ **ἀποδοκεῖ μοι**=ἀποφασίζω νὰ μή. **σπένδομαι**=δέχομαι τὰς σπονδάς, τοὺς ὅρους τῆς συμφωνίας. **ἡγοῦμαι (τινι)πρὸς τἀπιτήδεια**=ὁδηγῶ (τινα) εἰς τόπον ὅπου εἶναι τὰ τρόφιμα

10. **ὀπισθοφυλακῶ**=διοικῶ τὴν ὀπισθοφυλακήν. **ἐντυγχάνω τινί**=συναντῶ τινα. **αὐλῶνες**= διώρυγες. **διάβασις**= πρόχειρος γέφυρα.

αὐλῶνες ἦσαν διώρυγες ἀρχόμεναι ἀπὸ τῶν ποταμῶν Τίγρητος καὶ Εὐφράτου καὶ διακλαδούμεναι εἰς τάφρους. Διὰ τῶν αὐλώνων καὶ τῶν τάφρων ἐποτίζοντο αἱ ξηραὶ πεδιναὶ ἐκτάσεις.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

11. **καταμανθάνω** = ἐννοῶ καλῶς, ἀντιλαμβάνομαι. **ἐπιστατῶ**=ἐπιβλέπω, διευθύνω. **βλακεύω**=ἀσθενῶς ἢ ἀνεπιτηδείως ἐνεργῶ. **προσλαμβάνω**=λαμβάνω μέρος μὲ τὰ χέρια μου. **μὴ οὐ συσπουδάζειν**=νὰ μὴ προσπαθοῦν μαζὶ μὲ αὐτόν.

12—13. **οἱ εἰς τριάκοντα ἔτη γεγονότες** = οἱ ἔχοντες ἡλικίαν τριάκοντα περίπου ἐτῶν. **σπουδάζω**=προσπαθῶ, ἐνεργῶ. **οὐχ οὕτω πλήρεις εἶναι . . .**=ὅτι δὲν ἦσαν τυχαίως πλήρεις ὕδατος. **ὥρα**=ἐποχή. **ἄρδω**=ἀρδεύω, ποτίζω. **προφαίνομαι**=παρουσιάζομαι. **ἀφεικέναι**· παρακ., **ἀφίημι τὸ ὕδωρ**=ἀφίνω τὸ νερὸ νὰ χυθῇ.

14. **ἀποδείκνυμι λαμβάνειν**=δείχνω διὰ νὰ λάβουν. **ἐνῆν**=ὑπῆρχεν ἐκεῖ. **ἑψητὸς**=βραστός.

ὄξος ἑψητὸν=ποτόν τι παρασκευαζόμενον διὰ βρασμοῦ τῶν φοινίκων, ἐνῷ ὁ ἐκ τῶν φοινίκων οἶνος παρασκευάζεται διὰ συνθλίψεως αὐτῶν.

15 **ἔστιν ἰδεῖν**=εἶναι δυνατὸν νὰ ἴδῃ τις. **οἰκέτης**=ὑπηρέτης. **δεσπόται**=οἱ κύριοι τῶν οἰκετῶν. **ἀπόλεκτος**=ἐκλεκτός. **θαυμάσιαι τοῦ κάλλους καὶ τοῦ μεγέθους**=θαυμ. διὰ τὴν ὡραιότητα καὶ τὸ μέγεθος. **τραγήματα ἀποτίθημι**=θέτω κατὰ μέρος, ἵνα χρησιμεύσουν ὡς τραγήματα. **παρὰ πότον** = κατὰ τὴν ὥραν τοῦ πότου. **ἡδὺ**=νόστιμον πρᾶγμα. **κεφαλαλγὴς**=ὁ προξενῶν κεφαλαλγίαν.

τραγήματα· οὕτω λέγονται οἱ ξηροὶ καρποί, οἷον τὰ σῦκα, αἱ σταφίδες, τὰ κάρυα κττ. τοὺς ὁποίους ἔτρωγον κατόπιν τοῦ κυρίως φαγητοῦ, τῶν ἐδεσμάτων, ὅτε καὶ ἔπινον τὸν οἶνον (παρὰ πότον).

16. **ὁ ἐγκέφαλος τοῦ φοίνικος**=ἡ ἐδώδιμος ἐντεριώνη τῶν νεαρῶν βλαστῶν τῶν φοινίκων. **αὑαίνομαι**=ξηραίνομαι.

17 - 18. **ἑρμηνεὺς**=διερμηνεύς. **γείτων οἰκῶ τῇ Ἑλλάδι**=εἶμαι γείτων τῆς Ἑλλάδος. **εἰς πολλὰ καὶ ἀμήχανα πίπτω**=περιπίπτω εἰς πολλὰς δυσχερείας. **εὕρημα ποιοῦμαι**=ἀνέλπιστον κέρδος νομίζω, θεωρῶ. **αἰτοῦμαι παρά τινος δοῦναί μοι**=ζητῶ παρά τινος νὰ μοῦ ἐπιτρέψῃ. **δοῦναι**· ἀόρ. τοῦ **δίδωμι**. **ἀποσῴζω ὑμᾶς εἰς τὴν Ἑλλάδα**=ἐπαναφέρω ὑμᾶς σῴους εἰς τὴν Ἑλλάδα.

19. **αἰτοῦμαι βασιλέα**=παρακαλῶ τὸν βασιλέα. **χαρίζο-**

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μαί τινι = κάμνω χάριν εἴς τινα. ***διελαύνω*** = περνῶ πέρα. ***συμμείγνυμί τινι***=συναντῶμαι μετά τινος.

20. ***ἐρέσθαι*·** ἀόρ. τοῦ ***ἐρωτῶ***. ***μετρίως ἀποκρίνομαι***= μετριοπαθῶς ἀποκρίνομαι. ***εὔπρακτον ἔστι μοι***=εὔκολον εἶναι εἰς ἐμέ. ***διαπράττομαι ὑμῖν ἀγαθόν τι***=κατορθώνω χάριν ὑμῶν ἀγαθόν τι.

21. ***μεταστάντες*·** ἀόρ. τοῦ ***μεθίσταμαι***=παραμερίζω. ***λαμβάνω τινὰ ἀπαράσκευον***=προφθάνω τινὰ ἀπαράσκευον.

22. ***ἐν δεινῷ εἰμι***=εὑρίσκομαι εἰς δύσκολον θέσιν. ***εὖ ποιῶ τινα***=εὐεργετῶ τινα.

23. ***ἀντιποιοῦμαι βασιλεῖ τῆς ἀρχῆς***=διαμφισβητῶ πρὸς τὸν βασιλέα τὴν ἀρχήν. ***κακῶς ποιῶ τὴν χώραν***=βλάπτω τὴν χώραν. ***ἀμύνασθαι*·** ἀόρ. τοῦ ***ἀμύνομαί τινα***=ἀποκρούω τινά. ***εὖ ποιῶ***=εὐεργετῶ. ***εἴς γε δύναμιν***=κατὰ δύναμιν.

24 - 25. ***παρέχω ἀγορὰν***=παρέχω τρόφιμα πρὸς ἀγοράν. ***φροντίζω***=ἀνησυχῶ. ***ἥκων***=ἐλθών, ἐπανελθών. ***ἀφεῖναι***, ἀόρ. τοῦ ***ἀφίημι***=ἀφίνω τινὰ νὰ φύγῃ, συγχωρῶ.

26. ***πιστὰ λαμβάνω παρά τινος***=λαμβάνω παρά τινος διαβεβαιώσεις (ἐνόρκους). ***πρίασθαι*·** ἀόρ. τοῦ ***ὠνοῦμαι***=ἀγοράζω.

27. ***ὡς διὰ φιλίας (τῆς χώρας)***=φιλικῶς. ***ἀσινῶς***=ἀβλαβῶς, μὴ προξενοῦντες βλάβην. ***τὰ σῖτα***=αἱ τροφαί.

28-29. ***ἄπειμι***, μέλλ. τοῦ ***ἀπέρχομαι***. ***διαπράττομαι ἃ δέομαι***=κατορθώνω ἐκεῖνα τῶν ὁποίων ἔχω ἀνάγκην. ***συσκευάζομαι***=ἑτοιμάζομαι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'

1-2. ***φανερὰ...ἐπιβολὴ***=φανερὰ ἐχθρικὴ ἐνέργεια. ***συγγίγνομαί τινι***=συναντῶμαι μετά τινος. ***πέμπω τινὰ ἐροῦντα***= στέλλω κάποιον διὰ νὰ εἴπῃ. ***χρήζω***=ἔχω ἀνάγκην, ἐπιθυμῶ. ***ἑτοίμως***=ἀμέσως.

3. ***ἀντιφυλάττομαί τινα***=ἐπίσης πραφυλάττομαι ἀπὸ κάποιον (ὡς ἐκεῖνος ἀπὸ ἐμέ).

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

4. ***σκοπῶ***=ἐξετάζω, προσέχω. ***αἰσθέσθαι***· ἀόρ. τοῦ ***αἰσθάνομαι***=ἀντιλαμβάνομαι. ***πειρῶμαι***=προσπαθῶ. ***κακῶς ποιῶ τινα***=βλάπτω τινά. ***ἐπινοῶ***=σκέπτομαι. ***εἰς λόγους ἔρχομαί τινι***=συνομιλῶ μετά τινος. ***ἐξέλοιμεν***· ἀόρ. τοῦ ***ἐξαιρῶ***=ἀποβάλλω.

5. ***φθάσαι (ἀλλήλους) βουλόμενοι***=ἐπειδὴ ἤθελον νὰ προφθάση ὁ ἕνας τὸν ἄλλον. ***ἀνήκεστος***=ἀθεράπευτος. ***κακόν (τι) ποιῶ τινα***=κάμνω κακὸν εἴς τινα.

6. ***ἀγνωμοσύναι***=παρανοήσεις, παρεξηγήσεις. ***συνουσία***=συνομιλία. ***ἥκω***=ἔχω ἔλθει. ***διδάσκω***=συμβουλεύω, πείθω ***ἀπιστῶ τινι***=δὲν ἔχω πεποίθησιν εἴς τινα, ὑποπτεύω τινά.

7. ***πρῶτον καὶ μέγιστον***=ὁ πρῶτος καὶ σπουδαιότατος λόγος. ***εὐδαιμονίζω τινὰ***=μακαρίζω τινά. ***ὁ θεῶν πόλεμος***=ὁ πρὸς τοὺς θεοὺς πόλεμος. ***ἀποδραίη***· ἀόρ. τοῦ ***ἀποδιδράσκω***=δραπετεύω. ***ἀποσταίη***· ἀόρ. τοῦ ***ἀφίσταμαι***=ἀπομακρύνομαι. ***ἰσχυρὸν χωρίον***=ἀσφαλὴς τόπος. ***πάντῃ***=παντελῶς. ***κρατῶ τινος***=εἶμαι κύριός τινος.

8. ***οὕτω γιγνώσκω***=ταύτην τὴν γνώμην ἔχω. ***τὴν φιλίαν συντίθεμαι***=τὴν φιλίαν συνάπτω. ***ἐν τῷ παρόντι***=εἰς τὴν παροῦσαν περίστασιν.

9. ***εὔπορος***=εὐκολοπέραστος, εὔκολος. ***πᾶσα ὁδὸς***=κάθε ὁδός, οἱαδήποτε ὁδός. ***ἀπορία***=ἔλλειψις, σπάνις. ***πᾶσα ἡ ὁδὸς***=ὅλη ἡ ὁδὸς τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ διανύσωμεν. ***δύσπορος***=δυσδιάβατος. ***ὄχλος***=ἄνθρωποι, λαός. ***ἐρημία***· ἐνν. ***ἀνθρώπων***. ***μεστὸς***=πλήρης. ***ἀπορία***=ἀμηχανία, δυσχέρεια.

10. ***μανέντες***· ἀόρ. τοῦ ***μαίνομαι***=τρελλαίνομαι.

ἔφεδρος, λέγεται ἐπὶ τῶν ἀθλητῶν, ὁ ξεκούραστος, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν νικηθέντα καὶ καταπονηθέντα, τὸν ὁποῖον εἶναι ἕτοιμος νὰ ἀντικαταστήσῃ.

11 - 12. ***εὖ ποιῶ τινα***=εὐεργετῶ τινα. ***τίς οὕτω μαίνεται***=ποῖος εἶναι τόσον ἀνόητος.

15. ***ἐνθυμοῦμαι***=βάλλω εἰς τὸν νοῦν μου, λαμβάνω ὑπ' ὄψιν μου. ***οὕτω θαυμαστὸν***=τόσον παράδοξον. ***ἥδιστα***=εὐχαριστότατα.

16. ***ἥδομαι***=εὐχαριστοῦμαι, χαίρω. ***βουλεύω τινὶ κακὸν***

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

=σκέπτομαι, σχεδιάζω κακὸν κατά τινος. **κακόνους**=δυσμενής, ἐχθρός.

17. **ἀπολέσαι·** ἀόρ. τοῦ **ἀπόλλυμί τινα**=καταστρέφω τινά. **ὅπλισις**=ὅπλα. **ἀντιπάσχω**=κακοποιοῦμαι (πρὸς ἐκδίκησιν, πρὸς ἀνταπόδοσιν).

18. **χωρία ἐπιτήδεια ἐπιτίθεσθαι**=τόποι κατάλληλοι ὥστε νὰ κάμνη τις ἐπίθεσιν. **διαπορεύομαι**=περνῶ. **εἰσὶ δ' αὐτῶν οὓς**=τινὰς δὲ αὐτῶν. **διαπορεύω τινὰ**=παρέχω εἴς τινα τὰ μέσα νὰ διαβῇ.

19. **τὸ πῦρ κρεῖττόν ἐστι τοῦ καρποῦ**=τὸ πῦρ εἶναι ὑπέρτερον τοῦ καρποῦ, δηλ. ὁ καρπός, ἤτοι τὰ τρόφιμα, τὰ ὁποῖα παρέχει ἡ γῆ, ὑπόκεινται εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ πυρός. **λιμὸς**=ἔλλειψις τροφῶν, πεῖνα. **πάνυ ἀγαθὸς**=γενναιότατος.

20. **ἔχω τοσούτους πόρους**=ἔχω τόσον πολλὰ μέσα. **ἐξελοίμεθα·** ἀόρ. τοῦ **ἐξαιροῦμαι**=αἱροῦμαι, προτιμῶ.

21. **ἄπορος**=ὁ ἐν ἀπορίᾳ εὑρισκόμενος. **ἀμήχανος**=ὁ ἐν ἀμηχανίᾳ εὑρισκόμενος. **ἐν ἀνάγκῃ ἐχόμενος**=ὑπ' ἀνάγκης κατεχόμενος. **καὶ τούτων πονηρῶν**=καὶ μάλιστα πονηρῶν. **ἐπιορκία**=τὸ νὰ παραβῇ τις τὴν ἔνορκον ὑπόσχεσιν. **ἀλόγιστος**=ὁ μὴ καλῶς λογιζόμενος. **ἠλίθιος**=ἄκριτος.

22. **ἐπὶ τοῦτο ἔρχομαι**=ἐπιχειρῶ νὰ πράξω τοῦτο. **ἴσθι,** προστ. τοῦ **οἶδα**=γνωρίζω. **ὁ ἐμὸς ἔρως**=ὁ ἰδικός μου πόθος.

24. **ἔδοξε· δοκῶ**=φαίνομαι, νομίζομαι. **οἱ διαβάλλοντες**=οἱ προσπαθοῦντες νὰ διαβάλουν. **τὰ ἔσχατα πάσχω**=πάσχω τὴν ἐσχάτην ποινήν, τὸν θάνατον.

25 - 26. **ἐν τῷ ἐμφανεῖ**=φανερά. **λέγω**=ὀνομάζω. **φιλοφρονοῦμαί τινα**=δεικνύω πρός τινα φιλοφροσύνην, προθυμίαν. **σύνδειπνον ποιοῦμαί τινα**=δειπνῶ μετά τινος (τὸν ὁποῖον προσκαλῶ).

27. **πάνυ φιλικῶς διακεῖσθαι τῷ Τισσαφέρνει**=ὅτι ὁ Τισσαφέρνης διέκειτο πρὸς αὐτὸν φιλικώτατα. **ἐλέγχομαι διαβάλλων** = ἀποδεικνύομαι ὅτι διαβάλλω. **κακόνους τινὶ** = δυσμενὴς πρός τινα, ἐχθρός τινος.

28. **εἰδώς·** αἰτιολ. μετχ. τοῦ **οἶδα**=γνωρίζω. **λάθρᾳ**=κρυφίως. **συγγίγνομαί τινι**=συναντῶμαι μετά τινος. **στασιάζω τινὶ**=διαμφισβητῶ πρός τινα τὴν ἀρχηγίαν. **τὸ στράτευμα**

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

πρὸς ἐμαυτὸν λαμβάνω=λαμβάνω μὲ τὸ μέρος μου τὸ στράτευμα.

29. **ἔχω τὴν γνώμην πρός τινα**=ἔχω τὴν προσοχήν μου πρός τινα, ἐμπιστεύομαι τὸν ἑαυτόν μου εἴς τινα. **παραλυπῶ**=λυπῶ, ἐνοχλῶ τινα. **ἐκποδὼν εἰμὶ**=ἀπομακρύνομαι, ἐκλείπω. **πιστεύω τινὶ**=ἔχω ἐμπιστοσύνην εἴς τινα.

30. **κατατείνω**=ἐπιμένω. **ἔστε**=ἕως οὗ. **διαπράττομαι**=κατορθώνω.

31 - 32. **ἐπὶ ταῖς θύραις**=πρὸ τῆς σκηνῆς. **παρακαλοῦμαι**=καλοῦμαι. **ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σημείου**=διὰ τῆς αὐτῆς συνθηματικῆς διαταγῆς. **ἐλαύνω**=τρέχω ἔφιππος. **ἐντυγχάνω τινὶ**=συναντῶ τινα. **θύραι·** καλεῖται συνήθως ὁ οἶκος ἢ ἡ σκηνὴ τοῦ βασιλέως ἢ ἄλλων μεγιστάνων. **δούλῳ ἢ ἐλευθέρῳ**=τὸν στρατὸν παρηκολούθουν καὶ δοῦλοι ἀγόμενοι ὑπὸ τῶν πλουσιωτέρων ἀξιωματικῶν, τοὺς ὁποίους ὑπηρέτουν εἴτε ὡς ἱπποκόμοι εἴτε ἄλλως.

33 - 34. **ἱππασία**=ἱπποδρομία. **ἀμφιγνοῶ**=ἀμφιβάλλω, δὲν δύναμαι νὰ ἐννοήσω. **τετρωμένος,** παρακ. τοῦ **τιτρώσκομαι**=τραυματίζομαι. **αὐτίκα**=ἀμέσως.

35 - 37. **τεθωρακισμένοι**=φοροῦντες τὸν θώρακα, δηλ. ὡς ἐν μάχῃ. **ἐπισιτίζομαι**=προμηθεύομαι τρόφιμα.

38. **ἵσταμαι εἰς ἐπήκοον**=στέκω εἰς τόπον ὁπόθεν, ἡ φωνὴ τοῦ ὁμιλοῦντος δύναται νὰ ἀκουσθῇ ὑπ' ἄλλων. **φαίνομαι ἐπιορκῶν**=γίνομαι φανερός, ἀποδεικνύομαι, ὅτι παραβαίνω τοὺς ὅρκους. **ἔχει τὴν δίκην καὶ τέθνηκε**=ἔλαβε τὴν δικαίαν τιμωρίαν καὶ ἐφονεύθη.

39. **νομιεῖν·** μέλλ. **νομίζω τοὺς αὐτοὺς φίλους καὶ ἐχθροὺς**=θεωρῶ τοὺς αὐτοὺς κτλ. **ἄθεος**=ἀσεβής. **ἀπολωλέκατε·** παρακ. τοῦ **ἀπόλλυμι**=χάνω, φονεύω.

40· **ἀπόλλυμαι** = χάνομαι, φονεύομαι. **δεῦρο**=ἐδῶ (ἐπὶ κινήσεως).

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'

2. ***συνεπισπόμενοι,*** ἀόρ. τοῦ ***συνεφέπομαι***=συνακολουθῶ. ***ἀπωλώλεσαν·*** ὑπερσ. τοῦ ***ἀπόλλυμαι***=χάνομαι, φονεύομαι. ***ἐπὶ ταῖς βασιλέως θύραις***=πλησιέστατα τῆς κατοικίας τοῦ βασιλέως, δηλ. ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ Περσικοῦ κράτους. ***οὐ μεῖον ἢ μύρια στάδια***=οὐχὶ ὀλιγώτερον τῶν δέκα χιλιάδων σταδίων. ***διείργω***=ἐμποδίζω. ***καταλελειμμένοι ἦσαν·*** ὑπερσυντ. τοῦ ***καταλείπομαι. κατακάνοιεν·*** ἀόριστ. τοῦ κατακαίνω=φονεύω.

3 ***ἀθύμως ἔχω***=ἀθυμῶ, στενοχωροῦμαι. ***γεύομαι σίτου*** =λαμβάνω τροφήν. ***ἀνακαίω πῦρ***=ἀνάπτω φωτιά. ***ἐπὶ τὰ ὅπλα***=εἰς τὸ στατόπεδον. ***ὄψεσθαι·*** μέλλ. τοῦ ***ὁρῶ. οὕτω διάκειμαι***=εἰς τοιαύτην κατάστασιν εὑρίσκομαι.

ὀλίγοι δὲ πῦρ ἀνέκαυσαν· πρὸς θέρμανσιν δηλονότι, διότι εὑρίσκοντο ἐνταῦθα μεσοῦντος Ὀκτωβρίου, ὅτε ἐπικρατεῖ κατὰ τὴν νύκτα ἱκανὸν ψῦχος.

4. ***μεταπέμπομαί τινα***=προσκαλῶ τινα. ***νομίζειν κρείττω ἑαυτῷ τῆς πατρίδος***=ὅτι νομίζει ὠφελιμώτερον εἰς τὸν ἑαυτόν του παρὰ τὴν πατρίδα.

5. ***ἀνακοινοῦμαι Σωκράτει... περὶ τῆς πορείας*** = συσκέπτομαι μετὰ τοῦ Σωκράτους περὶ τῆς πορείας. ***δοκῶ***= νομίζομαι. ***ἀνακοινῶ τῷ θείῳ περὶ τῆς πορείας***=ἐρωτῶ τὸν θεὸν περὶ τῆς πορείας.

ξένος ὢν ἀρχαῖος· ὑποτίθεται ὅτι ὁ Πρόξενος ὅτε ἦτο παῖς, ἦλθεν εἰς Ἀθήνας, ἵνα ἐκπαιδευθῇ καὶ ἐνταῦθα συνῆψε φιλίαν μετὰ τοῦ Ξενοφῶντος, δυνατὸν δὲ ἡ φιλία νὰ ἦτο πατρική, διὸ λέγεται ὁ Πρόξενος ξένος ἀρχαῖος.

6. ***ἐπήρετο·*** ἀόρ. τοῦ ***ἐπερωτῶ***=ἐρωτῶ. ***ἐπινοῶ*** = σκέπτομαι. ***καλῶς πράττω*** (ἀμετβ.)=εὐτυχῶ. ***ἀνεῖλεν·*** ἀόρ. τοῦ ***ἀναιρῶ***=χρησμοδοτῶ.

7. ***πάλιν ἔρχομαι***=ἐπανέρχομαι. ***αἰτιῶμαί τινα*** = κατηγορῶ τινα. ***λῷον,*** συγκριτ. τοῦ ***ἀγαθὸς***=προτιμότερον, συμφορώτερον. ***πυνθάνομαί τι***=ἐρωτῶ τι.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

8—10. **συνίσταμαί τινι**=συσταίνομαι σὲ κάποιον. **προθυμοῦμαι μεῖναι Ξενοφῶντα**=προσπαθῶ νὰ πείσω τὸν Ξενοφόντα νὰ μείνῃ. **ἐπειδὰν τάχιστα**=εὐθὺς ὡς. **ὁ στόλος**=ἡ ἐκστρατεία. **ᾔδει·** παρατ. τοῦ **οἶδα. ὁρμὴ**=ἐκστρατεία. **δι' αἰσχύνην καὶ ἀλλήλων καὶ Κύρου**=αἰσχυνόμενοι καὶ ἀλλήλλους καὶ Κῦρον.

11. **λαχών·** ἀόρ. τοῦ **λαγχάνω· μικρὸν ὕπνου λαγχάνω**=κοιμοῦμαι ὀλίγον. **ἔδοξεν** αὐτῷ=τοῦ ἐφάνη. **σκηπτὸς πεσεῖν**=ὅτι ἔπεσε κεραυνός. **πατρῴα οἰκία**=τὸ πατρικὸ σπίτι. **λάμπομαι**=καταυγάζομαι, φωτίζομαι...

12. **ἀπορίαι**=δυχέρειαι, προσκόμματα.

13. **ὁποῖόν τι μέν δή ἐστιν**=ποίαν περίπου σημασίαν ἔχει. **ἔξεστιν σκοπεῖν**=εἶναι δυνατὸν νὰ ἐννοήσῃ τις. **ἔννοια ἐμπίπτει τινί**=σκέψις ἐπέρχεται εἴς τινα. **τί κατάκειμαι**=διὰ τί εἶμαι πλαγιασμένος. **γίγνομαι ἐπὶ τῷ βασιλεῖ** = περιέρχομαι εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ βασιλέως. **τὰ χαλεπώτατα ἐπιδόντας** = ἀφοῦ ἴδωμεν τὰ δυσχερέστατα. **τὰ δεινότατα παθόντας**=ἀφοῦ πάθωμεν τὰ φοβερώτατα.

14. **ἀμυνούμεθα·** μέλλ. τοῦ **ἀμύνομαι**=ἀνθίσταμαι, ἀποκρούω. **ἡσυχίαν ἄγω**=ἡσυχάζω. **τήμερον**=σήμερον. **προδῶ·** ἀόρ. **προδίδωμι ἐμαυτὸν τοῖς πολεμίοις**=ἀφίνω (ἀμελῶ) καὶ περιέρχομαι εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν ἐχθρῶν.

15—16. **ἐκφαίνω τὸν πόλεμον πρός τινα**=ἀπροκαλύπτως ἀρχίζω τὸν πόλεμον κατά τινος. **ἀντεπιμελοῦμαι**=ἐπίσης ἐπιμελοῦμαι. **ὡς κάλλιστα**=ὅσον τὸ δυνατὸν γενναιότερον, ἐπιτυχέστερον.

17. **ὑφησόμεθα·** μέλλ. τοῦ **ὑφίεμαι** = ἀμελῶ. **πείσομαι.** μέλλ. τοῦ **πάσχω· ἀνασταυρῶ**=ἐπὶ κοντοῦ ἐμπηγνύω, καρφώνω. **κηδεμὼν**=ὁ φροντίζων περί τινος. **ἀποκτενοῦντες·** μέλλ. τοῦ **ἀποκτείνω.**

ὡς δοῦλον ποιήσοντες=οἱ ὑπήκοοι τοῦ βασιλέως, μηδὲ τῶν συγγενῶν αὐτοῦ ἐξαιρουμένων, ἐλέγοντο καὶ ἐνομίζοντο δοῦλοι αὐτοῦ· ὁ βασιλεὺς ἦτο κύριος καὶ τῆς περιουσίας καὶ τῆς ζωῆς αὐτῶν.

18. **ἐπὶ πᾶν ἔρχομαι**=πᾶσαν προσπάθειαν καταβάλλω. **αἰκίζομαί τινα τὰ αἴσχατα**=κακοποιῶ τινα σκληρότατα.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

19. **ἔστε**=ἐφ' ὅσον (χρόνον). **διαθεῶμαι** (μετὰ προσοχῆς)=ἀκριβῶς παρατηρῶ.
ἐσθὴς (περιληπτικῶς)=ἱματισμός, μέσα ἱματισμοῦ.
20. **ἐνθυμοῦμαι**=συλλογίζομαι. **ὠνοῦμαι**=ἀγοράζω.
21. **ὕβρις**=ἡ ἀλαζονικὴ συμπεριφορά. **ἀσάφεια**=περίφοβος κατάστασις, ἀβεβαιότης. **ἆθλα**=ὡς ἆθλα, ὡς βραβεῖα. **ἀμείνων** = γενναιότερος. **ὁπότεροι ἡμῶν** = εἰς ἐκείνους ἐξ ἡμῶν ὅποιοι . . . **ἀγωνοθέται** = βραβευταί.
22. **ἐπιορκῶ τοὺς θεοὺς**=παραβαίνω τοὺς ὅρκους τῶν θεῶν. **στερρῶς**=σταθερῶς. **ἀπέχομαί τινος**=κρατῶ τὸν ἑαυτόν μου μακρὰν ἀπὸ κἄτι, δὲν λαμβάνω τι. **φρόνημα**=θάρρος.
23. **θάλπος**=καύσων. **ἔχομεν καὶ ψυχάς... ἀμείνονας**=εἴμεθα καὶ γενναιότεροι. **καὶ τρωτοὶ καὶ θνητοὶ μᾶλλον ἡμῶν**=καὶ νὰ τραυματισθοῦν καὶ νὰ φονευθοῦν δύνανται εὐκολώτερον παρὰ ἡμεῖς.
24. **πρὸς τῶν θεῶν**=δι' ὄνομα τῶν θεῶν. **παρακαλοῦντας**· χρόνου μέλλ. τοῦ **παρακαλῶ** = παρακινῶ, προτρέπω. **ἐπὶ τὰ κάλλιστα ἔργα**=ἐπὶ τὸν κάλλιστον, τὸν ἐνδοξότατον ἀγῶνα. **ἐξορμῶ**=παρορμῶ, παρακινῶ. **τῶν στρατηγῶν ἀξιοστρατηγότεροι**=τῶν στρατηγῶν ἀξιώτεροι στρατηγοί.
25. **ἐξορμῶ**=ὁρμῶ, κάμνω ἀρχήν. **βούλομαι**=εἶμαι πρόθυμος. **τάττω τινὰ**=ὁρίζω τινά. **οὐδὲν προφασίζομαι τὴν ἡλικίαν**=δὲν ἀρνοῦμαι προφασιζόμενος τὴν ἡλικίαν μου (ὡς μὴ ὥριμον). **ἡγοῦμαι**=νομίζω. **ἀκμάζω ἐρύκειν**=ἔχω ἀρκετὰς δυνάμεις ὥστε νὰ ἀποκρούω.
Ὁ Ξενοφῶν ἦτο περίπου ἡλικίας τριάκοντα ἐτῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'

1. **ἥρηντο**· ὑπερσ. τοῦ **αἱροῦμαι**=ἐκλέγομαι. **ἡμέρα ὑποφαίνει** = χαράζει ἡ ἡμέρα. **προφυλακαὶ** = φρουραὶ πρὸ τοῦ στρατοπέδου.
2. **χαλεπὰ τὰ παρόντα** (ἐνν. **ἐστὶ**)=δύσκολος εἶναι ἡ παροῦσα κατάστασις. **στέρομαι**=εἶμαι ἐστερημένος.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

3. **ἀνὴρ ἀγαθὸς**=ἀνὴρ γενναῖος. **ὑφίεσθαι·** ἀπαρέμφ. τοῦ **ὑφίεμαι**=ἀμελῶ, ἀποδειλιῶ. **ἀλλὰ καλῶς γε ἀποθνήσκωμεν** =ἀλλὰ τοὐλάχιστον ἐνδόξως ἂς ἀποθάνωμεν. **ὑποχείριος τοῖς πολεμίοις γίγνομαι**=περιέρχομαι εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν ἐχθρῶν.

4. **περὶ πλείστου ποιοῦμαι**=πολὺ φροντίζω. **δεξιὰς δίδωμι**=δίδω ὑπόσχεσιν. **αἰδοῦμαι Δία τὸν ξένιον**=σέβομαι τὸν Δία ὡς προστάτην τῶν ξένων. **ἀπόλλυμί τινα**=χάνω, φονεύω τινά.

5 - 6. **πιστὰ**=ἔνορκοι διαβεβαιώσεις. **δείσας,** ἀόρ. τοῦ **δέδια** ἢ **δέδοικα**=φοβοῦμαι. **ἀποστάς·** ἀόρ. τοῦ **ἀφίσταμαι πρός τινα**=πηγαίνω μὲ τὸ μέρος τινός. **ἀποτείσαιντο**=εἴθε νὰ τι μωρήσουν, ἀόρ. τοῦ **ἀποτίνομαι** ἢ **ἀποτίνω**=τιμωρῶ.

7 - 8. **ἐσταλμένος·** παρακ. **στέλλομαι ἐπὶ πόλεμον**=ἐξαρτύομαι πρὸς μάχην, ἐνδύομαι τὴν πολεμικὴν στολήν. **ἄρχομαι τοῦ λόγου**=ἀρχίζω νὰ ὁμιλῶ.

26 - 27. **ὡς ἀσφαλέστατα**=ὅσον τὸ δυνατὸν ἀσφαλέστερον. **ὡς κράτιστα**=ὅσον τὸ δυνατὸν γενναιότερον. **τὰ ζεύγη**=τὰ ὑποζύγια (ὡς σύροντα δηλονότι τὰς ἁμάξας). **ὄχλος**=ἐνόχλησις, φόρτος, δυσχέρεια.

28. **ἀπαλλάττω**=ἀποβάλλω, ἀφανίζω. **ἐν τοῖς ὅπλοις εἰμὶ** =εἶμαι ἔνοπλος, φέρω ὅπλα. **σκευοφορῶ**=φέρω σκεύη, ἀπασχολοῦμαι μὲ τὰ σκεύη. **κρατοῦμαι**=νικῶμαι. **κρατῶ**=νικῶ.

29. **ἐξενεγκεῖν·** ἀόρ. τοῦ **ἐκφέρω τὸν πόλεμον πρός τινα** =ἀπροκαλύπτως ἀρχίζω τὸ πόλεμον κατά τινος. **περιγίγνομαι τῷ πολέμῳ**=νικῶ κατὰ τὸν πόλεμον. **λαμβάνω**=συλλαμβάνω.

30-31. **εὔτακτος**=τακτικός, ὁ ἀγαπῶν τὴν τάξιν. **πλεῖστον** =πάρα πολύ. **ἐψευσμένοι ἔσονται·** τετελ. μέλλ. τοῦ **ψεύδομαι**=πλανῶμαι. **τῇδε τῇ ἡμέρᾳ**=κατὰ ταύτην ἀκριβῶς τὴν ἡμέραν. **μυρίοι**=ἄπειροι. **Κλέαρχοι**=ἄνδρες ὅμοιοι μὲ τὸν Κλέαρχον. **κακὸς**=δειλός.

32. **περαίνειν ὥρα**=εἶναι καιρὸς νὰ λάβωμεν ἀποφάσεις. **παρέσονται·** μέλλ. τοῦ **πάρειμι, αὐτίκα παρέσονται**=θὰ παρουσιασθοῦν ἀμέσως. **ἰδιώτης**=ὁ μὴ ἔχων ἀξίωμά τι, ἤτοι ὁ ἁπλοῦς στρατιώτης. **διδάσκω**=συμβουλεύω.

33. **ἐξέσται·** μέλλ. τοῦ **ἔξεστι**=εἶναι δυνατόν. **σκοπῶ**=ἐξε-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τάζω. **ὡς τάχιστα**=ἀμέσως τώρα. **ἵνα περαίνηται** = ἵνα λάβουν πέρας.

ἀνατείνω τὴν χεῖρα (ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τοῦ δήμου)=ὑψώνω τὴν χεῖρα εἰς ἔνδειξιν ἀποδοχῆς τοῦ προτεινομένου.

39. **τὰ δεδογμένα**=τὰ ἀποφασισθέντα. **μεμνήσθω ἀνὴρ ἀγαθὸς εἶναι** = ἂς λάβῃ ὑπ' ὄψιν του νὰ φανῇ ἀνὴρ γενναῖος. **τῶν νικώντων ἐστὶ**=τῶν νικητῶν εἶναι ἴδιον (εἶναι γνώρισμα). **κατακαίνειν**=ἀποκτείνειν. **κρατεῖν πειράσθω**=ἂς προσπαθήσῃ νὰ νικήσῃ.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'

1 - 2. **τὰ ἐπιτήδεια ἐπιλείπει**=λείπουν τὰ τρόφιμα. **αὐτόσε**=εἰς αὐτὸν τὸν τόπον. **ἡ πρώτη τάξις**=τὸ πρῶτον (σταλὲν) τάγμα. **ἀποκάμνω**=κουράζομαι. **προσῄει·** παρατ. τοῦ **προσέρχομαι.** **περιστῆναι·** ἀόρ. τοῦ **περιίσταμαι**=περικυκλώνω. **ἀπότομον**=ἀπόκρημνον, βραχῶδες.

3. **εἰς καλὸν** (ἐνν. **χρόνον)**=εἰς κατάλληλον περίστασιν. **τὸ χωρίον αἱρετέον**=ὁ τόπος πρέπει νὰ κυριευθῇ. **ληψόμεθα· λαμβάνω τὸ χωρίον**=καταλαμβάνω, γίνομαι κύριος τοῦ χωρίου.

4. **κοινῇ**=ὁμοῦ, μαζί. **πάροδος**=πέρασμα. **πέτρα**=βράχος. **σκέλος**=ἅπας ὁ ποὺς ἀπὸ τοῦ ἰσχίου μέχρι τοῦ ἄκρου ποδός. **ὃς ἂν καταληφθῇ**=ὅποιος κτυπηθῇ.

5 - 6. **ἀναλώσωσιν,** ἀόρ. τοῦ **ἀναλίσκω**=δαπανῶ, ἐξαντλῶ. **ἐκ τοῦ ἐναντίου** (ἐνν. **ἡμῖν)**=ἀπέναντι ἡμῶν. **ὅσον πλέθρον**=περίπου ἓν πλέθρον. **δασὺς**=πυκνός. **πίτυς** (ἡ) =εἶδος πεύκης. **διαλείπω**=ἀφίνω ἐν τῷ μεταξὺ διάστημα. **λωφῶ** (-άω)=παύω. **παραδραμεῖν,** ἀόρ. τοῦ **παρατρέχω**= περνῶ τρέχων.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

7. **προϊέναι·** ἀπαρέμφ. τοῦ **προέρχομαι**=προχωρῶ. **πορευώμεθα**=ἂς πορευθῶμεν. **ἔνθεν**=ἐκεῖ ὁπόθεν. **ἡμῖν . . ἔσται**=θὰ εἶναι δυνατὸν εἰς ἡμᾶς. **μικρόν τι παραδραμεῖν**= ὀλίγον διάστημα νὰ διατρέξωμεν.

8 - 9. **τούτου ἡ ἡγεμονία ἦν**=οὗτος ἦτο ἀρχηγός. **τῶν ὀπισθοφυλάκων λοχαγῶν**=τῶν λοχαγῶν τῆς ὀπισθοφυλακῆς. **ὑπῆλθον ὑπὸ τὰ δένδρα**=ἐπροχώρησαν προφυλαττόμενοι ὄπισθεν τῶν δένδρων. **καθ' ἕνα**=ἕνας, ἕνας χωριστά. **φυλάττομαι**=προφυλάττομαι. **ἐφέστασαν** (ὑπερσ. τοῦ **ἐφίσταμαι)** =εἶχον σταθῆ. **ἐν τοῖς δένδροις**=μεταξὺ τῶν δένδρων. **ἑστάναι·** παρακ. τοῦ **ἵσταμαι.**

10. **μηχανῶμαί τι** = κάμνω ἕνα στρατήγημα, ἕνα τέχνασμα. **προτρέχω**=προχωρῶ. **ἀναχάζω**=ὀπισθοχωρῶ. **εὐπετῶς**='ς τὰ πεταχτά. **προδρομὴ**=προχώρησις.

11. **δείσας·** ἀόρ. τοῦ **δέδοικα** = φοβοῦμαι. **παρακαλῶ** = προτρέπω, παρακινῶ. **ἑταῖροι** = φίλοι. **παρέρχομαι πάντας** = ξεπερνῶ ὅλους.

12. **παριόντα·** μετοχ. τοῦ **παρέρχομαι**=προχωρῶ. **ἐπιλαμβάνεται αὐτοῦ τῆς ἴτυος**=τὸν πιάνει ἀπὸ τὸ ἄκρον τῆς ἀσπίδος. **παραθέω**=τρέχων ξεπερνῶ. **ἀντιποιοῦμαι ἀρετῆς** =διαφιλονικῶ τὰ πρωτεῖα τῆς γενναιότητος. **ἀντανωνίζομαι** =ἁμιλλῶμαι. **αἱρῶ**=κυριεύω. **πέτρος**=λίθος.

13 - 14. **ἐπικαταρριπτῶ ἐμαυτὸν**=ῥίπτομαι ὁ ἴδιος. **ἐπισπῶμαί τινα**=παρασύρω τινά. **ᾤχοντο κατὰ τῶν πετρῶν φερόμενοι**=ἀμέσως κατεκρημνίσθησαν.

15. **ἄλκιμος**=γενναῖος. **ἦσαν·** παρατ. τοῦ **ἔρχομαι, εἰς χεῖρας ἔρχομαι**=συμπλέκομαι. **ἦτρον**=τὸ ὑπογάστριον. **πτέρυγες**=τὰ κατώτατα μέρη τοῦ θώρακος, τὰ καλύπτοντα τὸ ὑπογάστριον. **σπάρτα πυκνὰ**=σχοινιὰ πολλά. **ἐστραμμένα**= πλεγμένα (μεταξύ των).

16. **ξυήλη**=μαχαίριον δρεπανοειδές. **κρατῶ τινος**=γίνομαι κύριός τινος, συλλαμβάνω τινά. **ὄψεσθε·** μέλλ. τοῦ **ὁρῶ.**

17. **ἐπεὶ . . . παρέλθοιεν**=ὁσάκις περνοῦσαν. **ἀεὶ μαχούμενοι**=πάντοτε ἕτοιμοι πρὸς μάχην. **ἐν τοῖς ὀχυροῖς**= εἰς τοὺς ἀπροσβλήτους τόπους. **ἀνακεκομισμένοι ἦσαν**=εἶχον μετακομίσει.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

18 - 19. ***ἐπισιτίζομαι***=λαμβάνω τρόφιμα.

20 - 21. ***τεθνάναι ἐπηγγείλατο***=εἶπεν ὅτι θὰ ἐδέχετο νὰ ἀποθάνῃ. ***ἐμβάλλω=εἰσβάλλω***=εἰσέρχομαι. ***παρακελεύομαί τινα***=προτρέπω τινά. ***αἴθω***=καίω. ***ᾧ καὶ***=ἐκ τούτου ἀκριβῶς.

22. ***γίγνομαι ἐπὶ τοῦ ὄρους***=φθάνω εἰς τὸ ὄρος. ***φήθησαν·*** ἀόρ. τοῦ ***οἴομαι***=νομίζω. ***ζωγρῶ (-έω)***=συλλαμβάνω. ***ἐνέδραν ποιοῦμαι***=ἐνεδρεύω. ***γέρρα . . . . ὠμοβόεια***=ἀσπίδας ἀπὸ ἀκατέργαστα δέρματα. ***δασεῖαι βόες***=πυκνόμαλλα δέρματα (βοῶν).

23 - 24. ***θέω δρόμῳ***=τρέχω γρήγορα, τρέχω πολύ. ***ἐπὶ τοὺς ἀεὶ βοῶντας***=πρὸς τοὺς ἀκαταπαύστως κραυγάζοντας. ***ὅσῳ δὴ πλείους ἐγίγνοντο***=ὅσον βέβαια περισσότεροι ἐγίνοντο. ***ἀναλαμβάνω τοὺς ἱππέας***=λαμβάνω ὑπὸ τὰς διαταγάς μου τοὺς ἱππεῖς. ***παραβοηθῶ***=σπεύδω πρὸς βοήθειαν. ***παρεγγυῶ***=προτρέπω τινά. ***ἐλαύνονται οἱ ἵπποι***=προτρέπονται, παρωθοῦνται δι' ἐπιφωνήσεων ἢ μαστιγώσεων ἢ κεντρισμοῦ νὰ βαδίσουν ταχέως.

25 - 26. ***περιέβαλλον ἀλλήλους*** (ἐνν. ***οἱ στρατιῶται)***=ἐνηγκαλίζοντο ὁ ἕνας τὸν ἄλλον. ***ἐξαπίνης***=ἔξαφνα. ***παρεγγυῶ***=προτρέπω. ***κολωνὸς***=ὕψωμα, σωρὸς λοφοειδής. ***διακελεύομαι***=προτρέπω.

27. ***ἀποπέμπω***=ἀφίνω νὰ φύγῃ. ***φιάλη***=εἶδος ποτηρίου. ***σκευὴ***=ἐνδυμασία. ***ᾤχετο ἀπιὼν***=ἀμέσως ἔφυγεν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'

1 - 2. ***ὁ ποταμὸς ὁρίζει τὴν χώραν***=χωρίζει τὴν χώραν, θεωρεῖται σύνορον τῆς χώρας. ***ὑπὲρ δεξιῶν***=πρὸς τὰ δεξιά. ***χωρίον οἷον χαλεπώτατον***=τόπον παρὰ πολὺ δυσκολοδιάβατον. ***ἐξ ἀριστερᾶς***=πρὸς τὰ ἀριστερά. ***ἐμβάλλω*** (ἐπὶ ποταμῶν)=χύνομαι. ***δασὺς***=κατάφυτος.

3. ***κατ' ἀντιπέραν***=εἰς τὴν ἀπέναντι ὄχθην. ***διάβασις***=τὸ μέρος ὅπου διαβαίνεται ὁ πόταμός. ***ἐξικνοῦμαι***=φθάνω.

4. ***Ἀθήνησι δεδούλευκα***=ὑπῆρξα δοῦλος εἰς τὰς Ἀθήνας.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

γιγνώσκω τὴν φωνήν τινος=γνωρίζω τὴν γλῶσσάν τινος. ***χρῄζω***=ἔχω ἀνάγκην, θέλω.

6 - 7. ***κακῶς ποιῶ τὴν χώραν***=βλάπτω τὴν χώραν. ***δίδωμι τὰ πιστὰ***=δίδω ἐγγυήσεις, ἤτοι ὅρκους, ὁμήρους κ.τ.τ. ***ἐπιμαρτύρομαι θεοὺς***=ἐπικαλοῦμαι τοὺς θεοὺς μάρτυρας (τῶν ὑποσχέσεών μου).

8. ***συνεξέκοπτον***=μαζὶ μὲ τοὺς Ἕλληνας ἐξερρίζωναν. ***τὴν ὁδὸν ὁδοποιῶ***=κατασκευάζω δρόμον. ***διαβιβῶντες· διαβιβῶ***, μέλλ. τοῦ ***διαβιβάζω***=κάμνω τινὰ νὰ περάσῃ.

9. ***ἀντιπαρατάσσομαι φάλαγγα· φάλαγξ*** λέγεται τὸ σύνηθες εἶδος τῆς παρατάξεως εἰς μακρὰς γραμμάς, ἡ μία ὄπισθεν τῆς ἄλλης· καὶ ἡ μὲν κατὰ μέτωπον γραμμὴ λέγεται μῆκος τῆς φάλαγγος, ἡ δὲ κατὰ πλάγιον, βάθος τῆς φάλαγγος (τοῦ λόχου ἢ τῆς τάξεως).

14. ***ὄρθιοι λόχοι***=πᾶν στρατιωτικὸν τάγμα, ὅταν ἔχῃ βάθος πλέον τοῦ μήκους λέγεται ὄρθιον· π. χ. ***ὀρθία φάλαγξ, ὄρθιος λόχος, ὀρθία τάξις. πάλαι***=πρὸ πολλοῦ.

15. ***γίγνομαι ἐν τῇ ἐμαυτοῦ χώρᾳ***=ἔρχομαι εἰς τὴν θέσιν μου. ***ἐγένοντο λόχοι . . . ἀμφὶ τοὺς ὀγδοήκοντα***=ἀριθμηθέντες οἱ λόχοι εὑρέθησαν περίπου ὀγδοήκοντα. ***τριχῇ ἐποιήσαντο***=εἰς τρία τμήματα διαιρέσαντες παρέταξαν. ***σχεδὸν ἑξακοσίους ἑκάστους***=περίπου ἑξακοσίους εἰς κάθε τμῆμα.

16 - 17. ***εὔχεσθαι***=νὰ προσευχηθοῦν, νὰ κάμουν τάξιμο. ***παιανίζω***=ψάλλω τὸν παιᾶνα. ***παιὰν***=ὕμνος εἰς τὸν Ἀπόλλωνα, συνήθως ἐπινίκιος ἀλλὰ καὶ πρὸ τῆς μάχης σωτήριος, ὡς ἐνταῦθα.

18 - 19. ***ἀνακραγόντες·*** ἀόρ. τοῦ ***κράζω***=κραυγάζω. ***ἀλλὰ φυγῇ***=ἀλλὰ φεύγοντες. ***ἄλλος ἄλλῃ ἐτράπετο***=ἄλλος πρὸς ἄλλην διεύθυνσιν ἐτράπη.

20 - 21. ***τὰ δὲ σμήνη·*** ἐνν. ***τῶν μελισσῶν. κηρίον***=κηρήθρα. ***ἄφρων γίγνομαι***=μωραίνω, χάνω τὸ λογικόν μου. ***ἤμουν· ἐμῶ*** (-έω)=ξερνῶ. ***κάτω διεχώρει αὐτοῖς***=κατελαμβάνοντο ἀπὸ διάρροιαν. ***ἐδηδοκότες·*** παρακ. τοῦ ***ἐσθίω***=τρώγω. ***μεθύουσιν*** (μετοχ.)=πρὸς μεθυσμένους. ***ἔκειντο,*** ἐνν. ***χαμαί. ἀμφὶ τὴν αὐτήν πως ὥραν***=τὴν αὐτὴν περίπου ὥραν. ***ἀναφρονῶ***=ἀνακτῶ τὸ λογικόν μου, ἔρχομαι εἰς τὰ λο-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

γικά μου. ***ὥσπερ ἐκ φαρμακοποσίας***=ὡσὰν νὰ εἶχον πίει πρότερον φάρμακον καθαρτικὸν ἢ ναρκωτικόν.

Τοιοῦτον μέλι, ὁποῖον τὸ ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος, ἀναφέρουσι καὶ νεώτεροι περιηγηταὶ κατὰ τοὺς τόπους ἐκείνους· προέρχεται ἐκ φυτῶν τῶν ὁποίων τὰ ἄνθη περιέχουσι καθαρτικὰς καὶ μεθυστικὰς οὐσίας, ἐκαλεῖτο δὲ ὑπὸ τῶν παλαιοτέρων ***μαινόμενον μέλι.***

22 - 24. ***λήζομαι τὴν χώραν***=λεηλατῶ τὴν χώραν. ***ξένια***=δῶρα ξενίας. ***ἄλφιτα***=κρίθινα ἄλευρα. ***συνδιαπράττομαι ὑπέρ τινος***=διαπραγματεύομαι ὑπέρ τινος, φροντίζω ὑπέρ τινος.

25. ***εὔχομαι***=ὑπόσχομαι. ***ἀποθύω τῷ Διὶ σωτήρια***=θυσιάζω (τὴν ὀφειλομένην θυσίαν) εἰς τὸν Δία διὰ τὴν σωτηρίαν. ***(ἀποθύω) Ἡρακλεῖ ἡγεμόσυνα*** (θυσιάζω)=εἰς τὸν Ἡρακλέα διὰ τὴν ὁδηγίαν. ***ἔφυγε . . . οἴκοθεν***=ἐξωρίσθη ἐκ τῆς πατρίδος του. ***παῖς ὤν***=ὅτε ἦτο παῖς. ***κατακανών***· ἀόρ. τοῦ ***κατακαίνω*** = φονεύω. ***ξυήλη πατάξας***=τραυματίσας διὰ μαχαίρας. ***τοῦ ἀγῶνος προστατῶ***=εἶμαι προϊστάμενος τοῦ ἀγῶνος, διευθύνω τὸν ἀγῶνα.

26. ***ὅπου τὸν δρόμον πεποιηκὼς εἴη***=ἐκεῖ ὅπου εἶχε ἑτοιμάσει τὸ στάδιον. ***ἑστηκὼς τυγχάνω***=κατὰ τύχην εὑρίσκομαι. ***κάλλιστος***=καταλληλότατος. ***δασὺς τόπος***=σύδενδρος τόπος.

27. ***ἀγωνίζομαι στάδιον*** = ἀγωνίζομαι εἰς ἀγώνισμα δρόμου ἀπὸ τῆς ἀφετηρίας μέχρι τοῦ τέρματος. ***δόλιχος*** (ἐνν. ***δρόμος)***=δρόμος μακρός. ***παγκράτιον***=ἀγὼν πάλης ἅμα καὶ πυγμῆς. ***καλὴ θέα***=ὡραῖον θέαμα. ***κατέβησαν***=ἔλαβον μέρος εἰς τὸν ἀγῶνα. ***οἱ ἑταῖροι***=οἱ στρατιῶται. ***φιλονικία***=ἅμιλλα. ***ἔθεον δὲ καὶ ἵπποι***=ἔγινε δὲ καὶ ἱππικὸς ἀγών. ***πρανὴς***=κατωφερής. ***ἐλαύνω τὸν ἵππον***=κάμνω τὸν ἵππον νὰ τρέξῃ. ***ὑποστρέφω καὶ πάλιν***=γυρίζω ὀπίσω. ***βωμὸς***=τόπος ἔνθα ἔγινε ἡ θυσία. ***κυλινδοῦμαι***=κυλίομαι. ***βάδην***=μὲ βῆμα, βραδέως. ***παρακέλευσις***=ἐπιφώνησις προτροπῆς.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄

2. ***λέγω ὧδε***=ὁμιλῶ ὡς ἑξῆς. ***ἀπείρηκα***· παρακ. τοῦ ***ἀπαγορεύω***=ἀποκάμνω. ***φυλακὴ***=φρουρά. ***φυλακὰς φυλάττω***=φρουρῶ. ***παύομαι τούτων τῶν πόνων***=ἡσυχάζω ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς κόπους. ***ἐκταθείς***· ἀόρ. τοῦ ***ἐκτείνομαι***= ξαπλώνομαι.

3 - 4. ***εὖ λέγω***=καλῶς λέγω, ὀρθὴν γνώμην λέγω. ***οἱ παριόντες*** (ἐνν. ***ἐπὶ τὸ βῆμα***)=οἱ παρουσιαζόμενοι νὰ ὁμιλήσουν. ***τριήρεις***=πολεμικὰ πλοῖα. ***ἔστ᾽ ἂν ἔλθω***=ἕως ὅτου ἔλθω. ***ἥσθησαν***· ***ἥδομαι***=εὐχαριστοῦμαι.

Ἀναξίβιος· οὗτος ἦτο ναύαρχος τοῦ Σπαρτιατικοῦ στόλου, ὅστις τότε ἐναυλόχει ἐν Βυζαντίῳ.

5 - 7. ***ἐπὶ πλοῖα στέλλομαι***=μεταβαίνω διὰ νὰ φέρω πλοῖα. ***μονὴ***=διαμονή. ***ἀγορὰ ἱκανὴ***=ἀρκετὰ τρόφιμα πρὸς ἀγοράν. ***οὔτε . . . . εὐπορία***=οὔτε ἀρκετὰ μέσα. ***πορεύομαι ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια***=πορεύομαι διὰ νὰ λάβω τρόφιμα. ***ἄλλως δὲ μὴ πλανᾶσθαι***=καὶ νὰ μὴ περιφέρεσθε ἀπρομελετήτως. ***ἔδοξε ταῦτα***=ἀπεφασίσθησαν ταῦτα.

8. ***ἐκπορεύομαι ἐπὶ λείαν***=ἐξέρχομαι, βγαίνω ἔξω (ἀπὸ τὸν τόπον, ὅπου μένω) πρὸς λαφυραγωγίαν. ***βέλτιστον***=ὠφελιμώτατον. ***εἰδῶμεν***, ὑποτ. τοῦ ***οἶδα***=γνωρίζω. ***ἐγχειρῶ***= ἐπιχειρῶ, σκοπεύω. ***πειρῶμαι εἰδέναι***=φροντίζω νὰ μάθω.

9. ***ἐννοῶ***=βάλλω εἰς τὸν νοῦν μου, συλλογίζομαι. ***σχολὴ (ἔστι) τοῖς πολεμίοις***=ἔχουν εὐκαιρίαν οἱ πολέμιοι. ***ἐπιβουλεύω τινὶ***=σχεδιάζω κακὰ ἐναντίον τινός. ***ὑπερκάθηνται ἡμῶν***=εἶναι ἐστρατοπεδευμένοι ὑψηλότερα ἀπὸ ἡμᾶς. ***κατὰ μέρος***=κατὰ τμήματα, ἐναλλάξ. ***σκοπῶ***=παρατηρῶ, προσέχω, ***θηρῶ***=κυνηγῶ, καταδιώκω.

11. ***παραπλέω***=πλέω πλησίον τῆς ἀκτῆς. ***μακρὰ πλοῖα*** =εἶδος πολεμικῶν πλοίων. ***κατάγω***=ὁδηγῶ εἰς τὸν λιμένα (τὰ διὰ τῆς βίας συλλαμβανόμενα πλοῖα). ***παραλύομαι τὰ πη-***

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

δάλια=ἀφαιρῶ τὰ πηδάλια. **κομιδὴ**=μεταφορά, τὰ μέσα μεταφορᾶς.

12. **ἀπὸ κοινοῦ** = ἀπὸ τῶν κοινῶν λαφύρων ἢ χρημάτων. **συντίθεμαι ναῦσθλον**=συμφωνῶ ναῦλον.

13. **ἐντείλασθαι** τοῦ **ἐντέλλομαί τινι**=παραγγέλω εἴς τινα. **τὰς ὁδούς . . . ὁδοποιεῖν**=νὰ διορθώσουν τοὺς δρόμους. **δύσπορος**=δύσβατος.

14. **ἀνέκραγον**· τοῦ **ἀνακράζω** = κραυγάζω, μετὰ κραυγῆς λέγω τι. **ἔγνω**· τοῦ **γιγνώσκω**=ἐννοῶ, ἀντιλαμβάνομαι. **ἐπιψηφίζω τι**=θέτω εἰς ψηφοφορίαν. **εὔπορος**=εὐκολοδιάβατος. **ἀπαλλάξονται** = θὰ ἀπομακρυνθοῦν, θὰ φύγουν (οἱ Ἕλληνες).

15. **πεντηκόντορος**=εἶδος πολεμικοῦ πλοίου μὲ πεντήκοντα κώπας. **ἐπέστησαν**· τοῦ **ἐφίστημι τῇ νηὶ Δέξιππον**=διορίζω κυβερνήτην τοῦ πλοίου τὸν Δέξιππον. **ἀποδρὰς ᾤχετο**=ἐδραπέτευσε, ἔφυγε κρυφίως. **πολυπραγμονῶ** = ἀναμειγνύομαι εἰς πράγματα ξένα. **ἀποθνήσκω ὑπό τινος**=φονεύομαι ὑπό τινος.

16. **ἐπεστάθη**· τοῦ **ἐφίσταμαι τῇ νηὶ**=διορίζομαι κυβερνήτης τοῦ πλοίου. **τὰ ἀγώγιμα** = τὰ φορτία. **ἐξαιροῦμαι** = βγάνω ἔξω, ξεφορτώνω. **καθίστημι φύλακας**=τοποθετῶ φύλακας. **παραγωγὴ**=παράπλους, πλοῦς παρὰ τὴν παραλίαν.

17. **ἐπὶ λείαν**=πρὸς ἁρπαγὴν λαφύρων. **χωρίον χαλεπὸν** =τόπος δυσπόρθητος, δυσκολοκυρίευτος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

1-3. **τριταῖοι**=τὴν τρίτην ἡμέραν, ἤτοι μετὰ δύο ἡμέρας. **ἐξέτασις σὺν τοῖς ὅπλοις ἐγίγνετο καὶ ἀριθμὸς**=ἔγινε ἐπιθεώρησις καὶ ἀρίθμησις τῶν ἐνόπλων. **καὶ εἴ τις νόσῳ**=καὶ ἴσως ὀλίγοι ἐκ νόσου. **οἱ ἐν τοῖς ὅπλοις** = στρατιῶται εἶναι πάντες οἱ ὁπωσδήποτε φέροντες ὅπλα, ἤτοι ὁπλῖται καὶ ψιλοί, διαστέλλονται δὲ ἀπὸ τῶν σκευοφορούντων, ἤτοι τοῦ ὑπηρετικοῦ ὄχλου ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν.

4. **διαλαμβάνω**=μοιράζω. **τὸ ἀπὸ τῶν αἰχμαλώτων γενόμενον ἀργύριον** = τὰ ἀπὸ τῆς πωλήσεως τῶν αἰχμαλώτων

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

εἰσπραχθέντα χρήματα. **ἡ δεκάτη** = τὸ δέκατον μέρος. **ἐξεῖλον**· ἀόρ. τοῦ **ἐξαιρῶ**=ξεχωρίζω, βγάνω στὴ μπάντα.

5. **τό... τοῦ Ἀπόλλωνος** = τὸ διὰ τὸν Ἀπόλλωνα ὁρισθὲν μερίδιον. **ἀνάθημα**=τεχνούργημά τι, τὸ ὁποῖον ἀφιεροῦτο εἰς τὸν θεόν. **ἀνατίθημι**=ἀφιερώνω. **θησαυρὸς** = θησαυροφυλάκιον. **ὁ ἐν Δελφοῖς τῶν Ἀθηναίων θησαυρὸς** = πολλαὶ τῶν Ἑλληνικῶν πόλεων εἶχον ἐν Δελφοῖς ἴδιον ἑκάστη οἰκοδόμημα, εἰς τὸ ὁποῖον ἐφυλάττοντο τὰ ἀναθήματα εἴτε αὐτῶν τῶν πόλεων εἴτε τὰ τῶν ἰδιωτῶν.

6. **νεωκόρος**=ὁ φροντίζων διὰ τὸν ναόν. **ἐπιστέλλω**=παραγγέλλω. **ἀποδοῦναι**· ἀόρ. τοῦ **ἀποδίδωμι** = δίδω ὀπίσω. **ἥν δέ τι πάθῃ** = ἐὰν δὲ πάθῃ κακόν τι, δηλ. ἐὰν ἀποθάνῃ. **ποιησάμενον τῇ Ἀρτέμιδι**=ἀφοῦ κατασκευάσει χάριν τῆς Ἀρτέμιδος. **χαρίζομαι τῷ θεῷ**=κάμνω κἄτι ἀρεστὸν εἰς τὸν θεόν.

7. **φεύγω**=εἶμαι ἐξόριστος. **θεωρῶ** = εἶμαι θεατής. **παρακαταθήκη** = ὅ,τι ἐμπιστεύεταί τις εἰς ἄλλον, εἴτε πολύτιμον πρᾶγμα εἴτε χρήματα. **χωρίον**=τόπος, ἔκτασις γῆς. **ἀνεῖλεν**· **ἀναιρῶ** = χρησμοδοτῶ. **ὁ θεός**· δηλ. ὁ Ἀπόλλων διὰ τοῦ ἐν Δελφοῖς μαντείου.

8. **νεὼς**=ναός. **παραρρέω**=ῥέω πλησίον. **κόγχαι** = κογχύλια. **θήρα** = κυνήγιον (ὅπου δύναταί τις νὰ κυνηγήσῃ). **ἀγρεύω**=κυνηγῶ.

9. **ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἀργυρίου** = μὲ τὰ ἱερὰ χρήματα. **δεκατεύω τὰ ὡραῖα**=ἀποχωρίζω τὸ δέκατον μέρος ἐκ τῶν ἑκάστοτε προϊόντων. **τὰ ἐκ τοῦ ἀγροῦ ὡραῖα** = τὰ ἑκάστοτε (εἰς πᾶσαν ἐποχὴν) προϊόντα τῆς καλλιεργουμένης ἐκτάσεως. **οἱ πρόσχωροι** = οἱ πλησίον κατοικοῦντες. **οἱ σκηνοῦντες (-έοντες)** = οἱ συμποσιάζοντες. **τραγήματα** = ἐπιδόρπια, συνήθως χλωραὶ ἢ ξηραὶ ὀπῶραι (σῦκα, κάρυα κτλ.). **ἡ ἱερὰ νομὴ**=ἡ ἱερὰ βοσκὴ καὶ μετωνυμικῶς τὰ βοσκήματα τὰ ἀνήκοντα εἰς τὸ ἱερὸν τῆς Ἀρτέμιδος. **λάχος**=μερίδιον.

10. **θήραν ποιοῦμαι** = θηρῶ, κυνηγῶ. **ἁλίσκομαι** = συλλαμβάνομαι. **Φολόη** = ὄρος μεταξὺ Ἀρκαδίας καὶ Ἤλιδος. **σῦς**=ἄγριος χοῖρος. **δορκὰς**=ζαρκάδι.

11. **ἱερὸν**=ὁ ναὸς τοῦ θεοῦ καὶ τὸ περὶ αὐτὸν ἄλσος ἢ οἱα-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

δήποτε περὶ τὸν ναὸν περιοχή. ***λειμὼν***=λιβάδι. ***μεστὸς***=πλήρης. ***εὐωχοῦμαι***=ἀφθόνως τρώγω.

12. ***τρωκτὰ***=ὀπῶραι κοιν. φροῦτα. ***ὡραῖα***=ἑκάστης ἐποχῆς. ***εἴκασται***=εἶναι ὅμοιος. ***ξόανον***=ξύλινον ἄγαλμα.

13. ***ἱερὸς ὁ χῶρος τῆς Ἀρτέμιδος***=***ἱερὸς τῆς Ἀρτέμιδος ἔστιν ὁ χῶρος ὅδε***=αὐτὸς ἐδῶ ὁ τόπος εἶναι ἱερὸν κτῆμα τῆς Ἀρτέμιδος. ***τὸν ἔχοντα καὶ καρπούμενον*** ἐνν. ***τὸν χῶρον***=ὁ ἔχων καὶ καρπούμενος τὸν χῶρον. ***καταθύειν***=***καταθυέτω***. ***ἑκάστου ἔτους***=κάθε χρόνο. ***ἐκ δὲ τοῦ περιττοῦ***=ἐκ δὲ τοῦ περισσεύματος. ***ἐπισκευάζειν***=***ἐπισκευαζέτω***. ***τῇ θεῷ μελήσει***=ἡ θεὰ θὰ φροντίσῃ, ἤτοι ἡ θεὰ θὰ τιμωρήσῃ αὐτόν.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΚΤΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄

1. ***ἐν τῇ διατριβῇ*** = ὅσον καιρὸν ἔμειναν εἰς τὰ Κοτύωρα. ***ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς***=ἀγοράζοντες τὰ τρόφιμα. ***λῄζομαι***=ἁρπάζω. ***Παφλαγονία***=χώρα τῆς Μ. Ἀσίας εἰς τὰ παράλια τοῦ Πόντου μεταξὺ Κολχίδος καὶ Βιθυνίας. ***κλωπεύω*** = λῃστεύω. ***ἀποσκεδάννυμαι***=διασκορπίζομαι, ἀπομακρύνομαι. ***κακουργῶ*** = βλάπτω.

2-3. ***ἐπὶ ξένια δέχομαί τινα*** = φιλοξενῶ τινα, κάμνω τραπέζι εἴς τινα. ***παρακαλῶ*** = προσκαλῶ. ***οὓς ἐδόκουν δικαιοτάτους εἶναι***=ὅσους ἐνόμιζον ὅτι ἦτο δικαιότατον νὰ προσκληθοῦν.

4. ***ἱερεῖον***=τὸ πρὸς θυσίαν προωρισμένον σφάγιον. ***εὐωχία***=συμπόσιον. ***σκίμπους*** (τοῦ σκίμποδος)=χαμηλὴ κλίνη. ***κεράτινα ποτήρια***=κέρατα βοῶν χρησιμοποιούμενα ὡς ποτήρια.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

κατακείμενοι ἐν σκίμποσιν ἐδείπνουν=οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες εἰς τὰ συμπόσια ἔτρωγον κατακεκλιμένοι ἐπὶ χαμηλῶν κλινῶν οὕτως, ὥστε στηριζόμενοι διὰ τοῦ ἀριστεροῦ βραχίονος νὰ λαμβάνουν διὰ τῆς δεξιᾶς τὰ ἐδέσματα ἀπὸ τῆς παρακειμένης τραπέζης.

πρὸς αὐλὸν ὀρχοῦμαι=χορεύω σύμφωνα μὲ τὴν αὔλησιν. **ἅλλομαι**=πηδῶ. **κούφως**=ἐλαφρά. **ταῖς μαχαίραις ἐχρῶντο**=ἐκρατοῦσαν τὰ μαχαίρια γυμνά. **παίω**=κτυπῶ, τραυματίζω. **τεχνικῶς πως**=μὲ κάποιαν τέχνην.

ἐπεὶ δὲ σπονδαί τε ἐγένοντο καὶ ἐπαιάνισαν=σπονδαὶ εἰς τὰ συμπόσια ἦσαν ἡ πόσις ὀλίγου ἀκράτου οἴνου πρὸς τιμὴν τοῦ ἀγαθοῦ δαίμονος (τῆς καλῆς τύχης)· τοῦτο ἐγίνετο ὅτε ἀφῃροῦντο αἱ τράπεζαι, τότε δὲ οἱ φιλοπόται ἐτρέποντο εἰς τὸν πότον.

6. **σκυλεύω**=ἀφαιρῶ τὰ ὅπλα τοῦ νεκροῦ.

7 - 8. **καρπαία**=εἶδος χοροῦ. **παρατίθεμαι τὰ ὅπλα**=θέτω τὰ ὅπλα κάπου πλησίον. **ζευγηλατῶ**=ὁδηγῶ τοὺς βοῦς (ζεῦγος βοῶν) σύροντας τὸ ἄροτρον, κοιν. ζευγαρίζω. **πυκνὰ**=συχνά. **ἀπαντῶ**=ἀντεπεξέρχομαι. **δήσας**· ἀόρ. τοῦ **δῶ** (δέω)=δένω. **ἐλαύνει**=ζευγηλατεῖ (ἐξακολουθεῖ δηλ. νὰ ἀροτριᾷ, ἔχων τὸν λῃστὴν ἐζευγμένον παρὰ τοὺς βοῦς).

9 - 10. **εἰσῆλθεν**=προσῆλθε, παρουσιάσθη (διὰ νὰ χορεύσῃ). **πέλτη**=εἶδος μικρᾶς ἀσπίδος εἰς σχῆμα ἡμισελήνου. **δινοῦμαι**=ταχέως περιστρέφομαι εἰς τὸν αὐτὸν τόπον. **ἐξεκυβίστα** (τοῦ **ἐκκυβιστῶ**)=στηριζόμενος εἰς τὰς πέλτας, τὰς ὁποίας ἐκράτει εἰς τὰς χεῖράς του, ἔστρεφε τοὺς πόδας ἄνω, διέγραφε δι' αὐτῶν κύκλον καὶ πάλιν ἵστατο εἰς τοὺς πόδας του, δηλ. ἔκαμνε τοῦμπες χωρὶς ἡ κεφαλὴ νὰ ἐγγίσῃ τὸ ἔδαφος. **τὸ περσικὸν ὀρχοῦμαι**=χορεύω τὸν περσικὸν χορόν. **ὀκλάζω**=κάμπτω τὰ γόνατα.

11. **ἦσαν ἐν ῥυθμῷ αὐλούμενοι**=ἐπροχώρησαν ἐν ρυθμῷ συμφώνως πρὸς αὔλησιν. **δεινὰ ποιοῦμαι**=πολὺ θαυμάζω, ἐκπλήττομαι.

12. **πεπαμένον** (τοῦ **πάομαι**)=κεκτημένον, ἔχοντα. **ὀρχηστρὶς**=χορεύτρια. **εἰσάγει**=παρουσιάζει (ὁ Μυσός). **ἐνσκευάζω**=ἐνδύω, στολίζω. **πυρρίχη**=εἶδος χοροῦ ἐνοπλίου.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

13. **κρότος ἦν πολὺς**=ἔγιναν πολλὰ χειροκροτήματα. **ἐτρεψάμην τινά**· τοῦ **τρέπομαί τινα**=τρέπω κάποιον εἰς φυγήν.

14. **προσάγω**=ὁδηγῶ, παρουσιάζω. **ἀναβάντες**· τοῦ **ἀναβαίνω**=ἐπιβιβάζομαι. **ἡμέραν καὶ νύκτα**=μίαν ἡμέραν καὶ μίαν νύκτα. **πνεῦμα καλὸν**=ἄνεμος οὔριος.

15. **ὁρμίζομαι**=προσορμίζομαι. **Ἁρμήνη**=ἐπίνειον τῆς Σινώπης. **μέδιμνος**=μονὰς χωρητικότητος στερεῶν, τεσσαράκοντα περίπου ὀκάδων (52.5 λτρ.). **κεράμιον**=μονὰς χωρητικότητος ὑγρῶν, τριάκοντα περίπου ὀκάδων (39 λίτρων).

16. **μισθοφορὰν αὐτοῖς ἔσεσθαι**=ὅτι θὰ προσληφθῶσιν ὡς μισθοφόροι (ὅτι δηλ. θὰ ἐξεύρῃ εἰς αὐτοὺς μισθοφορικὴν ὑπηρεσίαν).

17. **δοκῶ**=νομίζω. **εἰσῄει· εἰσέρχεταί με**=μοῦ ἔρχεται σκέψις, σκέπτομαι.

18. **χρῶμαι τῷ στρατεύματι** = διοικῶ, χρησιμοποιῶ τὸ στράτευμα. **λανθάνω**=μένω ἀπαρατήρητος, ἐνεργῶ τι κρυφίως. **φθάνω**=προφθάνω. **ὑστερίζω**=βραδύνω. **ἐκ τῆς νικώσης** (ἐνν. **γνώμης**)=κατὰ πλειονοψηφίαν.

19. **οὕτω γιγνώσκω**=ταύτην τὴν γνώμην ἔχω. **ἔπειθεν**=προσεπάθει νὰ πείσῃ. **ὑποστῆναι· ὑφίσταμαι τὴν ἀρχὴν**=ἀναλαμβάνω τὴν ἀρχήν.

21. **ἐνθυμήματα**=σκέψεις, στοχασμοί. **ἐπῆρεν· ἐπαίρω τινὰ**=παρακινῶ τινα. **αὐτοκράτωρ ἄρχων**=ἄρχων ἔχων πᾶσαν ἐξουσίαν. **ἀποβάλλω**=χάνω. **ἀποροῦμαι**=διστάζω, δὲν ἠξεύρω τί νὰ κάμω.

22. **διακρίνω**=ἀποφασίζω. **ἀνακοινῶ (-όω) τοῖς θεοῖς**=συμβουλεύομαι τοὺς θεούς, ζητῶ τὴν γνώμην τῶν θεῶν. **παρίσταμαι δύο ἱερεῖα**=διατάσσω νὰ φέρουν δύο σφάγια.

24. **διαφανῶς**=ὁλοφάνερα. **σημαίνει ὁ θεὸς** = δεικνύει, συμβουλεύει ὁ θεός. **προσδέομαι τῆς ἀρχῆς**=ἐπιζητῶ τὴν ἀρχήν, τὴν ἀρχηγίαν.

25. **προβάλλομαί τινα** = προτείνω τινά. **ἐπιψηφίζω** = θέτω τὸ ζήτημα εἰς ψηφοφορίαν, προτείνω τὴν ἐκλογήν.

26. **εἴπερ ἄνθρωπός εἰμι**=ἀφοῦ βέβαια εἶμαι ἄνθρωπος. **καὶ χάριν ἔχω** (ἐνν. **ὑμῖν**)=καὶ σᾶς ὀφείλω εὐγνωμοσύνην.

31. **ὀμνύω ὑμῖν θεοὺς πάντας καὶ πάσας**=σᾶς ὁρκίζομαι

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

εἰς ὅλους τοὺς θεοὺς καὶ εἰς ὅλας τὰς θεάς. ***οὕτως...ὥστε καὶ ἰδιώτην ἂν γνῶναι***=τόσον φανερὰ ὥστε καὶ ἄνθρωπος ποῦ δὲν γνωρίζει ἀπ' αὐτὰ (ἰδιώτης) νὰ καταλάβῃ. ***ἀπέχομαί τινος***=ἀπομακρύνομαι ἀπὸ κἄτι, δὲν ἀναλαμβάνω τι.

32-33 ***παρελθὼν*** (ἐνν. ***ἐπὶ τὸ βῆμα***)=ἀνελθὼν εἰς τὸ βῆμα. ***στασιάζω***=διαμφισβητῶ τὴν ἀρχήν, θέλω νὰ λάβω ἐγὼ τὴν ἀρχήν. ***ἀνάγομαι***=ἀποπλέω. ***ἐὰν πλοῦς ᾖ***=ἐὰν ὁ καιρὸς εἶναι κατάλληλος διὰ ταξίδι, ἐὰν εἶναι καλὸς καιρός. ***ἐκεῖσε... κατασχεῖν***=εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος νὰ προσορμισθῶμεν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ϛ΄

1. ***ἀπάγομαι***=ἀπομακρύνω. ***οἰκέται***=οὐ μόνον οἱ ὑπηρέται, ἀλλὰ καὶ ὁλόκληρος ἡ οἰκογένεια. ***προσμένω***=περιμένω. ***ἑκάστης ἡμέρας***=κάθε ἡμέρα. ***ἀνδράποδα***=οἱ δοῦλοι. ***φέρομαί τι***=κομίζω τι. ***ἀδεῶς***=ἀφόβως, ἀκινδύνως.

2. ***ἐξῆν***=ἦτο δυνατόν, ἐπετρέπετο. ***ἐξέρχομαι ἐπὶ λείαν***=ἐξέρχομαι πρὸς λαφυραγωγίαν.

3. ***ἀγοραὶ..ἀφικνοῦντο***=τρόφιμα ἐκομίζοντο. ***κατάγω***=προσεγγίζω εἰς τὴν ἀκτήν. ***ἀκούω***=μανθάνω.

4. ***πολίζω τὸ χωρίον***=ἱδρύω, κτίζω πόλιν εἰς τὸν τόπον.

5. ***Κλέανδρος***=ὁ Λακεδαιμόνιος ἁρμοστὴς τοῦ Βυζαντίου. ***πλοῖον***· δηλ. μεταγωγικόν, οὐχὶ πολεμικόν.

ὀκνῶ=φοβοῦμαι. ***ἀπέδρα***=ἀποδιδράσκω, δραπετεύω.

6. ***ἀπελαύνω***=ἀπομακρύνω, ἀποδιώκω. ***οἱ περιεστῶτες***=οἱ ἐκεῖ εὑρισκόμενοι.

7. ***ἀνακαλοῦντες τὸν προδότην*** = φωνάζοντες προδότη! προδότη! ***τριηρῖται***=οἱ ναῦται τῶν τριήρων.

8. ***κατακωλύω***=ἐμποδίζω καταβάλλων πᾶσαν προσπάθειαν. ***τὸ δόγμα***=ἡ ἀπόφασις.

9. ***ἀνερεθίζομαι***=ἐρεθίζομαι. ***ἀχθεσθείς***· ἀόρ. τοῦ ***ἄχθομαι***=στενοχωροῦμαι, ἀγανακτῶ. ***ἄρχω***=ἔχω τὴν ἡγεμονίαν.

10. ***πονηρὸν***=κακόν, δύσκολον. ***ἐκδώσει***· μέλλ. τοῦ ***ἐκδίδωμί τινα***=συλλαμβάνω τινὰ καὶ τὸν παραδίδω. ***ἄρξαντα***=

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἄρχω, πρῶτος κάμνω ἀρχήν. **ἀφελόμενος**· ἀόρ. τοῦ **ἀφαιροῦμαι**=ἀφαιρῶ.

11. **διὰ τέλους**=πάντοτε. **παρ' ὀλίγον ποιοῦμαί τινα**=ὀλίγον ὑπολογίζω τινά. **φαῦλον πρᾶγμα**=πρᾶγμα ἄξιον περιφρονήσεως.

12. **οὕτως ἔχω τὴν γνώμην**=τοιαύτην ἔχω γνώμην. **προέστηκα τῆς Ἑλλάδος**=εἶμαι ἡγεμὼν τῆς Ἑλλάδος.

13. **ἀποκλείω τινὰ τοῦ Βυζαντίου**=δὲν ἐπιτρέπω εἴς τινα νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ Βυζάντιον. **ἀπιστῶ τινι**=δὲν ὑπακούω εἴς τινα. **οὗτος ὁ λόγος**=αὐτὴ ἡ φήμη.

14. **ἀπέχομαι τῆς Ἑλλάδος**=δὲν ἐπιστρέφω εἰς τὴν Ἑλλάδα. **πειστέον**=πρέπει νὰ ὑπακούσωμεν. **ὅ,τι ἂν κελεύωσι**=εἰς ὅ,τι δήποτε μᾶς διατάξουν.

15. **ἀκούω Δέξιππον λέγειν**=μανθάνω ὅτι ὁ Δέξιππος λέβει. **ἀπολύω τινὰ τῆς αἰτίας**=ἀπαλλάσσω τινὰ τῆς κατηγορίας. **ἐξάρχω**=κάμνω ἀρχὴν πρῶτος. **τῆς ἐσχάτης δίκης**=τῆς ἐσχάτης καταδίκης. **ὑπέχω δίκην**=παρέχω ἱκανοποίησιν.

16. **αἰτιῶμαί τινα**=κατηγορῶ τινα. **ἀπολύομαι τῆς αἰτίας**=ἀπαλλάσσομαι τῆς κατηγορίας. **ἐπαίνου καὶ τιμῆς τυγχάνω**=ἐπαινοῦμαι καὶ τιμῶμαι. **εἴργομαι ἐκ τῶν πόλεων**=ἀποκλείομαι ἐκ τῶν πόλεων, ἐμποδίζομαι νὰ εἰσέλθω εἰς τὰς πόλεις.

17. **ἦ μὴν**=ἀληθῶς, πράγματι. **ἀφελέσθαι· ἀφαιροῦμαι τὸν ἄνδρα**=παίρνω τὸν ἄνθρωπον. **ὁμολογῶ**=τὸ ὁμολογῶ, τὸ παραδέχομαι.

18. **μὴ ἐκδῶτε με· ἐκδίδωμί τινα**=παραδίδω τινά.

19. **ἔδωκεν ἡ στρατιὰ . . . . ἰέναι**=ἐπέτρεψεν ἡ στρατιὰ νὰ ὑπάγῃ (ὁ Ἀγασίας).

20. **πάρεσμέν σοι**=εἴμεθα παρόντες χάριν σοῦ, ἰδοὺ ἡμεῖς εἴμεθα ἐδῶ. **οὐδεὶς . . . . . ἀπέσται**=κανεὶς δὲν θὰ ἀπουσιάσῃ, κανεὶς δὲν θὰ λείψῃ.

22. **ἀνὴρ ἀγαθὸς**=γενναῖος. **ἄρχω τῆς πεντηκοντόρου**=εἶμαι κυβερνήτης τῆς πεντηκοντόρου. **ἐφ' ᾧτε**=μὲ τὸν σκοπόν. **ὡς σῳζοίμεθα**=διὰ νὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς τὴν πατρίδα.

23. **κακοὶ δοκοῦμεν εἶναι διὰ τοῦτον** = κακοὶ νομιζόμεθα ὅτι εἴμεθα ἐξ αἰτίας τούτου. **ἀπολώλαμεν**· τοῦ **ἀπόλλυμαι** =

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

χάνομαι. **ἄπορον εἴη** = ἦτο ἀδύνατον. **σῴζομαι εἰς τὴν Ἑλλάδα**=ἐπανέρχομαι εἰς τὴν Ἑλλάδα.

25. **βίᾳ** = βιαίως, χωρὶς νὰ δικασθῇ. **τῆς δίκης τυγχάνω** =τὴν ἁρμόζουσαν τιμωρίαν λαμβάνω.

26. **ἄπιτε**· τοῦ **ἀπέρχομαι. πάρεστε πρὸς τὴν κρίσιν** = νὰ ἔλθετε, νὰ παρουσιασθῆτε εἰς τὴν κρίσιν.

27. **ἀδικοῦντα**· μτχ. αἰτιολ. **ἀδικῶ τι** = κάμνω κἄποιο ἀδίκημα. **οὔτε ἔπαιον οὐδένα οὔτε ἔβαλλον** = (ὅμως ἐγὼ) οὔτε ἐκτύπησα κανένα οὔτε ἐλιθοβόλησα. **δόγμα** = ἀπόφασις. **εἴ τις... ἰδίᾳ λήζοιτο**=ἐὰν κανεὶς ἰδιαιτέρως συλλάβῃ λάφυρα.

28. **φθέγγομαι** = βγάνω φωνήν, ὁμιλῶ. **τὸ μέρος**=τὸ μερίδιόν του. **διασῴζω**=διαφυλάττω. **ῥήτρα** = συμφωνία, ἴδε § 27 : **δόγμα. τὰ χρήματα** = τὰ πράγματα, δηλ. τὰ πρόβατα. **συναίτιος** = συγκατηγορούμενος (ὅπως δηλ. καὶ ὁ Ἀγασίας).

29. **ἀριστῶ (-άω)**=προγευματίζω. **παραιτοῦμαι περί τινος**=ζητῶ χάριν ὑπέρ τινος.

30. **οἳ ἐδόκουν ἐπιτήδειοι εἶναι**=ὅσοι ἐνομίζοντο ὅτι ἦσαν κατάλληλοι. **δέομαί τινος**=παρακαλῶ τινα. **ἀφεῖναι,** τοῦ **ἀφίημί τινα**=ἀφίνω τινὰ ἐλεύθερον. **τὼ ἄνδρε**=τοὺς δύο ἄνδρας, δηλ. τὸν Ἀγασίαν καὶ τὸν ὑπ᾽ αὐτοῦ ἐλευθερωθέντα.

31. **ὑφείτω, ὑφείμην,** ἀόρ. τοῦ **ὑφίεμαί τινι**=ἐπιτρέπω εἴς τινα. **αἰτοῦμαί τινά τι**=ζητῶ παρά τινός τι. **κατακαίνω** =φονεύω. **μοχθῶ περὶ τὴν στρατιὰν**=κοπιάζω χάριν τοῦ στρατοῦ.

32. **ἵλεώς εἰμι**=φαίνομαι εὐμενής. **ἐπιδείκνυμί τινι**= ἀποδεικνύω εἴς τινα. **κόσμιος**=εὔτακτος, τακτικός.

33. **δέομαί τινός τι** = ζητῶ παρά τινός τι. **πεῖραν λαμβάνω τινός** = δοκιμάζω τινά. **οἷος ἕκαστός ἐστιν** = ποίας λογῆς ἄνθρωπος εἶναι ἕκαστος. **τὴν ἀξίαν**· ἐνν. **τιμήν** = τὴν ἁρμόζουσαν ἐκτίμησιν. **νεῖμαι**· τοῦ νέμω = ἀπονέμω.

34. **ναὶ τὼ σιώ** = ναὶ μὰ τοὺς δύο θεούς. **ἢν οἱ θεοὶ παραδιδῶσιν** =ἂν οἱ θεοὶ ἐπιτρέψουν. **ἐξηγοῦμαι εἰς τὴν Ἑλλάδα.**=ὁδηγῶ εἰς τὴν Ἑλλάδα. **πολύ. . . ἀντίοι εἰσίν**= πολὺ διαφορετικοὶ εἶναι. **ὡς τὸ στράτευμα ἀφίστατε ἀπὸ Λ.** =

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ὅτι τάχα παρακινεῖτε τὸ στράτευμα νὰ ἀποστατήσῃ ἀπὸ τοὺς Λ. **ναί τὼ σιώ·** νοοῦνται οἱ Διόσκουροι, ἤτοι ὁ Κάστωρ καὶ ὁ Πολυδεύκης, εἶναι δὲ ὁ συνήθης ὅρκος τῶν Λακεδαιμονίων. Κατὰ τὴν δωρικὴν διάλεκτον, τὴν ὁποίαν ἐλάλουν οἱ Λακεδαιμόνιοι, ὁ **θεὸς** λέγεται **σιός.**

35. **θύομαι ἐπὶ τῇ πορείᾳ** = θυσιάζω διὰ τὴν πορείαν. **συνῆν· σύνειμί τινι** = συναναστρέφομαί τινα. **συμβάλλονται ξενίαν** = ἀναγνωρίζουσιν ἀλλήλους φίλους ἐκ ξενίας. **εὐτάκτως** = τακτικῶς, καλῶς.

36. **οὐ γίγνεται τὰ ἱερὰ** = τὰ ἐκ τῆς θυσίας μαντικὰ σημεῖα δὲν εἶναι εὐνοϊκά. **οὐ τελέθει τὰ ἱερὰ** = οὐ γίγνεται τὰ ἱερά. **ἐξάγω** = ὁδηγῶ ἔξω (ὡς στρατηγός). **δέδοται** = ἔχει δοθῇ, ἔχει ἐπιτραπῇ (ὑπὸ τῶν θεῶν). **ἐκκομίσαι** = ἐξαγαγεῖν.

37. **διαθέμενοι· διατίθεμαι τὸν σῖτον** = πωλῶ τὸν σῖτον, **εἰλήφεσαν** = εἶχον λαφυραγωγήσει.

38. **τὴν ὀρθὴν ὁδὸν** = τὴν κατ' εὐθεῖαν (πρὸς τὴν Χρυσόπολιν) ἄγουσαν ὁδόν. **τοὔμπαλιν ὑποστρέφω** = γυρίζω πίσω. **ἑκταῖοι** = τὴν ἕκτην ἡμέραν, ἤτοι μετὰ πέντε ἡμέρας ἀπὸ τῆς ἀναχωρήσεως. **λαφυροπωλῶ** = πωλῶ λάφυρα.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'

2—3. **διαβιβάζω τὸ στράτευμα** = ἐνεργῶ ὥστε νὰ διαβῇ τὸ στράτευμα. **μισθοφορὰν ἔσεσθαι τοῖς στρατιώταις** = θὰ προσληφθῶσιν ὑπ' αὐτοῦ ὡς μισθοφόροι. (ἴδε 6, 1, § 16).

4. **ἀπαλλάττομαι τῆς στρατιᾶς** = ἀπομακρύνομαι ἀπὸ τὸν στρατόν.

5—6. **συμπροθυμοῦμαι ὅπως διαβῇ τὸ στράτευμα** = φροντίζω καὶ ἐγὼ νὰ περάσῃ τὸ στράτευμα. **μεταμελήσει· τοῦ μεταμέλει μοι** = μετανοῶ. **τελῶ τινι** = πληρώνω εἴς τινα. **οἱ**

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἐπικαίριοι ὄντες=οἱ ἁρμόδιοι (οἱ ἀσκοῦντες ἐπιβολὴν εἰς τὸν στρατὸν εἴτε ἀξιωματικοὶ εἴτε ἄλλοι τινές).

7. ***κηρύττω*** = διὰ κήρυκος διατάσσω. ***ἀριθμὸν ποιῶ***= κάμνω ἀρίθμησιν, ἀριθμῶ. ***ἄχθομαι ὅτι*** = ἀγανακτῶ διότι. ***ἐπισιτίζομαι εἰς τὴν πορείαν*** = προμηθεύομαι τρόφιμα διὰ τὴν πορείαν. ***συσκευάζομαι*** = ἑτοιμάζω τὰς ἀποσκευάς μου, ἑτοιμάζομαι.

8. ***ἀσπάζομαί τινα*** (ἐπὶ ἀπερχομένου)=ἀποχαιρετίζω τινά. ***αἰτίαν ἔχω*** = κατηγοροῦμαι. ***αἰτιῶμαί τινα*** = κατηγορῶ τινα. ***ἐξέρπω*** = ἀποσύρομαι

9. ***ἐπισιτισμοῦ δέομαι*** = ἔχω ἀνάγκην προμηθειῶν (τροφίμων). ***ἀθυμῶ πρὸς τὴν ἔξοδον***=δὲν ἔχω ὄρεξιν νὰ ἐξέλθω.

10. ***ἔξω γίγνομαι*** = ἐξέρχομαι. ***διαπράττομαί τι.***=τακτοποιῶ τι.

11. ***τὴν ταχίστην,*** (ἐπιρρηματικῶς)= τάχιστα. ***καὶ προσανειπεῖν*** = καὶ πρὸς τούτους νὰ κηρύξουν· τοῦ ῥήματος ***προσαναγορεύω.***

12. ***καὶ ἄρδην πάντες*** = ἐντελῶς ὅλοι. ***εἱστήκει*** = εἶχε σταθῆ, τοποθετηθῆ. ***συγκλείω τὰς πύλας.*** = κλείω καλῶς τὰς πύλας. ***τὸν μοχλὸν ἐμβαλών·*** ὁ μοχλὸς ἦτο ξύλον ἰσχυρὸν τοποθετούμενον ὄπισθεν τῆς πύλης ἐγκαρσίως ἀπὸ τοῦ ἑνὸς παραστάτου μέχρι τοῦ ἄλλου ἐπὶ σταθερῶν ἑκατέρωθεν σημείων καὶ οὕτω ἐμποδίζον τὸ ἄνοιγμα.

13. ***Κυνίσκος ἡμῖν μισθοδοτήσει*** = ὁ Κυνίσκος θὰ σᾶς προσλάβῃ ὡς μισθοφόρους (δηλ. στρατιώτας ἐπὶ μισθῷ).

Ὁ Κυνίσκος οὗτος ἦτο Λάκων στρατηγός, ὅστις ἐν Χερροσήσῳ ἐπολέμει κατὰ τῶν Θρᾳκῶν.

14. ***ἐπακούω***=ἀκούω μακρόθεν. ***πυνθάνομαι περί τινος*** =ἐρωτῶ περί τινος. ***Ἱερὸν ὄρος***· τοῦτο ἐξετείνετο ἀπὸ τῆς Ἡρακλείας μέχρι Χερρονήσου.

15. ***θέω δρόμῳ***=τρέχω γρήγορα.

16. ***κόπτω τὰς πύλας***=κτυπῶ τὰς πύλας (διὰ νὰ ἀνοίξουν). ***ἐκβάλλομαι εἰς τοὺς πολεμίους*** = ἐκδιώκομαι ἐκ τῆς πόλεως εἰς τὴν χώραν τῶν ἐχθρῶν. ***κατασχίζω τὰς πύλας***=διαρρηγνύω, συντρίβω τὰς πύλας.

17. ***χηλὴ***=βραχίων γῆς εἰσερχόμενος εἰς τὴν θάλασσαν.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

διακόπτω τὰ κλεῖθρα=θραύω τὰ κλεῖθρα. **κλεῖθρα**=οἱ μοχλοί. **ἀναπεττάννυμι τὰς πύλας**=ἀνοίγω τὰς πύλας. **εἰσπίπτω**=εἰσορμῶ.

18. **ἀνήκεστα κακὰ** = ἀθεράπευτα, ἀνεπανόρθωτα κακά. **ὄχλος**=τὸ ὑπηρετικὸν πλῆθος, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς ὁπλοφοροῦντας.

19. **ἔνδον** = εἰς τὰ σπίτια των. **ἔξω·** ἐννοεῖται **φεύγουσι. καθέλκω τὰς τριήρεις**=σύρω τὰ πλοῖα ἐκ τῆς ξηρᾶς εἰς τὴν θάλασσαν. **ἀπολωλέναι·** παρακ. τοῦ **ἀπόλλυμαι** = χάνομαι, καταστρέφομαι. **ἑαλωκυίας·** παρακ. τοῦ **ἁλίσκομαι**=κυριεύομαι. **ἄκρα**=ἀκρόπολις. **ἀποφεύγω**=καταφεύγω.

20. **μεταπέμπομαι**=προσκαλῶ. **σχεῖν τοὺς ἄνδρας** = νὰ συγκρατήσουν, νὰ ἀναχαιτίσουν τοὺς ἄνδρας (δηλ. τοὺς Κυρείους).

21. **νῦν σοι ἔξεστιν**=τώρα εἶναι δυνατὸν εἰς σέ, τώρα εἶναι περίστασις. **ἀνδρὶ γενέσθαι**=νὰ φανῇς σπουδαῖος ἄνθρωπος. **τοσούτους**=τόσον πολλούς. **ὀνήσαις· ὤνησα,** ἀόρ. τοῦ **ὀνίνημι**=ὠφελῶ.

22. **θέσθε·** ἀόρ. τοῦ **τίθεμαι τὰ ὅπλα ἐν τάξει**=παρατάσσομαι ἔνοπλος, μὲ τὰ ὅπλα μου. **παρεγγυῶ**=διατάσσω, προτρέπω (δηλ. νὰ λάβουν τὰ ὅπλα καὶ νὰ παραταχθοῦν).

23. **εἰς ὀκτὼ ἐγένοντο**=εἰς ὀκτὼ σειρὰς παρετάχθησαν. **ἐπὶ τὸ κέρας ἑκάτερον**=καὶ εἰς τὸ ἕνα κέρας καὶ εἰς τὸ ἄλλο. **παρεδεδραμήκεσαν·** ὑπερσ. τοῦ **παρατρέχω**=προστρέχω, σπεύδω.

24. **ἔκειτο τὰ ὅπλα**=εἶχον παραταχθῆ (διότι κατὰ τὴν ἔνοπλον παράταξιν ἕκαστος στρατιώτης τὰ ὅπλα κατέθετε ἔμπροσθέν του). **κατηρεμίζομαι**=γίνομαι ἤρεμος, καταπραΰνομαι.

25. **δεινὰ πάσχειν**=ἀδικεῖσθαι. **θαυμάζω** = παραξενεύομαι, ἐκπλήττομαι. **τιμωροῦμαί τινα τῆς ἐξαπάτης**=ἐκδικοῦμαι, τιμωρῶ τινα διὰ τὴν ἀπάτην. **θυμοῦμαι**=λαμβάνω ὑπ' ὄψιν μου, ἀναλογίζομαι.

26. **εἰκάζω**=συμπεραίνω. **ἑορακότας καὶ ἀναμνησθέντας**=ἐπειδὴ ἔχομεν ἴδει καὶ ἐὰν ἐνθυμηθῶμεν. **νῦν δή**=πρὸ ὀλίγου.

27. **ἔρχομαι εἰς τὸν πόλεμον**=ἀρχίζω τὸν πόλεμον. **νεώρια**=τόποι ἐστεγασμένοι παρὰ τὴν θάλασσαν, ὅπου ἀναβιβαζόμενα τὰ πλοῖα ἐφυλάττοντο. **τὰ ἔνδημα**=πρόσοδοι εἰσπραττό-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μεναι ἐξ αὐτῆς τῆς Ἀττικῆς ἤτοι ἐκ τοῦ λιμένος, ἐκ τῶν δημοσίων κτημάτων, ἐκ τῶν μεταλλείων τοῦ Λαυρείου, ἀπὸ τῶν μετοίκων κ. ἄ. **ὑπερορία**=ἡ ἔξω τῶν ὁρίων τῆς Ἀττικῆς χώρα, ἀλλ' εἰς τὸ κράτος τῶν Ἀθηναίων ὑπηγμένη. **καταπολεμοῦμαι**=καταβάλλομαι διὰ πολέμου, νικῶμαι.

28. ὁ **ἄνω βασιλεύς·** οὕτως ἐλέγετο ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν, καθὼς καὶ μέγας βασιλεὺς ἢ καὶ ἁπλῶς βασιλεύς. **ἀφαιροῦμαι τινὰ τὴν ἀρχὴν**=ἀφαιρῶ παρά τινος τὴν ἀρχήν. **τούτων δή πάντων ὁμοῦ ὄντων**=ὅταν λοιπὸν ὅλοι αὐτοὶ συγχρόνως εἶναι ἐχθροί μας.

29. **μαίνομαι**=εἶμαι ἄφρων, ἀνόητος. **κρατῶ**=νικῶ. **ἐξαλαπάξομεν· ἐξαλαπάζω**=ἐκπορθῶ, διαρπάζω.

30. **μυρίας· μυρίαι**=ἀναρίθμητοι. **κατὰ γῆς**=εἰς τὸ βάθος τῆς γῆς, βαθιὰ εἰς τὴν γῆν. **προεστηκόσι· οἱ προεστηκότες** ἢ **προεστῶτες**=οἱ ἄρχοντες. **τῶν δικαίων τυγχάνω**=εὑρίσκω τὸ δίκαιόν μου.

31. **μοὶ δοκεῖ**=μοῦ φαίνεται καλόν. **οὐδὲν βίαιον ποιήσοντες**=οὐχὶ διὰ νὰ πράξωμεν βίαια ἔργα.

32. **ταῦτα ἔδοξε**=ἀπεφασίσθησαν ταῦτα. **ἐροῦντα· ἐρῶ**=θὰ εἴπω. **ᾤχοντο**=ἀπῆλθον, τοῦ **οἴχομαι**=ἔχω ἀπέλθει.

33. **ἔτι καθημένων τῶν στρατιωτῶν**=ἐνῷ ἀκόμη οἱ στρατιῶται ἦσαν συνηθροισμένοι. **οὐ φεύγων**=χωρὶς νὰ εἶναι ἐξόριστος. **στρατηγιῶ**=ἐπιθυμῶ νὰ γίνω στρατηγός. **Δέλτα**=χώρα τῆς Θράκης μεταξὺ Βυζαντίου καὶ Σαλμυδησσοῦ. **μόλωσιν,** ὑποτακτ. τοῦ **ἔμολον**=ἦλθον. **ἔστε δ' ἂν μόλωσιν** (ἐνν. **εἰς τὸ Δέλτα)**=μέχρις ὅτου φθάσουν εἰς τὸ Δέλτα. **ποτὰ**=οἶνος.

34-35. **τὰ οἴκοι τέλη**=οἱ ἐν τῇ πατρίδι ἄρχοντες (οἱ ἔφοροι). **βουλεύομαι περί τινος**=σκέπτομαι περί τινος. **συντίθεμαί τινι**=συμφωνῶ, ὑπόσχομαι, εἴς τινα.

36. **ἁλῷ·** ἀόρ. τοῦ **ἁλίσκομαι**=συλλαμβάνομαι. **πεπράσεται·** τετελ. μέλλων τοῦ **πιπράσκομαι**=πωλοῦμαι· **ὅτι πεπράσεται**=ὅτι ἀμέσως θὰ πωληθῇ (ὡς ἀνδράποδον).

37. **ἄλφιτα**=κρίθινα ἄλευρα. **ὡς ἐπὶ δάσμευσιν**=πρὸς διανομὴν (μεταξὺ τῶν στρατιωτῶν).

38. **μεταπέμπομαί τινα** = προσκαλῶ τινα. **διαπράττω ὅπως**=ἐνεργῶ ὥστε νά. . . .

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

39. ***ἐπιτήδειόν ἐστι***=εἶναι φρόνιμον. ***στασιάζουσι***=εἶναι διηρημένοι εἰς κόμματα. ***πονηροί εἰσι πρὸς ἀλλήλους***=διάκεινται ἐχθρικῶς μεταξύ των.

40 - 41 ***ἀσπάζομαί τινα***=ἀποχαιρετίζω τινά. ***καλλιερῶ***=ἐπιτυγχάνω καλὰς θυσίας. ***διαμετρῶ***=μοιράζω. ***ἡγοῦμαι τῇ στρατιᾷ***=γίνομαι ἀρχηγὸς τῆς στρατιᾶς. ***τὰ ἐπιτήδεια***=τὰ ἀναγκαῖα τρόφιμα. ***διαμετροῦμαι***=διαμοιράζομαι. ***ἐνέδει· πολλῶν ἐνδεῖ μοι***=ἔχω ἀνάγκην πολλῶν ἀκόμη. ***ἀναλαμβάνω τι***=παίρνω ὀπίσω. ***ἀπειπών· ἀπαγορεύω τὴν στρατηγίαν***=παραιτοῦμαι ἀπὸ τὴν στρατηγίαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'

1. ***ἐπιμένω τῇ στρατιᾷ***=παραμένω εἰς τὸν στρατόν. ***προελθόντες· προέρχομαι***=προχωρῶ. ***κατὰ Βυζάντιον***=πλησίον τοῦ Βυζαντίου.

2. ***στασιάζω***=διχογνωμῶ, δὲν συμφωνῶ. ***ἄγω*** (ἀμετβ.)=πορεύομαι. ***γίγνομαι ὑπὸ Λακεδαιμονίοις***=ἔρχομαι ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῶν Λακεδαιμονίων. ***προεστάναι·*** ἀπαρέμφ. τοῦ ***προέστηκα*** τοῦ ῥήμ. ***προΐσταμαι***. ***πέραν***=ἀπέναντι.

3. ***διατρίβεται ὁ χρόνος***=παρέρχεται ὁ καιρός. ***ἀποδίδομαι τὰ ὅπλα***=πωλῶ τὰ ὅπλα. ***κατὰ τοὺς χώρους***=κατὰ τοὺς ἀγρούς, δηλ. εἰς τὰς Θρᾳκικὰς κώμας. ***χαρίζομαί τινι***=γίνομαι εὐχάριστος εἴς τινα.

5 - 6 ***ἐπιστέλλω*** = παραγγέλλω. ***ἀποδόσθαι·*** ἀόρ. τοῦ ***ἀποδίδομαι*** = πωλῶ. ***ἐπεπράκει·*** ὑπερσ. τοῦ ***πιπράσκω***= πωλῶ. ***κάμνω***=ἀσθενῶ. ***οἰκτίρω***=εὐσπλαγχνίζομαι. ***οἰκίᾳ δέχομαι***=δέχομαι εἰς τὸ σπίτι μου. ***ἀπέδοτο***=ἐπώλησε.

7. ***Πάριον·*** πόλις τῆς Μυσίας παρὰ τὴν Προποντίδα, μεταξὺ Κυζίκου καὶ Λαμψάκου. ***πέμπει παρὰ Φαρνάβαζον***=πέμπει ἄνθρωπον πρὸς τὸν Φαρνάβαζον, εἰδοποιεῖ τὸν Φαρνάβαζον. ***τὰ συγκείμενα***=τὰ συμφωνηθέντα. ***ἀμελῶ τινος***=ἀδιαφορῶ διὰ κάποιον. ***διαπράττομαι πρός τινα***=διαπραγματεύομαι πρός τινα.

8. ***συνέχω τὸ στράτευμα***=συγκρατῶ τὸ στράτευμα (δὲν ἀφίνω αὐτὸ νὰ διαλυθῇ). ***ὡς ἂν πλείστους δύνηται***=ὅσον

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἠμπορεῖ περισσοτέρους. ***Πέρινθος***· Θρακικὴ πόλις παρὰ τὴν Προποντίδα, ἡ κατόπιν Ἡράκλεια ὀνομασθεῖσα. ***τριακόντορον*** (ἐν. ***ναῦν***)=πλοῖον μὲ τριάκοντα κώπας.

9. ***ἡδέως***=προθύμως. ***ἄσμενος***=μετὰ χαρᾶς. ***ὡς διαβησόμενοι***=μὲ τὸν σκοπὸν νὰ περάσουν.

10. ***ἀκούσας ἥκοντα*** (ἐνν. ***τὸν Ξενοφῶντα***)=ὅτε ἔμαθεν ὅτι ὁ Ξενοφῶν ἦλθεν.

11. ***ἀποσπῶ***=ἀποσπῶμαι, ἀποσύρομαι. ***χωρὶς***=χωριστά.

12. ***πράττω περὶ πλοίων***=φροντίζω νὰ εὕρω πλοῖα. ***ναύκληρος***=ὁ κύριος τοῦ πλοίου. ***ἀπεῖπε***· ἀόρ. τοῦ ***ἀπαγορεύω***. ***περαιοῦμαι εἰς τὴν Ἀσίαν***=διαβαίνω, περνῶ εἰς τὴν Ἀσίαν.

13. ***τῇδε***=ἐνθάδε, δηλ. καὶ ἐν Περίνθῳ (οὐ μόνον ἐν Βυζαντίῳ). ***καταδύσω***=θὰ τὸν πνίξω.

14. ***αὐτοῦ***=ἐκεῖ, δηλ. ἐν Βυζαντίῳ. ***πείσεται***· μέλλ. τοῦ ***πάσχω***. ***τὶ πείσεται***=κἄτι σπουδαῖον θὰ πάθη δηλ. θὰ φονευθῇ. ***προπέμπεται***=στέλλει ἐμπρός.

15. ***παρεῖεν***· εὐκτ. τοῦ ***παρῆκα***· ἀόρ. τοῦ ***παρίημι***=ἐπιτρέπω. ***ἐν πολλῇ σπάνει πάντων γίγνομαι***=ἔχω μεγάλην ἔλλειψιν ἀπὸ ὅλα. ***τῶν δὲ ἐπιτηδείων οὐδὲν ἔμελλεν ἕξειν***=τίποτε δὲ ἀπὸ τὰ τρόφιμα δὲν ἐπρόκειτο νὰ ἔχῃ τὸ στράτευμα.

16. ***ἀμφὶ ταῦτ' εἶχεν***=αὐτὰ ἐσκέπτετο. ***τῆς δείλης***=τὸ δειλινόν. ***δήλη μᾶλλον***=φανερωτέρα.

17. ***ἰέναι***=νὰ μεταβοῦν. ***πιστεύω τινὶ***=ἔχω ἐμπιστοσύνην εἴς τινα. ***τῆς νυκτὸς***=τὴν νύκτα.

18. ***ἐγγὺς ἦσαν*** (ὑποκ. ὁ Ξενοφῶν καὶ οἱ στρατιῶται, τοὺς ὁποίους εἶχε μαζί του). ***αὐτοῦ***=τοῦ Σεύθου. ***πυροῖς ἐρήμοις*** (ἐνν. ἀνθρώπων)=φωτιὲς χωρὶς νὰ ὑπάρχουν ἄνθρωποι ἐκεῖ. ***μεταχωρῶ που***=μεταβαίνω εἰς ἄλλον τινὰ τόπον, ἀλλάσσω τόπον. ***αἰσθάνομαι θορύβου***=ἀκούω θόρυβον. ***σημαίνουσιν ἀλλήλοις***=συνεννοοῦνται μεταξύ των (διὰ σημείων). ***καταμανθάνω***=ἐννοῶ καλῶς. ***πρὸ τῶν νυκτοφυλάκων***=ἔμπροσθεν τῶν νυκτοφυλάκων. ***λανθάνω***=διαφεύγω τὴν προσοχήν τινος, κρύπτομαι. ***διὰ τὸ φῶς***=ἕνεκα τοῦ φωτὸς (τοῦ ἐκ τῶν πυρῶν).

19 - 20. ***ἐπεὶ δὲ ᾔσθετο***=ὅτε δὲ ἤκουσε (τὸν θόρυβον καὶ τοὺς νυκτοφύλακας (§ 18). ***Ξενοφῶν πάρεστι*** = ὁ Ξενοφῶν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

εἶναι ἐδῶ. **συγγίγνομαί τινι**=συναντῶμαι μὲ κάποιον. **ὁ ἀπὸ τοῦ στρατεύματος**=ὁ ὑπηρετῶν εἰς τὸν στρατόν. **ἐδίωκον**=ἔσπευσαν πρὸς τὸν Σεύθην. **παρῆσαν**=παρουσιάσθησαν. **ὅσον διακόσιοι**=περίπου διακόσιοι. **ἦγον**=ἤγαγον=ὡδήγησαν.

21. **τύρσις -εως** (ἡ)=πύργος. **φυλάττομαι**=προφυλάττομαι. **ἐγκεχαλινωμένοι**=χαλινωμένοι (δηλ. καθ' ὅλα ἕτοιμοι καὶ μὲ τὸν χαλινόν). **χιλῶ (όω) τοὺς ἵππους**=παρέχω τροφὴν εἰς τοὺς ἵππους.

22. **πρόσθεν**=εἰς παλαιοτέραν ἐποχήν. **τὰ σκευοφόρα** (ἐνν. **κτήνη**)=τὰ ὑποζύγια. **Θυνοί**· λαὸς τῆς Εὐρωπαϊκῆς Θρᾴκης, ἡ δὲ χώρα αὐτῶν Θυνιὰς ἐξετείνετο ἀπὸ τῆς Ἀπολλωνίας μέχρι Σαλμυδησσοῦ. **πολεμικὸς**=ὁ ἱκανὸς πρὸς πόλεμον, ἐμπειροπόλεμος.

23. **ἀσπάζονται ἀλλήλοις**=χαιρετίζονται. **κέρατα οἴνου προὔπινον**=ἔκαμαν προπόσεις μὲ κέρατα πλήρη οἴνου. **πρεσβεύω**=μεταβαίνω ὡς πρέσβυς. **πάντοσε**=εἰς κάθε τόπον (δηλ. ὁπουδήποτε ἐστέλλετο).

24. **τουτονί· οὑτοσὶ**=ὅδε, αὐτὸς ἐδῶ. **συμπροθυμοῦμαι διαβῆναι τὸ στράτευμα**=φροντίζω νὰ διαβῇ τὸ στράτευμα. **εὖ ποιῶ τινα**=εὐεργετῶ τινα, ἀμείβω τινά.

25. **με χρήσεσθαι**=ὅτι ἐγὼ χρήσομαι. **χρῶμαί τινι, φίλῳ καὶ ἀδελφῷ**=θεωρῶ τινα φίλον καὶ ἀδελφόν. **κρατῶ τινος**=εἶμαι κύριός τινος. **μοι... ἔσεσθαι παρά σου** = ὅτι θὰ λάβω παρὰ σοῦ.

26. **ἐπὶ τούτοις**=κατόπιν. **σύμφημι**=συμφωνῶ, παραδέχομαι. **ἴθι**· προστακτ. τοῦ **ἔρχομαι. νύν**· καὶ μὲ ἔγκλισιν τοῦ τόνου **νυν**=λοιπόν. **ἀφηγοῦμαι**=διηγοῦμαι. **ἴθι νυν ἀφήγησαι**=ἔλα λοιπὸν διηγήσου. 27. **τελῶ τινι**=πληρώνω εἴς τινα.

28. **κατὰ Σηλυβρίαν**=πλησίον τῆς Σηλυβρίας (ὅπου εὑρίσκετο τὸ στράτευμα.

29. **πάρειμι**=εἶμαι ἐδῶ, ἔχω ἔλθει. **ἀπὸ τῶν στρατηγῶν**=ἐκ μέρους τῶν στρατηγῶν. **Λακωνικὸς**=Λακεδαιμόνιος.

30. **πιστοτέρα ἡ πρᾶξις**=ἀσφαλεστέρα ἡ διαπραγμάτευσις (δηλ. μὴ παρέχουσα δυσπιστίαν τινά). **καὶ αὐτὸς**=καὶ σὺ ὁ ἴδιος. **εἴσιθι** (προστακτ. τοῦ εἰσέρχομαι)=εἴσελθε.

31. **ὅ,τι δέοιτο χρῆσθαι τῇ στρατιᾷ**=εἰς τί εἶχεν ἀνάγκην νὰ χρησιμοποιήσῃ τὸν στρατόν.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

32-33. **ἐκπεσὼν** = ἐκδιωχθείς. **τὰ τῶν Ὀδρυσῶν πράγματα ἐνόσησε**=τὸ κράτος τῶν Ὀδρυσῶν διεσπάσθη (ἕνεκα ἐσωτερικῶν στάσεων). **ἐκτρέφομαι**=ἀνατρέφομαι, μεγαλώνω. **εἰς ἀλλοτρίαν τράπεζαν ἀποβλέπω**=προσέχω εἰς ξένην τράπεζαν, ζῶ μὲ ξένας δαπάνας. **κακὸν ποιῶ**=βλάπτω. **ἐκαθεζόμην ἐνδίφριος αὐτῷ ἱκέτης**=κατὰ τὰ ἔθιμα τῶν Θρᾳκῶν ἐκάθητό τις ἐπὶ δίφρου παρὰ τὴν τράπεζαν τοῦ οἰκοδεσπότου καὶ οὕτω ζητῶν τι παρ' αὐτοῦ ἐπετύγχανεν.

34. **ζῶ τούτους ἔχων**=ζῶ μετὰ τούτων. **λῄζομαι**=λεηλατῶ. **παραγίγνομαί τινι**=ἔρχομαι πρός τινα. **ἀπολαμβάνω τὴν ἀρχὴν**=λαμβάνω ὀπίσω τὴν βασιλείαν. **δέομαί τινός τι** =χρειάζομαι, ζητῶ παρά τινός τι.

35-36. **κυζικηνός**=νόμισμα ἴσης ἀξίας μὲ τὸν δαρεικόν. **διμοιρίαν**=διπλάσιον, ἤτοι δύο κυζικηνούς. **τετραμοιρίαν** =τετραπλάσιον, ἤτοι τέσσαρας κυζικηνούς. **ζεύγη**· ἐνν. βοῶν ἀροτήρων.

37. **πειρῶμαί τι** = ἐπιχειρῶ τι. **διαπράττω** = φέρω εἰς πέρας. **δέξῃ εἰς τὴν σαυτοῦ;**=θὰ τὸν δεχθῇς εἰς τὴν χώραν σου;

38. **ποιοῦμαί τινα ἀδελφόν**=κάμνω τινὰ ἀδελφόν μου, θεωρῶ τινα ἀδελφόν μου. **ἐνδίφριος**=ὁμοτράπεζος. **κοινωνός**=μέτοχος, σύντροφος. **Θρᾳκίῳ νόμῳ**=κατὰ τὰ ἔθιμα τῶν Θρᾳκῶν. **Βισάνθη**=πόλις τῆς Θρᾴκης παρὰ τὴν Προποντίδα, ἡ σημερινὴ Ραιδεστός.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄.

1. **δεξιὰν δίδωμι καὶ λαμβάνω**=συμπλέκω τὴν δεξιάν μου χεῖρα μετὰ τῆς δεξιᾶς χειρὸς ἄλλου τινός. **δεξιὰς δόντες καὶ λαβόντες**=ἀφοῦ ἔδωσαν χέρι ἀμοιβαίως. **ἀπελαύνω**=ἀπέρχομαι. **γίγνομαι ἐπὶ στρατοπέδῳ**=φθάνω εἰς τὸ στρατόπεδον.

2. **δοκεῖ μοι**=μοῦ φαίνεται καλόν. **ἀπέχω**=εἶμαι μακράν.

3. **διαπλέω**=διαβαίνω, περνῶ. **οὗτος δὲ αὐτὸς**=αὐτὸς ὁ ἴδιος. **βίᾳ=βιαίως. διὰ τοῦ ἱεροῦ ὄρους**=ὑπερβάλλοντας τὸ ἱερὸν ὄρος. **περιόψεσθαι**· μέλ. τοῦ **περιορῶ**=ἀδιαφορῶ,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

παραμελῶ. ***δέομαι τῶν ἐπιτηδείων***=λαμβάνω ἀνάγκην τροφίμων.

4. ***εὖ ποιῶ τινα***=κάμνω καλόν, εὐεργετῶ τινα. ***πότερον***=τί θὰ κάμετε. ***εἰς τὰ ἐπιτήδεια***=ἐκεῖ ὅπου ὑπάρχουν ἐπιτήδεια, δηλ. εἰς τὰς παρὰ τὸ Βυζάντιον κώμας.

5. ***οἱ ἥττους***=οἱ ἀσθενέστεροι, οἱ μὴ δυνάμενοι νὰ ἀντιτάξουν ἄμυναν. ***ὅ,τι τις ἡμῶν δεῖται***=εἰς τί μᾶς χρειάζεται ἑκάτερος. ***αἱρεῖσθαι*** = ***ἑλέσθαι*** = νὰ ἐκλέξωμεν. ***κράτιστον*** = συμφορώτερον.

6. ***ὅτῳ ταῦτα δοκεῖ***=ὅποιος παραδέχεται αὐτά. ***ἀράτω***· ἀόρ. τοῦ ***αἴρω***=σηκώνω. ***ἀνέτειναν***· ***ἀνατείνω***=σηκώνω, ὑψώνω. ***συσκευάζομαι***=ἑτοιμάζω τὰ πράγματά μου. ***τὸ ἡγούμενον*** (ἐνν. ***τοῦ στρατεύματος)*** = τὸ προπορευόμενον τμῆμα τοῦ στρατεύματος.

7. ***ἡγοῦμαι***=προηγοῦμαι. ***προϊόντων***· ***προέρχομαι***=προχωρῶ, πορεύομαι. ***ἀποτρέπομαι***=γυρίζω πίσω. ***ὅσον τριάκοντα*** = περίπου τριάκοντα. ***προελαύνω***=πλησιάζω. ***ὅτι πλείστων ἀκουόντων***=εἰς ἐπήκοον ὅσον τὸ δυνατὸν περισσοτέρων (στρατιωτῶν).

8. ***ἡγοῦμαί τινι***=ὁδηγῶ τινα.

9. ***ἡδέως ἀριστῶ***=προγευματίζω μὲ ὄρεξιν.

10. ***τῆς δείλης***=τὸ δειλινόν. ***τοιάδε***=τὰ ἑξῆς περίπου. ***δέομαι ἡμῶν***=ἔχω ἀνάγκην ἀπὸ σᾶς, σᾶς χρειάζομαι. ***τὰ νομιζόμενα*** = τὰ συνηθισμένα, δηλ. τὴν συνήθη ἀναλογίαν, ἴδε κεφ. 2 § 36. ***τιμῶ***=βραβεύω. ***διατίθεμαί τι***=πωλῶ τι. ***πορίζω ὑμῖν τὸν μισθὸν***=παρέχω εἰς σᾶς τὸν μισθόν.

11-12. ***διώκω*** = καταδιώκω. ***μαστεύω*** = ἀναζητῶ. ***χειροῦμαί τινα***=ὑποτάσσω τινά, συλλαμβάνω. ***οὐδαμῇ***=οὐδαμοῦ, εἰς κανὲν μέρος. ***πολλαχῇ***=πολλαχοῦ, εἰς πολλὰ μέρη. ***μεῖον***· (ἐπίρρ.)=ὀλιγώτερον.

13. ***κατὰ ταὐτὰ*** = ὁμοίως. ***παντὸς ἄξια***=παντὸς λόγου ἄξια, ἀξιόλογα. εὔλογα. ***διαγίγνομαι ἐν φιλίᾳ***=διατρίβω, διαμένω εἰς φιλικὴν χώραν. ***εὕρημα***=ἀπροσδόκητον κέρδος.

14. ***ἀντιλέγω***=ἔχω ἄλλην γνώμην. ***ἐπιψηφίζω ταῦτα***=θέτω τὸ ζήτημα τοῦτο εἰς ψηφοφορίαν. ***ἔδοξε ταῦτα***=ἀπεφασίσθησαν ταῦτα. ***συστρατεύομαί τινι***=ἐκστρατεύω μαζὶ μὲ κἄποιον.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

15. **σκηνῶ (έω)** = εὐωχοῦμαι, γευματίζω. **κατὰ τάξεις ἐσκήνησαν**=ἐγευμάτισαν χωριστὰ ἑκάστη τάξις.

21. **οἱ κράτιστοι τῶν παρόντων**=οἱ ἰσχυρότατοι ἐκ τῶν παρευρισκομένων. **πρεσβεία** = οἱ πρέσβεις, οἱ ἀπεσταλμένοι. **τρίποδες**=τραπέζια μὲ τρεῖς πόδας. **μεστὸς**=πλήρης. **κρέα νενεμημένα** = κρέατα κομματιασμένα. **ἄρτος ζυμίτης** = ἄρτος ἔνζυμος, ἀνεβατὸ ψωμί. **περονῶ (άω)**=περνῶ, καρφώνω εἰς περόνην, δηλ. εἰς ὀβελόν.

22. **αἱ τράπεζαι**· δηλ. οἱ τρίποδες. **νόμος γὰρ ἦν**=διότι ἦτο ἔθιμον. **ἀνελόμενος**· ἀόρ. τοῦ **ἀναιροῦμαι**=σηκώνω, παίρνω. **διέκλα· διακλῶ (άω)**=κόπτω, ῥίπτω, διασκορπίζω. **ὅσον μόνον γεύσασθαι**=τοσαῦτα ὥστε μόνον νὰ γευθῇ.

23. **κατὰ ταὐτὰ**=ὁμοίως. **φαγεῖν δεινὸς**=φοβερὸς φαγᾶς. **ἐῶ χαίρειν**=ἀφίνω νὰ πάῃ 'ς τὸ καλό, ἀδιαφορῶ. **ὅσον τριχοίνικον ἄρτον**=ἄρτον περίπου τριῶν χοινίκων. **ὁ χοῖνιξ** ἰσοδυναμεῖ περίπου πρὸς μίαν λίτραν, ἤτοι 315 δράμια.

24 - 25. **σχολάζω**=μένω ἀργός, δὲν κάμνω τίποτε. **οὐδέπω**· ἐνν. **σχολάζω**=δὲν ἀδειάζω ἀκόμη. **ἑλληνίζω**=ὁμιλῶ ἑλληνιστί.

34. **ὡς δὲ ἦν ἥλιος ἐπὶ δυσμαῖς**=κατὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου. **παραγγέλλω**=διατάσσω. **οἵ τε γὰρ πολέμιοι Θρᾷκες καὶ ὑμεῖς οἱ φίλοι**=διότι καὶ οἱ ἐχθροὶ Θρᾷκες εἶναι καὶ σεῖς οἱ φίλοι μας ἐπίσης Θρᾷκες εἶσθε (ἑπομένως ἡ ἀναγνώρισις κατὰ τὴν νύκτα δὲν εἶναι εὔκολος).

35. **ἀποκαλῶ** = ἐνταῦθα σημαίνει προσκαλῶ ἰδιαιτέρως. **χρήματα**=πράγματα, λάφυρα.

36. **συνεπαινῶ ταῦτα**=εἶμαι σύμφωνος εἰς αὐτά. **σὺν τοῖς ἵπποις**=ἔχων τὸ ἱππικόν.

37. **σκέψαι**· μέσ. ἀόρ. τοῦ **σκοποῦμαι**=ἐξετάζω, σκέπτομαι. **μεθ' ἡμέραν**=κατὰ τὴν ἡμέραν. **ἐάν τε - ἐάν τε**=εἴτε - εἴτε. **νύκτωρ**=κατὰ τὴν νύκτα. **νόμος . . . . ἐστὶ** = συνήθεια ὑπάρχει. **ἡγεῖσθαι . . . . τὸ βραδύτατον**=νὰ προηγῆται τὸ βραδύτατον.

38. **ἥκιστα διασπᾶται τὰ στρατεύματα**=ἐλάχιστα διασπῶνται τὰ στρατ., δὲν διασπῶνται τὰ στρατεύματα. **ἥκιστα λανθάνουσι ἀποδιδράσκοντες ἀλλήλους**=δὲν μένουν ἀπαρα-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τήρηιοι, ὅταν ἀπομακρύνωνται ἀναμεταξύ των. ***περιπίπτουσιν ἀλλήλοις***=πίπτει ὁ ἕνας ἐπάνω εἰς τὸν ἄλλον. ***κακῶς ποιοῦσι καὶ πάσχουσι***=κακῶς ποιοῦσιν ἀλλήλους καὶ κακῶς πάσχουσιν ὑπ' ἀλλήλων, βλάπτονται ἀναμεταξύ των.

39. ***οἱ ἐμπειρότατοι τῆς χώρας***=ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι γνωρίζουν πολὺ καλὰ τὸν τόπον. ***σύνθημα δὲ εἶπον Ἀθηναίαν***=ὡς σύνθημα δὲ ὥρισαν τὴν ἀπαγγελίαν τοῦ ὀνόματος Ἀθηναία. ***Ἀθηναία***=παλαιότερος τύπος τοῦ ὀνόματος ***Ἀθηνᾶ.***

40. ***σὺν τοῖς ὅπλοις***=ὡπλισμένους.

41. ***παρελαύνω εἰς τὸ πρόσθεν***=ἔφιππος μεταβαίνω εἰς τὸ ἔμπροσθεν μέρος. ***ἤλαυνεν δι' ὄρους***=ἔτρεχεν ἔφιππος εἰς τὸ ὄρος. ***ὁδόν τινα λαβὼν***=ἀκολουθήσας κάποιον δρόμον.

42 - 43. ***πρόσω ἡγούμενα ἢ ἐναντία***=πρὸς τὰ ἐμπρὸς διευθυνόμενα ἢ ἀντιθέτως. ***ἀτριβὴς ἡ ὁδὸς***=ἀπάτητος ὁ δρόμος. ***καλῶς ἔσται***=καλῶς θὰ ἀποβῶσι τὰ πράγματα, καλὰ θὰ πάῃ ἡ δουλειά μας. ***λανθάνω τινὰ***=διαφεύγω τὴν προσοχήν τινος, μένω ἀπαρατήρητος. ***ἡγοῦμαι τοῖς ἵπποις***=προηγοῦμαι μὲ τὸ ἱππικόν. ***λειφθῆτε· λείπομαι***=ὑπολείπομαι, μένω ὀπίσω. ***ὁ στίβος τῶν ἵππων***=τὰ πατήματα τῶν ἵππων.

44. ***ἧκεν ἐλαύνων***=ἦλθε τρέχων ἔφιππος. ***ἀφήσω· ἀφίημι***=ἐπιτρέπω, ἀπολύω, πέμπω. ***καταθέω***=κάμνω ἐπιδρομήν. ***ὑφίσταμαι***=ἀνθίσταμαι. ***ἀλέξω ἢ ἀλέξομαι***=ἀποκρούω.

45. ***καὶ ὅς·*** ἀρχαία δεικτικὴ ἀντωνυμία=καὶ οὗτος καὶ ἐκεῖνος.

46. ***παρεγγυῶ (άω)***=διατάσσω. ***παριέναι ἀπὸ τῶν λόχων***=νὰ προχωρήσουν ἐμπρὸς ἀπὸ τοὺς λόχους. ***τοὺς εἰς τριάκοντα ἔτη . . . εὐζώνους***=οἱ ἔχοντες τριακονταετῆ περίπου ἡλικίαν (νὰ προχωρήσουν) ἐλαφρῶς ὡπλισμένοι, ἀφοῦ δηλ. ἀποβάλουν πᾶν ὅ,τι δύναται νὰ νομισθῇ ὡς περιττόν. ***τροχάζω***=τρέχω.

47. ***προελαύνω***=πλησιάζω. ***ἔχονται οἱ ἄνθρωποι*** = αἰχμάλωτοι κρατοῦνται οἱ ἐχθροί. ***ἔρημοι οἱ ἱππεῖς***=διεσκορπισμένοι οἱ ἱππεῖς. ***οἴχονταί μοι***=μοῦ ἔχουν προχωρήσει. ***ἄλλος ἄλλῃ***=ἄλλος εἰς ἄλλον τόπον. ***συστάντες ἀθρόοι που .... οἱ πολέμιοι***=συναθροισθέντες κάπου οἱ ἐχθροί. ***ἐργάζομαι κακόν τι***=κάμνω κακόν.

48. ***συνηλίσθησαν· συναλίζομαι***=συναθροίζομαι. ***αὐλίζομαι***=διανυκτερεύω, διαμένω.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

κράνος ἀττικὸν

κράνος φορούμενον
πρὸς τὰ ὀπίσω

κράνος κορινθιακὸν

a τὸ κοῖλον τοῦ κράνους
b προφυλακτὴρ μετώπου
c προφυλακτὴρ παρειῶν
d προφυλακτὴρ αὐχένος
e στέλεχος συγκρατοῦν τὰ μέρη τοῦ κράνους
f θύσανος

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ὁπλίτης

θώραξ

ἀκοντιστὴς

πελταστὴς

σφενδονήτης

a ὀρειχαλκίνη πλὰξ τοῦ στήθους

b προφυλακτῆρες τῶν ὤμων, οἱ ὁποῖοι διὰ τῶν ταινιῶν **c** προσαρμόζονται εἰς τὴν πλάκα τοῦ στήθους.

e πτέρυγες, ἤτοι ταινίαι δερμάτιναι μετὰ μεταλλικῶν πλακιδίων **f** πρὸς προφύλαξιν τῆς κοιλίας.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

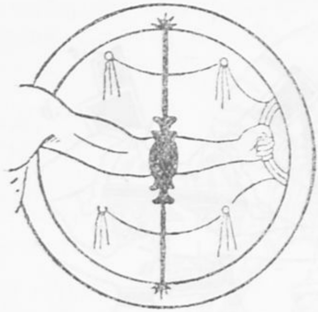

στρογγύλη ἀσπὶς ἐν μάχῃ

στρογγύλη ἀσπὶς ἐν ἀναπαύσει

κνημὶς

τόξον κυκλοτερὲς

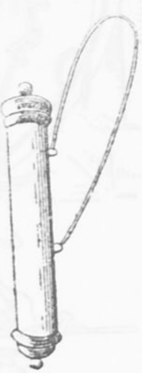

φαρέτρα

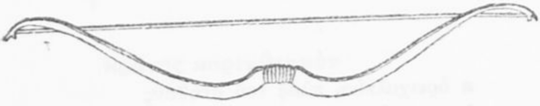

τόξον μετὰ κεράτων καὶ νευρᾶς

φαρέτρα μετὰ βελῶν
καὶ τόξου

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ξίφος

κολεὸς ξίφους

ἀκόντιον

δόρυ μετὰ αἰχμῆς εἰς τὴν κορυφὴν καὶ σαυρωτῆρος εἰς τὴν βάσιν, μήκους 2 μέτρων καὶ πλέον

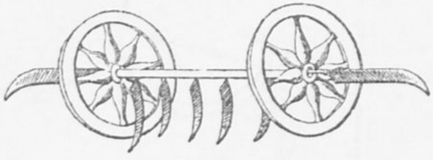

ἄξων καὶ τροχοὶ ἅρματος δρεπανηφόρου

«εἶχον δὲ τὰ δρέπανα ἐκ τῶν ἀξόνων εἰς πλάγιον ἀποτεταμένα καὶ ὑπὸ τοῖς δίφροις εἰς γῆν βλέποντα» σελ. 24, § 10

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μάχαιρα

κοπὶς

ἀκινάκης

σάλπιγξ

κέρας

τρόπαιον

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ *Ἀθῆναι τῇ* *1931*

Ἀριθ. Πρωτ. 34942

Πρὸς

τὸν κ. Ἰωάννην Σιδέρην, βιβλιεκδότην

Ἀνακοινοῦμεν ὑμῖν ὅτι δι' ἡμετέρας ταυταρίθμου πράξεως ἐκδοθείσης τὴν 10 Ἰουλίου ἐ. ἔ. καὶ δημοσιευθείσης τὴν 16ην τοῦ αὐτοῦ μηνὸς εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 89 φύλλον τοῦ τ. Β' τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως ἐνεκρίθη συμφώνως πρὸς τὸν νόμον 3438 τὸ ὑφ' ὑμῶν ὑποβληθὲν πρὸς κρίσιν βιβλίον τοῦ Β. Φάβη ὑπὸ τὸν τίτλον «***Ἐκλογαὶ ἐκ τῆς Κύρου Ἀναβάσεως***» διὰ τοὺς μαθητὰς τῶν δύο κατωτέρων τάξεων τῶν γυμνασίων καὶ τῶν τάξεων τῶν ἡμιγυμνασίων διὰ ***μίαν πενταετίαν*** ἀρχομέ- ἀπὸ τὸ σχολικὸν ἔτος 1931—1932 ὑπὸ τὸν ὅρον, ὅπως κατὰ τὴν ἐκτύπωσιν ληφθοῦν ὑπ' ὄψει καὶ ἐκτελεσθοῦν αἱ τροποποιήσεις αἱ ὁποῖαι ὑπεδείχθησαν ὑπὸ τῆς οἰκείας ἐπιτροπῆς διὰ τῆς αἰτιολογικῆς της ἐκθέσεως.

Ὁ Ὑπουργὸς
Γ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

Ὁ Τμηματάρχης
Κ Καμπέρης

Ἄρθρον 9 τοῦ ἀπὸ 26 Ἰουλίου 1929 Προεδρικοῦ Διατάγματος.

Τὰ διδακτικὰ βιβλία τὰ πωλούμενα μακρὰν τοῦ τόπου τῆς ἐκδόσεώς των ἐπιτρέπεται νὰ πωλῶνται ἐπὶ τιμῇ ἀνωτέρᾳ κατὰ 20 % τῆς ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ παρόντος Διατάγματος κανονισθείσης ἄνευ βιβλιοσήμου τιμῆς πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς δαπάνης συσκευῆς, τῶν ταχυδρομικῶν τελῶν, ὑπὸ τὸν ὅρον, ὅπως ἐπὶ τῆς τελευταίας σελίδος τοῦ ἐξωφύλλου ἐκτυποῦται τὸ παρὸν ἄρθρον.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής